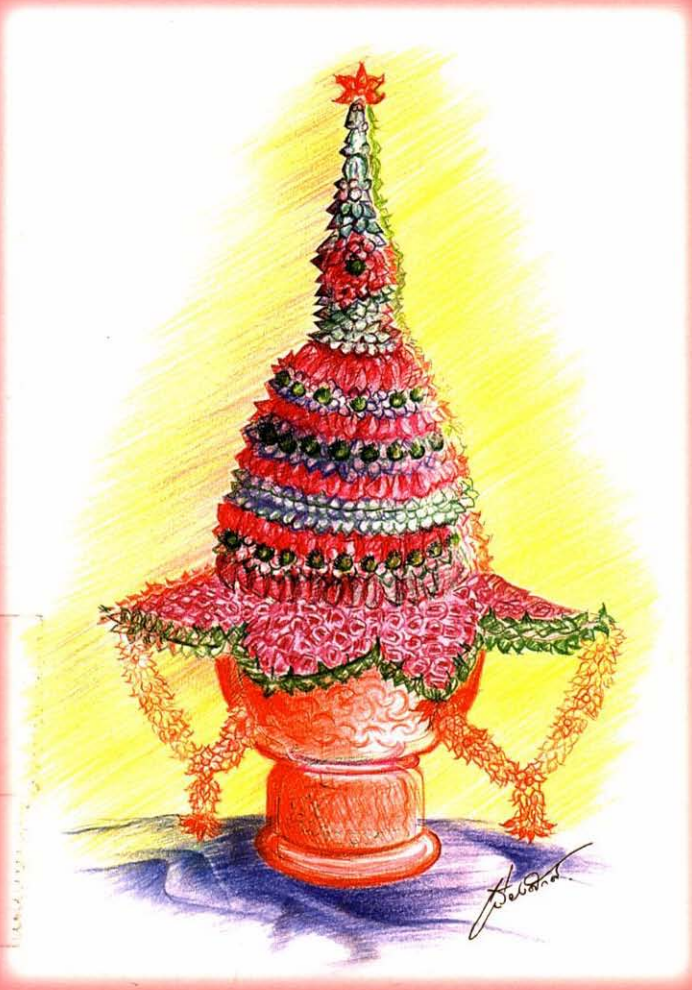

ประวัตินคร

๑๖ มกราคม ๒๕๔๒

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

จรรยาบรรณครู พ.ศ. ๒๕๓๕

๑. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
๒. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
๓. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
๔. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
๕. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
๖. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อยู่เสมอ
๗. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
๘. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
๙. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961124795

ประวัติครุ
ครุสภาจัดพิมพ์เนื่องในวันครุ
๑๖ มกราคม ๒๕๕๒

หนังสือประวัติครู ๑๖ มกราคม ๒๕๕๒

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

พิมพ์จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN ๙๗๔-๐๐-๐๙๐๓-๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

กรุงเทพมหานคร

นายเกรียงศักดิ์ ศรีวิมล

ผู้ออกแบบปก

พระราชดำรัส

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ครูอาวุโส ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๑

“...งานของครูนั้นเป็นงานพิเศษ ที่จะหวังผลตอบแทนเหมือนงานอื่นๆ ได้โดยยาก
ผลตอบแทนที่สำคัญย่อมเป็นผลทางใจ ได้แก่ ความปิติชุ่มชื่นใจที่ได้ฝึกสอน
คนให้ได้มีความเจริญประการหนึ่ง กับได้ผูกพันจิตใจคนเป็นพันเป็นหมื่นไว้ได้
อย่างแน่นแฟ้นอีกประการหนึ่ง ผลตอบแทนเช่นนี้เมื่อมองให้ลึกซึ้งแล้ว ย่อมจะ
เห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และประเสริฐกว่ายศศักดิ์ อำนาจ และประโยชน์
ทางวัตถุอื่นๆ มากมายนัก ครูจึงไม่มีเหตุผลอันใดที่จะต้องแสวงหาความพอใจ
ในประโยชน์อื่นทางวัตถุจนเกินความจำเป็น เพราะถ้าหากหันไปหาประโยชน์
ทางวัตถุกันแล้ว ก็จะทำหน้าที่ครูได้ไม่เต็มที่ ลองคิดดูว่า ถ้าครูไม่หวัง
ประโยชน์ที่ควรจะหวัง หันไปหวังอำนาจ หวังตำแหน่ง หวังสิทธิและหวังรายได้
กันมากๆ เข้าแล้วจะเอาจิตใจเอาใจที่โชนมาหว่านความรู้ ความดี ความเจริญ
ของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อยๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครูไปจน
หมดสิ้น จะไม่มีอะไรดีเหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจหรือผูกใจใครไว้ได้
ความเป็นครูก็จะไม่มีค่าเหลืออยู่ให้เป็นที่เคารพบูชาอีกต่อไป...”

คำนำ

ครุสภาได้จัดพิมพ์หนังสือประวัติครุ เผยแพร่ในงานวันครุเป็นประจำทุกปี จนปีนี้เป็นปีที่ ๔๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของผู้ล่วงลับไปแล้ว ที่เคยสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณประโยชน์แก่การศึกษาของชาติ หนังสือประวัติครุเล่มนี้เป็นเล่มที่ ๔๒ เพราะเริ่มต้นจัดพิมพ์เล่มแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ได้เว้นเสียปีหนึ่ง คือ พ.ศ. ๒๕๐๗ จำนวนครุที่ได้ทำประวัติมาแล้ว นับถึงเล่มนี้รวมทั้งสิ้น ๕๖๘ คน

สภาพการณ์ที่เราได้ประสบกันมาตั้งแต่ปลายพ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงขณะนี้ก็คือประเทศไทยของเราถูกคุกคามด้วยเศรษฐกิจที่ใหญ่หลวงอย่างไม่เคยคาดคิด เศรษฐกิจตกต่ำลงอย่างมาก ทำให้ต้องประหยัดงบประมาณและรายจ่ายต่างๆ แต่ครุสภาก็ไม่อาจจะตัดทิ้งงานอันถือว่าสำคัญยิ่ง คือ งานเชิดชูครุผู้เป็นปูชนียบุคคลของชาติ ผู้เคยปฏิบัติการสอน สร้างสรรค์งานการศึกษาด้วยความรัก ความเสียสละอย่างยอดเยี่ยมไปได้ เพราะไม่มีสิ่งใดจะตอบแทนกรณียกอันยิ่งใหญ่ที่ท่านเหล่านั้นได้ปฏิบัติมานอกจากนำความดีมายกย่องเชิดชูให้ปรากฏ ให้เป็นที่จดจำเป็นแบบอย่างแก่ผู้ที่มุ่งจะเจริญรอยตาม

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการจัดทำหนังสือประวัติครุ จึงพยายามเลือกสรรครุผู้มีผลงานดีเยี่ยมมาจารึกไว้ในหนังสือประวัติครุเล่มนี้ให้ได้มากที่สุดถึง ๒๖ คน เช่น นางสาวอรณี สุนทรเวช ครูและผู้บริหาร ผู้รักงานเป็นชีวิต มุ่งพัฒนาการศึกษาทุกด้าน จนเป็นที่ประจักษ์และยอมรับในวงการศึกษาทั่วไป นายฉันท ขำวิไล ผู้ได้รับการศึกษาในระบบเพียงชั้นประโยคมัธยมศึกษา แต่มุ่งมั่นสรรค์สร้างงาน จนเรียกได้ว่าเป็นครุของคนไทยทั้งประเทศ ด้วยการเขียนตำราเรียนภาษาไทย ให้เด็กในสมัยนั้นได้รำเรียน และจดจำได้อย่างไม่ลืมเลือน ทั้งยังเป็นแบบอย่างในการเขียนตำราเรียนภาษาไทยสำหรับคนรุ่นหลังด้วย ศาสตราจารย์พูน เกษจำรัส ศิลปินแห่งชาติ

สาขาทัศนศิลป์ (การถ่ายภาพ) ก็เป็นครูด้านศิลปะ สอนให้ผู้เรียนสามารถเก็บเส้น และแสงของภาพในมุมต่างๆ ด้วยการถ่ายภาพไว้ได้อย่างงดงาม ภาพที่สวยงามเหล่านั้น นอกจากจะงามด้วยศิลปะแล้ว ยังกล่อมเกลาคจิตใจผู้ชม ให้ประณีตละเอียดละไมได้อย่างดียิ่ง นอกจากครูทั้งสามท่านที่ยกขึ้นมากล่าวถึงนี้แล้ว ยังมีครูผู้มีผลงานศิลปะด้านอื่นๆ อีก ซึ่งท่านผู้อ่านจะได้พบในหนังสือประวัติครูละเล่มนี้

คณะกรรมการขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำหนังสือประวัติครูละเล่มนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ทั้งผู้ที่ให้ข้อมูลเบื้องต้น ผู้ให้คำอธิบายเพิ่มเติม ตลอดจนทายาทเจ้าของประวัติไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะกรรมการจัดทำหนังสือประวัติครู

พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓

๑๖ มกราคม ๒๕๔๒

สารบัญ

	หน้า
พระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)	๑
ขุนอัมพานนท์ศึกษากร	๙
นายอบ ไชยวสุ	๑๗
นายฉันท ขำวิไล	๒๙
นายน้อม วนะรมย์	๓๗
ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร	๔๕
นายวิเชียร โรจนุตมะ	๕๓
นายวัลลภ เขียวสังข์	๖๓
นายสงบ สวนสิริ	๖๙
นายสนั่น พิชิตกุล	๗๗
คุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรรณ	๘๗
นายบุญยงค์ เกตุคง	๙๓
นายเต็ม เทียรทอง	๑๐๑
นายพูน ปิณยาลักษณ์	๑๐๗
ศาสตราจารย์พูน เกษจำรัส	๑๑๓
นายถาวร ยุวธรรมะ	๑๒๓
นายอุดมศักดิ์ จันทร์เจริญ	๑๒๙
นางบุญเปรี๊ยะ สุนทรจันทร์	๑๓๗
นายกัณหา โทศรีแก้ว	๑๔๕
นายสำรวย ทรัพย์ภักดี	๑๕๑
นางสาววรรณีย์ สุนทรเวช	๑๕๗

นายสมพงศ์ คตินทรพงศ์	๑๖๕
นางสะอาดศรี สวันตร์จันท์	๑๗๓
นายสังัด สันตะพันธ์	๑๗๙
นายสมคิด โชติกวณิชย์	๑๘๙
นายสมัย คำล้ำเลิศ	๑๙๗
นามานุกรมครู (ที่พิมพ์ประวัติแล้ว)	๒๐๓

พระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)

พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๕๑๐

พระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)

พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๕๑๐

อำมาตย์ตรี พระธรรมนิเทศทวยหาญ นามเดิม ทองอยู่ ภายหลังเปลี่ยนเป็น อยู่ นามสกุล อุดมศิลป์ เป็นบุตรนายด้วง นางพร้อม เกิดที่บ้านในตรอกบ้านข้าวหลาม ตำบลหัวลำโพงใน จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๔

เมื่อเยาว์วัยบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเทพศิรินทราวาส พระธรรมไตรโลกาจารย์ (เดช) ครั้นยังเป็นพระเทพกวีเป็นพระอุปัชฌาย์ ครั้นเมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดบวรนิเวศวิหาร พระธรรมนิเทศทวยหาญก็ได้เป็นสหจรด้วยดังที่พระธรรมนิเทศทวยหาญบันทึกไว้ใน “หมายเหตุ”^๑ ว่า

“...ทูลกระหม่อมพระองค์ใหญ่^๒ ทรงผนวชเณร ไม่มีเณรเล็กๆ เป็นสหจร (มีแต่เณรชิ่ง ทรงเรียกว่าปู่เณร รูปร่างใหญ่โตมาก...ฉันเล็กกว่าเพื่อนจนทรงเรียกว่าเณรแฉ้ว พระราชทานตุ๊กตาปอสเลน ๒ ตัว...) พระราชาคณะต่างวัดที่เป็นเวรถวายเป็นภิกษุเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส เป็นพระอุปัชฌาย์เณรของฉัน เอาฉันเข้าไปถวายด้วย

^๑ พ.ศ. ๒๔๙๒ พระธรรมนิเทศทวยหาญได้ยกหนังสือ เอกสาร และพัสดุดังๆ ซึ่งเป็นของส่วนตัวให้ทางอากาศเอกเมฆ อำไพจิตร อนุศาสนาจารย์ผู้เป็นศิษย์คนหนึ่ง นำไปมอบเป็นสมบัติของห้องสมุดอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศ และได้เขียนเล่าเรื่องความเป็นมาของเอกสารต่างๆ เป็นทำนอง “หมายเหตุ” เพื่อให้ทราบเรื่องราวต่างๆ ได้กระจ่างชัดขึ้น

^๒ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

จึงต้องไปอยู่กับวัดบวรฯ ในคราวนั้น ล้นเกล้า^๑ กับทูลกระหม่อมพระองค์อื่นไป
ประทับอยู่กับสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ได้ทรงเห็นฉันทเสมอ และทรงทักทายใน
บางโอกาส จึงทรงรู้จักแต่นั้นมา”

จากนั้นได้เข้าเป็นนักเรียนบาลีในโรงเรียนของมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่ง
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ครั้งยังทรงเป็นกรมหมื่นทรง
ตั้งขึ้น ใช้หลักสูตรใหม่สอบความรู้ด้วยวิธีเขียน พ.ศ. ๒๔๔๒ สอบได้เทียบเปรียญ
๗ ประโยค วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ อุปสมบทเป็นพระภิกษุได้รับฉายาว่า
“เขมจาโร” สมเด็จพระมหาสมณเจ้า เป็นพระอุปัชฌาย์ และเข้าแปลประโยค ๘ ได้ใน
ปีนั้น ปีต่อมาก็เข้าแปลประโยค ๙ ได้ ซึ่งสองประโยคหลังนี้สอบที่วัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม โดยวิธีสอบแบบเดิมคือ แปลด้วยปากเปล่า และในการแปลประโยค ๙
ได้นี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ประทานพระรูปเป็นรางวัล มีลายพระหัตถ์ได้พระรูปว่า

“ให้พระมหาเขมจาโร (อยู่) ในการแปลฎีกาสังคหะประโยค ๙ ได้น่าที่นี้
เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ^{๓๖} ร.ศ. ๑๒๒ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ผู้อุปัชฌายะ

วัดบวรนิเวศวิหาร

วันที่ ๕ เมษายน ^{๓๗} ร.ศ. ๑๒๓”

พระธรรมนิเทศทวยหาญขณะเป็นสามเณรอายุได้ ๑๖ ปี สอบได้เป็น
นักเรียนเอก (คือ ๓ ประโยค) ก็เริ่มเป็นครูเป็นการส่วนตัว สอนไปด้วย เรียนไป
ด้วย จนมีนักเรียนมากขึ้น สองปีต่อมาก็คือ พ.ศ. ๒๔๔๒ ทางวัดเทพศิรินทราวาส
จึงแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศึกษาพระปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดเทพศิรินทรา
พระมหาเปรม เปมฤโกโร คิษย์รูปหนึ่งได้กล่าวไว้ในหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ
พระธรรมนิเทศทวยหาญถึงเรื่องนี้ตอนหนึ่งว่า

^๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
เจ้าฟ้าชิราวุธ

“...ท่านลงมือเปิดสอนบาลีไวยากรณ์ก่อนเป็นเบื้องต้น เอากุฎิที่อยู่ของท่านเองเป็นสำนักเรียนเมื่อ นักเรียนพระเถรเข้ามามอบตัวเป็นศิษย์มากขึ้นเป็นลำดับ...เจ้าอวาส...จึงมอบโรงเรียนปริยัติธรรมภาษาบาลีให้ท่านอาจารย์มหาอยู่เข้าจัดการศึกษา ฝึกสอนเป็นอิสระคนเดียวหมด...

...ท่านอาจารย์เอาใจใส่ทุกวิถีทาง... ทั้งวันทั้งคืนไม่เป็นอันกินอันนอน เพราะต้องทำการสอนเองคนเดียวด้วยทุกชั้นทุกแผนก ... แบ่งเวลาสอนเข้าเรื่องนี้ บ่ายเรื่องนั้น บางครั้งเพิ่มการสอนกลางคืนเข้าอีกด้วย... ผลปรากฏว่าพระเถรนักเรียนทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ประกาศความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ท่านอาจารย์มหาอยู่ได้เสกสร้างขึ้นด้วยกำลังใจ...”

นอกจากจะเป็นครูผู้มีความสามารถแล้ว พระธรรมนิเทศทวยหาญยังเป็นนักเทศน์ชั้นเลิศรูปหนึ่งในสมัยนั้นซึ่งนิยมเทศน์ปฏิภาณ คือ เทศน์ปากเปล่า ได้ถวายเทศน์หน้าพระที่นั่งเป็นที่พอพระราชหฤทัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึง ๓ คราว และหลังจากถวายเทศน์คราวที่ ๓ ได้ไม่กี่วัน มีพระราชพิธีขนานนามเรี่ยนศพระที่นั่ง ๒ ลำ ที่ท่าวาสุกรี พระธรรมนิเทศทวยหาญบันทึกลงใน “หมายเหตุ” ว่า

“...เสร็จพระราชพิธีแล้วเสด็จประพาสลำน้ำ ฉันทูกคคให้ลงลำประทับในเรือพระที่นั่งยนต์ลำนี้แหละ ล้นเกล้าฯ รับสั่งกับเจ้าประคุณ^๑ ว่าได้ฟังพระอมรธาถวายเทศน์เมื่อวานซินี้ นึกอุ้นใจว่ายังมีผู้ถวายเทศน์ให้ฟังได้...ในที่สุดรับสั่งว่า ได้ถวายเทศน์โปรดถึง ๓ คราวติดๆ กันมาแล้ว ต่อไปจะเป็นคนสำหรับเทศน์ถวายหลวง ต้องขอพรสักอย่างเถอะ จงให้ปฏิญาณเสียเดี๋ยวนี้แหละ คือ ในการรับนิมนต์ไม่ว่าที่ไหนขออย่าได้รับนิมนต์เทศน์ตลกเป็นอันขาดทีเดียวนะ เทศน์คู่ ทรงเรียกว่าเทศน์ตลกที่แรกฟังไม่เข้าใจเล่นเอง ทรงอธิบายว่าเทศน์คู่มีจะคิดตลก บ่อยเข้าก็เคยปาก

^๑ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

จะพลั้งออกไปในเวลาถวายเทศน์ ที่ทรงขอพรไว้ตั้งแต่ต้นคั้งนี้มีประโยชน์แก่ฉันมาก
ตัดความยุ่งยากไปอย่างถนัดใจ...”

แม้จะมีงานเทศน์มากเพียงไร แต่พระธรรมนิเทศทวยหาญก็ยังเป็นครู รัก
การสอน รักศิษย์เป็นอย่างมาก ดังที่ได้บันทึกไว้ใน “หมายเหตุ” ตอนหนึ่งว่า

“...ฉันทุ่มเทเวลาและกำลังใจให้นักเรียนอย่างสิ้นเนื้อประดาตัว การสอน
นักเรียนเป็นงานดั้งเดิมตั้งแต่เป็น น.เอก (๓ ประโยค) อายุ ๑๖ ปี ก็เป็นครูเรื่อยมา
ทั้งที่ตนเองยังเรียนอยู่... ต่อมามีหน้าที่ปกครองนักเรียนด้วย ต้องรับภาระหลายอย่าง
แผ่กว้างออกไปจนเป็นสำนักใหญ่ ทั้งที่ตนเองเป็นลูกวัด ต้องจัดหาคัดทั้งฝ่ายครูและ
นักเรียน... ปัจจัยทางนักเรียนเป็นมาเช่นนี้แหละจึงท้อใจเป็นนักเรียน นั่งกับนักเรียน
คุยกับนักเรียน สวดกับนักเรียน ไปไหน ๆ กับนักเรียน เสมือนอกกับนักเรียน
เมื่อสอบได้ เทศน์เป็นงานภายหลังประคองเข้ามา ทำเวลาของนักเรียนให้เสียไป
จะลดหย่อนความรับผิดชอบก็ไม่ได้ เพราะนักเรียนยึดเราเป็นที่พึ่ง”

ด้วยเหตุนี้ สำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาสซึ่งเคยชอบเขาไประยะหนึ่งจึง
กลับรุ่งเรืองขึ้นอีก สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวโร) ครั้งยังเป็นพระธรรม
ไตรโลกาจารย์ เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสได้มอบภาพถ่ายให้และมีลายลิขิต
ได้ภาพว่า

“ที่ ๑/๘๐๑

พระธรรมไตรโลกาจารย์ ผู้กรรมวาจาจารย์ ให้พระอมราภิกษิต
(เขมจาโร) เปรียญเอก ๙ ประโยค อันเตวาลิกที่ ๑๒๐ เป็นเครื่องประกาศความดี
ความงาม ในการที่ได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมอันเป็นกิจสำคัญซึ่งเป็นรากเง่า
เค้ามูลแห่งพระศาสนาในวัดเทพศิรินทร ด้วยความตั้งใจทำจริง ๆ จนเต็มสติกำลัง
ปัญญาสามารถและความอดสาหะอันกล้าหาญโดยความเอื้อเพื่ออันดี สู้อดทนมิได้
ครั้นคร้ามต่อความลำบากเหน็ดเหนื่อย ทำให้นักเรียนได้ความรู้มากโดยรวดเร็ว

แต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๓๐”

ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระธรรมนิเทศ ทวยหาญได้เป็นพระราชาคณะที่ พระอมราภิกขิต เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๒ ดำรงสมณเพศ มาจนถึงพ.ศ. ๒๔๕๙ เกิดอาพาธหนักจึงได้ถวายบังคมลาสิกขา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรับสั่งไว้ในท้ายพระบรมราชานุญาตว่า “ให้เกลี้ยกล่อมเอาตัวไว้ใช้ในการศึกษา” เมื่อรักษาตัวจนทุเลาแล้ว วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ จึงเข้ารับราชการในกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ เป็นพนักงานกรมราชบัณฑิต ประจำแผนกรวบรวมตำรา เทียบชั้นเจ้าพนักงานตรวจการในกรมศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๔๖๑ รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเป็นอนุศาสนาจารย์ของกองทหารไทยในราชการสงคราม ณ ประเทศยุโรป ประจำอยู่ในกองทูตทหารที่กรุงปารีส มีหน้าที่คอยเยี่ยมเยียนให้กำลังใจทหารซึ่งแยกย้ายกันปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามที่ต่าง ๆ วันที่ออกเดินทางมีเอกสารกล่าวถึงอยู่ในหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมนิเทศทวยหาญ ดังนี้

ถวายบังคมลา

วันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

ที่ท่าवासกรี

เสด็จลงเวลา ๑๐ ก.ท. ล่วงแล้ว

ปลัดทูลฉลองกระทรวงกลาโหม เบิกฯ

พร้อมกับพระราชดำรัส

พระราชหัตถ์เบื้องขวา ทรงประทับไว้บนบ่าซ้ายของผู้คุกเข่าฟังกระแสอยู่
ในที่เฉพาะพระพักตร์ เมื่อรับพระราชทานเสมาสำหรับงานพระราชสงครามเสร็จแล้วฯ

พระราชดำรัส

นี่แน่ะ เจ้าเป็นผู้ที่เข้าได้เลือกแล้ว เพื่อให้ไปเป็นผู้สอนทหาร ด้วยเห็นว่า
เจ้าเป็นผู้สามารถที่จะสั่งสอนทหารได้ ตามที่เข้าได้รู้จักขอบพอกกับเจ้ามานานแล้ว

เพราะฉะนั้น ขอให้เจ้าช่วยรับธุระของข้าไปสั่งสอนทหารทางโน้น ตามแบบอย่าง
ที่ข้าได้เคยสอนมาแล้ว เจ้าก็คงจะได้เห็นแล้วไม่ใช่หรือ (ทูลรับ) เออ นั่นแหละ
ข้าขอฝากให้เจ้าช่วยสั่งสอนอย่างนั้นด้วย เข้าใจละนะ (ทูลรับและกราบถวายบังคม
สังเกตดูพระอาการละเหี่ย พระสุรเสียงละห้อย เห็นได้ว่าทรงคิดถึงทหารอย่าง
ล้นพ้น)

ก่อนออกเดินทาง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ประทานเหรียญให้ ๓ เหรียญ ดังข้อความตอนหนึ่งที่พระธรรมนิเทศทวยหาญ
บันทึกไว้ใน “หมายเหตุ” ว่า

“...เจ้าประคุณพ่อพระทัยมากับสั่งว่า คราวนี้เป็นการคิดตลอดฐานะที่ได้มา
ในเวลาเป็นพระเป็นอันตามทันกันได้หมด ฯลฯ แล้วประทานเหรียญครบทั้งสามคือ
เหรียญพระพุทธชินสีห์ เหรียญจตุราริยสังข์ เหรียญมหาสมณุตตมาภิเศก ทรงชี้แจง
ว่าถ้าถึงคราวจำเป็นต้องการน้ำมัน ก็เอาที่ทำน้ำมันก็ได้ ครั้นแล้วจะทรงเจดีย์
พระทัยขึ้นมา จึงทรงอธิบายต่อไปว่า สิลัพพตปริมาส ถ้าเป็นไปเพื่อเมตตากรุณา
แล้ว ไม่ควรรังเกียจ...”

เมื่อไปราชการสงคราม ณ ทวีปยุโรปแล้ว ครั้งหนึ่งมีเหตุต้องบำรุงขวัญ
ทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลลุกเซมเบิร์ก กรุงปารีส พระธรรมนิเทศทวยหาญก็
เชิญเหรียญทั้ง ๓ มาทำน้ำมัน โดยใช่วิธีประกาศคุณพระรัตนตรัยด้วยเสียงดัง
อย่างพระอาลักษณ์อ่านประกาศในพระราชพิธี ไม่ท่อมนต์หมุ่หมิมอยู่ที่ปากอย่าง
เช่นพระภิกษุทำน้ำมัน บรรดาทหารที่เจ็บป่วยต่างได้รับน้ำมันเป็นกำลังใจกัน
อย่างถ้วนทั่วและหายจากการเจ็บป่วยทุกคน

พระธรรมนิเทศทวยหาญปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์เป็นอย่างดีและเต็ม
ความสามารถ ครั้นกลับจากราชการสงคราม ณ ประเทศยุโรปแล้ว กระทรวงกลาโหม
เห็นประโยชน์ในราชการทหารที่พระธรรมนิเทศทวยหาญไปปฏิบัติมา จึงได้จัดตั้ง
กองอนุศาสนาจารย์ซึ่งเป็นฝ่ายพลเรือนขึ้นในกรมตำรวจทหารบกเมื่อวันที่ ๒๗

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ และโอนพระธรรมนิเทศทวยหาญจากกระทรวงธรรมการ มาเป็นหัวหน้าอนุศาสนาจารย์ ดังบันทึกใน “หมายเหตุ” ถึงเรื่องนี้ ว่า

“...ฉันกลับกับกองทัพทหาร เข้าไปทูลขอราชการแก่ทูลกระหม่อมเล็ก^๑ พอเสร็จก็รับสั่งว่า เดียวนี้ฉันกับพระเจ้าอยู่หัวได้คิดกันไว้เสร็จแล้วว่า กลับมาก็จะไม่คืนให้กระทรวงธรรมการ จะเอาไว้กับทหารนี้แหละ ฯลฯ ...ทูลกระหม่อมพระองค์ นั้นทรงร่างข้อบังคับทหารบกกว่าด้วยกองอนุศาสนาจารย์ด้วยพระองค์เอง ข้อบังคับนี้เป็นฉบับแรกในกำเนิดแห่งคณะอนุศาสนาจารย์ ทรงบันทึกเอาคุณประโยชน์ที่ไปทำครั้งนั้นขึ้นตั้งเป็นรูปแห่งข้อบังคับนี้ ...ข้อบังคับกับคำสั่งบรรจุให้เป็นหัวหน้า ออกพร้อมกัน (ท่านพระองค์นี้เร็วจึงเป็นเครื่องจักร) ฉันเข้าไปรายงานตนตามระเบียบ...”

ต่อมาทางราชการยกฐานะอนุศาสนาจารย์ขึ้นเป็นแผนกที่ ๓ พระธรรมนิเทศทวยหาญได้เป็นหัวหน้าแผนก ภายหลังย้ายอนุศาสนาจารย์ไปอยู่กรมยุทธศึกษาทหารบก ตั้งเป็นแผนกที่ ๔ ถึงพ.ศ. ๒๔๘๔ แก่แผนก ๔ กรมยุทธศึกษาทหารบก เป็นแผนกอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก พระธรรมนิเทศทวยหาญเป็นหัวหน้าแผนกจนครบเกษียณอายุเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ตรงกับวันเกิดครบ ๖๐ ปี

นอกจากงานในหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์แล้ว พระธรรมนิเทศทวยหาญยังมีงานราชการพิเศษที่สำคัญอีกหลายประการ กล่าวคือ

พ.ศ. ๒๔๖๘ ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิตทำการบูชาทิศ ถวายน้ำมูรธาภิเษกด้วยมงคลคาถาเป็นภาษาบาลี อัญเชิญเสด็จครอบครองรัฐสีมาประจำทิศอาคเนย์ และ

^๑ จอมพล สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ เสนาธิการทหารบก ครั้งนั้น

ถวายพระพรชัยให้ทรงพระเจริญในสิริราชสมบัติ

พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นกรรมการชำระปทานุกรม ตามที่กระทรวงธรรมการขอมา

พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นกรรมการสอบไล่ผู้สมัครสอบแข่งขันเพื่อรับทุนเล่าเรียนหลวง และเป็นประธานสำนักศิลปกรรม

ผลงานที่พระธรรมนิเทศทวยหาญแปลและแต่งซึ่งได้พิมพ์แล้วมีจำนวนมากกว่า ๓๐ เรื่อง เช่น ปัญจสติกกัซนธกะ (สังคายนาครั้งที่ ๑) เวสสันดรชาดก กัณฑ์ที่ ๑๐ สักกบรรพ ปกิรณกเทศนา ผลที่ต้องกับการ สงวนศาสนา สัตย์และสุจริต สงครามปาก บัวเบญจพรรณ แมกกับแมน การอ่านหนังสือ คำแนะนำแก่ผู้ที่จะเป็นครูสอนภาษาบาลี เป็นต้น

หลังเกษียณอายุราชการแล้ว พระธรรมนิเทศทวยหาญได้บำเพ็ญประโยชน์ตนคือปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตน มากขึ้นเป็นลำดับ

พระธรรมนิเทศทวยหาญมีสุขภาพไม่แข็งแรงนัก เจ็บป่วยบ่อย แต่ก็ใช้ชีวิตอยู่ยืนยาวมาจนถึงวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ จึงได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งที่คอ สิริอายุได้ ๘๖ ปี ๑ เดือน ๑๐ วัน

นายสฤกณ จังกาจิตต์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมนิเทศทวยหาญ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๑.

ขุนอัมพานนท์ศึกษากร

พ.ศ. ๒๔๓๖-๒๕๐๖

ขุนอัมพานนท์ศึกษากร

พ.ศ. ๒๔๓๖-๒๕๐๖

ขุนอัมพานนท์ศึกษากร (อำพน อัมพานนท์) เดิมชื่อ เขียว สวนเจริญ เกิดเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ที่ตำบลบางกระเจ้า อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุตรนายจัน นางวอน สวนเจริญ อาชีพทำสวน มีพี่ร่วมบิดาสองคน คือ นายสุข สวนเจริญ (ถึงแก่กรรม) นายคำ สังข์ทอง (ถึงแก่กรรม) เมื่อบิดาถึงแก่กรรม มารดาสมรสใหม่ จึงมีน้องร่วมมารดาสามคน คือ นายเที่ยง อัมพานนท์ นางเจย นิมสนิท นางฉาย สวนเจริญ ซึ่งถึงแก่กรรมหมดแล้ว

พ.ศ. ๒๔๔๔ เมื่อบิดาถึงแก่กรรม มารดาได้ส่งให้ไปอยู่กับญาติ ซึ่งมีบ้านอยู่แถวสะพานเหลือง จึงได้เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนประถมสามจีน (ปัจจุบันคือโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย) สอบได้ชั้นมัธยมปีที่ ๒ แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนวัดสามจีนใต้ สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๓ ต่อมาได้เข้าเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูวัดบพิตรภิมุข^๑ สอบได้ชั้นประโยคครูพิเศษมูล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ และเลื่อนเป็นครูประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษประถม พ.ศ. ๒๔๗๔

พ.ศ. ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้งกองเสือป่าขึ้น นายเขียวจึงไปสมัครเป็นเสือป่า และได้ร่วมในการประลองยุทธของเสือป่าเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนครปฐม เมื่อเดือนมกราคม ซึ่งเป็นการประลองกันระหว่างเสือป่ากองหลวง ในเดือนกุมภาพันธ์เป็นการประลองยุทธเสือป่าหลวงและเสือป่าหัวเมือง จังหวัดราชบุรี ในระยะนี้เอง นายเขียวได้รับพระราชทานนามสกุลใหม่ว่า “อัมพานนท์”

^๑ ปัจจุบันคือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรภิมุข จักรวรรดิ

นายเชียวเข้ารับราชการในกระทรวงธรรมการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ และได้รับแต่งตั้งให้ไปเป็นครูใหญ่คนแรกที่โรงเรียนอำเภอบรบือ (ปัจจุบันคือโรงเรียนบ้านบรบือ) จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนในชนบทสมัยนั้น อาศัยศาลาวัดเป็นที่เรียน มีนักเรียนทั้งหมดไม่ถึงยี่สิบคน นายเชียวสอนอยู่ ๒-๓ เดือน ก็มีนักเรียนมาสมัครเพิ่มขึ้นอีกหลายคน เพราะประชาชนชอบใจที่มี “ครูไทย”^๑ ไปสอน และนายเชียวก็มีวิธีสอนง่ายๆ และสนุกสนาน เช่น นักเรียนจำอักษรสามหมู่หรือไตรยางศ์ไม่ได้ ทำให้มีปัญหาในการสอนผันอักษร นักเรียนจะผันอักษรต่ำด้วยวรรณยุกต์ทั้ง ๔ รูป เหมือนอักษรกลาง เพราะพยัญชนะอักษรกลางและอักษรต่ำออกเสียงเหมือนกัน เช่น ก. กับ ง. ออกเสียงเหมือนกันในสำเนียงภาษากลาง แต่ในภาษาถิ่นอีสาน อักษรต่ำออกเสียงไถ่ๆ กับเสียงตรี เช่น ง. ออกเสียงว่า ง้อ นายเชียวจึงใช้ข้อความ “กา ขา เค” (ออกเสียงในภาษาถิ่นอีสานว่า กา ขา เค้ “เค้” ในภาษาถิ่นอีสานแปลว่า เป้ กา ขา เค้ คือ กาขาเป้) และให้ออกเสียงย่อๆ ว่า กอ - ขอ - ค้อ พยัญชนะตัวใดออกเสียงเหมือน กอ ก็เป็นอักษรกลาง พยัญชนะตัวใดออกเสียงเหมือน ขอ เป็นอักษรสูง พยัญชนะตัวใดออกเสียงเหมือน ค้อ เป็นอักษรต่ำ โดยให้ออกเสียงพยัญชนะเป็นสำเนียงภาษาถิ่นในใจก่อน แล้วจึงออกเสียงดังๆ เป็นสำเนียงภาษากลาง นักเรียนสามารถเรียนรู้และจดจำอักษรสามหมู่ได้อย่างแม่นยำและผันอักษรได้ นอกจากนั้นนายเชียวยังมีนิทานแปลกๆ และเรื่องราวที่สนุกสนานมาเล่าให้ฟัง มีการละเล่นแบบเด็กภาคกลางให้เล่น เช่น ช่วงชัย มอญซ่อนผ้า กาฟักไข่ เป็นต้น นอกจากจะให้ความรู้ทางวิชาการ และความรู้ทั่วไปแก่นักเรียนแล้ว นายเชียวยังได้อบรมนักเรียนตามแบบอย่างของเสือป่าให้เป็นผู้มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต และรักชาติบ้านเมืองอีกด้วย

^๑ ครูไทย เป็นคำที่ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกครูที่มาจากภาคกลางโดยเฉพาะมาจากกรุงเทพฯ

นายเขี้ยวสอนอยู่ได้ ๗ เดือน ก็ได้รับแต่งตั้งเป็น ราชบุรุษ

นายเขี้ยวศึกษาภาษาถิ่นและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน จนสามารถเข้ากับบรรดาผู้ปกครองและประชาชนในอำเภอได้เป็นอย่างดีจนชื่อ “ครูเขี้ยว” เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยของประชาชนชาวบรบือ พ.ศ. ๒๔๕๘ นายเขี้ยวได้รับคำสั่งย้ายไปเป็นครูใหญ่คนแรกที่โรงเรียนอำเภอโกสุมพิสัย (ปัจจุบันคือโรงเรียนโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม) บรรดานักเรียน ผู้ปกครองตลอดจนประชาชนเสียชีวิตและอาลัยนายเขี้ยวมาก และได้ไปเยี่ยมเยียนนายเขี้ยวที่อำเภอโกสุมพิสัยเสมอ

โรงเรียนอำเภอโกสุมพิสัยก็อาศัยศาลาวัดเช่นเดียวกับโรงเรียนอำเภอบรบือ แต่สถานที่ดีกว่ามาก เพราะตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำชี มีทิวทัศน์สวยงาม บริเวณที่ติดกับวัดเป็นป่าไม้เบญจพรรณขนาดใหญ่ กลางป่ามีบึงกว้างน้ำใสสะอาด ถึงหน้าน้ำในแม่น้ำชีท่วมเข้ามาถึงบึงทุกปี ประชาชนเรียกป่าที่มีลักษณะเช่นนี้ว่า บุ่ง (ปัจจุบันเป็นวนอุทยานโกสัมพี) มีฝูงลิงอาศัยอยู่ในบุ่งเป็นจำนวนมาก นายเขี้ยวชอบที่ตั้งของโรงเรียนมาก เพราะทุกแห่งในบริเวณนี้เป็นห้องเรียนที่นายเขี้ยวได้ให้ประสบการณ์แก่นักเรียนทั้งความรู้ด้านวิชาการและธรรมชาติดึกษา นายเขี้ยวยังฝึกให้ครูน้อยใช้ธรรมชาติเป็นแหล่งวิชา ใช้วัสดุในธรรมชาติมาประกอบการเรียนการสอน เช่น ดินเหนียว ไม้ไผ่ หล้าปล้อง ตลอดจนสัตว์ต่างๆ ในบุ่งด้วย นายเขี้ยวเป็นลูกชาวนามีที่ดินแปลงใหญ่เป็นสวนผลไม้เกือบทุกชนิด โดยเฉพาะมะม่วงเกือบทุกพันธุ์ ที่ตำบลบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้นายเขี้ยวมีความรู้ที่จะแนะนำผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปในเรื่องการทำสวนผลไม้ให้ได้ผลดี แนะนำวิธีถนอมอาหาร วิธีแปรรูปอาหารตามแบบของชาวนานในภาคกลาง ทำให้ประชาชนสนใจและพอใจมาก นายเขี้ยวจึงเป็น ครูเขี้ยว ของชาวอำเภอโกสุมพิสัย อีกด้วย

พ.ศ. ๒๔๖๔ นายเขี้ยวได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ศึกษาธิการอำเภอโกสุมพิสัย พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นที่ธรรมการอำเภอโกสุมพิสัย พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นธรรมการ

อำเภอโกสุมพิสัย และได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนอัมพานนท์ศึกษากร พ.ศ. ๒๔๗๙ ย้ายไปเป็นกรรมการอำเภอยางตลาด และเป็นข้าราชการชั้นตรีใน พ.ศ. ๒๔๘๒ พ.ศ. ๒๔๘๓ ย้ายไปเป็นศึกษาธิการอำเภอเมืองกาฬสินธุ์

เมื่อดำรงตำแหน่งกรรมการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอ ขุนอัมพานนท์ศึกษากรได้จัดให้มีการประชุมครูทั้งอำเภอทุกเดือนในวันโกวันวันพระหรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ ไม่ใช่เวลาราชการหากไม่จำเป็น ระเบียบบรรดาครูไม่พอใจ ต่อมาต่างก็พอกพอใจ เพราะเป็นการประชุมที่ไม่เคร่งเครียด ในการประชุมขุนอัมพานนท์ศึกษากรได้ให้ความรู้และข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ได้รับทราบมาจากจังหวัดหรือจากส่วนกลางแก่ครู ตลอดจนให้ความรู้ทั่วไปที่ครูพึงจะรู้ ขุนอัมพานนท์ศึกษากรเป็นนักอ่านจึงมีเรื่องราวที่น่าสนใจและสนุกสนาน อันเป็นความรู้พิเศษที่ครูสามารถนำไปเล่าให้นักเรียนฟังได้ อบรมครูด้านความประพฤติและจริยธรรมโดยวิธียกตัวอย่าง ครูได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน ครูทุกโรงเรียนทั้งอำเภอได้มารู้จักคุ้นเคยสนิทสนมกันจนถึงขั้นได้แต่งงานกันหลายคู่ โดยศึกษาธิการอำเภอเป็นเจ้าของภาพให้ทั้งสองฝ่าย ครูทุกอำเภอเคารพรักขุนอัมพานนท์ศึกษากรหลายคนเรียก คุณพ่อ อย่างสนิทใจ กล้าพูดกล้าคุย กล้าถามคำถามอย่างไม่ประหมา เคะเขิน ในที่ประชุมบางครั้งก็หลุดคำภาษาถิ่นอีสานออกมาทำให้เป็นที่สนุกสนานเฮฮา

นอกจากมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือนแล้ว ขุนอัมพานนท์ศึกษากรยังได้ออกไปเยี่ยมโรงเรียนทุกโรงเรียนในอำเภอบีละสามครั้ง การเดินทางไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนในสมัยนั้น ใช้เกวียนและม้าเป็นพาหนะ ขุนอัมพานนท์ศึกษากรประหยัดเงินของราชการโดยซื้อเกวียนพร้อมวัวเทียมและม้าไว้ใช้เอง จึงไม่ต้องเบิกค่าพาหนะเลย การไปเยี่ยมโรงเรียนก็เป็นที่ชื่นชมของบรรดาครูและประชาชนในท้องถิ่นมาก เพราะเมื่อไปถึงโรงเรียนก็จะเข้าเยี่ยมชั้นเรียนทุกชั้น พูดคุยกับนักเรียน สอบถามความรู้ที่นักเรียนในระดับชั้นนั้นๆ จะฟัง อ่าน เขียน หรือตอบ

คำถามได้ ถ้านักเรียนตอบไม่ได้ ก็ไม่คว่ำ จะบอกและสอนให้ เมื่อโรงเรียนเล็กก็จะประชุมครู สอบถามถึงปัญหาต่างๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน ปัญหาของนักเรียน และผู้ปกครองตลอดจนปัญหาส่วนตัวของครู แล้วให้คำแนะนำช่วยเหลือ พยายามหาทางแก้ไขปัญหาให้ จากนั้นขุนอัมพานนท์ศึกษากรก็ไปเยี่ยมวัดในหมู่บ้าน จนคุ้นเคยกับเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรทุกวัด ตกกลางคืนก็มีกิจกรรมที่โรงเรียน ขุนอัมพานนท์ศึกษากรเตรียมตะเกียงเจ้าพายุไปด้วย บรรดาครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนตลอดจนพวกเด็ก ๆ จะมาชุมนุมกันที่โรงเรียนแทบทั้งหมู่บ้าน รายการแรกเป็นการแสดงพระธรรมเทศนาโดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งประมาณครึ่งชั่วโมง จากนั้นเป็นการพูดคุยสนทนากันระหว่างขุนอัมพานนท์ศึกษากรกับครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือประชาชน แต่ส่วนใหญ่ทุกคนขอให้ขุนอัมพานนท์ศึกษากรเล่าเรื่องในกรุงเทพฯ ให้ฟัง เช่น เรื่องรถราง งานภูเขาทอง ตลอดจนสถานที่สำคัญๆ และน่าสนใจ ซึ่งเป็นที่พอออกพอใจของผู้ฟังเป็นอันมาก ขุนอัมพานนท์ศึกษากรนำทึบเสียง และแผ่นเสียงเพลงไทยไปเปิดให้ฟัง แต่ประชาชนไม่สนใจ เพราะฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง ภายหลังจึงจัดให้มีหมอลำ บางครั้งขุนอัมพานนท์ศึกษากรฝึกให้ครูแสดงรอกองไฟตามแบบลูกเสือ แสดงเรื่องราวตำนานต่างๆ ให้ประชาชนชมก็เป็นที่พอใจเช่นกัน กิจกรรมตอนกลางคืนจบลงประมาณ ๒๑.๐๐ น. เศษๆ กิจกรรมกลางคืนนี้ ทุกคนในหมู่บ้านชอบมาก เมื่อได้ข่าวว่าขุนอัมพานนท์ศึกษากรจะมาตรวจเยี่ยมโรงเรียนก็เตรียมตัวเตรียมใจรับความรู้พิเศษและความสนุกสนานเต็มๆ ข้าราชการฝ่ายปกครองของอำเภอ บางครั้งก็ฝากงานให้ขุนอัมพานนท์ศึกษากรตรวจเยี่ยมและแก้ปัญหาให้ด้วย เพราะสนิทสนมคุ้นเคยกับกำนันผู้ใหญ่บ้านตลอดจนประชาชนเป็นอย่างดี

ขุนอัมพานนท์ศึกษากรสนใจกิจกรรมลูกเสือมาก ได้ดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอนลูกเสือในโรงเรียน งานชุมนุมลูกเสือประจำปีที่จัดขึ้นที่จังหวัด อำเภอใดที่ขุนอัมพานนท์ศึกษากรเป็นกรรมการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอจะได้รับรางวัล

ชนะเลิศในการประกวดการจัดค่ายและความพร้อมเพรียงของกิจกรรมลูกเสือทุกปี

บ้านพักกรรมการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอหลังใหญ่ที่ทางราชการจัดให้ สำหรับขุนอัมพานนท์ศึกษากร กลับเป็นบ้านคับแคบมากเพราะเด็กนักเรียนตามตำบลต่างๆ มาขออาศัยอยู่ด้วยเพื่อเรียนต่อสายอาชีพ หรือระดับมัธยมศึกษา จนต้องพากันสร้างบ้านหลังเล็กๆ เรียกกันเล่นๆ ว่า ตูบ ขึ้นรายรอบบ้านพัก ภรรยาขุนอัมพานนท์ศึกษากรต้องเลี้ยงเปิด ไก่ สุกร และพาเด็กนักเรียนทำสวนครัว เพื่อทำอาหารเลี้ยงกัน เพราะเงินเดือนไม่พอใช้จ่าย บางครั้ง ตูบ เหล่านี้ก็เป็นที่พักของครูและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มาราชการที่อำเภออีกด้วย

พ.ศ. ๒๔๘๔ ขุนอัมพานนท์ศึกษากรย้ายไปเป็นประจำแผนกศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ในปีนี้เองได้เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา มีกองทหารญี่ปุ่นเข้ามาตั้งอยู่ในอำเภอเมือง และมีขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้น ขุนอัมพานนท์ศึกษากรได้สมัครเข้าร่วมขบวนการนี้ด้วย ได้ไปตั้งค่ายลับในป่าลึก ฝึกหัดชาวบ้านให้รู้จักใช้อาวุธและวิธีป้องกันตัว สอนวิธีการสอดแนมตามแบบเสือป่าและฝักวิธิการ “ไทยลับ” ให้แก่ชาวบ้านเพื่อตัดเสบียงอาหารของทหารญี่ปุ่น

พ.ศ. ๒๔๘๘ ขุนอัมพานนท์ศึกษากรได้รับแต่งตั้งเป็นศึกษาธิการจังหวัดผู้ช่วย ได้เปลี่ยนชื่อจาก “เขียว” เป็น “อำพน” พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ขอย้ายกลับไปเป็นศึกษาธิการอำเภอโกสุมพิสัยจนเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ และตั้งหลักฐานอยู่ที่อำเภอโกสุมพิสัยนั่นเอง

ขุนอัมพานนท์ศึกษากรสมรสกับนางสาวสายหยุด มีบุตรหนึ่งคน คือ นายสมาน อัมพานนท์ ต่อมาได้หย่าร้างกับนางสายหยุดและสมรสกับนางสาวนางมีบุตรหนึ่งคน คือ นางชื่นจิต สุวรรณเลิศ (ถึงแก่กรรม) นางนางเสียดชีวิต จึงสมรสกับ นางสาวทิพย์ ศิรินาค (ต่อมาเปลี่ยนเป็นสุทิพา) มีบุตรหนึ่งคนคือ นางรัชณี ศรีไพรวรรณ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

และเหรียญเงินมงกุฎสยาม

หลังเกษียณอายุราชการแล้ว ขุนอัมพานนท์ศึกษากรก็ยังคงเป็นที่เคารพรักเป็น คุณครูขุนอัมพา ของบรรดาคครู และประชาชน เป็นที่ปรึกษาปัญหาซึ่งเรียกว่า ขอบเชิง^๑ ของชาวโกสุมพิสัย และช่วยงานสังคมโดยตลอดมา พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้เป็นกำลังสำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์แห่งแรกของอำเภอโกสุมพิสัย คือ โรงเรียนนิพนธ์ประสิทธิ์วิทยา และทำหน้าที่ครูใหญ่เป็นเวลาสามปี พ.ศ. ๒๕๐๓ จึงได้ติดตามไปอยู่กับบุตรสาวและบุตรชาย ซึ่งได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดหลายจังหวัด

ขุนอัมพานนท์ศึกษากรมีโรคประจำตัวคือ โรคหอบหืด ทำให้หัวใจโต พ.ศ. ๒๕๐๖ เมื่อบุตรเขยดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก อาการของหัวใจโตกำเริบ ได้เสียชีวิตที่โรงพยาบาลเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ สิริอายุได้ ๗๐ ปี ๑ เดือน ๒ วัน

นางรัชนี ศรีไพรวรรณ

ผู้เรียบเรียง

^๑ ขอบเชิง ประเพณีพื้นเมืองของชาวไทยญ้อ ชาวภูไท และชาวไทยอีสานแถวริมแม่น้ำโขง เกี่ยวกับการชำระความ การประนีประนอมยอมความระหว่างชาวบ้านคุ้มกัน ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีอยู่บ้าง เช่น สั่งการให้คุ้มกันปฏิบัติตามคำชี้ขาดของผู้นำท้องถิ่นหรือผู้อาวุโสในท้องถิ่นนั้น ๆ ตัวอย่างคือ

๑. ให้นายแดงผู้เป็นที่ได้รับส่วนแบ่งโค ๓ ตัว ให้นางสาวผู้เป็นน้องได้รับส่วนแบ่งโค ๒ ตัว หรือ
๒. ว่ากล่าวให้เขาสำนึกผิดเพื่อให้ขอขมา ขออภัย ทำให้หายโกรธ

นายอบ ไชยวสุ

พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๕๔๐

นายอบ ไชยวสุ

พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๕๔๐

นายอบ ไชยวสุ^๑ เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ที่บ้านปากคลองสำเหร่ ตำบลคลองสำเหร่^๒ อำเภอดอนบุรี^๓ จังหวัดธนบุรี^๔ เป็นบุตรคนหัวปีของหลวงรัตนเทพพิลารักษ์ (เชย ไชยวสุ) และนางเที่ยง มีน้องร่วมบิดามารดา ๖ คน คือ นายทองคำ นายเล็ก (ถึงแก่กรรม) นางปุย อินทรกำแหง นางอุษา สุวดี นางสาวจรูญรัตน์ (ถึงแก่กรรม) และนางจรัส เกตุทัต

นายอบเริ่มเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดชนะสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ เรียนจบชั้นประถมปีที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ จากนั้นจึงไปเรียนต่อชั้นสูงขึ้นและจบการศึกษาตามลำดับ คือ พ.ศ. ๒๔๕๕ จบชั้นประถมปีที่ ๓ จากโรงเรียนวัดราชพิธ พ.ศ. ๒๔๕๘ จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ จากโรงเรียนวัดราชพิธ พ.ศ. ๒๔๖๓ จบชั้นมัธยมบริบูรณ์ชาย (ชั้นมัธยมปีที่ ๘) จากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์^๕ และสอบไล่ได้ประโยคครูมัธยม (ป.ม.) ในปีนี้ด้วย

นายอบเป็นนักเรียนที่มีความขยันหมั่นเพียรมาก ได้รับรางวัลหมั้นเรียนเมื่อเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๕ และมัธยมปีที่ ๖ ที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ แม้ตนเองจะเรียนเก่งวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาเยอรมันที่ได้เลือกเรียนเป็นวิชาเอก

^๑ อ่านว่า ไชยวะสุ เป็นนามสกุลพระราชทานแก่หลวงรัตนเทพพิลารักษ์ (เชย) และทายาท เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๖

^๒ ปัจจุบันแบ่งท้องที่การปกครองออกเป็นแขวงบุคคลและแขวงบางขุนเทียน

^๓ ปัจจุบันเป็นเขตดอนบุรี

^๔ ปัจจุบันยุบแล้วรวมเข้าอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานคร

^๕ ปัจจุบันคือโรงเรียนเทพศิรินทร์

ในสมัยนั้น แต่ก็มีใจรักภาษาไทยมากและเริ่มสนใจงานหนังสือพิมพ์ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ดังคำบอกเล่าของนายอบว่า

“ผมเป็นคนชอบอ่านหนังสือมาก หนังสือทุกชนิดทั้งประเภทอ่านเล่นอ่านจริง เพื่อน ๆ มาถามแล้วให้ผมเล่าเรื่องที่อ่านมาให้ฟัง ผมก็เล่า ต่อมาเลยคิดแต่งเองบ้าง เลยออกหนังสือประจำห้องชื่อคุณลิขิต เป็นเล่ม เป้าหมายเพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนจับฉลากไปเวียนอ่านกันที่บ้าน อ่านที่โรงเรียนกลัวอาจารย์ทลวงสำเร็จวรรณกิจ (บุญ เสขะนันท์) ซึ่งเป็นทั้งครูประจำชั้นและครูสอนภาษาไทยคนที่จับฉลากไปอ่านที่บ้านคนแรกใจร้อน นำมานั่งอ่านในห้อง ทลวงสำเร็จวรรณกิจเอาไปดู เอาไปนั่งอ่านแล้ววงตรงที่ใช้ภาษาพิศพราวไปหมด เรียก เอดิเตอร์ (Editor) สมัยนั้นคำว่าบรรณาธิการยังไม่มี ให้เอาไปแก้ไขถูกต้องจึงจะเผยแพร่ได้ ผมเองหนักใจเพราะสมัยนั้นพจนานุกรมไม่มี ผิดถูกอยู่ในหนังสือเรียน จำเอากว่าจะแก้ไขให้ถูกหมดก็ใกล้สอบไล่ ม.๖ หนังสือคุณลิขิตจึงออกได้เพียงเล่มเดียว”

นายอบเข้ารับราชการตำแหน่งครูตรี สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร^๑ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๘๐ บาท นอกจากจะสอนนักเรียนตามหน้าที่แล้ว นายอบยังชักชวนนักเรียนและผู้ปกครองออกหนังสือ เบญจมานุสรณ์ ประจำปีการศึกษา เพื่อให้ข่าวสารของโรงเรียนและผสมผสานปณิณคดีอีกด้วย

พ.ศ. ๒๔๖๕ เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี ได้ไปสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายดาบหลักสูตร ๑ ปี เรียนจบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

พ.ศ. ๒๔๖๗ ลาอุปสมบทที่วัดบวรนิเวศวิหาร ๑ พรรษา เมื่อลาสิกขาแล้วก็กลับมาปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตรตามเดิม

พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูตรีโรงเรียนมัธยม

^๑ ปัจจุบันคือโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร

วัดเทพศิรินทร์ สอนวิชาคณิตศาสตร์ตามคำชวนของพระยาจรัสชวนะเพท (ชุ่มจรัสชวนะเพท) อาจารย์ผู้ปกครองในขณะนั้น ด้วยเห็นว่านายอบไม่สู้บุตรีและมีความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง เอาจริงต่อการทำงาน สมควรเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนได้ นายอบได้รับเงินเพิ่มตามสิทธิ์นายดาบอีก ๑๐ บาท จึงได้รับพระราชทานเงินเดือนๆ ละ ๙๐ บาท นอกจากปฏิบัติการสอนวิชาคณิตศาสตร์แล้ว นายอบยังได้รับมอบหมายให้เป็นบรรณาธิการหนังสือ แดงการศึกษาเทพศิรินทร์ ซึ่งเป็นหนังสือในเชิงวารสารที่ยิ่งใหญ่ของโรงเรียนในสมัยนั้นอย่างมาก ด้วยความเก่งกล้าสามารถในการจัดทำหนังสือและการเขียนบทความของนายอบ จึงเป็นที่ติดอกติดใจของบรรดาผู้ปกครองนักเรียน โดยเฉพาะสุภาพสตรีไปตามๆ กัน

พ.ศ. ๒๔๗๒ นายอบได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูตรีโรงเรียนสตรีวัดสุทธิวราราม ได้สอนวิชาคณิตศาสตร์ตามความประสงค์ ครั้นปฏิบัติการสอนอยู่ได้ระยะหนึ่ง ทางราชการก็แต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูตรีโรงเรียนเบญจมราชาลัย เพราะขาดครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ทั้งระดับมัธยมและระดับฝึกหัดครู นายอบเล่าถึงสาเหตุที่ต้องขอย้ายตนเองออกไปจากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ว่า ทางโรงเรียนตั้งกฎเกณฑ์ห้ามครูลงโทษลูกเจ้านายตั้งแต่ลูกพระยาขึ้นไปจนถึงพระโอรสของพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลาย ถ้าทำผิดให้นำส่งพระยาจรัสชวนะเพท อาจารย์ผู้ปกครองพิจารณาลงโทษเอง แต่บังเอิญนายอบได้รับพระดำรัสสั่งอนุญาตจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์หนึ่ง^๑ ใหลงโทษพระโอรสได้^๒ จึงเป็นที่ฮือฮากันทั้งโรงเรียนว่านายอบเก่งมาก สามารถลงโทษลูกเจ้านายได้ ครูคนอื่น ๆ ก็เอาอย่างบ้าง อาจารย์ผู้ปกครองก็เดือคร้อกันว่านายอบเป็นต้นเหตุจึงถอดนายอบออกจากครูประจำชั้น ให้ไปทำหนังสือพิมพ์ ดูแลการลูกเสือ และการออมสิน ซึ่ง

^๑ คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

^๒ คือพระองค์เจ้าจรัสศักดิ์สุประภาต

เป็นงานธุรการ นายอบถือว่าตนเองถูกลงโทษให้เสื่อมเสียเกียรติภูมิของครู จึงขอย้ายไปสอนที่อื่น

ปีเดียวกันนี้ นายอบและเพื่อน ๆ อีก ๑๘ คน^๑ ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีอุดมคติตรงกัน ได้รวมกันจัดตั้งคณะนักเขียนชื่อว่า สุภาพบุรุษ และออกหนังสือพิมพ์รายปักษ์ สุภาพบุรุษ โดยนายกุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นบรรณาธิการ ตั้งสำนักงานอยู่ที่ ห้องเกษมศรี อันเป็นห้องแถวของนายอบอยู่ริมถนนจักรพงษ์ เยื้องวัดชนะสงคราม ตำบลบางลำภู

เนื่องจากกระทรวงธรรมการได้ย้ายนักเรียนฝึกหัดครูจากโรงเรียนเบญจมราชาลัยไปอยู่ที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูที่เปิดขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นายอบจึงได้รับมอบหมายให้ไปช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัยอีกหน้าที่หนึ่งและได้รับคำสั่งย้ายมาดำรงตำแหน่งครูตรีโรงเรียนแห่งนี้ในเวลาต่อมา

ตลอดเวลาที่นายอบปฏิบัติการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัยแห่งนี้ แม้จะเป็นที่ชอบใจของนักเรียนอย่างมาก เพราะเข้าใจบทเรียนง่ายสามารถทำโจทย์แบบฝึกหัดได้ถูกต้อง แต่ก็ไม่ค่อยจะเป็นที่พอใจของทางโรงเรียนมากนัก นัยว่านายอบซึ่งเป็นครูหนุ่มที่มีความสามารถทางการพูดและการเขียนเชิงตลกขบขันอยู่แล้ว ได้อธิบายเนื้อหาสาระในบทเรียนด้วยกลวิธีที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานอยู่เสมอและมักจะพาเพื่อน ๆ นักเขียนด้วยกันไปชุมนุมเฮฮาที่ร้านอาหารใกล้ ๆ โรงเรียนหลังเวลาราชการเป็นประจำแทบทุกวัน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์สตรีที่เคร่งระเบียบวินัยเกิดความไม่สบายใจมาก จึงได้รายงานไปยังกรมศึกษาธิการ พอดี พ.ศ. ๒๔๗๙ ทางราชการได้อัตราครูสตรีที่สอนวิชาคณิตศาสตร์หลายอัตราสำหรับโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย นายอบจึง

^๑ คู่ท้ายประวัตินี้

ได้รับคำสั่งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งครูตรีที่โรงเรียนวัดสุทธิวราราม เนื่องจากทางโรงเรียนขาดอัตรากำลังครูเป็นจำนวนมาก

นายออบไปรายงานตัวที่โรงเรียนวัดสุทธิวรารามได้เพียง ๒ ชั่วโมง ก็จำเป็นต้องขอลาออก ดังคำบอกเล่าเจ้าตัวว่า

“...เพราะครูใหญ่จะให้ไปสอนภาษาไทยชั้นมัธยม ๘ ผมบอกสอนไม่ได้ การที่ผมเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กับการสอนภาษาไทยเป็นคนละเรื่องกัน ผมยังไม่มีความรู้ชำนาญพอ เหตุผลอีกอย่างที่ผมไม่ยอมสอนก็คือ เหลือเวลาอีก ๓ เดือน เด็กจะสอบไล่ เกณฑ์การตัดสินการสอบชั้นมัธยม ๘ ในขณะนั้นมีว่า หากนักเรียนคนใดสอบวิชาภาษาไทยได้ไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ก็จะถูกปรับให้ตกวิชาอื่นๆ ทั้งหมด จะไม่มีการตรวจคะแนนวิชาอื่นๆ ให้เลย ผมเกรงว่าจะเป็นการทำบาปให้แก่แก่นักเรียน จึงได้ยื่นใบลาออก” นับว่านายออบเป็นผู้เคร่งครัดในเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพเป็นอย่างมาก เมื่อเห็นว่าตนเองไม่สามารถจะรับผิดชอบได้ ก็เต็มใจลาออก

รวมเวลาที่นายออบรับราชการครูประมาณ ๑๖ ปี ขณะอายุได้ ๓๕ ปีเท่านั้น

เมื่อนายออบได้ลาออกจากราชการแล้ว ก็หันเข้าสู่วงการหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ นอกจากจะร่วมคณะจัดทำหนังสือพิมพ์รายปักษ์ “สุภาพบุรุษ” แล้ว ก็ยังรับหน้าที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามราชฎีได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๑๘๐ บาท นายออบแสดงความรู้ความสามารถของตนปรับปรุงการเสนอข่าวประจำวันให้รวดเร็วทันเหตุการณ์และจัดคอลัมน์เสนอบทความให้คนสนใจอ่านมากขึ้น ทำให้ยอดจำหน่ายจากเดิมวันละ ๓,๐๐๐ ฉบับ พุ่งขึ้นเป็นวันละ ๑๐,๐๐๐ ฉบับ ยังผลให้หนังสือพิมพ์สยามราชฎีโดดเด่นล้ำหน้าหนังสือพิมพ์อื่นๆ นำเสียดายที่นายออบเป็นบรรณาธิการได้เพียง ๘ เดือน ก็ต้องลาออก เนื่องจากหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องฐานหมิ่นประมาท

ภายหลังจากพ้นหน้าที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามราชฎีแล้ว นายออบได้ไปทำงานหนังสือพิมพ์รายวันอีกหลายฉบับ เช่น ประชานมิตรสุภาพบุรุษ สุวันนภูมิ

(อักษรวิธียุคสมัยนั้น) สยามนิกร เป็นต้น และยังเขียนเรื่องไปลงหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนอีก เช่น ประชาชาติ ประชามิตร สยามสมัย ปิยะมิตร กระจ่างทอง เป็นต้น ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๓ นายอบได้รับเชิญให้ไปทำงานที่สำนักงานหนังสือพิมพ์สยามรัฐของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และเป็นกำลังสำคัญของคณะทำงานอาวุโส ซึ่งประกอบด้วยหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายประยูร จรรยาวัชร์ นายประหยัด ศ.นาคะนาท และนายอบ ไชยวสุ เรียกกันในสมัยนั้นว่า สี่ทหารเสือแห่งค่ายสยามรัฐ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ เรียกนายอบว่า ครอบตลอดเวลา และเชิญครอบร่วมคณะออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงานอยู่เสมอ ส่วนคนอื่น ๆ ในสำนักงานหนังสือพิมพ์ก็ยกให้นายอบเป็นอาจารย์ใหญ่ หรือ พระเจ้าตาแห่งสำนัก สัญลักษณ์ของนายอบมักจะเป็นรูปพระเจ้าตา หรือชายไทยสูงอายุสวมแว่นตาโต หูทัดคินสอขนาดใหญ่ซึ่งไม่ซ้ำแบบคนอื่น

นายอบหรือครอบทำงานที่สำนักงานหนังสือพิมพ์สยามรัฐได้ประมาณ ๕ ปี จึงลาออกมาเป็นนักเขียนอิสระ เขียนเรื่องลงเป็นประจำในหนังสือพิมพ์สยามรัฐด้วย 'ตุณรายเดือน ลลนารายปักษ์ และวารสารจิตแจ่มใสที่เพิ่งออกใหม่อีกเล่มหนึ่ง กระทั่งอายุได้ ๙๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงเลิกเขียนตั้งแต่นั้นมา

ผลงานด้านวรรณกรรมของนายอบ (ซึ่งนักอ่านหนังสือรู้จักกันในนามแฝงว่า ฮิวเมอริสต์) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๕๓๔ นั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดแทรกอารมณ์ขันที่เรียกว่า "หัสคดี" นายอบสามารถเขียนเรื่องที่คนทั่วไปเห็นว่าไร้สาระให้เกิดมีสาระ อ่านกันอย่างเบาๆ สมอง ไม่มีอะไรเคร่งเครียดหรือแม้แต่เรื่องเครียดๆ นายอบก็สามารถเขียนให้ผ่อนคลายได้เป็นอย่างดี นอกจากงานเขียนแบบหัสคดีแล้วยังมีงานเขียนแบบสารคดีบ้างเล็กน้อย งานวรรณกรรมของนายอบพอที่จะแยกประเภทได้ ดังนี้

ประเภทบันเทิงคดี ได้แก่

เรื่องตลกแทรกอารมณ์ขันที่เรียกว่า "หัสคดี" ประกอบด้วย

(๑) ตลกชีวิต	(๗) ฮิวเมอริสต์คิดเบ่ง
(๒) ยิ้มขามใหญ่	(๘) เพชรน้ำหนึ่ง
(๓) ทศกศิ์สัจจร	(๙) รวมเรื่องสั้นพรรษา
(๔) อารมณ์ขันของฮิวเมอริสต์	(๑๐) รวมเรื่องสั้นชุดเฮฮา
(๕) อารมณ์ขันข้างเตียงนอน	(๑๑) รวมเรื่องสั้นบางเรื่อง
(๖) ฮิวเมอริสต์ในอารมณ์ขัน	(๑๒) ฮิวเมอริสต์ศิษย์ร้อยครู

เรื่องนวนิยายเชิงขบขันอันทาสาระไม่ค่อนจะได้ตามที่นายอบได้ให้คำนิยามไว้ โดยเจ้าตัวตั้งชื่อเรื่องแบบนี้ว่า “ทศสาสารนวนิยาย” มีเพียงเรื่องเดียว คือ อ้ายเปียค้วน ซึ่งเป็นนวนิยายที่ยาวที่สุดของนายอบ

เรื่องแปลนิทานหรือนิยายจากภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย

(๑) นิทานพรรษา (ซึ่งเป็นหนังสือที่แต่งล้อเลียนหนังสือนิทานอีสป)	
(๒) นิทานอาหรับราตรี	(๕) นิทานสแกนดิเนเวีย
(๓) นิยายธิเบต	(๖) นิยายรักในราชสำนัก
(๔) นิทานไอคุปต์	

ประเภทสารคดี ได้แก่

เรื่องการใช้ภาษาไทย ประกอบด้วย

(๑) ภาษาไทยของเรา	
(๒) สะกดให้ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน	

เรื่องที่แปลตำราเรียนวิชาคณิตศาสตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพาได้ใช้เรียน คือ พีชคณิต เรขาคณิต และตรีโกณมิติ

นามแฝงหรือนามปากกาที่นายอบใช้มีอยู่ ๗ นาม คือ

(๑) *รม ทับทิมดี* เป็นนามแฝงครั้งแรกที่ใช้เขียนบทความในหนังสือ *เบญจมานุสรณ์* ของโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ โดยเจ้าตัว

แปลงชื่อ *อบ* เป็น *รม* และแปลงนามสกุล *ไชยวสุ* เป็น *ทับทิมดี* (เทียบความหมายไชย ว่า ดี วสุ ว่า ทับทิม นัยว่าคนรักคนแรกชื่อทับทิมจึงได้นำมาตั้งเป็นนามแฝง)

(๒) *ฮิวเมอริสต์* เป็นนามแฝงที่มาจากภาษาอังกฤษ Humorist แปลว่านักเขียนเรื่องขบขันหรือคนพูดขบขัน ใช้เขียนครั้งแรกในหนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษรายปักษ์ เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๒ เรื่อง *มาจริงๆ* เป็นอย่างไร เดิมใช้นามแฝงนี้ในเรื่องตลกขบขันเท่านั้น ต่อมาในระยะหลังๆ ได้ใช้กับบทประพันธ์อื่นๆ รวมทั้งเรื่องตำนานสุภาพบุรุษ ซึ่งเป็นบทประพันธ์ชิ้นสุดท้าย เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๑

(๓) *อ.ช.* เป็นนามแฝงที่ย่อมาจากนามจริง *อบ ไชยวสุ* ใช้เขียนเรื่อง *อ้ายเปียด้วน* เพียงเรื่องเดียวเมื่อพ.ศ. ๒๔๘๗

(๔) *L.ก.ช.* เป็นนามแฝงที่ใช้เขียนในบัญชร “*ล่อแหลม*” ในหนังสือพิมพ์สยามสมัยรายสัปดาห์ เพื่อท้วงติงการใช้คำและการใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง โดยเริ่มงานนี้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ เรื่อยมาอีกหลายปี ในระยะหลังๆ ได้ใช้นามจริง *อบ ไชยวสุ*

(๕) *ศรีชุก สุราสิวัตี* เป็นนามแฝงที่ใช้เขียนในบัญชร “*โป-ปู้รี*” ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นามแฝงดังกล่าวนี้เจ้าตัวตั้งขึ้นในเชิงล้อเลียนการตั้งชื่อของคนไทยสมัยนั้น ที่ชอบมีคำว่า “*ศรี*” นำหน้าและลงท้ายด้วยคำว่า *วดี* ส่วน *ชุก* มาจาก *ฮิวเมอริสต์* และนามสกุลแฝง “*สุราสิวัตี*” นั้นเจ้าตัวได้สร้างขึ้นมาจาก *สุร+อสิ+วดี* แปลว่า “*มีตาบของผู้กล้าหาญไว้เป็นริ้ว*” แต่เมื่อคนต่างๆ ไปได้อ่านแล้วก็มักจะเข้าใจไปในแง่อื่น

(๖) *ศรี ฮอสิวดี* เป็นนามแฝงที่ใช้เขียนบทความลงในหนังสือ “*กะดิงทอง*” โดยแปลมาจากนามแฝง “*ศรีชุก สุราสิวัตี*” เมื่อหนังสือ “*กะดิงทอง*” เลิกกิจการแล้วก็ไม่ได้ใช้นามแฝงนี้อีก

(๗) *ศัตราวุธจารย์ ฮิวเมอริสต์* Pen. Con. D.D. เป็นนามแฝงที่ใช้เขียนในบัญชร “*เข็กสาธิบาย*” ในหนังสือพิมพ์สยามสมัยรายสัปดาห์ นามแฝง

ดังกล่าวนี้เจ้าตัวตั้งชั้นในเชิงล้อเลียนสังคมไทยสมัยนั้นที่ชอบพูด “ทอกทอก” กันนัก เช่น ทำทาทอกอะไร ทำทาทพระแสงทอกอะไร ดังนี้เป็นต้น คำว่า “ศัตราธุจารย์” ก็แปลว่า อาจารย์ทอก หรือ อาจารย์พระแสงทอก ส่วนปริญญา ต่อท้าย Pen. Con. D.D. นั้น ก็ตรงกับภาษาไทยว่า “เป็นคนดีดี” นั่นเอง นับเป็น นามแฝงแบบชวนชบชัน

นายอบนอกจากรณรงค์การเขียนและการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องในบัญชีร “ล่อแหลม” ของหนังสือพิมพ์สยามสมัยรายสัปดาห์ดังกล่าวมาแล้วนั้น ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๔๙๒ นายอบได้อาสาสมัครช่วยราชบัณฑิตยสถานพิสูจน์อักษร ในการจัดทำพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยไม่ให้พิมพ์ผิดเลย แม้แต่ตัวเดียวซึ่งประสบผลสำเร็จเรียบร้อยทุกประการ

พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๙ นายอบได้เป็นบรรณาธิการวารสาร พุทธรักษา ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย โดยไม่ขอรับเงินค่าตอบแทนใดๆ เลย อันเป็นการอุทิศตนเพื่อส่งเสริมงานด้านพระพุทธศาสนาโดยแท้

งานใหญ่ที่สำคัญอีกงานหนึ่งซึ่งทำให้ชื่อเสียงของนายอบโด่งดังไปทั่วโลก คือ งานเฉลิมฉลองครบ ๗๐๐ ปี ปลายสือไทย พ.ศ. ๒๕๒๖ จัดกันทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เสนองานวิจัยเรื่อง “อักขรวิธีและ การใช้ภาษาของฮิวเมอริสต์” ในที่ประชุมทางวิชาการระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมอย่างคับคั่ง ต่อมาคณะกรรมการ จัดงานได้เผยแพร่ผลงานของนายอบ (ฮิวเมอริสต์) ทางวิทยุทัศน์ไปทั่วประเทศและ ต่างประเทศ (ยุโรป, อเมริกา) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาของผู้สนใจต่อไป

ด้วยคุณงามความดีที่นายอบมุ่งมั่นทำงานเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ภาษาไทยอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ประกอบกับเป็นนักเขียนเรื่องตลก ชวนชันแบบ “หัลลคี” ที่ยากจะหานักเขียนผู้ใดทัดเทียมได้ นายอบจึงได้รับ คัดเลือกจากทางราชการให้เป็นบุคคลดีเด่นในวงการภาษาไทยและวงการประพันธ์

โดยได้รับรางวัลและรางวัลพระราชทาน ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับ พระเกียรติทองคำ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันสถาปนา ๖๙ ปี ในฐานะเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานที่ก่อให้เกิดความสนใจและเจตคติที่ดีต่อภาษาประจำชาติ นับเป็นรุ่นแรกที่ได้รับพระเกียรติทองคำ^๑

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์^๒

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ จตุรตถาภรณ์มงกุฎไทย

นายอบสมรสกับนางสาวสายใจ นาคะปิณฑ์ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ มีบุตร ๘ คน คือ นางเกษมศรี สมิตินทุ นายสำราญ นางฉลวย โชติวิทักษ์ นายสัมฤทธิ์ นางสุคนธ์ ศรีวัลย์ นางนพรัตน์ หวังในธรรม นายสวัสดิชัย (ถึงแก่กรรม) และนายสำเร็จ ไชยวสุ

เมื่อเข้าสู่รัชสมัยวัย นายอบได้เลิกดื่มสุราตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา และบำเพ็ญตนด้วยสัมมาปฏิบัติ ถืออุโบสถศีลทุกๆ วันพระ และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตามกำลังศรัทธาของตนอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิต กระทั่งถึงแก่กรรมด้วยโรคชราเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ สิริอายุได้ ๙๖ ปี ๑ เดือน ๑๘ วัน

คำประกาศเกียรติคุณนายอบ ไชยวสุ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้นำลงพิมพ์ในวารสาร วัฒนธรรมไทย ฉบับลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ความตอนหนึ่งว่า

“...ครอบครัว ไชยวสุ หรือ ‘ฮิวเมอริสต์’ นั้น เป็นผู้ที่มีระมัดระวังในเรื่องการใช้

^๑ ผู้ได้รับพระเกียรติคำร่นแรกมี ๓ คน คือ นายอบ ไชยวสุ นายเปลื้อง ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา

^๒ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์คราวนั้น มี ๒ คน คือนางกัณหา เคียงศิริ หรือ ก.สุรางคนางค์ (นวนิยาย) และนายอบ ไชยวสุ หรือ ฮิวเมอริสต์ (ทอล์ค)

ภาษาไทยถูกต้อง และทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มทักท้วง ตี ดิง ผู้ที่เขียนภาษาไทยผิดๆ ในคอลัมน์ 'ล่อแหลม' ซึ่งเริ่มเขียนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ และในคอลัมน์อื่นๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเกือบ ๔๐ ปีแล้ว นอกจากนี้ครุบยังเป็นผู้เรียกร้องให้มีการเขียนภาษาไทยอย่างมีระบบ เช่น การใช้ตัวอักษรย่อ การใช้ตัวเลขไทย และตัวเลขอารบิก การใช้เครื่องหมายประกอบการเขียน ตลอดจนการใช้คำภาษาไทยและสำนวนต่างๆ ให้ถูกต้องเสมอมา...งานเขียนของท่านนั้น นับถือในความเป็นเลิศอยู่สองด้านคือ อารมณ์ขันและการใช้ภาษาไทย ท่านมีความสามารถและมีไหวพริบในการเลือกสรรถ้อยคำภาษาไทยมาใช้ให้เหมาะแก่ความ อย่างยากที่จะมีผู้ใดทำเลียนแบบได้...

ผลงานวรรณศิลป์ของครุบเป็นแบบอย่างให้นักศึกษา นักวิชาการ ได้ศึกษาสืบทอดอย่างเป็นประโยชน์และทรงคุณค่าทุกยุคทุกสมัย”

นางฉลวย โขติวิทัก
 นายเศรษฐพันธ์ ไชยวสุ
 ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
 นายวิศิษฎ์ ดวงสงค์
 ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

- _____. “นักเขียนฮิวเมอริสต์” สนวนหนังสือ ฉบับที่ ๑๓, สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, กรุงเทพมหานคร. ๒๕๓๕.
- _____. “อบ ไชยวสุ” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (วันศุกร์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐) : หน้า ๒๑.

คณะสุภาพบุรุษ

๑. นายอุเทน (ทองใบ) พูลโกคา ใช้นามแฝง “ช่อมาลี” “ช่อมะลิ” “นายด้วย
ตีแปลง”
๒. นายอบ ไชยวสุ ใช้นามแฝง “ฮิวเมอริสต์” และอื่นๆ
๓. นายระคน เกกะนันท์ ใช้นามแฝง “กูดบอย”
๔. นายโชติ แพร์พันธุ์ ใช้นามแฝง “ยาขอบ”
๕. ขุนจงจัดนิสัย (สนิท ศตะกูระมะ) ไม่ปรากฏนามแฝง
๖. นายโพยม โรจนวิภาค ใช้นามแฝง “อ.ก.รุ่งแสง” “งามพิศ”
๗. นายเสนอ บุญเกียรติ ใช้นามแฝง “แสงบุหรัน”
๘. นายสุดใจ พฤทธิสาลิกร ใช้นามแฝง “บุศราคัม”
๙. นายสนิท เจริญรัฐ ใช้นามแฝง “ศรีสุรินทร์”
๑๐. นายบุญทอง เลชะกุล ใช้นามแฝง “วรมิตร”
๑๑. นายพัฒน์ เนตรรังษี ใช้นามแฝง “พ.เนตรรังษี” “พ.ช.”
๑๒. นายจรัญ วุธาพิศัย ใช้นามแฝง “ร.วุธาพิศัย”
๑๓. นายชิต บุรทัต ใช้นามแฝง “แมวคราว” “เจ้าเงาะ” “เอกชน”
๑๔. นายหอม นิลรัตน์ ณ อยุธยา ใช้นามแฝง “คุณฉิม” “สมุห์หอม”
๑๕. นายกุหลาบ สายประดิษฐ์ ใช้นามแฝง “ศรีบูรพา” “ชื่นใจ” “อิสรชน”
“อิสสรชน” “ส.ป.ค.” “กุหลาบ” ฯลฯ
๑๖. นายสถิตย์ เสมานิล ใช้นามแฝง “นายอยู่”
๑๗. นายจุน ประภาวิวัฒน์ ใช้นามแฝง “นวนาค”
๑๘. นายมาลัย ชูพินิจ ใช้นามแฝง “ม.ชูพินิจ” “แม่อนงค์” “เรียมเอง” ฯลฯ
๑๙. หม่อมหลวงด้อย ชุมสาย ใช้นามแฝง “ขุนอารี” “น้อย” “อภิรม” “ตุ๊กตา”

นายฉันท ขำวิไล

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๓๓

นายฉันทน์ ขำวิไล

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๓๓

นายฉันทน์ ขำวิไล เกิดเมื่อวันอังคารที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๗ ที่ ตำบลป่าโมก ซึ่งเดิมเรียกว่าบ้านนรสิงห์ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นบุตรของนายหมูน นางกึ่ง ขำวิไล มีพี่น้องคน คือ นางเทียบ จำปาทอง มีน้องห้าคน คือ นายฉันทน์ ขำวิไล คู่แฝดชาย-หญิง (ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์) นางสาวเภา เรียมสอาด และเด็กหญิงสมพงษ์ (ถึงแก่กรรมแล้วทั้งหมด)

การเล่าเรียนเริ่มแรก บิดาได้นำไปฝากให้เรียนหนังสือกับพระที่วัดโบสถ์ อำเภอป่าโมก ต่อมาอายุ ๑๐ ขวบ บิดานำไปฝากเรียนที่วัดสามพระยา จังหวัดพระนคร จากนั้นได้กลับมาเรียนต่อที่โรงเรียนประจำอำเภอป่าโมก เรียนภาษาไทย ชั้นพื้นฐานกับครูชื้อบุญ แล้วกลับไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร จังหวัดพระนคร เมื่อขึ้นเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๒ ก็กลับบ้านที่อำเภอป่าโมก เพราะไม่ชอบใจครูที่สอน หลังจากนั้นบิดาได้นำกลับมาฝากไว้ที่วัดสุทัศนเทพวราราม จังหวัดพระนคร แล้วให้ไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ แต่เรียนไม่จบหลักสูตร ก็กลับบ้านอีก และไม่กลับมาเรียนต่ออีกเลย ยายจึงให้บวชเณรอยู่ที่วัดป่าโมก

เด็กชายฉันทน์มีความรู้แตกฉานด้านภาษาไทย และสนใจหนังสือกวีนิพนธ์ จึงได้อ่านหรือที่เรียกว่า “สวด” ให้ยายและคนแก่คนเฒ่าฟังเป็นประจำ ทำให้เริ่มรักหนังสือประเภทวรรณคดีตั้งแต่นั้นมา ครั้นเมื่อบรรพชาเป็นสามเณรก็ได้รับมอบหมายให้เป็นนักเทศน์โดยเทศน์จากคัมภีร์ไบลานที่มีอยู่ในวัดนั่นเอง

เมื่ออายุประมาณ ๑๗-๑๘ ปีได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดพระนคร รุ่งไล่เสียกับพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ นายเกษม บุญศรี และนายธนิต อยู่โพธิ์ เมื่ออายุครบอุปสมบทก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุได้รับฉายา

ว่า “ฉันทโสภโณ” และศึกษาทางธรรมเรื่อยมาจนได้นักธรรมโทและเปรียญธรรม ๓ ประโยค เป็นครูสอนบาลีไวยากรณ์อยู่จนถึงพรรษาที่ ๓ จึงได้ลาสิกขาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑

นายฉันทเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเขียนหนังสือมาก มีความเชี่ยวชาญจนเรียกได้ว่าเป็นอัจฉริยบุคคลผู้หนึ่ง ถึงกับกระทรวงธรรมการได้เชิญให้ไปเขียนตำราแบบเรียนภาษาไทยร่วมกับหลวงจรุณกิจจิตร (ชด เมนะโพธิ์) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ คือ หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่เล่ม ๑ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย แม้นายฉันทจะมีได้รับราชการเป็นครูในกระทรวงธรรมการ แต่ก็ถือได้ว่านายฉันทนั้นเป็นครูของคนไทยทั้งประเทศ เพราะได้เขียนตำราแบบเรียนภาษาไทยให้เยาวชนไทยสมัยนั้นได้เรียนรู้ภาษาไทยและตำราเรียนชุดนั้นก็ใช้ตลอดมาเป็นเวลาหลายปี ข้อความบางประโยคในหนังสือเรียนก็เป็นที่ติดปากติดใจคนไทยที่ได้เรียนมาจนทุกวันนี้ เช่น

ป่ากะปู้ ดูตาอู้ ตีกะปี่ กะตาอี่

ป่าปะปู้ กู้จู้

ป่าคูปู้ กู้จู้ ฯลฯ

และยังเป็นแบบอย่างในการเขียนภาษาไทยให้แก่แก่นักเรียนรุ่นต่อมาด้วย เช่น การเขียนแบบฝึกคำใหม่ในบทเรียน และการใช้ภาพแทนคำยากหรือคำที่ยังไม่ได้เรียนให้นักเรียนอ่านคำจากภาพ เมื่อช่วยงานอยู่กองตำราก็กได้รับมอบหมายให้แปลและถอดความ อธิบายความหนังสือลิลิตยวนพ่าย ต่อมาได้ขอลาออกไปประกอบอาชีพส่วนตัว

นอกจากได้เขียนตำราเรียนภาษาไทยเพื่อเด็กไทยแล้ว นายฉันทยังได้แต่งเพลงสำหรับเด็กชื่อ “หนังสือบทขับร้อง” ซึ่งเหมาะกับเด็ก ๆ ในระดับประถมศึกษาไว้เป็นจำนวนมากถึง ๘๓ เพลง กระทรวงศึกษาธิการได้ซื้อลิขสิทธิ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ และใช้เป็นหนังสือบทขับร้องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ บทเพลง

สำหรับเด็กชุดนี้มีความสมบูรณ์ที่สุด เพราะเป็นบทเพลงที่มีโน้ตดนตรีประกอบ โดยพระเจนดุริยางค์เป็นผู้เขียนโน้ตดนตรีสำหรับเปียโน เขียนภาพประกอบแต่ละเพลงโดยนายจรัส เกียรติก้อง เช่น เพลงสวัสดิเธอเจ้า เพลงลูกเปิด เพลงนกน้อย เพลงจ้ำจิ้ลผลไม้ เป็นต้น เพลงชุดนี้เด็กชอบมากเพราะสนุกสนานและเป็นเพลงง่ายๆ จำเนื้อร้องและทำนองได้ง่าย เนื้อหาเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กและลูกสัตว์ต่างๆ ที่เด็กชอบ เช่น เพลงแมวทมิฬ ซึ่งมีเนื้อร้องว่า

แมวทมิฬ โจนไล่ไก่ ทมาโคตไปไล่แมวทมิฬ
ไปทางไหน ไปทางไหน ทางไหน

เพลงทั้ง ๘๓ เพลงนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดพิมพ์เป็นสี่เล่ม จัดทำแผ่นเสียงแจกจ่ายให้โรงเรียน และออกอากาศเผยแพร่ในรายการของวิทยุศึกษา เพลงเหล่านี้ยังเป็นกิจกรรมประกอบการสอนปรากฏอยู่ในแผนการสอน หรือคู่มือการสอนของเกือบทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ พระยาอนูมานราชธน (ยง อานุมานราชธน) อธิบดีกรมศิลปากรในสมัยนั้น ได้เขียนยกย่องนายฉันท์ไว้ในคำนำเรื่อง “หนังสือบทขับร้อง” ดังมีข้อความตอนหนึ่งว่า

“...บัดนี้นายฉันท์ ขำวิไล ได้พยายามลงทุน ลงแรง และลงปัญญาแต่งบทร้องของเด็ก แล้วบรรจุกทำนองเพลงง่ายๆ ที่เป็นของไทยสำหรับให้เด็กร้องเล่น มีมากทำนองด้วยกัน และมีตัวหนังสือสำหรับอ่านโน้ตสากลบอกทำนองเพลงและรูปภาพประกอบไว้ด้วยเพื่อให้เด็กสนใจ ให้อ่านกับสิ่งเหล่านี้ นับว่านายฉันท์ ขำวิไล เป็นผู้ริเริ่มสร้างศิลปะเบื้องต้นที่ถูกต้องให้แก่ชาติ ข้าพเจ้าขออนุโมทนา...”

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้นายฉันท์ ขำวิไล จะมีได้รับราชการเป็นครูที่ทำการสอนในโรงเรียน แต่นายฉันท์ก็เป็นครูของคนทั้งประเทศ เพราะผลงานของนายฉันท์ ก่อเกิดคุณูปการในการเรียนรู้ภาษาไทย และศิลปะเบื้องต้นให้แก่คนไทยอย่างมหาศาลยิ่งนัก

นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนหนังสือซึ่งแสดงอัจฉริยภาพของนายฉันท์อีกมาก เช่น

- หนังสือ ชื่อ “ครูประจำตัว” อธิบายวิธีบวก ลบ คูณ ทหาร เลขกล ซึ่ง
เป็นงานเขียนชิ้นแรกเมื่อครั้งยังเป็นพระภิกษุ ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
- กายนคร
- มัทรีคำฉันท์
- นิราศลาสิกขา (แต่งเมื่อลาสิกขาใหม่ๆ)
- กำสรวลวังหลัง
- ตำราฉันทศาสตร์
- มหาชาติคำฉันท์
- นโยบายหลัก ๖ ประการ (ชนะเลิศการประกวด พ.ศ. ๒๔๗๕)
- รัฐธรรมนูญจำลอง (ชนะเลิศการประกวด พ.ศ. ๒๔๗๕)
- ตำนานนิราศ และกาพย์เห่เรื่อง นิราศฉันท์โสภณ นำลงพิมพ์ในหนังสือ
“ดวงประทีป” ซึ่งต่อมาได้รวบรวมเป็นเล่ม นายฉันท์ได้เขียนข้อความตอนหนึ่ง
ที่หน้าคำนำไว้ดังนี้

“ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-
ราชานุภาพ นายกราชบัณฑิตยสภา ได้ทรงหนังสือที่ข้าพเจ้าได้แต่งไว้หลายเรื่อง
ด้วยกัน นอกจากนิราศเรื่องนี้แล้วทรงรับสั่งให้ท้าวข้าพเจ้าไปเฝ้าที่วังวรดิศ ณ
วันอังคารที่ ๘ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔ ทรงพระกรุณาประทานพระโอวาท
เพิ่มพูนความรู้ความเห็นในทางวรรณคดีแก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก และมีพระประสงค์
โปรดฯ ให้แต่งกลอนนิราศลาสิกขาต่อและเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง ด้วยทรงพอพระ-
หฤทัย...”

- ๑๐๐ ปี ของสุนทรภู่ เป็นเอกสารทางวิชาการที่ทรงคุณค่า ในการศึกษา
เกี่ยวกับสุนทรภู่ ที่ได้รับการนำไปอ้างอิงอยู่เสมอ

- นิราศอนุสาวรีย์สุนทรภู่
 - เกียรติประวัติสุนทรภู่
 - นิราศพระอภัยมณี
 - ประชมนิราศสุนทรภู่
 - ภาพยนตร์เรือพุทธประวัติที่ปูชาฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ
 - กำสรวลสังเวช
 - นิราศขุนช้างขุนแผน เรื่องนี้ได้ชนะการประกวดวรรณกรรมไทย มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ โดยได้รับรางวัลที่ ๑ ประเภทร้อยกรอง ประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๑
- นอกจากนี้ยังมีงานเขียนอื่นๆ กระจัดกระจายอยู่ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ อีกบ้าง

ผลงานชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งของนายฉันทน์ที่คนไทยทั้งหลายไม่ควรลืมคือการประพันธ์เนื้อร้องเพลงชาติ ท่อนที่ ๓ และท่อนที่ ๔ (ท่อนที่ ๑ และท่อนที่ ๒ ประพันธ์เนื้อร้องโดย ขุนวิจิตรมาตรา) ทางรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นเพลงชาติฉบับราชการ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เรียกว่า เพลงชาติฉบับ “ราชการ” ใช้ร้องมาจนกระทั่งเปลี่ยนชื่อจากประเทศสยามมาเป็นประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๒ จึงได้ใช้เนื้อร้องเพลงชาติฉบับปัจจุบันซึ่ง ประพันธ์เนื้อร้องโดย พันเอก หลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์)

เนื้อร้องเพลงชาติฉบับราชการของนายฉันทน์ ข้าวิไล มีดังนี้

เหล่าเราทั้งหลายขอน้อมกายถวายชีวิต	รักษาสีทิวอิสระ ณ แดนสยาม
ที่พ่อแม่ผู้ยอมม้วยด้วยพยายาม	ปราบเสี้ยนหนามให้พินาศสืบชาติมา
แม้ถึงไทยไทยค้อยจนย่อยยับ	ยังกู้กลับคงคืนได้ชั้นหน้า
ควรแก่นามงามสุดคอยู่ธยา	นั้นมิใช่ว่าขัดสนทมคคนดี
เหล่าเราทั้งหลายเลือดและเนื้อชาติเชื้อไทย	มิให้ใครเข้าเทียบย่ำข่าขยี้
ประคับประคองป้องสิทธิอิสระเสรี	เมื่อภัยมีช่วยกันจนวันตาย

จะสิ้นชีพไว้ชื่อให้ลือลั่น
มีไมตรีดียิ่งทั้งหญิงชาย

ว่าไทยนั้นรักชาติไม่ขาดสาย
สยามมิวายผู้มุ่งหมายเข็ดขยี้ไชโย

นอกจากนี้ นายฉันทยังได้คิดทำเครื่องมือวิทยาศาสตร์ขั้นต้น และอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนอนุบาลเพื่อส่งให้หน่วยงานการศึกษา ได้ริเริ่มออกแบบบัตรงานศพ โดยให้ช่างเขียนเป็นลายไทยประกอบรูปเทพก่าสรด ซึ่งเป็นที่นิยมมากในสมัยนั้น

นายฉันทสมรสกับนางสาวสัมพันธ์ บุญเกียรติ บุตรีหลวงบริรักษ์จริยาวัตร (พร บุญเกียรติ) และหม่อมหลวงแฉล้ม ศิริวงศ์ ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ มีบุตร ๑๐ คน คือ นายลิลิต (ถึงแก่กรรม) นางสาวเพ็ญสิริ นายกุซงค์ นายน้อย นายนิพนธ์ นางรุจิรา คงฤทธิ์ระจัน นางโกสุมวิจิตร เพ็ญกุศรี นายวสันต์ นายอุษชาติ และนายอุปจิตร ขำวิไล

นายฉันทถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ด้วยอุบัติเหตุ และหัวใจวาย สิริอายุได้ ๘๖ ปี ๕ เดือน ๒๒ วัน

ชีวิตของนายฉันท ขำวิไล เป็นชีวิตที่น่าศึกษายิ่ง เพราะได้รับการศึกษาในระบบเพียงชั้นประโยคมัธยมศึกษา แต่มีผลงานจากการศึกษา เรียนรู้ และค้นคว้าด้วยตัวเองมากมาย และเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาและชาติบ้านเมืองอย่างยิ่งสมควรจะเป็นแบบอย่างอันดีสำหรับผู้ที่ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาพัฒนางานที่ตนชอบจนบรรลุจุดหมายปลายทางอย่างภาคภูมิใจเช่น นายฉันท ขำวิไล

ดร.สุกรี เจริญสุข

นางสาวเพ็ญสิริ ขำวิไล

ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น

นางรัชณี ศรีไพรวรรณ

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

- ทองแถม นาถจำนง. "ฉันทน์ ขำวิไล ครูของคนทั้งชาติ". ศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๑ กันยายน : หน้า ๖๐-๖๓.
- สุกรี เจริญสุข. "นายฉันทน์ ขำวิไล". ๒๔ มกราคม ๒๕๓๔.
- อาจิณ จันทรัมพร. "รู้จักฉันทน์ ขำวิไล". นักเขียนไทยใน "สวนหนังสือ". บริษัท สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด (มหาชน). กรุงเทพมหานคร. ๒๕๓๙.
- ฉันทน์ ขำวิไล ผู้ประพันธ์คำร้องเพลงชาติฉบับราชการ ตอนที่ ๓ และ ๔. พ.ศ. ๒๔๗๗.

นายน้อย วนธรรมย์

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๒๗

นายน้อย วนะรมย์

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๒๗

นายน้อย วนะรมย์ เป็นบุคคลหนึ่งที่เขียนประวัติของตนเองไว้ก่อนถึงแก่กรรม โดยให้ชื่อว่า “บันทึกประวัติส่วนตัวของข้าพเจ้า” ดังข้อความที่ปรากฏในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของท่านเอง ตอนหนึ่งว่า

“ประวัติส่วนตัวของข้าพเจ้าฉบับนี้ได้เขียนไว้ด้วยตนเองก่อนถึงแก่กรรม เพื่อสนองความใคร่รู้ของลูกหลานและท่านผู้มีเกียรติญาติมิตรที่เคารพทั้งหลาย ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้กราบลาในลักษณะไปไม่กลับ ทลับไม่คืน ฟันไม่มี หนิไม่พัน...”

ปู่ของนายน้อยคือ พระสุรพลชยากร (อุ่น วนะรมย์) เป็นกรรมการเมืองอุบลราชธานี ย่าคือ นางสิง คาคือหมื่นทิพยรักษา (อินทร์) เป็นหมอแผนโบราณยายคือนางสีกา บิดามารดาคือกวนชามะรัตน์^๑ (พัน วนะรมย์) และนางคำอร กวนชามะรัตน์รับราชการเป็นข้าราชการเรือนจำมณฑลอุบลราชธานี

นายน้อย วนะรมย์ (เดิมชื่อน้อย ได้เปลี่ยนเป็นน้อย เพื่อสนองนโยบาย “รัฐนิยม” ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒) เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๗ ที่บ้านในเมืองอุบลราชธานี มีพี่ ๕ คน คือ ขุนอนุกรมประศาสน์ (หรั่ง วนะรมย์) นางหนูกลืน นายปลั่ง นางสังข์ นางคำปึง บุญดี และน้อง ๒ คน คือ นางบัวเงิน แสงพันธ์ และนางแดง สายบัว

นายน้อยเข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนวัดใต้ในเมืองอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ มีครูปุย ธรรมานวงศ์ เป็นครูใหญ่ ปีต่อมาย้ายไปเรียนที่ระเบียงโบสถ์ และวิหารของวัดเลียบซึ่งอยู่ใกล้กัน เนื่องจากกุฏิใหญ่ซึ่งเป็นอาคารเรียนถูกไฟไหม้

^๑ กวนหรือกวาน เป็นตำแหน่งขุนนางตามระบบการปกครองหัวเมืองอีสานในสมัยโบราณ เมืองแสน หรือเมืองจันทร์เป็นผู้แต่งตั้งให้รับผิดชอบงานปกครองและงานควบคุมนักโทษ

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ เมื่อกำลังเรียนชั้นประถมปีที่ ๔^๑ นักเรียนทั้งชั้นได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ซึ่งเปิดเป็นโรงเรียนมัธยม (ตั้งอยู่มุมทุ่งศรีเมืองด้านทิศอีสาน) ทั้งนี้ เนื่องจากมีห้องเรียนว่างอยู่หลายห้อง ไม่ใช่แต่นักเรียนชั้นประถมปีที่ ๔ จากวัดเสียบเท่านั้น นักเรียนจากวัดทุ่งศรีเมืองและวัดสุทัศน์ก็ไปเรียนที่โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราชเช่นกัน ในปีต่อมาเมื่อมีนักเรียนชั้นมัธยมเต็มทุกห้อง ชั้นประถมปีที่ ๔ จึงเลิกไป

นาย�้อมเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเดิมจบชั้นมัธยมปีที่ ๔ จึงสมัครเรียนชั้นประโยคครูมูล ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งในโรงเรียนนั้น นาย�้อมสอบประโยคครูมูล (ป.) ได้ที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ ทางราชการจึงคัดเลือกให้ไปเรียนต่อประโยคครูประถมที่โรงเรียนวัดบวรนิเวศ จังหวัดพระนคร โดยเป็นนักเรียนทุน

การเรียนชั้นฝึกหัดครูประถมในครั้งนั้น มีหลักสูตรการเรียน ๒ ปี คือปีที่ ๑ และปีที่ ๒ โดยรับผู้จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เข้าเรียน นาย�้อมมีสิทธิ์เข้าเรียนชั้นปีที่ ๒ เนื่องจากสอบไล่ได้ชั้นประโยคครูมูล (ป.) มาแล้ว และในปลายปี พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น นาย�้อมก็สอบไล่ได้ประโยคครูประถม (ป.ป.)

ต่อจากนั้นได้รับทุนไปเรียนต่อประโยคครูมัธยมที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยโดยเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๗ และมัธยมปีที่ ๘ กับวิชาครูมัธยมในภาคบ่ายที่สามัคยาจารย์สมาคมควบกันไป ซึ่งนาย�้อมบันทึกไว้ว่า “วิชาครูมัธยมสมัยนั้นมีหลักสูตรให้เรียน ๔ วิชา คือ อธิยาคมวิทยา (จิตวิทยา) ตรรกวิทยา ภาษาไทยวิธีสอนและการปกครอง ข้าพเจ้าสอบทั้ง ๔ วิชานี้ได้ในปีเดียว คือ ในขณะที่เรียนอยู่ชั้น ม.๗ ชั้น ม.๘ ก็ไม่ต้องเรียนวิชาครูอีก พอสอบได้ชั้น ม.๘ ก็ได้ประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) พร้อมกันเลย”

^๑ ชั้นประถมปีที่ ๔ คือ ชั้นประถมวิสามัญสอนวิชาอาชีพ เช่น กลีกรรรม เป็นต้น

เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ นายน้อมอายุครบเกณฑ์ทหารจับได้สลากแดง จึงต้องเป็นทหารเกณฑ์อยู่ ๒ ปี ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๖๙ ประจำที่หมวดสถานี การบินอุบลราชธานี สังกัดกองบินน้อยที่ ๒ หลังจากพ้นราชการทหารแล้ว นายน้อมได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๗๐ สำรองราชการกองธรรมการมณฑลนครราชสีมา และทำหน้าที่เป็นครูพิเศษโรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดอุบลราชธานี “เบ็ญจมะมหาราช”

พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นธรรมการจังหวัดพิบูลย์ธานี อีก ๔ ปีต่อมา ได้ย้ายไปเป็นศึกษาธิการ จังหวัดศรีสะเกษ และในปีพ.ศ. ๒๔๘๙ นายน้อมได้ลาออกจากราชการไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี และได้รับเลือกตั้ง ระหว่างที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายน้อมได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมือง ตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้เกิดรัฐประหารและยุบสภาผู้แทนราษฎร นายน้อมได้ขอลกลับเข้ารับราชการและได้รับการแต่งตั้งเป็นศึกษาธิการจังหวัดสตูล ต่อจากนั้น ได้ย้ายไปเป็นศึกษาธิการจังหวัดต่างๆ อีกหลายจังหวัดคือ พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นศึกษาธิการจังหวัดตรัง พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี และเกษียณอายุราชการ ใน พ.ศ. ๒๕๐๘

นายน้อมเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากการสมัครเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในขณะที่เป็นศึกษาธิการจังหวัด จนสอบไล่ได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต (ธ.บ.) เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๘

นางสาวอังกาบ วนะรมย์ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี

กล่าวถึงบิดาในด้านการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่า

“คุณพ่อฟังข่าวต่างประเทศจากวิทยุเป็นประจำ...ชอบฟังสถานี บี บี ซี ส่วนการอ่านหนังสือนั้นก็ถือเป็นกิจวัตรประจำวันของท่านทีเดียว ท่านชอบอ่านตำราวิชาการต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ”

อีกตอนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์ นางสาวอังกาบได้กล่าวถึงผู้เป็นบิดาว่า

“...ท่านมีความรู้ภาษาอังกฤษถึงขั้นใช้การได้ดี พูดฟังและแปลได้ ส่วนภาษาฝรั่งเศสนั้นอ่านเขียนได้... นอกจากนี้คุณพ่อยังชอบสอนความรู้วิชาต่างๆ แก่ลูกๆ และคนในบ้านอีกด้วย”

นอกจากการเป็นนักอ่านแล้ว นายน้อมยังมีความสามารถในการพูดในที่สาธารณะตามที่นายประทีน ใจชอบ อดีตศึกษาธิการจังหวัดหลายจังหวัดได้เขียนไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ตอนหนึ่งว่า

“...กรมศิลปากรได้ประกาศให้มีการโต้วาทีขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๘-๒๔๗๙ ที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อหาเพชรน้ำหนึ่งนักพูดฝีปากเอกของจังหวัดไปโต้วาทีที่กรุงเทพฯ...นักพูดฝีปากเอกตัวกลั่น...ก็มีครูน้อม วนะรมย์ ครูชัย พรหมคุปต์...ฝ่ายมหาดไทยก็มีคุณบุญยืน โกมลบุตร... ผลการโต้วาทีที่จังหวัดอุบลราชธานี ครูน้อม วนะรมย์ ชนะลอยลามาที่ ๑”

นายน้อมมีความเป็นครูตลอดชีวิต แม้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ หรือภายหลังเกษียณอายุราชการแล้ว ก็มีวัตรปฏิบัติที่แสดงความเป็นครู โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

นางสาวกล้วยไม้ วนะรมย์ และนางโบตัน ถัดทะพงษ์ กล่าวถึงบิดาว่า

“...คุณพ่อเป็นคนตรงต่อเวลา สอนให้พวกเราตื่นเช้า ท่านไปทำงานแต่เช้า ท่านไม่ลางาน พวกเราเองก็ได้นิสัยจากพ่อ ท่านสอนให้เก็บออมเงินไว้เอง สอนให้พวกเราเย็บเสื้อผ้าตั้งแต่เรียนชั้นมัธยม... ไม่บังคับให้เรียน แต่แนะนำให้ตัดสินใจเองว่าอยากเรียนอะไร...นิสัยที่ดีอีกอย่างหนึ่งของคุณพ่อคือ ความโอบอ้อมอารีมีน้ำใจดี

ต่อคนทั่วไปไม่เพียงแต่ญาติมิตรเท่านั้น เคยมีอาสาสมัครอเมริกันมาพักอาศัยที่บ้าน ท่านก็รักเหมือนลูกเหมือนหลาน ท่านตั้งชื่อไทยให้แก่อาสาสมัครและจัดแต่งงานให้ เมื่ออเมริกันคู่นั้นมีบุตร ท่านก็ตั้งชื่อไทยให้แก่เด็กทั้งสองอีกด้วย... เมื่อครั้งเป็นศึกษาธิการจังหวัดสศูล ท่านรับชายหนุ่มชายโสดคนหนึ่งไปแสวงโชคทางปักษีใต้ให้อยู่อาศัยในบ้านและรักเหมือนลูก ชายคนนั้นคือ คำพูน บุญทวี...”

นายพิสิฎฐ์ บัวแย้ม อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี ผู้เคยร่วมงานกับนายน้อม ได้กล่าวถึงความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตของนายน้อมว่า

“...ท่านไม่ชอบความกลับลอก ตัวท่านเองเป็นคนตรงไปตรงมา มีวุฒิ ป.ม., ธ.บ. ไม่เคยจดทะเบียนทนายความ ไม่ต้องการเป็นทนายความเพราะมีโอกาสจะโกหกเพื่อแก้ต่างให้คนผิดเป็นคนถูก ท่านขอเป็นครูอย่างเดียว ...เคยมีคนเอาของไปให้ท่านประเภทของฝากของกำนัล ท่านไม่รับทั้งที่บ้านและที่ทำงาน...”

นายเทียบ ธีรวัฒน์ อดีตนายกศิษย์เก่าเบญจมะมหาราชสมาคม เขียนในหนังสืออนุสรณ์ฯ ว่า

“...อาจารย์น้อม วนะรมย์ มิได้เป็นเพียงอาจารย์ผู้เยี่ยมยอดเท่านั้น ท่านเป็นครูในทุกทางทั้งทางวิชาการและทางจริยธรรม... ระหว่างปี ๒๔๗๘-๒๔๘๓ ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนโรงเรียนเบญจมะมหาราช... ท่านจะอบรมความประพฤติ นักเรียนหน้าเสาธงทุกวัน ๆ ละ ๕ -๑๐ นาที แม้ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ ท่านก็เข้าสอนแทนอาจารย์ทุกชั้นที่ลาราชการมาสอนไม่ได้...”

นายพจน์ วงศ์เมืองจันทร์ อดีตศึกษาธิการอำเภอเมืองอุบลราชธานี ได้ส่งบันทึกลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาให้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนายน้อม ในฐานะผู้เคยร่วมงานได้บังคับบัญชาของท่าน ดังนี้

“...ท่านซื่อสัตย์สุจริตมาก ไม่แตะต้องเกี่ยวกับเรื่องการเงินในทางเสียหายทางครอบครัวของท่านไม่เคยมายุ่งเกี่ยวกับงานราชการเลย มีความเป็นธรรมใน

การบริหารบุคคล อุทิศเวลาให้ราชการมากและตรงต่อเวลาที่สุด ส่งเสริมให้ข้าราชการ
ในสำนักงานไปศึกษาต่อ...”

นายเสนอ นาระคล อดีตผู้ตรวจการศึกษาศึกษาภาคการศึกษา ๑๐ เขียนถึง
นาย�้อมในหนังสืออนุสรณ์ฯ ตอนหนึ่งว่า

“...เมื่อเป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดอุบลราชธานี ท่านมาโรงเรียน
แต่เช้า เดินตรวจรั้วบริเวณและอาคารเรียน ตลอดถึงห้องเรียนเป็นประจำ แม้เวลา
ครูสอนก็เดินไปคูห้องนั้นห้องนี้เสมอ เมื่อเป็นศึกษาธิการจังหวัดก็ได้ตรวจตราดูแล
งานสำนักงานจังหวัด-อำเภอ ตลอดถึงโรงเรียนในสังกัดอย่างตรงไปตรงมา...
พูดน้อย ทำมาก ถ่อมตน แม้ในเชิงภาษาอังกฤษอ่านตำราแปลได้เข้าใจเรื่องราว
แม้ได้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตก็มีน้อยคนจะรู้ว่าท่านเป็นบัณฑิต แม้จะเป็น
นักเรียนรุ่นเดียวกันกับนายอภัย จันทวิมล (สมัยอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย)...
ก็ไม่เคยพูดอวดบอกใคร...”

นายคำพูน บุญทวี นักเขียนชื่อดังผู้เคยอาศัยอยู่กับนาย�้อม เมื่อครั้ง
นาย�้อมเป็นศึกษาธิการจังหวัดสกล กล่าวถึงนาย�้อมว่า

“...ท่านเป็นคนดีจริงๆ ทำตัวเป็นแบบอย่างทุกเรื่อง เหล้าไม่กิน บุหรี่
ไม่สูบ ใจดี อยู่กินง่าย ๆ แต่สะอาดเรียบร้อย เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตไม่มีใครเกิน
จะทำผู้ใหญ่ที่ดี ๆ อย่างนี้ยาก...”

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
เหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญลูกเสือสรรเสริญ

ตำแหน่งอื่นๆ ทางราชการคือ รองอำมาตย์ตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้ยศ
เป็นนายหมวดโท กองอาสารักษาดินแดน ข้าราชการชั้นเอก เลขาธิการรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ภายหลังเกษียณอายุราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ก็ได้
รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัดอุบลราชธานีและ
สมาชิกสภาเทศบาลเมืองอุบลราชธานี

นาย�้อมสมรสกับนางสาวเขมมา ศรีภา เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๑ มีบุตร ๔ คน
คือ นายประสิทธิ์ นางสาวอังกาบ นางสาวกล้วยไม้ และนางโต้น ถัดทะพงษ์

นาย�้อมเป็นคนมีสุขภาพดี ไม่ค่อยเจ็บป่วยเพราะเอาใจใส่ดูแลสุขภาพ
ตนเองตลอดมา แม้อายุ ๘๐ ปี ก็ยังแข็งแรงสดใส ฟันแข็งแรง ผมดำมีทอกแซม
ประปราย สุขภาพแข็งแรงกระฉับกระเฉง เข้าร่วมกิจกรรมสังคมของจังหวัด
อุบลราชธานีอยู่เสมอ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ มีอาการปวด
บั้นเอว หมอให้ยารับประทาน ๔ วัน อาการไม่ดีขึ้น จนถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ สิริอายุได้ ๘๐ ปี ๕ เดือน ๖ วัน

นายสมพงษ์ พลະสุรย์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นาย�้อม วนะรมย์. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ-
พาณิชย์ กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๒๘.

จดหมายและบันทึกของ นายพจน์ วงศ์เมืองจันทร์. ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.
๒๕๔๑ ถึงนายสมพงษ์ พลະสุรย์.

นางสาวอังกาบ วนะรมย์, นางสาวกล้วยไม้ วนะรมย์ และนางโต้น ถัดทะพงษ์.
สัมภาษณ์, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๑.

นายพิสิฐ บัวแยม. สัมภาษณ์, ๑๘ เมษายน ๒๕๔๑.

นายคำพูน บุญทว. สัมภาษณ์, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๑.

ท่านผู้หญิงเจ็ญ พิศลยบุตร

พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๕๓๗

ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร

พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๕๓๗

ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙ ที่บ้านของตระกูลพิศลยบุตร ถนนสารธร จังหวัดพระนคร (ปัจจุบันเป็นสถานเอกอัครราชทูตรัสเซีย) เป็นบุตรพระสมบัตยานุกูล (ฉิม) และนางเครือวัลย์ พิศลยบุตร เมื่อเกิดมาได้เพียง ๗ วัน มารดาก็ถึงแก่กรรม ทลวงสาทรธรรมราชายุกต์ (ยม) และนางรั้ว พิศลยบุตร ซึ่งเป็นปู่และย่าเป็นผู้เลี้ยงดูต่อมาในบ้านที่ถนนสารธรเช่นเดิม

ท่านผู้หญิงเชิญได้รับการศึกษาเล่าเรียนชั้นแรกที่บ้าน พออายุย่างเข้า ๕ ขวบ ย่าจึงส่งไปเข้าเรียนที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน ต่อมาภายหลัง แหม่มโคล^๑ (EDNA SARAH COLE) ได้ขอให้ไปเข้าเรียนที่โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง อยู่ฝั่งธนบุรีในบริเวณโรงพยาบาลศิริราชปัจจุบัน โรงเรียนกุลสตรีวังหลังได้ย้ายมาที่ทุ่งบางกะปิ ฝั่งกรุงเทพฯ (ปัจจุบันเป็นซอยสุขุมวิท ๑๙) และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เมื่อท่านผู้หญิงเชิญสอบไล่ได้ชั้นชั้นมัธยมปีที่ ๕ และเรียนจบประโยคมัธยมบริบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๔๖๘

เนื่องจากท่านผู้หญิงเชิญเป็นนักเรียนเรียนดี เก่งวิชาคณิตศาสตร์ จนสอบได้เป็นที่ ๑ ในวิชานี้ ทันทีที่เรียนจบจึงได้รับบรรจุเป็นครูสอนในโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยนั่นเอง หลังจากนั้นก็ยังเข้าเป็นครูสอนที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์อีกด้วย ท่านผู้หญิงเชิญได้ว่างเว้นการสอนชั่วระยะหนึ่งเมื่อสมรสและมีบุตร ต่อมาก็กลับเข้ารับตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนสตรีวรนาถซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวังเทวะเวสม์ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๐ เมื่อเจ้าของเดิมต้องการขายกิจการโรงเรียนนี้ ท่านผู้หญิง

^๑ คูประวัติครู ๑๖ มกราคม ๒๕๐๒

เชิญจึงได้ซื้อกิจการและรับโอนใบอนุญาตมาดำเนินการเอง ได้ย้ายโรงเรียนสตรี
วรนาถออกจากวังเทเวศน์มาตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งเช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วน
พระมหากษัตริย์ที่เทเวศน์ซอย ๑ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมปีที่ ๓

พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ขยายโรงเรียนสตรีวรนาถไปที่ทุ่งบางเขน ถนนพหลโยธิน
กิโลเมตรที่ ๑๒ มีเนื้อที่ ๑๑ ไร่ ๓ งาน ครั้งแรกเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึง
ประถมปีที่ ๔ และเปิดเพิ่มชั้นอีกทุกปี จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ โรงเรียนสตรี-
วรนาถบางเขนจึงเปิดสอนได้ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านผู้หญิงเชิญก็มี
บ้านพักอยู่ในบริเวณโรงเรียนนี้ด้วย จึงได้ดูแลควบคุมปลูกฝังคุณลักษณะของ
ความเป็นกุลสตรีไทยให้แก่นักเรียนอย่างเคร่งครัดตลอดมา

พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ตั้งโรงเรียนขึ้นอีกแห่งหนึ่งใน ซอยพหลโยธิน ๒๔
ถนนพหลโยธิน เป็นโรงเรียนสหศึกษาชื่อว่าวรนาถวัฒนา โรงเรียนนี้ได้ดำเนินมาจนถึง
พ.ศ. ๒๕๓๐ ท่านผู้หญิงเชิญจึงขายให้แก่นายแพทย์ อมาตยกุล ในราคาตัวเองเพื่อ
ช่วยให้นายแพทย์สามารถตั้งหลักแหล่งถาวรให้แก่โรงเรียนพณิชยการสันติราษฎร์
ท่านผู้หญิงเชิญเป็นผู้อุทิศตนและทรัพย์สินช่วยเหลือสังคมและประเทศ
ชาติเป็นอันมาก ที่สำคัญได้แก่

๑. การให้ทุนแก่นักเรียน นักศึกษา เป็นต้นว่า นักเรียนโรงเรียนสตรีวรนาถ
และโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขนปีละ ๓๐ ทุน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ ตลอดมา
 - ให้ทุนการศึกษาแก่นบุตรตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งบิดาเสียชีวิต
เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา และให้ทุนการศึกษาแก่นบุตร
ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลพหลโยธินด้วย
 - ให้ทุนการศึกษาแก่นนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ หลายแห่งจน
จบปริญญาตรี โดยไม่มีพันธะกรณีใดๆ
 - มอบทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา และเงินทุนอาหารกลางวันแก่นัก
เรียนในท้องถิ่นกัณดารในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยเดินทางไปมอบ

ด้วยตนเองทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้นมา

๒. การสร้างโรงเรียน ได้สร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารให้แก่ทางการ
ตำรวจตระเวนชายแดน ชื่อโรงเรียน “เชิญ พิศลยบุตร” ที่จังหวัดสงขลา และ
สร้างโรงเรียนพทยา ๑ (เชิญ พิศลยบุตรราชภฏร์บำเพ็ญ) ที่วัดกระทิงลาย ตำบล
บางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

๓. การมอบที่ดินเพื่อสนับสนุนการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๗ มอบที่ดินจำนวน ๕๐ ไร่ ที่ตำบลทุ่งสีกัน ดอนเมือง
กรุงเทพมหานคร ให้แก่คณะลูกเสือแห่งชาติ คณะลูกเสือแห่งชาติ
จึงมอบให้จังหวัดพระนคร (ในขณะนั้น) เป็นผู้ดำเนินการต่อมาถึง
พ.ศ. ๒๕๑๗ เมื่อจังหวัดพระนครเปลี่ยนมาเป็นกรุงเทพมหานคร จึง
ได้เริ่มดำเนินการปลูกสร้างเป็นค่ายลูกเสือในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๘ -
๒๕๒๓ เดิมตั้งชื่อว่า “ค่ายลูกเสือทุ่งสีกัน” ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐
มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้ทำพิธีเปิดค่ายและเปลี่ยนชื่อเป็น “ค่าย
ลูกเสือกรุงเทพมหานคร (พิศลยบุตร)” และ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้มอบ
ที่ดินชายทะเลที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พร้อมบ้านพักเพื่อให้เป็น
ที่ประชุมสัมมนา ทัศนศึกษา และพักผ่อนสำหรับสมาชิกครูสภา ครู
นักเรียน นักศึกษาทั่วไป

๔. การสนับสนุนวิชาชีพครู ท่านผู้หญิงเชิญได้มองเห็นความสำคัญของ
วิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง ได้บริจาคเงินเพื่อสมทบกองทุนพัฒนาวิชาชีพครูของครูสภา
เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท
ถ้วน) และบริจาคเพิ่มเติมอีกเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ จำนวน
๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามแสนบาทถ้วน)

๕. การบริจาคเงินเพื่อสาธารณกุศล ท่านผู้หญิงเชิญได้บริจาคเงินเพื่อ
สาธารณกุศลครั้งละมากๆ มาโดยตลอด เช่น พ.ศ. ๒๕๒๒ บริจาคเงินสร้าง

สะพานลอยในเขตบางเขนร่วมกับกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๙ บริจาคเงินสร้างอาคารคุณหญิงเชิญไว้ที่โรงพยาบาลเวชศาสตร์เขตร้อน และในปีเดียวกันได้บริจาคเงินสร้างพระพุทธรูป จำนวน ๑๐๐ องค์ เพื่อมอบให้แก่โรงเรียนต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคในโอกาสอายุครบ ๘๐ ปี นอกจากนั้นยังบริจาคทรัพย์บำรุงสถาปัตยกรรมและโรงพยาบาลต่างๆ ครั้งละเกินกว่า ๑ ล้านบาทขึ้นไป

ด้านการพระศาสนา ท่านผู้หญิงเชิญก็ได้ทำบุญบริจาคไว้จำนวนมากเป็นประจำ เช่น ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ บริจาคที่ดินชายทะเลตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นที่เริ่มก่อตั้งจิตตภาวันวิทยาลัย พร้อมกับสร้างหอประชุม “ริ้วสาร” เพื่อแสดงกตเวทิตาธรรมแก่คุณปู่และคุณย่า ซึ่งได้เลี้ยงดูท่านผู้หญิงเชิญมาตั้งแต่เยาว์วัย สร้างพระประธานให้แก่วัดยางกูร อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ทุนพระภิกษุสงฆ์ไปศึกษาต่อที่ประเทศอินเดียจนจบหลักสูตรปริญญาเอก สร้างศาลาและบำรุงวัดนรนาถสุนทริการาม กรุงเทพมหานครเป็นประจำปี บริจาคทรัพย์บำรุงสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด วัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ทุกปี เป็นต้น

ท่านผู้หญิงเชิญเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความจงรักภักดีแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ทั้งนี้เนื่องจากบรรพบุรุษของสกุล “พิศลยบุตร” ถือตนว่าเป็นข้าในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ จะต้องไปเข้าเฝ้าถวายพระพรในวันประสูติเสด็จในกรมและพระชายา ที่วังเทเวศร์ อย่างน้อยปีละครั้ง ซึ่งท่านผู้หญิงเชิญได้ติดตามเข้าเฝ้าอยู่ตลอดเวลา เสด็จในกรมและพระโอรสธิดาทุกพระองค์ก็ทรงมีพระเมตตาต่อครอบครัว “พิศลยบุตร” เป็นพิเศษด้วยเช่นกัน นอกจากนั้น สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถก็เคยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงเชิญเข้าเฝ้าเป็นการเฉพาะ ใน พ.ศ. ๒๕๓๐ ท่านผู้หญิงเชิญได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัยเป็นจำนวนถึง ๑๐ ล้านบาท นอกจากนั้น

ยังได้รับบริจาคเงินสมทบทุนมูลนิธิสายใจไทย และมูลนิธิศูนย์ศิลปะอีกเป็นจำนวนมาก ตามปกติท่านผู้หญิงเชิญเป็นคนรักการทำงาน อุทิศตนให้แก่งาน มีความขยันหมั่นเพียร จะพร่ำสอนครูและผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้ทำงานด้วยความถี่ถ้วน ระมัดระวัง รอบคอบ และประหยัด ท่านผู้หญิงเชิญได้ปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง ด้วยการมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และทำงานอยู่ตลอดเวลา แม้เวลาเจ็บป่วยที่ไม่หนักนักก็ยังไม่ว่างเว้นการทำงาน

การจัดการศึกษา และดูแลโรงเรียนทั้ง ๒ โรง คือ โรงเรียนสตรีวรนาถ ที่เทเวศร์ และโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน ท่านผู้หญิงเชิญจะดูแลอย่างละเอียดโดยยึดผลประโยชน์ของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น การจำหน่ายเข็มกาชาดก็ให้นักเรียนซื้อคนละ ๑ อัน เพราะเห็นว่าฐานะของผู้ปกครองไม่ตึงไม่ควรมีค่าเกิน

ท่านผู้หญิงเชิญมักจะปรารภเรื่องการปิดภาคเรียนเร็วและการหยุดเรียนจุกจิกโดยไม่จำเป็นอยู่เสมอ เพราะถือว่าเมื่อผู้ปกครองเขาเสียค่าเล่าเรียนมาเต็มราคาก็ต้องให้บุตรและหลานได้เรียนอย่างเต็มที่ บางครั้งก็รู้สึกรำคาญเมื่อมีผู้ปกครองนักเรียนบางคนมาปรารภว่าเหตุใดโรงเรียนจึงไม่ปิดภาคเรียน

แนวคิดในการจัดการศึกษาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของท่านผู้หญิงเชิญคือการให้ความเสมอภาคแก่นักเรียน ไม่มีความคิดที่จะรับเฉพาะเด็กที่เรียนเก่งเข้ามาเรียนเท่านั้น และเมื่อนักเรียนเรียนจบในแต่ละระดับก็ไม่กีดกันเด็กที่เรียนไม่เก่งกลับสนับสนุนให้ไปสอบเข้าเรียนในสถาบันต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน ท่านผู้หญิงเชิญจะไม่สนใจร้อยละหรือจำนวนเด็กที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

ความมีอัธยาศัยงาม จิตเป็นกุศล และโอบอ้อมอารี ของท่านผู้หญิงเชิญจะเป็นที่ประทับใจของทุกคนทั้งศิษย์ ผู้อยู่ในบังคับบัญชา และญาติมิตร

ท่านผู้หญิงเชิญมีความสนใจในการดนตรีและละครเป็นพิเศษ มักจะไปชมละครของกรมศิลปากรเป็นประจำ ในวันเกิดคือ วันที่ ๙ เมษายน ก็จะมีดนตรี

การขับร้องเพลงไทย และละครพ็อนรำเป็นประจำ นอกจากนั้นท่านผู้หญิงเขียวยังเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่น่าสนับสนุนให้ นายเสรี หวังในธรรม จัดแสดงละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศ ที่สังคีตศาลาจนประสบความสำเร็จ ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก ในวันเกิดท่านผู้หญิงเขียวก็นิมนต์ให้นายเสรีมาแสดงละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศที่บ้านทุกปีมิได้ขาด

ท่านผู้หญิงเขียวนั้นนักสะสมชุดเครื่องเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา ขนาดย่อมส่วน รวมทั้งตุ๊กตาทั้งของไทยและนานาชาติเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหมื่นชิ้น นอกจากนั้นยังได้รวบรวมพรรณไม้ที่แปลก หายากและมีในวรรณคดี รวมกว่าร้อยชนิดปลูกไว้รอบบ้าน ซึ่งมีประโยชน์ทั้งในด้านเป็นงานอดิเรกและการศึกษาค้นคว้าด้วย

ด้านการศึกษาหาความรู้ ท่านผู้หญิงเขียวนั้นเป็นผู้ใฝ่หาความรู้จากการทัศนศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวางที่สุด การเดินทางในประเทศนั้นกระทำโดยไปทำบุญบริจาคให้แก่วัด โรงเรียนและชุมชน ตามจังหวัด อำเภอ และท้องถื่นกันดารแทบทุกจังหวัด สำหรับต่างประเทศได้เดินทางไปทัศนศึกษามาแล้วทั้งยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ แอฟริกา เอเชียตะวันออกเฉียงและตะวันตก สหรัฐอเมริกาและจีน ไปประเทศละหลายครั้ง ส่วนอินเดียดินแดนกำเนิดพระพุทธศาสนา นั้นไปมาแล้ว ๖ ครั้ง และคิดจะไปให้ครบ ๗ ครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จตามที่หวังเอาไว้

ท่านผู้หญิงเขียวมรสกับขุนขจรจินพากย์ (ขจร แสงมุกดา) มีบุตรคนเดียวคือนายสุชาติ ซึ่งได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาอีกจนจบปริญญาโท แต่ก็ได้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ก่อนเดินทางกลับประเทศไทย จึงไม่มีทายาทสืบสกุล ท่านผู้หญิงเขียวจึงจัดตั้งมูลนิธิ "เขีย พิศลบุตร" ขึ้น เพื่อให้มูลนิธินี้ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนสตรีวรนาถทั้ง ๒ โรงเรียน ให้ดำเนินต่อไปได้โดยไม่มีอุปสรรคและได้แสดงเจตจำนงยกมรดกส่วนใหญ่ให้แก่มูลนิธิเกียรติคุณที่ได้รับ

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับเชิญให้เป็นสมาชิกลูกเสือโลก

พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยอาร์โซนา รัฐอาร์โซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ทูตยศจุลจอมเกล้าพิเศษ ตริตาภรณ์ช้างเผือก รามเกียรติ์ ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ และเหรียญกาชาด สดุดีชั้นที่ ๑

ตามธรรมดาท่านผู้หญิงเชิญเป็นผู้มีสุขภาพดี ทำทางสง่างาม ผิวพรรณ ผ่องใส แข็งแรงกว่าเพื่อนร่วมรุ่นเป็นส่วนใหญ่ แต่มีโรคประจำตัวคือ โรคเบาหวาน เริ่มเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพระราม ๙ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ต่อมามีอาการแทรกซ้อนจากภาวะไตวาย และภาวะหัวใจล้มเหลว ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ จนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรมในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ สิริอายุ ได้ ๘๗ ปี ๙ เดือน ๒๖ วัน

ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร เป็นนักการศึกษา เป็นผู้มีความวิญญานครู มีผลงานสร้างสรรค์ในด้านการศึกษามากมาย มีความศรัทธาสูงในการประกอบคุณงามความดี ต่อสังคม มั่นคงในพระพุทธศาสนา มีพรทมิฬ ๔ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยไร้ค่า มีความเสียสละอย่างสูงต่อสังคมและมวลมนุษย์ มีความจงรักภักดีต่อเบื้องพระยุคลบาท นับเป็นปูชนียบุคคลผู้หนึ่งในวงการศึกษไทย

นายจรูญ มลินทร์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร ท.จ.ว.

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทน์ วันเสาร์ที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๗.

หนังสือที่ระลึกในพิธีเปิดอนุสาวรีย์ ท่านผู้หญิงเชิญ พิศลยบุตร ท.จ.ว. ณ โรงเรียนสตรีวีรนาถบางเขน วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๗.

นายวิเชียร โรจนุตมะ

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๔๑

นายวิเชียร โรจนุตมะ

พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๕๔๑

นายวิเชียร โรจนุตมะ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๙ ที่ตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุตรนายเชียว นางเตียน โรจนุตมะ มีพี่ชายคนเดียว คือ นาวาอากาศโทชวน (ถึงแก่กรรม) มีน้องต่างมารดาอีก ๓ คน คือ ร้อยตรีเพิ่ม (ถึงแก่กรรม) ร้อยตำรวจเอกอุทัย (ถึงแก่กรรม) และนางสาวนพพร โรจนุตมะ

นายวิเชียรได้เล่าถึงชีวิตในวัยเด็กไว้ว่ามีความระทระเทินมาก บิดาจึงพาไปฝากให้เป็นศิษย์พระที่วัดกลาง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน เมื่อเรียนจบชั้นประถมที่วัดกลางแล้ว จึงเข้าเรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดกลางนั่นเอง จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๖๗ และได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนในบำรุง ไปเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศ สอบได้วุฒิประโยคครูประถม (ป.ป.) ใน พ.ศ. ๒๔๖๙ ในขณะที่เป็นนักเรียนฝึกหัดครู นายวิเชียรเป็นนักกีฬาหลายประเภท ที่ชอบมากได้แก่ ฟุตบอล และมวย ส่วนด้านลูกเสือได้ยศนายหมู่ลูกเสือเอก

นายวิเชียรได้รับบรรจุเป็นครูครั้งแรกที่โรงเรียนบางพลี “ราษฎรบำรุง” อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ พอเริ่มเข้าทำงานก็มีปัญหาซึ่งนึกไม่ถึงคือเรื่องการแต่งกาย เพราะนายวิเชียรคิดว่าคงจะได้มีโอกาสแต่งตัวไปสอนเช่นเดียวกับข้าราชการในกรุงเทพฯ ซึ่งนุ่งผ้าม่วงสวมถุงน่องรองเท้าใส่เสื้อราชปะแตนไปโรงเรียน แต่โรงเรียนซึ่งตั้งอยู่บนศาลาวัดและทางเดินเป็นถนนดินแคบๆ มีโคลนเลน ล้วนไม่เหมาะที่จะแต่งกายแบบข้าราชการ ครูใหญ่เองก็เปลี่ยนมานุ่งกางเกงขาสั้น สวมเสื้อกั๊กแบบจีน ซึ่งนายวิเชียร

เห็นว่ามามีลักษณะคล้ายนักเรียนไม่เหมาะสำหรับคน จึงขออนุญาตจากครูใหญ่แต่งเครื่องแบบ นายหมูลูกเสือเอก ทำให้เป็นที่สนใจแก่นักเรียนและประชาชนมาก พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ย้ายมาเป็นครูโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ อันเป็นโรงเรียนเดิมของคุณ

พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นศึกษาธิการอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. ๒๔๘๗ ย้ายกลับมาอยู่จังหวัดสมุทรปราการ ในตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอเมืองสมุทรปราการ พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากไม่ต้องการจะถูกโยกย้ายให้ไปรับตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดในจังหวัดอื่นที่ห่างไกลจะทำให้ครอบครัวลำบากจึงได้ลาออกจากราชการ แล้วเข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกศึกษาธิการเทศบาลเมืองสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕ จนเกษียณอายุในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๐

หลังจากเกษียณอายุราชการจากเทศบาลแล้ว นายวิเชียรก็เข้ารับใช้ท้องถิ่น โดยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน ๓ สมัย และได้รับแต่งตั้งเป็นประธานสภาเทศบาล ๒ ครั้ง เป็นเทศมนตรี ๒ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕ แล้วลาออกมาเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเพียงตำแหน่งเดียว จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๒๘ จึงได้ยุติชีวิตการเมืองเพราะเห็นว่าชราภาพมากแล้ว

เนื่องจากนายวิเชียรเป็นผู้รักและอุทิศตนให้แก่ความเป็นครู รักถิ่นกำเนิดและประเทศชาติอย่างสุดชีวิต จึงมีผลงานสำคัญ ๆ ไว้มาก ที่สมควรจะยกมากล่าวได้ดังนี้

๑. การเป็นครูผู้อุทิศตนให้แก่วิชาชีพ ทุกโรงเรียนที่นายวิเชียรทำการสอนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนบางพลี “ราษฎร์บำรุง” หรือโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ บรรดาศิษย์ซึ่งขณะนี้ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในชีวิตในระดับสูงสุดเช่น พลเรือเอก พลเอก นายแพทย์ใหญ่ ฯลฯ ต่างยกย่องนายวิเชียรว่าเป็นครูที่เอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล รู้จักนักเรียนทุกคนเป็นอย่างดี จนถึงบิดามารดาและวงศ์ตระกูล ทำให้เด็กรักและไม่กล้าทำผิด นายวิเชียรเห็นใจเด็กที่มีปัญหา

ในกรณีที่เด็กมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัวหรือการเดินทาง นายวิเชียรก็นำมาไว้ที่บ้านของคน ให้กินอยู่และเรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากผู้ปกครองเด็ก ยิ่งกว่านั้นนักเรียนทุกคนจะชอบเรียนวิชาที่นายวิเชียรสอน เพราะไม่ว่าสอนวิชาอะไรก็อบรมความประพฤติ เล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟังทั้งเป็นเรื่องสนุกสนานและมีคติ การสอนทุกครั้งก็จะมีเกร็ดประวัติศาสตร์ ประวัติของท้องถิ่นและบุคคลมาแล้วเพื่อประกอบการอบรมด้วย ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนได้ดี

๒. การเป็นครูผู้รักชาติเสียสละเพื่อชาติ นายวิเชียรได้เล่าเรื่องเหตุการณ์ตอนญี่ปุ่นบุกบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ไว้ในเรื่อง *เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔* มีใจความว่า ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์กองทหารญี่ปุ่นบุกขึ้นฝั่งที่สถานตากอากาศบางปู และเคลื่อนพลตามถนนสุขุมวิทเข้ามานั้น นายวิเชียรก็เคยชินกับข่าวสงครามมา ๒ ครั้งแล้ว คือ สงครามโลกครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๖๐ และสงครามอินโดจีน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ ทำให้สามารถข่มความตื่นเต้นและมีสติได้โดยเร็ว ประกอบกับเคยรับใช้ประเทศชาติโดยร่วมกับตำรวจกองเมืองสมุทรปราการ จับจารชนต่างชาติทำจารกรรมได้ ๓ คน และจับคนไทยชายชาตินำอาวุธปืน ๑๑๖ กระบอก ไปขายให้ฝรั่งเศสก่อนสงครามอินโดจีนได้ จนพลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้นเรียกไปพบสอบถามเหตุการณ์ที่ช่วยเหลือราชการดังกล่าว แล้วมอบปืนพกให้ ๑ กระบอก พร้อมด้วยใบพกพาที่ราชอาณาจักรให้ด้วย ซึ่งนายวิเชียรถือว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่ง และเรียกปืนพกกระบอกนี้ว่า ปืนพกคู่ชีพ

เนื่องจากโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการมีการฝึกยุวชนทหาร นายวิเชียรจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูควบคุมยุวชนทหารจังหวัดสมุทรปราการ นอกจากนั้นทางจังหวัดยังได้แต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับหมวดป้องกันภัยทางอากาศอีกด้วย

นายวิเชียรรู้อ่าวเรื่องญี่ปุ่นยกพลขึ้นบางปู เวลาประมาณ ๒.๐๐ น ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เมื่อพลตำรวจนิสิต รัชฎานนท์ กองเมือง

สมุทรปราการซึ่งเคยเป็นศิษย์อยู่บ้านใกล้กันมาตบประตูเรียกว่า “ครูครับญี่ปุ่นขึ้นบางปู” นายวิเชียรรู้สึกตกใจมาก เมื่อข่มใจให้หายตื่นเต้นแล้วก็รีบสวมเครื่องแบบพกบินคู่ชีพ รีบถึรถจักรยานไปปลุกผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมียศเป็นรองผู้บังคับกองร้อยป้องกันภัยทางอากาศ ให้ขึ้นรถจักรยานไปสถานีตำรวจด้วยกัน ระหว่างทางไปสถานีตำรวจกองเมือง ผ่านตลาดก็ร้องบอกชาวบ้านร้านตลาดให้ทราบเป็นระยะ ๆ ว่าญี่ปุ่นขึ้นบางปูแล้ว

เมื่อถึงสถานีตำรวจก็ได้ช่วยตำรวจชนอาวุธปืนเล็กยาวขึ้นรถบรรทุก ขณะที่ผู้กำกับและรองผู้กำกับตำรวจกำลังประชุมตำรวจในบังคับบัญชาอยู่ เมื่อชนปืนเสร็จก็ยืมเรือตำรวจจะไปแจ่งเรือช่วยรบของกองทัพเรือที่จอดทอดสมออยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา ขณะเดินทางไปท่าเรือมองดูจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นไฟมีดอยู่ คิดว่าคงจะยังไม่ทราบเหตุการณ์ จึงไปร้องปลุก เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดลงมาชั้นล่างก็สั่งให้ไปทหารบกมา ๒ คัน เมื่อนายวิเชียรไปทามาได้แล้ว จึงเลยไปที่ท่าเรือพร้อมกับเพื่อนนำเรือเร็วออกไปแจ่งแก่เรือช่วยรบข้างน้ำของกองทัพเรือให้แจ่งข่าวต่อไปยังป้อมพระจุลจอมเกล้าฯ ด้วย

ขณะนั้นได้เวลาใกล้รุ่งนายวิเชียรกับผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดจึงแยกย้ายกันไปรายงานตัวที่หน่วยงานของตน เมื่อถึงโรงเรียน ครูใหญ่ก็สั่งให้เรียกกระตมยุวชนทหารของโรงเรียนรวมทั้งยุวชนทหารที่มีบ้านพักในเขตสมุทรปราการด้วย ถึงเวลาประมาณ ๙.๐๐ น. ก็ได้ยุวชนทหารประมาณ ๒๐๐ คน ต่อจากนั้นจึงได้โทรศัพท์ถามทางกรมยุวชนทหารในกรุงเทพฯว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร และได้รับแจ้งว่าให้นำยุวชนทหารไปรวมกับกองทหารที่อยู่ใกล้ที่สุด ขณะนั้นกองทหารที่อยู่ใกล้ที่สุดคือ โรงเรียนชุมพลทหารเรือสอนนักเรียนทหารเรือ (โรงเรียนนายเรือในปัจจุบัน) อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านหน้าติดถนนสุขุมวิท ห่างจากเมืองเพียงกิโลเมตรกว่า ๆ เท่านั้น แต่การจะนำยุวชนทหารไปทางถนน ย่อมเป็นไปได้เพราะทราบข่าวทหารญี่ปุ่นได้มายึดถึงสามแยกทอนาฬิกาของจังหวัดเสียแล้ว จึงต้องไป

ยืมเรือดงเกของครูคนหนึ่งในโรงเรียนลำเลียงยุวชนทหารเลียบแม่น้ำไป เนื่องจากมีรั้วสังกะสีกั้นสนามอยู่ท่าเรือญี่ปุ่นจึงมองไม่เห็น เมื่อไปถึงโรงเรียนชุมพลทหารเรือปรากฏว่านักเรียนจำทหารเรือไปฝึกภาคทะเลเหลือผู้รักษาการโรงเรียนกับทหารเพียง ๒๕ คนไว้เท่านั้น ครูใหญ่กับนายวิเชียรมอบหมายยุวชนทหารให้แก่ผู้รักษาการวางกำลังเตรียมตั้งแนวต่อสู้ญี่ปุ่นต่อไป

เนื่องจากขณะนั้นประเทศอยู่ในภาวะประกาศใช้กฎอัยการศึก ครูใหญ่ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการจะทิ้งสถานที่ราชการไม่ได้ จึงต้องกลับโรงเรียน นายวิเชียรในฐานะเป็นเจ้าของท้องที่รัฐภูมิประเทศดี จะต้องพาครูใหญ่มายังโรงเรียน แต่ครั้นจะกลับมาทางถนนก็ต้องพบกับทหารญี่ปุ่นที่สามแยกหอณาฬิกาแน่นนอน จึงต้องพาครูใหญ่เดินเลียบริมน้ำ บุกโคลนที่ปากคลองมหาเวชซึ่งโคลนลึกถึงสะเอวมาขึ้นที่สะพานท่าด่านศุลกากร ขณะนั้นมีผู้คนที่ตื่นตื่นตกใจจากกรณีญี่ปุ่นเข้าเมืองมามุงดู บ้างก็สงสัยบ้างก็หัวเราะ เมื่อเดินทางถึงโรงเรียนก็อ่อนเพลียแทบหมดแรง แต่พอนึกถึงหน้าที่ตนที่เป็นครูผู้ควบคุมยุวชนทหารจึงเป็นห่วงนักเรียนมาก กลัวว่านักเรียนจะไม่ได้รับประทานอาหารเช้า จึงกลับไปโรงเรียนชุมพลทหารเรืออีกครั้งหนึ่ง ก็พบว่านักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันแล้ว โดยผู้รักษาการได้ให้ทหารงมปลา กุ้ง หอย มาปรุงอาหาร เป็นอาหารเช้ารวมกลางวันเป็นมื้อเดียว นายวิเชียรก็พลอยได้รับประทานด้วย

นายวิเชียรต้องอยู่กับนักเรียนยุวชนทหารตั้งรับทหารญี่ปุ่นอยู่จนกระทั่งใกล้เวลา ๑๘.๐๐ น. วิทยุของรัฐบาลจึงประกาศว่า รัฐบาลไทยได้ทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นแล้ว ให้ประชาชน ชำราชการ ทหาร ตำรวจตั้งอยู่ในความสงบ ทหารญี่ปุ่นจึงเคลื่อนที่ตามถนนสุขุมวิทเข้าสู่กรุงเทพฯ กว่านายวิเชียรจะจัดการให้นักเรียนยุวชนทหารได้รับการปลดปล่อยกลับบ้านหมดทั้ง ๒๐๐ คน ก็เป็นเวลาเกือบ ๒๐.๐๐ น. เป็นอันหมดภาระของครูผู้รักษาดีโนยามสงคราม ที่เสียสละทั้งแรงกายและแรงใจร่วมทุกชั่วร่วมสุขกับนักเรียนในภาวะฉุกเฉินเช่นนี้ ซึ่งนายวิเชียรไม่รู้ลึก

เหน็ดเหนื่อยหรือเสียกำลังใจในการเสี่ยงภัยเพื่อประเทศชาติครั้งนี้ แต่สิ่งที่นายวิเชียรเสียใจ คือเมื่อทราบภายหลังว่ากำลังตำรวจ ๓ คันรถที่นายวิเชียรช่วยชนเป็นชิ้นรถในตอนเช้ามีตัวนั้น พอยกพลถึงสถานที่ตึกอากาศบางปูก็ถูกทหารญี่ปุ่นซึ่งมีกำลังเหนือกว่ายึดและควบคุมตัวไว้จนถึงเวลา ๑๖.๐๐ น. จึงได้ปล่อยกลับมา

ทางด้านผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอเมืองก็ได้เรียกกำนันผู้ใหญ่บ้านนัดหมายประชาชนพร้อมด้วยอาวุธตามแต่จะทำได้ เช่น ปืน หอก ดาบ มีด พร้า ฉมวกแทงปลา ฯลฯ ยกขบวนจากศาลากลางจังหวัดไปตั้งรับอยู่ที่ริมสะพานคลองสำโรงฝั่งเหนือตลอดแนวจนถึงวัดด่านสำโรง ห่างจากบางนาซึ่งเป็นเขตกรุงเทพฯ เพียงประมาณกิโลเมตรกว่าๆ เท่านั้น นอกจากนั้นยังให้นายอำเภอพระประแดง และนายอำเภอบางพลี นำกำลังประชาชนมาตั้งรับที่นั่นด้วย นายวิเชียรรู้สึกว่าเป็นการชดเชยนโยบายรัฐบาล เพราะก่อนญี่ปุ่นบุก รัฐบาลได้มีทั้งคำสั่งและประกาศทางวิทยุเรียกร้องอยู่ทุกวันว่า ถ้าข้าศึกบุกเข้ามา ให้ช่วยกันป้องกันเมืองไว้จนสุดความสามารถ ห้ามทิ้งเมืองหากสู้ไม่ได้ ให้เอาไฟเผาเมืองเสีย นายวิเชียรเก็บความรู้สึกไม่พอใจไว้กว่าครึ่งศตวรรษ แล้วจึงมาระบายความรู้สึกไว้ในบทความ *เหตุการณ์เมื่อ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔* ก่อนจะถึงแก่กรรม

๓. การเป็นผู้นำในการศึกษาประวัติของท้องถิ่น หน้าที่สำคัญอันหนึ่งของครูในท้องถิ่นต่างๆ จะต้องศึกษาและชักนำให้นักเรียนศึกษาเข้าใจในประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะถ้ามีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ก็จะต้องเป็นผู้นำในการศึกษา และนำประวัติมาปลูกฝังเผยแพร่แก่ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์รักในบ้านเกิดเมืองนอน นายวิเชียรได้ทำหน้าที่ด้านนี้โดดเด่นกว่าครูอื่นๆ เป็นอันมาก โดยสนใจรวบรวมประวัติของเมืองสมุทรปราการ พระสมุทรเจดีย์ สถานที่ราชการ ฯลฯ เนื่องจากเป็นผู้มีอายุยืน และความจดจำดีมากสามารถเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ต่างๆ ให้ศิษย์และผู้ต้องการศึกษาได้ตลอดเวลา

ยิ่งกว่านั้นก่อนถึงแก่กรรมนายวิเชียรได้คำนึงว่าเรื่องราวต่างๆ ที่ตนทราบ และจดจำได้เกี่ยวกับประเทศชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะเรื่องของจังหวัดสมุทรปราการ อาจสูญไปเมื่อตนถึงแก่กรรม จึงได้เขียนบทความต่างๆ จัดพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อให้บุตรภรรยาแจกในงานพระราชทานเพลิงศพของตน บทความเหล่านั้นประกอบด้วย

๑. ความเป็นมาของเมืองสมุทรปราการ
๒. เหตุการณ์หลังจากการสร้างเมืองสมุทรปราการ
๓. ที่ตั้งสถานที่ราชการของเมืองสมุทรปราการ
๔. พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
๕. การบูรณะซ่อมแซมองค์พระสมุทรเจดีย์
๖. เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔
๗. สยาม ร.ศ. ๑๑๒
๘. ดำเนินพระแก้วมรกต
๙. เมืองปากน้ำเมื่อ ๕๐ กว่าปี

นายวิเชียรได้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด ดังคำปรารภของนายวิเชียรในการเขียนเรื่องเมืองสมุทรปราการว่า “อาชีพหลักของข้าพเจ้าคือครู มีหน้าที่ให้การศึกษ ุอุปกรณ์มีดินสอ ปากกา และความรู้เป็นทุน โดยที่อยู่สมุทรปราการมานาน นับถึงวันเขียนนี้เป็นเวลา ๘๗ ปี

เรื่องการสร้างเมืองสมุทรปราการนี้ ข้าพเจ้าคัดเอาเฉพาะการสร้างตัวเมืองเอก ซึ่งมีการวางเสาหลักเมือง มิได้แยกส่วนการปกครองเป็นอำเภอ เว้นแต่อำเภอพระประแดง เพราะแต่เดิมเป็นจังหวัด หากแต่ได้ออนมาขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการในภายหลัง

ข้าพเจ้าได้พยายามหาทุน ในการเข้าห้องสมุด ค้นคว้า ส่วนใหญ่หนักไปในทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับข้าพเจ้าสอบวิชาชุดประวัติศาสตร์ได้เมื่อเป็นครู ฉะนั้นจึงได้รับเกียรติให้ทำการสอนวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมตอนปลาย

เมื่อข้าพเจ้าพ้นอาชีพหลักครุแล้ว ยังทำการชวนขายอยู่เป็นประจำ นอกจากนั้นยังได้รับอนุเคราะห์จากพลตรีถวิล อยู่เย็น นายทหารพันราชการได้ส่งเอกสาร แผนภูมิ และอื่น ๆ เป็นจำนวนร้อย ๆ ขึ้นมาให้มิได้ขาด...”

นายวิเชียรมีความผูกพันกับพระสมุทรเจดีย์มาตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียน ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ของโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยครูใช้ให้มัดรูปเทียนสำหรับขายควบกับดอกไม้สด แผ่นทองคำเปลว ให้ประชาชน ซื้อไปปิดองค์พระสมุทรเจดีย์ เขาเวรตั้งแต่ย่ำรุ่งจนถึงย่ำค่ำได้เบี้ยเลี้ยงวันละ ๑ สลึง พอเป็นครุก็มีหน้าที่คุณนักเรียนได้เบี้ยเลี้ยง ๒ สลึง เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็น ศึกษาศึกษาธิการอำเภอเมืองสมุทรปราการ จึงเลิกรับเบี้ยเลี้ยง แม้ออกจากราชการแล้วยังเป็นกรรมการพระสมุทรเจดีย์อีกนาน ๒๔ ปี รวมเวลาดำเนินการพระสมุทรเจดีย์ ถึง ๕๖ ปี และเป็นผู้นำในการตั้ง มูลนิธิพระสมุทรเจดีย์ จนสำเร็จ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย ประวัติพระสมุทรเจดีย์ แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับพระราชทานเข็มที่ระลึกในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ ให้แก่พระสมุทรเจดีย์ในโอกาสนั้นด้วย

นายวิเชียรได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติครุอาวุโสของครุสภาเป็นรุ่นแรก เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ และได้รับโล่ในฐานะพ่อแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา

นายวิเชียรได้สมรสกับนางสาวพูนสุข ศรีวิชัย เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ มีบุตร ๗ คน คือ นายวรพล นางทิพวรรณ สุรเชษฐพงษ์ นางมลวัลย์ พบศิริ นายโกวิท จำลิมเอกมนตรี นางศิริพร อนุชปรีดา และพันเอกกัมพล โรจนดตะ

นอกจากนายวิเชียรจะเป็นครุดี เป็นหลักของชุมชนเมืองปากน้ำ สมุทรปราการ แล้ว ในด้านครอบครัวก็เป็นที่เคารพรักของบุตรหลาน เพราะเป็นผู้มีระเบียบ

มีเหตุผล รอบคอบ ชื่อตรง ชื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้ตกยากด้วยร่างกาย แรงปัญญาและแรงทรัพย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักของผู้คน ชาวปากน้ำโดยทั่วไปในนาม “ครูวิเชียร”

สิ่งที่ลูก ๆ ของนายวิเชียรภูมิใจในตัวบิดามากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริต คติประจำใจที่นายวิเชียรบันทึกไว้และยกขึ้นมาเปรียบเทียบให้ลูก ๆ ฟังอยู่เสมอ ก็คือ *ไม้คคใช้ทำขอ เหล็กงอใช้ทำเคียว คนคคอย่างเดียวใช้ทำอะไรไม่ได้เลย*

ตามปกตินายวิเชียรมีสุภาพแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วยอะไรรุนแรง แต่พออายุได้ ๙๑ ปี ก็มีอาการเป็นโรคมะเร็งในกระดูก เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลสมุทรปราการในวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ อาการทรุดลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงแก่กรรมในวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สิริอายุได้ ๙๑ ปี ๒ เดือน ๖ วัน

นายจรูญ มลิินทร์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพครูวิเชียร โรจนุตมะ บ.ช. ณ เมรุวัด
มหาวงษ์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
วันอาทิตย์ที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๑.

นายวัลลภ เทียวสังข์

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๓๓

นายวัลลภ เขียวสังข์

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๓๓

นายวัลลภ เขียวสังข์ มีนามเดิมว่า บัวศรี เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นบุตรคนที่ ๔ ของนายสิงห์คำ และนางคำพัน เขียวสังข์ มีพี่ ๓ คน คือ นางศรีพระจันทร์ ยะวงษ์ศรี นางกันทเกษิ พุทธวงศ์ไชย นางศรีสุวรรณศิริ และน้อง ๒ คน คือ นางคำป้อง วดีศิริศักดิ์ และนายสุรย์ เขียวสังข์ ทุกคนถึงแก่กรรมแล้ว โดยนายวัลลภถึงแก่กรรมเป็นคนสุดท้าย

นายวัลลภได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาชั้นต้นเมื่ออายุ ๑๒ ปี ที่โรงเรียนประชาบาลตำบลท่าอุเทน “อุเทนวิทยาคาร” ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งเป็นปีที่เริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา นายวัลลภจบชั้นประถมปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดนครพนม “ปิยะมหาราชาลัย” สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้วลาออกมาช่วยบิดามารดาทำนาอยู่ที่บ้านท่าอุเทน จนวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ เมื่ออายุได้ ๑๗ ปี จึงมีโอกาสเข้ารับราชการครั้งแรกที่โรงเรียนประชาบาลตำบลพะนอม “วัดศรีชมชื่น” อำเภอท่าอุเทน โดยได้รับการสนับสนุนจากพระเทพสิทธิธำรง (จันทร์ สุวรรณมาโจ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดนครพนม (ธ) ซึ่งเคยให้ความอุปการะนายวัลลภเมื่อครั้งที่เรียนชั้นมัธยมศึกษา

นายวัลลภเริ่มเข้าเป็นครูประชาบาลครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้รับเงินเดือน ๑๐ บาท ระหว่างเป็นครูนายวัลลภศึกษาด้วยตนเอง สอบได้ประโยคครูพิเศษมูล (พ.) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ และสอบได้ประโยคครูพิเศษประถม (พ.ป.) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕

นายวัลลภเป็นครูน้อยโรงเรียนประชาบาลตำบลพะนอม “วัดศรีชมชื่น”

ได้ ๒ ปี ก็ย้ายไปเป็นครูน้อย โรงเรียนประชาบาลตำบลท่าอุเทน “อุเทนวิทยาคาร” เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่นายวัลลภเข้ารับการศึกษาขั้นต้น จากนั้นจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูใหญ่ ปฏิบัติงานบริหารการศึกษาและงานหน้าที่พิเศษอื่นๆ มาโดยลำดับ คือ

พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลท่าอุเทน ๒ “วัดกองมณี” พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาเดื่อ ๑ กิ่งอำเภอบ่อศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาเดื่อ ๒ ปลายปีเดียวกันเป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลพะทาย ๑ พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลท่าบ่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาเดื่อ ปีเดียวกันทางราชการได้เรียกตัวมาทำงานประจำแผนกศึกษาธิการประจำกิ่งอำเภอบ่อศรีสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น และได้เป็นหัวหน้าหน่วยเสรีไทยเขตกิ่งอำเภอบ่อศรีสงคราม พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นผู้ตรวจการประถมศึกษาและสารวัตรศึกษา พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นครูใหญ่ตรีโรงเรียนบ้านนาหว้า “นาหว้าราษฎร์บำรุง” พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นครูใหญ่ตรีโรงเรียนบ้านปากอูน “ปากอูนผดุงวิทย์” และ พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ครูใหญ่โรงเรียนศรีสงคราม แผนกมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษาพิเศษอีกหน้าที่หนึ่ง พ.ศ. ๒๕๐๖ กลับไปเป็นครูใหญ่โทโรงเรียนบ้านนาหว้า “นาหว้าราษฎร์บำรุง” จนเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

นับได้ว่านายวัลลภเป็นบุคคลตัวอย่างอันดีของครูผู้มีความมานะพยายามไม่ย่อท้อต่อความด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้เต้าพัฒนาตนเองจนได้เป็นครูใหญ่ขั้นตรีคนแรกในระดับโรงเรียนประถมศึกษาของอำเภอบ่อศรีสงคราม สบเลื่อนเป็นครูใหญ่โทได้เป็นที่ ๑ ของจังหวัดนครพนม และเป็นที่ ๑๖ ของประเทศ เป็นครูรุ่นแรกรุ่นบุกเบิกของการศึกษาประชาบาล ตั้งแต่หมู่บ้านต่างๆ ยังเป็นป่าเขา ไม่มีถนนหนทาง มีแต่ทางเกวียน อาคารเรียนก็ต้องอาศัยศาลาวัด แม้จะพบกับความ

ยากลำบากและปัญหานานัปการ แต่นายวัลลภก็ทุ่มเทพิณนาการศึกษาของท้องถิ่นด้วยความเอาใจใส่จนสำเร็จราบรื่นมาโดยตลอด

นายวัลลภเป็นผู้ที่ทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นนักคิด นักวางแผน ชอบจดบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติงานในโรงเรียนและกิจกรรมของตนเองในแต่ละวันอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นวินัยในตนเอง จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการครองตนและครองงานได้อย่างยอดเยี่ยมคนหนึ่ง เช่น ได้กำหนดกิจกรรมประจำวันเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน ดังบันทึกเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ว่า

“วันจันทร์ ทำความสะอาดชั้นเรียน สนาม
วันอังคาร เล่นเกมส์ ตบแต่งสนาม
วันพุธ งานพัฒนา (โยธา) ตัดและทำความสะอาด
วันพฤหัสบดี ปรับปรุงสวนดอกไม้ ปลุกพืช
วันศุกร์ สวดมนต์ไหว้พระ”

นอกจากการบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติงานแต่ละวันแล้วนายวัลลภยังชอบบันทึกข้อคิด ข้อเตือนใจที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานหรือใช้อบรมสั่งสอนแนะนำผู้อื่นไว้มากมาย โดยเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ จากประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ดังตัวอย่างบันทึกตอนหนึ่ง คือ

“พูดแต่ดี	ดีกว่า	ดีแต่พูด
เกือบชั่ว	ดีกว่า	เกือบดี
ทนวิง	ไม่เคยชนะ	วิงทน
ง่ายเมื่อคิด	คิดเมื่อทำ	
เมื่อถึงคราวสำคัญ	จึงจะรู้ว่าใครเป็นมิตร	
ปัญหาที่ขาดสติ	เปรียบเสมือนเรือที่ขาดหางเสือ	
เย็นก็อย่าให้ถึงบูด	ร้อนก็อย่าให้ถึงไหม้	
การยึดเหนี่ยวกันไว้ได้	เป็นกำลังอันประเสริฐ	

มนุษย์อยู่ใต้อำนาจแห่งความตาย แต่ความลี้ภัยอยู่เหนือความตาย
ถ้าจะคบคนให้ยึด ต้องให้ปันแก่กัน ต้องเจรจาอ่อนโยน
ต้องประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และซื่อสัตย์ต่อกัน”

นายวัลลภเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูง บริหารตนเองให้
ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ หรือที่พูดไว้อย่างเคร่งครัด จะกำกับติดตาม
ตรวจตราดูแลบริเวณอาคารสถานที่ การจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบคุณภาพ
การสอน ให้คำแนะนำการทำงานของครูเป็นประจำทุกวัน เป็นผู้เสียสละทั้งทรัพย์สิน
และอุทิศเวลาให้กับทางราชการ มาปฏิบัติงานแต่เช้าและกลับหลังจากที่คณะครู
กลับหมดแล้ว ทั้งยังใช้เวลาในวันหยุดราชการมาทำงานด้วย เมื่อมีงานของ
โรงเรียนหรือกิจกรรมของชุมชน นายวัลลภจะดูแลเอาใจใส่ ระวังระมัดระวัง นอน
ค้างแรมร่วมกับคณะครู นักเรียน และชาวบ้านเสมอ โดยทำตนเป็นแบบอย่างดั่งที่
เคยบันทึกไว้ว่า “จงทำตัวให้สมกับที่เขาเคารพ”

นายวัลลภเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก
เอาใจใส่ให้ความอุปการะผู้ที่เดือดร้อนในด้านต่างๆ เสมอ เช่น สมัยก่อนการคมนาคม
ไม่สะดวก เวลาครูจากตำบลหรือหมู่บ้านอื่นมาประชุมหรือมาราชการที่อำเภอ
ศรีสงคราม จะต้องใช้จักรยานเป็นพาหนะและไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ทัน จึง
ต้องพักค้างคืนครวละประมาณ ๑๐ คน นายวัลลภได้จัดบ้านเป็นที่พักพิงแก่
คณะครูเหล่านั้นโดยไม่คิดค่าที่พักแต่อย่างใด และปฏิบัติเช่นนี้เป็นประจำ นายวัลลภ
จึงสามารถครองใจคนและเป็นที่รักเคารพของคณะครูและบุคคลทั่วไป

นายวัลลภเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบและมีความซื่อสัตย์ในด้
การเงิน จะจดบันทึกรายรับรายจ่ายทุกรายการที่เป็นเงินของโรงเรียนหรือเงินที่
ชุมชนให้ความไว้วางใจดูแลรับผิดชอบไว้อย่างละเอียด การประพฤติปฏิบัติตนเป็น
แบบอย่างที่ดีดังกล่าวจึงทำให้ นายวัลลภได้รับความไว้วางใจจากทางราชการให้มา
ทำงานประจำแผนกศึกษาธิการ กิ่งอำเภอบ่อศรีสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ ทำ

หน้าที่หัวหน้าหน่วยเสรีไทย เขตกิ่งอำเภอศรีสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ทำหน้าที่ผู้ตรวจการประถมศึกษาและสารวัตรศึกษา กิ่งอำเภอศรีสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ และทำหน้าที่ครูใหญ่ในโรงเรียนต่างๆ ได้อย่างราบรื่นตลอดชีวิตราชการ และทุกครั้งที่จังหวัดนครพนมจัดกิจกรรมอบรมการปกครองหรือวิชาการให้แก่ครู ประชาบาล นายวัลลภจะได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าคณะทำงานอยู่เนื่อง ๆ

นอกจากนี้ยังได้รับความเคารพและไว้วางใจจากชาวบ้านและหน่วยงานในท้องถิ่นให้รับผิดชอบทำหน้าที่พิเศษที่สำคัญหลายอย่าง เช่น เป็นเลขานุการและทำหน้าที่เหรียญกษาปณ์ของสภาตำบลศรีสงคราม ในการเก็บเงินสร้างแพข้ามแม่น้ำสงครามที่บ้านหาดแพง เป็นกรรมการตรวจทางและวางโครงการชุมชนพัฒนาทางจากทางแยกหนองบ้ำท้าวถึงเขตบ้านหาดแพงต่อบ้านนาพระชัย เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจทางสายพัฒนาการจากอำเภอศรีสงครามถึงบ้านนาอินทร์ เป็นกรรมการสืบราคาข้าวเปลือก เป็นกรรมการจัดซื้อ ตรวจรับของสถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีสงคราม เป็นกรรมการตรวจรับของโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เป็นกรรมการตรวจรับของเพื่อต่อเติมโรงฝึกงานโรงเรียนศรีสงคราม ทำหน้าที่จ่ายเงินรางวัลมวยในงานบุญประจำปี ถวายผ้าป่า ปลูกต้นศรีมหาโพธิ์วัดศรีสมบูรณ์ เป็นต้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ จตุรถาภรณ์ช้างเผือก และเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

นายวัลลภสมรสกับนางสาวไข่มุกตร ๕ คน คือ นายวชิระ นางวัลลภา นิลเชษฐ นายวิทยา นางวิบูลย์ศรี ศรีวิเศษ และ จำสับเอก วิจารณ์พงษ์ เขียวสังข์

หลังจากเกษียณอายุราชการ นายวัลลภได้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการศาสนา ช่วยเหลือสังคมและการศึกษาในจังหวัดนครพนมมาโดยตลอด จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๒๙ นายวัลลภเริ่มมีอาการเจ็บป่วยทางสมอง ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากนายวัลลภมีโรคประจำตัวหลายโรคจึงทำให้อาการป่วยไม่ดีขึ้น และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

สิริอายุได้ ๘๐ ปี ๘ เดือน ๒๔ วัน

นายวัลลภมีความรักและผูกพันกับอาชีพครูอย่างมาก ได้เขียนข้อคิดเตือนใจ
ครูลงในสมุดบันทึกไว้ตอนหนึ่งเกี่ยวกับสมบัติ ๑๒ ประการ ของครูพึงปฏิบัติ ว่า

	หนึ่ง	อบรมสั่งสอนด้วย	เมตตา
สอง		มีจิตกรุณา	เที่ยงแท้
สาม		กล่าวมธุรสวา	จาสัจย์
สี่		อคติใดแล้	อย่าได้เอนเอียง
	ห้า	จงหมั่นติดต่อผู้	ปกครอง เด็กเอย
หก		อย่าทำสิ่งมัวหมอง	เล่นชู้
เจ็ด		อบายมุขพอง	จงทสีก ไกลนา
แปด		เงินทองอย่าหยิบกู่	ควรใช้จ่ายสงวน
		เก้า อุทิศเวลาให้	ราชการ
สิบ		จงจิตประสานงาน	สอดคล้อง
สิบเอ็ด		มุ่งฝึกหัดถการ	ให้เด่น
สิบสอง		ระเบียบวินัยต้อง	มันไว้วสานต์

นายพรศักดิ์ แก้วลา
ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
นายธเนศ ชำเกิด
ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพคุณพ่อวัลลภ เขียวสังข์ พ.ศ. ๒๕๓๓.

วัลลภ เขียวสังข์, สมุดบันทึก พ.ศ. ๒๕๐๑, ๒๕๐๔, ๒๕๐๖, ๒๕๑๖, ๒๕๒๐.

นายสงบ สวนศิริ

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๓๑

นายสงบ สวนสิริ

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๓๑

นายสงบ สวนสิริ ผู้มีนามปากกาเป็นที่รู้จักว่า *สันตสิริ* เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ณ ตรอกตลาดท่าข้าม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุตรของ นายเสงี่ยม นางผาด สวนสิริ มีน้องชาย ๑ คน คือ นายสงค์ สวนสิริ

นายสงบเป็นกำพร้าบิดามารดาตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ อยู่ในความดูแลของย่า ได้เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนมัธยมวัดกลาง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อเป็นเด็กเรียนหนังสือเก่งมาก พ.ศ. ๒๔๖๒ เรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ สอบได้ที่ ๑ ได้เลื่อนไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๓ เรียนชั้นมัธยมปีที่ ๔ สอบได้ที่ ๑ ได้เลื่อนไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๖ จบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้อาศัยอยู่ในวังกรมหมื่นกวีพจน์สุปรีชา หลังวังบูรพาภิรมย์ สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ พ.ศ. ๒๔๖๗ นายสงบสนใจเรียนภาษาต่างประเทศมาก ขณะที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๗ ได้แปลเรื่อง *มนุษย์หลายหน้า* (THE MAN WITH MANY FACES ของ SIDNEY STRAND) ลงในหนังสือ "สวนกุหลาบวิทยา" เป็นครั้งแรก ใช้นามปากกาว่า *ส.สวนสิริ*

เมื่อจบจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้สมัครเข้าเป็นครู ได้รับการบรรจุที่โรงเรียนมัธยมวัดสุวรรณคีรี ในคลองบางกอกน้อย เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้เงินเดือนๆ ละ ๔๕ บาท เป็นครูตัวเล็กและอายุน้อยที่สุด ไปรับเงินเดือนเดือนแรกต้องมีผู้รับรองว่าเป็นครูจริงจึงได้รับเงินเดือน นายสงบสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้เรียนภาษาฝรั่งเศสที่สมาคมฝรั่งเศสและสามารถสอบได้ ต่อมาแปลเรื่องจากภาษาฝรั่งเศสหลายเรื่อง เป็นต้น

ว่าเรื่อง ราชบัลลังก์โปแลนด์ ส่งลงหนังสือพิมพ์เริงรมย์ในสมัยนั้น แปลนิทานสั้น ๆ เป็นคำกลอน พิมพ์ในหนังสือสวนกุหลาบวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๗๑ เรียนภาษาอังกฤษในการอบรมครูจังหวัดพระนครธนบุรี สอบได้ที่ ๑ นอกจากนั้นยังได้เรียนวิชาครูที่สามัคยาจารย์สมาคม (อยู่ในบริเวณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย) อีกด้วย การเป็นครูสมัยนั้นต้องสอนทุกวิชา รวมทั้ง วิชาขับร้อง นายสงบสอนวิชาขับร้องได้และเคยอยู่ในคณะดนตรีคณะหนุ่มน้อยของ พระยามโหสวรรค์ เล่นดนตรีได้หลายชนิดทั้ง ซอ จะเข้ และซิม ก่อนเปลี่ยนแปลง การปกครอง นายสงบได้เป็นมหาดเล็กเรือนนอกในพระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้า อภัยนรีประสา (พระราชธิดาในรัชกาลที่ ๕) เคยช่วยฝึกสอนนักดนตรีหญิงจาก โรงเรียนซัดติยานีผดุง อันเป็นโรงเรียนในพระอุภักดิ์

นายสงบย้ายจากโรงเรียนมัธยมวัดสุวรรณคีรีไปอยู่โรงเรียนมัธยมวัดอัมรินทร์าราม เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ และย้ายไปอยู่โรงเรียนมัธยม ทวีธาภิเศก เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ สอนอยู่ที่โรงเรียนนี้เป็นเวลา หลายปี ในระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา โรงเรียนอพยพ นายสงบได้ไปช่วย ราชการในกระทรวงศึกษาธิการจนสงครามสงบ พ.ศ. ๒๔๘๙ ทางโรงเรียนขอตัว กลับ แต่นายสงบได้ขอลาออกจากราชการ เพราะสนุกกับงานเขียนหนังสือ ซึ่งมี รายได้ดี และได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างกว้างขวาง นายสงบได้รับราชการ เป็นครูรวม ๒๑ ปี มีลูกศิษย์ที่มีตำแหน่งสูงหลายคน ถึงจะลาออกจากครูแล้ว นายสงบก็ยังมี ความผูกพันกับโรงเรียน โดยรับเป็นอาจารย์พิเศษ และเป็นนายก สมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนทวีธาภิเศก นอกจากนี้ยังเป็นอาจารย์พิเศษ สอนที่โรงเรียนจิตรลดาอีกแห่งหนึ่ง ด้วยความรักการเป็นครูนายสงบยังได้เขียน คำราเกี่ยวกับภาษาอังกฤษหลายเล่ม และแต่งพจนานุกรมภาษาอังกฤษ-ไทย เมื่อ มีเวลาว่าง มีเด็กนักเรียนขอให้ช่วยสอนภาษาอังกฤษ ก็จะสละเวลาวันหยุดสอนให้ อาทิตย์ละครั้ง ที่บ้านของตนเอง นายสงบจึงเป็น *ครูสงบ* ของเด็กนักเรียน และ

ผู้รู้จักจนตลอดชีวิต

ชีวิตการเป็นนักเขียนของนายสงบคู่ไปกับการเป็นครู ผลงานของนายสงบ ในนามปากกา *ส.สวนสิริ* เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในหนังสือรายสัปดาห์นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นต้นมา ต่อมานายสงบได้ใช้นามปากกา *สันตสิริ* เนื่องจากได้อุปสมบทที่วัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ พระสาสนโสภณ (แจ่ม จตุตสโล) ผู้เป็นอุปัชฌาย์ ตั้งนามปากกาให้ใหม่ตามที่นายสงบขอเพื่อเป็นสิริมงคลว่า *สันตสิริ* ซึ่งนายสงบได้ใช้นามปากกานี้ตลอดมา และเขียนเรื่องแรกในขณะที่ยังบวชอยู่ชื่อเรื่อง “ปัญหามันปลา” ลงในหนังสือพิมพ์ “ไทยใหม่วันอาทิตย์” เมื่อลาสิกขาแล้วยังสอบได้ธรรมศึกษาตรี

หนังสือเล่มแรกของนายสงบที่พิมพ์เป็นเล่ม ในนามปากกา *สันตสิริ* ชื่อเรื่อง *เมฆหลวง* ซึ่งแปลจากเรื่องของ เวิร์ล เอส. บัก พิมพ์จำหน่าย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ นายสงบตีใจมากที่เห็นหนังสือพิมพ์เป็นรูปเล่มครั้งแรก ต่อจากนั้น นายสงบได้เป็นผู้แปลเรื่องของ เวิร์ล เอส. บัก เป็นเรื่องของชาวจีน โดยใช้นามปากกา *สันตสิริ* อีกหลายเรื่อง และได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนแต่อย่างใด

เมื่อนายสงบลาออกจากราชการแล้ว พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้ไปเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “เอกชน” รายสัปดาห์ (ออกฉบับแรกเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔) อยู่ระยะหนึ่ง โดยใช้ชื่อ *นายพานิศร์ สวนสิริ* ซึ่งเปลี่ยนชื่อตามความนิยมในสมัยนั้น เพราะชื่อสงบเป็นชื่อผู้หญิงหมายถึงสงบเสถียร แต่ไม่มีใครเรียก จึงกลับมาใช้ชื่อเดิม

ในระบอบนั้นการเล่นละครเวทีกำลังรุ่งเรืองมากจึงมีผู้มาชวนให้เขียนบทละคร นายสงบรับเขียนบทละครให้คณะศิวารมณี และคณะนิยมไทย บทละครที่ประทับใจมากที่สุดคือ เรื่องเจงกิสข่าน และเรื่องศรีปราชญ์ งานละครเป็นงานเฉพาะคราว รายได้ไม่แน่นอน จึงหันไปรับงานประจำจัดทำคำบรรยายภาพยนตร์เป็นภาษาไทย ให้โรงภาพยนตร์ศรีเอวราช และมาประจำที่ศาลาเฉลิมไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑

ทำหน้าที่งานประชาสัมพันธ์ และจัดทำคำบรรยายภาพยนตร์เป็นภาษาไทย ให้โรงภาพยนตร์ต่าง ๆ ต่อมาได้มีโอกาสไปเรียนภาษาฝรั่งเศสที่วิทยาลัยภาษาฝรั่งเศส ณ กรุงปารีส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ และได้ไปเรียนวิชาการภาพยนตร์ที่โรงถ่ายภาพยนตร์เมโทร-โกลด์วินเมเยอร์ที่สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ และเรียนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนฮอลลิวูด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ (ต่อมาได้รับเชิญให้ไปรับปริญญา) ซึ่งนับว่ามีประโยชน์ต่องานอาชีพมาก และเนื่องจากนายสงบบมีความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ และติดต่อกับบริษัทภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นเวลานาน ต่อมาสถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๓ จึงแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าฝ่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ ทำให้ได้ใกล้ชิดกับวงการโทรทัศน์อีกด้วย

การทำงานเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ นายสงบบมีส่วนทำให้เกิดการประกวดภาพยนตร์ไทยรางวัล “ตุ๊กตาทอง” ขึ้นเป็นครั้งแรก เช่นเดียวกับรางวัลออสการ์ของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมานานแล้ว งานประกวดภาพยนตร์ไทยนี้ถือว่าเป็นเกียรติประวัติในชีวิตของนายสงบบ ผู้ที่มีความคิดตรงกันที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ก็คือ นายสนอง รัตนวิจิัย แห่งหอการค้ากรุงเทพในครั้งนั้น ได้ร่วมปรึกษาหารือ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นคณะกรรมการ นายสงบบรับเป็นประธานกรรมการจัดประกวดภาพยนตร์ไทยครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ในงานประจำปีของหอการค้ากรุงเทพ เป็นความภูมิใจอย่างมากของนายสงบบที่ทำได้สำเร็จ และการประกวดภาพยนตร์ไทยมีต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ในด้านการแสดงภาพยนตร์ นายสงบบเคยแสดงภาพยนตร์สารคดีเรื่อง มรดกพระจอมเกล้า มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหมอแบรดเลย์ (DR. DAN BEACH BRADLEY M.D.) กับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และชาวอเมริกันที่มารับราชการในเมืองไทย กล่าวถึงสหประชาชาติ และจบลงด้วยการเกษรของไทยคือเรื่องข้าว ภาพยนตร์เรื่องนี้คงเป็นนโยบายที่จะสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา นายสงบบแสดงเป็นพระเจ้ากรุงสยาม (รัชกาลที่ ๔) ตั้งแต่ยังทรงผนวช

จนเสวยราชย์ เป็นภาพยนตร์เรื่องเดียวที่ได้แสดงแต่มีคุณค่าสำหรับนายสงบบมาก
ผลงานเขียนเกี่ยวกับภาพยนตร์มี หนังสือเรื่อง *สำนวนภาษาในภาพยนตร์*
พิมพ์เผยแพร่หลายเล่ม หลังจากนายสงบบยุติงานด้านภาพยนตร์ได้กลับมาเขียน
หนังสือให้แก่หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ *ฟ้าเมืองไทย ฟ้าอาชีพ* และ *สยามรัฐรายวัน*
อยู่ระยะหนึ่ง

พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๔๙๖ นายสงบบได้ตั้งสำนักพิมพ์สันตสิริขึ้นพิมพ์หนังสือ
ของตนเองออกจำหน่าย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแปล ภายหลังก็เลิกกิจการไป แต่นายสงบบ
ยังเขียนหนังสือให้วารสารต่าง ๆ ตามที่มีผู้ขออยู่เสมอ ผลงานแปลที่พิมพ์เป็นเล่ม
ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแปลจากเรื่องของ เวิร์ด เอส. บัก มีหลายเรื่อง ได้แก่

เรื่อง *เมียหลวง (THE FIRST WIFE)* นักปฏิวัติหนุ่ม (THE YOUNG
REVOLUTIONIST)

หัวอกแม่ (THE MOTHER) ทาสประเพณี (EAST WIND : WEST WIND)
สายโลหิต (SONS) ขวัญใจนายโจร (TIGER ! TIGER!)

ชาติหรือชื่อ (THE PATRIOT) พันธุ์มังกร (DRAGON SEED)

ทรัพย์ในดิน (THE GOOD EARTH) (เรื่องนี้ใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ในรายวิชาการอ่านและพิจารณาหนังสือของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยม
แบบประสม)

บ้านแตก (A HOUSE DIVIDED) เมียน้อย (PAVILION OF WOMAN)

คำมั่นสัญญา (THE PROMISE) ศัตรูที่รัก (DEAR ENEMY)

บ้านเกิด (EXILE)

นอกจากนั้นยังมีเรื่องแปลของนักเขียนอื่นๆ อีกหลายเรื่อง เช่น เอเตียน
เฮรา หมอลามก (THE STRANGE CASE OF DR. JEKYLL AND MR. HYDE)
ทหารสามเกลอ (THE THREE MUSKETEERS) ดอกเตอร์ชีวาโก (ฉบับกระเป๋)
พระนางคลีโอพัตราและทิวลิปดำ โลกมหัสจรรย์ โลกพิศวง แคนสนธยา

(BEYOND THE STRANGE) และเรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่อง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานคือ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

นายสงบบสมรสกับนางสาวซุ่มสาย ถาวโรทยาน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ มีบุตร ๒ คน คือ นายประซุม และนางอภิรุม สนวนสิริ

นายสงบบมีอาการไม่สบายในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๑ อ่อนเพลียและรักษาตัวอยู่กับบ้าน ต่อมาได้เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล และถึงแก่กรรมด้วยโรคไตวาย เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ สิริอายุได้ ๗๘ ปี ๗ เดือน ๒๙ วัน

นายสงบบเป็นผู้มีความอุตสาหะ รักการศึกษาหาความรู้ ชีวิตได้ผันแปรจากอาชีพครูมาเป็นนักเขียนและนักแปลที่มีผลงานดีเด่น นามปากกา *สันตสิริ* เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในวงการวรรณกรรมของไทยและนักอ่านหนังสือ โดยเฉพาะนวนิยายแปลจากเรื่องของ เฟอร์ล เอส.บั๊ก นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาวจีนยุคหนึ่ง *สันตสิริ* ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทยเป็นวรรณกรรมแปลที่มีคุณค่าอ่าน เรื่องแปลเหล่านั้นจะมีผู้ดูแลที่จะพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

แม้นายสงบบจะรับราชการครูอยู่เพียง ๒๑ ปี แต่ชีวิตหลังลาออกจากราชการครูแล้วยังทำหน้าที่ของครูที่ดีแก่ศิษย์ทั้งในและนอกโรงเรียนตลอดมา จะเห็นได้จากการที่นายสงบบได้เป็นอาจารย์พิเศษให้กับสถานศึกษาต่างๆ หลายแห่ง ใช้เวลาในวันหยุดจากงานประจำสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนที่บ้านของคุณ เป็นผู้ใช้ความรู้ความสามารถส่วนตัวเขียนตำราภาษาอังกฤษให้นักเรียนและผู้สนใจได้เรียนรู้ อย่างกว้างขวาง มีจิตวิญญาณความเป็นครู รักที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ผ่านงานเขียนที่ตนเองมีความรู้มีประสบการณ์เผยแพร่เป็นความรู้แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า อยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการใช้ภาษาในการแปลวรรณกรรมต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยด้วยแล้ว นายสงบบแปลวรรณกรรมเหล่านั้นด้วยสำนวนภาษาที่สละสลวย เป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาที่ดีแก่ผู้แปลงานวรรณกรรมในยุคหลังๆ เชื่อว่า

นามปากกา *สันตสิริ* ของนายสงบ สวนสิริ จะเคียงคู่อยู่กับผลงานด้านวรรณกรรมตลอดไป

นางประภา สุชินัย

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

ส.พลายน้อย. "สันตสิริ ผู้เป็นทั้งครูนักแปลและนักดนตรี". นักเขียนสยาม. กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อแกรมมี จำกัด. ๒๕๔๐.

ภาคผนวก

เพิร์ล เอส. บัก (PEARL S. BUCK) เป็นนักเขียนสตรีชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งเป็นเจ้าของบทประพันธ์ที่นายสงบ สวนสิริ แปลเป็นภาษาไทยให้ นักอ่านได้อ่านหลายเล่ม เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๙๒ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ที่รัฐเวอร์จิเนียตะวันตก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวัยเด็กได้ไปอยู่กับบิดา ซึ่งเป็นหมอสอนคริสตศาสนา นิกายเพรสไบทีเรียน (PRESBYTERION) ที่ประเทศจีน ได้ศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สหรัฐอเมริกา และไปเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยในประเทศจีน

ได้เขียนบทความ เรื่องสั้น นวนิยายเกี่ยวกับชีวิตชาวจีนและประเทศจีน เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในเวลาต่อมา ได้มีผู้แปลนวนิยายของเพิร์ล เอส. บัก เป็นภาษาอื่นๆ หลายภาษา เพิร์ล เอส. บัก เขียนหนังสือได้หลายแนว รวมทั้งอัตชีวประวัติ และชีวิตในแง่ต่างๆ นวนิยายที่มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ คือ เรื่องทรัพย์ในดิน (THE GOOD EARTH) เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๒ (พ.ศ. ๒๔๗๕) ยังมีเรื่องอื่นๆ ที่แพร่หลายเช่น เรื่องสายโลหิต (SONS) บ้านแตก (A HOUSE DIVIDED) เป็นต้น เพิร์ล เอส. บัก ได้รับรางวัลโนเบล สาขาวรรณคดี เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๘ (พ.ศ. ๒๔๘๑)

นายสนั่น พิชิตกุล

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๑๘

นายสนั่น พิชิตกุล

พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๑๘

นายสนั่น พิชิตกุล เกิดวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่ตำบลบางไผ่ อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรคนโตของนายเซย นางลิ้ม พิชิตกุล มีน้อง ๓ คน คือ นางสนิท เนืองศรี (ถึงแก่กรรม) นางสาวมณฑา ชีโนรักษ์ (ถึงแก่กรรม) และนายมาโนชญ์ พิชิตกุล

พ.ศ. ๒๔๕๘ อายุ ๖ ขวบ บิดาส่งเข้าเรียนเบื้องต้นที่โรงเรียนครูเฮียง ศรีวัฒนา ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ข้างบ้าน ต่อมาย้ายเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดเมือง แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนดัดดรุณี จนจบชั้นประโยคประถมศึกษา (ประถมปีที่ ๓) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒

พ.ศ. ๒๔๖๓ เข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนประจำมณฑลปราจีน “ฉะเชิงเทราราชรังษฤษฎี” (ปัจจุบันคือโรงเรียนเบญจมราชรังษฤษฎี) จบชั้นมัธยมปีที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๖๗ แล้วบิดาส่งเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๖ ในกรุงเทพฯ ที่โรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคา จนสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๗ ใน พ.ศ. ๒๔๖๙ หลังจากนั้นได้เดินทางกลับไปช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่บ้านบางไผ่ จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ ๓ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๒ อายุครบ ๒๐ ปี จึงได้อุปสมบทที่วัดแหลมไต้ในอำเภอมืองฉะเชิงเทรานั้นเอง ขณะอุปสมบทได้ศึกษาพระธรรมวินัย จนสอบไล่ได้กัถกรรมตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ แล้วลาสิกขาในปีนั้น เพื่อเข้ารับราชการครูในโรงเรียนประจำมณฑลปราจีน “ฉะเชิงเทราราชรังษฤษฎี” โดยได้เป็นครูสอนชั้นมัธยมปีที่ ๒ เนื่องจากขณะนั้นมีครูจำนวนจำกัด นายสนั่นจึงต้องสอนทุกวิชา ยกเว้นวิชาพลศึกษากับวิชาลูกเสือที่มีครูพิเศษรับผิดชอบต่างหาก ถึงแม้จะสอนวันละหลายชั่วโมง แต่นายสนั่นก็ยังหาโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมด้วย

ตนเองจนสามารถสอบวุฒิศรพิเศษมูล (พ.) ได้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ พ.ศ. ๒๔๗๕ อาจารย์ใหญ่เห็นว่านายสนั่นเป็นครูที่มีศักยภาพสูงและมีความตั้งใจในการสั่งสอนอบรม เอาใจใส่ต่อศิษย์เสมอต้นเสมอปลาย ทুমเทเวลาให้แก่การสอนเป็นอันมาก นายสนั่นจึงได้เลื่อนขึ้นเป็นครูประจำชั้นมัธยมปีที่ ๕ และสอนชั้นดังกล่าวอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ จึงได้ลาออกจากราชการเพื่อไปเข้าหุ้นกับมารดาและเพื่อนอีก ๓ คน จัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ และเนื่องจากมีหุ้นส่วน ๕ หุ้นจึงตั้งชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียน ปัญญาพิทยาคาร โดยเช่าที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ต่อมาเห็นว่าที่ตั้งดังกล่าวเป็นชุมชนพลุกพล่านมีเสียงรบกวนมาก จึงย้ายมาก่อสร้างใหม่ที่ซอยพิชิตกุล ๕ ถนนศรีโสธรตัดใหม่ ตำบลหน้าเมือง ซึ่งเป็นที่ดินของตนเอง โรงเรียนปัญญาพิทยาคาร เปิดสอนในระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปัจจุบันลูกๆ รับช่วงไป ดำเนินการต่อ ได้เปิดขยายไปจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ซึ่งในส่วนที่เป็นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพนั้นตั้งชื่อว่าโรงเรียนพาณิชย์การจะเชิงเทรากับโรงเรียนเทคโนโลยีปัญญาพิทยาคาร โดยอาคารเรียนของนักเรียนทุกระดับชั้นตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันในเนื้อที่ ๕ ไร่ ๕๙ ตารางวา ที่ถนนศรีโสธรตัดใหม่ ตำบลหน้าเมือง ทั้งหมด

ในระหว่างเป็นครูอยู่โรงเรียนประจำมณฑลปราจีน “จะเชิงเทราราชวังสฤษฎี” นั้น นายสนั่นได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี แม้นายสนั่นจะไม่ได้ศึกษาวิชาครูมาโดยตรง แต่ก็สามารถสอบเทียบวิชาชุดครูพิเศษมูล (พ.) ได้ในเวลาอันสั้น การสอนก็สนใจช่วยเหลือศิษย์ทุกคน ยิ่งคนใดมีปัญหาก็จะหาทางช่วยขจัดปัดเป่าโดยทั่วหน้าด้วยความมีเมตตา รับฟังปัญหาของศิษย์และให้ความช่วยเหลือศิษย์ สนทนาโต้ถามทุกซ่ซุส อบรม สั่งสอน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามต่อศิษย์ ถือว่าได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบแผนตามจรรยาบรรณครู ก่อนที่จะมีการกำหนดระเบียบว่าด้วยจรรยามรรยาทและวินัยตามระเบียบประเพณีของครูด้วยซ้ำ (ซึ่งระเบียบนี้มีขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๐๖ สมัยที่ศาสตราจารย์

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

เรื่องความรักและเมตตาศิษย์ นายสุจินต์ กิตยารักษ์ ศิษย์ของนายสนั่น คนหนึ่งที่เคยเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้เขียนถึงนายสนั่นไว้ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพว่า

“...คุณครูสนั่น พิชิตกุล เคยเป็นครูของข้าพเจ้ามาก่อน สมัยเมื่อข้าพเจ้าศึกษาอยู่ชั้น ม. ๕ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๗ คุณครูได้ตั้งใจประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้เป็นอย่างดีเป็นพิเศษ เพราะข้าพเจ้าเคยปรารถนากับคุณครูว่าข้าพเจ้าจะขอลาออกจากโรงเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาชั้น ม. ๕ แล้ว เพื่อไปศึกษาต่อยังจังหวัดพระนคร แต่เกรงว่าจะไปสอบแข่งขันสู้เขาไม่ได้ คุณครูจึงเอาใจใส่ในการสอนให้ข้าพเจ้าเป็นพิเศษจนข้าพเจ้าสามารถไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อเป็นผลสำเร็จ ข้าพเจ้าจึงถือว่าคุณครูสนั่น พิชิตกุล เป็นผู้มีส่วนสนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้ประสบความสำเร็จในการศึกษา อันเป็นแนวทางให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอันควรแก่อดีตภาพ อยู่ในขณะนี้...”

ในการสอนนั้นนอกจากจะเน้นด้านวิชาการแล้ว นายสนั่นยังมีความสนใจให้ศิษย์ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติที่ดีงาม เรื่องนี้นายจำลอง เทวารุท ศิษย์เก่าคนหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา และยังได้รับเลือกเป็นนายกสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยได้ยืนยันว่า

“...คุณครูสนั่น เคยพร่ำสอนพวกเราเสมอว่า การเรียนเก่งเรียนดีแต่อย่างเดียวเท่านั้นไม่เป็นการเพียงพอ แต่ต้องประพฤติดีดีเหมาะสมด้วย จึงจะเอาตัวรอดไปในภายหน้าได้” และนายจำลองยังได้เขียนยกย่องความสามารถในการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูของนายสนั่นไว้ด้วยว่า

...วิธีการสอนและการพูดโน้มน้าวใจนักเรียน ให้เข้าใจในบทเรียนได้อย่างดียิ่ง...คุณครูสามารถล่วงรู้ถึงความสามารถในการเรียนได้เป็นรายตัวเลยว่า เรามีความรู้จริงตามที่ท่านสอนหรือไม่ จากคำตอบที่ท่านถามและไล่เสียงเป็นรายบุคคล

คนที่เรียนอ่อนหรือรู้อะไรไม่จริงจึงสามารถเร่งการเรียนรู้เท่ากันได้เกือบหมด..."

นายสนั่นสมรสกับนางสาวสำเนียง (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นอวยพร) กิตติกุล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ มีบุตร ๓ คน คือ นางเนาวรัตน์ เมืองนาโพธิ์ นายนิทัศน์ (ถึงแก่กรรม) และนายสมศักดิ์ พิซิตกุล

การดำเนินกิจการโรงเรียนราษฎร์นั้น ผู้มีประสบการณ์ย่อมจะทราบว่ามีอุปสรรคนานาประการทั้งเรื่องการจัดหาครู การดำเนินการเรียนการสอน การโฆษณาประชาสัมพันธ์หาผู้เรียน การบริหารงานบุคคล ฯลฯ นายสนั่นและคณะก็เช่นเดียวกัน ต้องช่วยกันแก้ปัญหาด้วยความอดทนและวิริยะอุตสาหะ ในครั้งแรกโรงเรียนก็ดำเนินไปด้วยดี จนได้รับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ แต่ในระยะปลายสงครามมหาเอเซียบูรพา โรงเรียนก็เกิดภาวะวิกฤตหลายประการทำให้เพื่อนร่วมงานชายหุ้่นไปจนเกือบหมด โชคดีที่มีผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะนายอภิรักษ์ จันทวิมล ซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้ากองโรงเรียนราษฎร์และพระภิกษุที่นายสนั่นเคารพนับถือรูปหนึ่งได้ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะหลายอย่าง ทำให้นายสนั่นเกิดมีมานะดำเนินกิจการโรงเรียนต่อจนประสบความสำเร็จ เมื่อสงครามสงบปรากฏว่าโรงเรียนปัญญพิทยาคารของนายสนั่น มีนักเรียนถึง ๒,๐๐๐ คนเศษ จนกระทั่งสมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย และแผนกศึกษาธิการจังหวัดฉะเชิงเทรา พิจารณาคัดเลือกให้นายสนั่นได้รับโล่เกียรตินิยมของนายกรัฐมนตรี ในฐานะครูที่มีผลงานดีเด่นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖

สำหรับงานด้านสังคมและการพัฒนาท้องถิ่นนั้น นายสนั่นได้สมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ถึง ๓ สมัย (พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๔, พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๔๘๙ และ พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๒๕๐๐) ต่อมาก็ได้สมัครและได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาจังหวัดฉะเชิงเทราอีก ๒ สมัย (พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๕ และ พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๘) นอกจากนี้ยังสมัครเป็นอาสาสมัครของหน่วยแพทย์อาสาในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เขต ๒ จังหวัดฉะเชิงเทรา

กับได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาเหล่ากาชาดจังหวัดฉะเชิงเทราอีกด้วย นับได้ว่านายสนั่นได้บำเพ็ญคุณต่อบ้านเกิดเมืองนอนที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

นายสนั่นมีนิสัยขยันขันแข็ง มีมานะ อดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เป็นนักต่อสู้เพื่อประโยชน์ของการศึกษา ซึ่งนายเพี้ยน สุวรรณมาลิก ผู้เคยเป็นเลขาธิการสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ได้เขียนถึงนายสนั่นไว้ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพของนายสนั่นว่า

“...อาจารย์สนั่น...เป็นครูตัวอย่างที่ดีที่สุดในคนหนึ่ง มีคุณธรรมอันดีงาม มีความวิริยะอุตสาหะ มีความละเอียดถี่ถ้วนในการบริหารงานนับตั้งแต่การจัดโรงเรียน การปกครอง งานวิชาการ การจัดการสอนการเรียน...นายสนั่นมีชีวิตเป็นครู และเป็นนักต่อสู้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาอย่างแท้จริง...”

ด้านอธัยาศัย นายสนั่นเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสียสละสูง ได้ให้การสงเคราะห์แก่สังคมเป็นอันมาก ซึ่ง พลเรือเอก อนันต์ เนตรโรจน์ เพื่อนร่วมรุ่นสมัยชั้นมัธยม ได้เขียนยกย่องไว้ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพว่า

“...อาจารย์สนั่น พิชิตกุล เป็นบุคคลตัวอย่างในทางดีของฉะเชิงเทราคนหนึ่ง เป็นบุคคลเสมอต้นเสมอปลายต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะต่อครอบครัวกับต่อเพื่อนฝูงแล้วเป็นอย่างดีที่สุด และคุณความดีอย่างยิ่งของอาจารย์สนั่น พิชิตกุล คือเป็นผู้เสียสละส่วนตัว อุทิศตัวให้แก่การศึกษาของกุลบุตร กุลธิดา ตั้งโรงเรียน และเป็นอาจารย์ฝึกสอนอบรมเด็กให้เป็นคนดีมีความรู้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จนจบชีวิต อาจารย์สนั่นได้สร้างบุคคลที่ทำงานทั้งทางส่วนตัวและทางราชการเป็นประโยชน์แก่วงศ์ตระกูลและเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติไว้มาก นับจำนวนเป็นพัน ๆ คน...”

นอกจากนี้นายสนั่นยังได้รับการยกย่องในความมีน้ำใจอันดีงาม มีความตั้งใจจริง มีความสามารถชัดเจน มีความคิดกว้างไกล ซึ่งเรื่องนี้นายจาด อุรัสยะนันท์ ผู้เคยเป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า

“...คุณสนั่น พิชิตกุล เป็นผู้มีอัธยาศัยดี มีความตั้งใจจริง มีความสามารถ และซื่อตรง ได้ดำเนินชีวิตมาด้วยความขยันขันแข็งและอดทน จึงได้ประสบผลสำเร็จ ในการทำงานและมีหลักฐานมั่นคงครอบครัวหนึ่งของจังหวัดจะเข้เกรา

นอกจากดำเนินกิจการโรงเรียนแล้ว คุณสนั่น พิชิตกุล ยังเป็นสมาชิกสภา จังหวัดจะเข้เกราที่เข้มแข็ง เอาใจใส่ในการทำงาน เสนอแนะความคิดเห็นในการ ทะนุบำรุงบ้านเมือง ติดตามเร่งรัดการพัฒนาบ้านเมืองเพื่อให้ประชาชนได้รับความ เป็นอยู่ที่ดีและเจริญก้าวหน้า...

คุณสนั่น พิชิตกุล ยังได้บริจาคทรัพย์ช่วยทะนุบำรุงสาธารณกุศลอีกด้วย เช่น ทอดกฐินสร้างพระอุโบสถ สร้างศาลา ฯลฯ อยู่เสมอ นอกจากนี้ ยังมีเมตตาจิต ระลึกถึงครอบครัวที่ซัดสนได้ช่วยอนุเคราะห์ครอบครัวเหล่านั้นด้วยเครื่องอุปโภค บริโภคและเงินอยู่เสมอ ทั้งได้อุปการะเด็กให้เรียนจบตามสติปัญญา สามารถประกอบ อาชีพได้เป็นจำนวนมาก โดยคุณสนั่น พิชิตกุล ไม่ปรารถนาสิ่งตอบแทนใดๆ ...”

ตามที่ทราบกันทั่วไป นายสนั่นจะทำบุญทุกๆ วันเกิดวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ด้วยการเลี้ยงอาหารครอบครัวผู้มีรายได้น้อยบริเวณรอบๆ บ้านและแจกข้าวของ เป็นทานปีละ ๗๐-๘๐ ครอบครัวติดต่อกันมาทุกปีจนสิ้นชีวิต นอกจากนี้ในฤดูหนาว ก็จะจัดหาผ้าห่มมาแจกคนชรา ตลอดจนเด็กๆ และชาวบ้านผู้ยากไร้ เป็นที่รักใคร่ และนับถือของชาวบ้านโดยทั่วไป

นายสนั่นเป็นคนมีมานะ หนักเอาเบาสู้ ไม่เป็นคนประมาท “เหยียบขี่ไก่ไม่ผ่อ” เรื่องนี้นายถาวร เขาวิวิซาร์ตน์ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเคยเป็น ครูอยู่ที่โรงเรียนปัญจพิทยาคารของนายสนั่น ได้เล่าเรื่องนายสนั่นไว้ตอนหนึ่งว่า

“นางอวยพร พิชิตกุล เคยเล่าว่า นายสนั่นเป็นผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ และทำงานได้ทุกๆ ประเภทโดยไม่รังเกียจเกี่ยงงอนหรือคิดว่าเป็นงานชั้นต่ำใดๆ ทั้งสิ้น ในระยะแรกเมื่อสร้างโรงเรียนเสร็จใหม่ๆ ยังหาภารโรงไม่ได้ นายสนั่นก็ เป็นภารโรงเสียเอง ต่อมาจ้างคนมาเป็นภารโรง ๑ คน โดยมีข้อตกลงกันว่า

ภารโรงผู้นั้นจะทำงานได้ทุกย่างนอกจากล้างส้วม นายสนั่นก็ตกลงรับภารโรงผู้นั้นเข้าทำงาน โดยนายสนั่นเป็นทั้งครูใหญ่และคนล้างส้วมด้วยในเวลาเดียวกัน ภารโรงผู้นี้เมื่อเห็นครูใหญ่ล้างส้วมบ่อย ๆ เขาก็รู้สึกเขิน และสามารถทำงานตำแหน่งภารโรงได้เต็มที่ในเวลาต่อมา นายสนั่นได้เคยเล่าเรื่องนี้ให้คณะครูฟังเสมอ และได้ให้ข้อคิดว่า หัวหน้างานที่คตินั้นจะต้องรอบรู้งานทุกอย่างในความรับผิดชอบของคุณไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานในระดับใด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลลูกน้องให้ปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่สามารถหลอกลวงตบตาหัวหน้าได้ และอีกด้านหนึ่งก็เพื่อให้สามารถแนะนำช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชาได้เมื่อเขาเหล่านั้นมีปัญหาในการปฏิบัติงาน กล่าวโดยสรุป หัวหน้างานที่ดีจะต้องพร้อมที่จะเข้าสวมแทนตำแหน่งของลูกน้องทุกคนได้ในทันทีเมื่อจำเป็น”

นอกจากนี้นายถาวรยังเล่าเรื่องการบริหารโรงเรียนของนายสนั่นว่า ถือหลักความยุติธรรมให้เกิดริศครูทุกคนในโรงเรียน อย่างเช่น เมื่อครั้งที่นางจินตนา เขาวีชาวัฒน์ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ สามารถสอนจนนักเรียนในชั้นสอบได้คะแนนสูงสุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา นายสนั่นก็นำไปกล่าวยกย่องในที่ประชุมครู และได้มอบรางวัลเป็นเงินสดให้จำนวนหนึ่งและทั้งได้สัญญาว่า เงินจำนวนนี้จะมอบให้ทุกปีจนกว่านางจินตนาจะลาออกจากโรงเรียนปัญจพิทยาคารเลยทีเดียว และยังได้เขียนถึงนายสนั่นตามที่นายถาวรได้พบเห็นอีกว่า

นายสนั่นไม่เคยตำหนิหรือบิราษครูในที่เปิดเผย หากครูคนใดทำการที่ไม่ถูกต้อง และอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้ นายสนั่นจะเชิญไปพูดคุยกันในที่เฉพาะตัว และชี้แจงข้อบกพร่องให้ทราบ โดยจะซักถามถึงปัญหามูลเหตุแห่งการกระทำนั้นๆ และช่วยแนะนำแก้ไขให้ปฏิบัติให้ถูกต้องในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ ซึ่งโดยฐานะความเป็นเจ้าของโรงเรียนนั้น นายสนั่นย่อมมีสิทธิ์จะบริหารงานเช่นนั้นได้ นายสนั่นยอมรับว่า ครูทุกคนมีความคิดมีความรู้ความสามารถเสมอ เมื่อจะทำกิจการงานใดๆ ในโรงเรียนจะต้องให้คณะครู

ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น เสนอข้อดีข้อเสียของงานนั้น ๆ มาเพื่อให้อภิปรายก่อน และเลือกเอาวิธีการที่ดีที่สุดเป็นหลักต่อไป ไม่ดูหมิ่นความคิดของครู วิธีการเช่นนี้ทำให้ครูมีกำลังใจ มีความภูมิใจและครูย่อมสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายนั้นได้อย่างราบรื่น เพราะได้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติงานนั้น ๆ มาด้วยตนเอง ตั้งแต่แรกแล้ว

แม้นายสนั่นจะมีอำนาจเต็มในโรงเรียนในฐานะเจ้าของ ซึ่งย่อมจะสั่งการให้ทุกคนรับผิดชอบงานในหน้าที่ต่อครูใหญ่โดยตรงก็ย่อมทำได้ แต่นายสนั่นเห็นว่าวิธีการเช่นนั้นเป็นการรวบอำนาจ และเป็นวิธีบริหารที่ล้าสมัยอย่างยิ่ง นายสนั่นเห็นว่าการบริหารงานขององค์กรขนาดใหญ่นั้นต้องสร้างคนให้ขึ้นมาเป็นกำลังหนุนตามจุดต่างๆ โดยสนับสนุนคนที่มีความสามารถให้รับผิดชอบต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ คนเหล่านี้จะรับผิดชอบต่อๆ กันขึ้นเป็นชั้นๆ จนถึงครูใหญ่

นายสนั่นบริหารโรงเรียนปัญญพิทยาคารมาด้วยดี ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ พนักงานและศิษย์ทั้งหลายต่างให้ความเคารพนับถือ ตลอดระยะเวลา ๔๐ ปี ได้สร้างเยาวชนที่มีคุณภาพทำประโยชน์ให้สังคมโดยเฉพาะให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นอันมาก นายสนั่นและครอบครัวต่างเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดใกล้เคียง และแม้กระทั่งในกรุงเทพมหานคร ยิ่งในวงการโรงเรียนเอกชนด้วยแล้วนายสนั่นเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ในส่วนสุขภาพของนายสนั่นนั้นแม้จะไม่ค่อยสมบูรณ์นัก แต่ก็ไม่เคยมีปัญหา ยกเว้นเมื่ออายุ ๒๗ ปี เคยเป็นโรคเกี่ยวกับปอดอยู่ระยะหนึ่งเท่านั้นและหลังจากนั้นนายสนั่นสามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีตลอดเวลา แต่พอขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๘ นายสนั่นจะบ่นกับคนใกล้เคียงว่ามินศรีชะบ่อยๆ ได้ไปให้แพทย์ตรวจวัดความดันโลหิตก็ไม่พบความผิดปกติใดๆ จนถึงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเพิ่งจะเลยงานทำบุญคล้ายวันเกิดปีที่ ๖๖ มาได้เพียง ๔ วันเท่านั้น ขณะกำลังยืนอบรมนักรเรียนชั้น ม. ๑ และ ม. ๒ ประมาณ ๓๐๐ คน ในโรงอาหาร

บรรณานุกรม

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพของ นายสนั่น พิชิตกุล, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ไทยพิทยา, ๒๕๑๙.

นายถาวร เชาว์วิฆาญ์, ประวัตินายสนั่น พิชิตกุล.

นางเนาวรัตน์ เมืองนาโพธิ์. สัมภาษณ์, มีนาคม ๒๕๔๑.

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรณ

พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๕๓๘

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรณ

พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๕๓๘

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรณ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ ที่บ้านของตระกูลพาทย์โกสศ หลังวัดกัลยาณมิตร อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร) เป็นบุตรคนที่ ๒ ของ จางวางทั่ว และนางปลั่ง พาทย์โกสศ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา จำนวน ๘ คน เสียชีวิตแต่ยังเล็ก เหลือพี่ชายคนเดียวคือ นายเทวาประสิทธิ์ พาทย์โกสศ

สายสกุลของคุณหญิงไพฑูรย์เป็นสายสกุลนักดนตรีไทยเก่าแก่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ บิดาสืบเชื้อสายตรงมาจากหลวงกัลยาณมิตตาวาส (ทับ พาทย์โกสศ) ส่วนมารดาเกิดในตระกูลนักดนตรีเก่าแก่ของจังหวัดนนทบุรี

เมื่อคุณหญิงไพฑูรย์เกิดและเติบโตได้อยู่ในความดูแลของนางเจริญ นักร้องเอกกรมมหรสพ ซึ่งเป็นภรรยาอีกคนหนึ่งของจางวางทั่ว ทำให้คุณหญิงไพฑูรย์ได้รับการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญเรื่องเพลงทั้งทางขับร้องและบรรเลงมาตั้งแต่เล็ก

คุณหญิงไพฑูรย์เริ่มเรียนดนตรีไทยจากหม่อมวงก่อน จากนั้นบิดาจึงเริ่มให้เรียนเครื่องสายโดยให้ครูช่อ สุนทรวาที เป็นผู้สอนสีซอดังและซอด้วง และด้วยความสนใจในเรื่องดนตรี คุณหญิงไพฑูรย์ได้ฝึกจะเข้ ซลุ่ม ซิม ด้วยตนเอง จนชำนาญ ต่อมามีความสนใจที่จะตีระนาดและฆ้อง จึงได้ขอให้ครูอาจ สุนทร ครูช่อ ครูฉัตร สอนให้ตีจนที่สุกก็สามารถตีระนาดทุ้มและระนาดเอกได้คล่อง

คุณหญิงไพฑูรย์เล่นเครื่องดนตรีได้เกือบทุกชนิด มีเว้นก็เพียง ปี่และซอสามสาย ซึ่งเหตุผลที่เว้นเครื่องดนตรีทั้ง ๒ ชนิดนี้ก็เพราะเห็นว่า หากหัดเครื่องดนตรีสองชนิดดังกล่าว จะเป็นการตีเสมอพี่ชายคือ นายเทวาประสิทธิ์

ซึ่งเรียนทางปี่และซอสามสายจนเชี่ยวชาญมาตั้งแต่เด็ก และมีฝีมือสูงเด่น

การเกิดในตระกูลดนตรี ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในลักษณะของการซึมซับชีวิตของคุณหญิงไพฑูริย์เป็นเช่นนั้นมาโดยตลอด อย่างเช่นการขับร้องนั้น ความที่นางเจริญเป็นครูสอนขับร้องที่มีชื่อเสียง จึงมีศิษย์ทั้งชายหญิงมาต่อเพลงที่บ้านทุกวัน และเมื่อครั้งคุณหญิงไพฑูริย์ยังเด็กนั้น พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่งตัวพระญาติและข้าทูลวงจากตำหนักในวังหลวงมาต่อเพลงขับร้องหลายคน ซึ่งเวลาที่นางเจริญต่อเพลงให้กับศิษย์นั้น คุณหญิงไพฑูริย์จะนั่งฟังและหัดร้องไปด้วย เพลงที่นางเจริญต่อให้ศิษย์เป็นทางของเก่าจากวังบ้านหม้อ ซึ่งถือเป็นทางเก่าแก่ที่สุดของกรุงรัตนโกสินทร์

การที่คุณหญิงไพฑูริย์มีโอกาสเรียนรู้ฝึกฝนจดจำปฏิบัติเรื่องดนตรีได้รู้ได้เห็นได้ฟังทางเพลงชั้นบรมครูมามาก ทำให้มีความแตกฉานทางเพลงของแต่ละสำนักมากเป็นพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๗๙ คุณหญิงไพฑูริย์สมรสกับนายพันเอกปลั่ง กิตติวรรณ มีบุตร ๒ คน คือ นางอัปสรสำอางค์ แจ่มสมบุรณ์ และนายขวัญเมือง กิตติวรรณ

การดนตรีไทยสมัยก่อนเจริญรุ่งเรืองก็เพราะมีบุคคลสำคัญในราชสกุลส่งเสริมสนับสนุนและอุปถัมภ์ค้ำชูตลอดมา ตามวังต่างๆ ของเจ้านายที่มีชื่อเสียงทางด้านดนตรีนั้น คุณหญิงไพฑูริย์เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความสามารถให้ปรากฏไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ วังบ้านหม้อของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ากุญชร กรมพระพิทักษ์เทเวศร์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย คุณหญิงไพฑูริย์ได้มีโอกาสขับร้องเพลงมาตั้งแต่เริ่มเป็นสาว ส่วนที่วังบางขุนพรหมในจอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คุณหญิงไพฑูริย์เป็นนักร้องประจำวังบางขุนพรหมมาโดยตลอด สำหรับวังสวนผักกาดของพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนครสวรรค์ศักดีพินิต นั้น พระองค์โปรดฟังปี่พาทย์ไม้แข็ง

และโปรดการขับร้องของคุณหญิงไพฑูรย์มากเป็นพิเศษ

ความสามารถในการขับร้องของคุณหญิงไพฑูรย์เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไป แม้แต่ที่ตำหนักปลายเนินในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้น คุณหญิงไพฑูรย์เคยเข้าไปสอนดนตรีและขับร้องให้แก่หม่อมราชวงศ์ดวงใจ (จิตรพงศ์) ชุมพล ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่าหม่อมราชวงศ์ดวงใจร้องเพลงซ้ำไปตามตัวแบบของบ้านวัดกัลยาณมิตรได้เป็นเลิศ

พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒ คุณหญิงไพฑูรย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระอาจารย์ถวายการสอนสอดดั่งแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และขออัญแด่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งความสามารถของคุณหญิงไพฑูรย์นั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ถึงคุณหญิงไพฑูรย์ในเรื่อง *เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรีไทย* ซึ่งขอเชิญเชิญบางตอนมาดังนี้

“เคยเชิญวงครูทေးประสิทธิ์และครูไพฑูรย์ กิตติวรรณ มาบรรเลง นั่งฟังไปฟังมา เกิดติดใจครูไพฑูรย์ จึงขอเรียนด้วย ตั้งแต่บัดนั้นก็เรียนพิเศษกับครู แต่ก็ยังไม่ได้เลิกเรียนที่โรงเรียน เป็นคนเดียวในรุ่นที่เรียนดนตรีไทยเรื่อยมาจนถึงชั้น ม.ศ. ๕ เลยกลายเป็นคนอาวุโสที่สุดในวง... กับครูไพฑูรย์ก็เรียนร้องเพลงด้วย เรียนกับครูไพฑูรย์สนุกดี ครูคนเดียวเล่นได้หมดทั้งวงแล้วมีเรื่องสนุกๆ เล่าเยอะพอถึงหน้ามะพร้าว ครูปอกมะพร้าวไว้แบบต่างๆ บางทีครูก็ทำท้อหมกมาให้รับประทาน เวลาไปทั่วหิน ครูก็ไปด้วย”

ชีวิตของคุณหญิงไพฑูรย์เป็นชีวิตที่อุทิศให้แก่ดนตรีไทยโดยเฉพาะ ผลงานมีมากจนไม่อาจบันทึกไว้ได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ แต่พอสรุปได้ดังนี้

๑. ผลงานการเป็นนักร้อง ได้ขับร้องเพลงไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงเป็นนักร้องประจำวงวังบางขุนพรหม

๒. การบันทึกแผ่นเสียง คุณหญิงไพฑูริย์ได้บันทึกแผ่นเสียงครั้งแรกเมื่อพ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นบทร้องสมโภชพระเสวตรศรีศกเชษณ์ดิลก ช่างเผือกคู่พระบารมีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยบรรเลงขับร้องทำนองเชียงใหม่และพ.ศ. ๒๔๗๑ ขณะอายุ ๑๗ ปี คุณหญิงไพฑูริย์ได้บันทึกแผ่นเสียง ดับนางลอยดับแขกมอญ เรื่องกาگی โนนาม นางสาวทูน เป็นต้น

๓. ผลงานบันทึกแถบบันทึกเสียง มีจำนวนมาก ที่อนุรักษ์ไว้มีจำนวน ๑๔ เพลง เช่น เพลงแขกกลพบุรีสามชั้น เพลงแขกมอญบางช้างสามชั้นและเพลงบังโอบเถา เป็นต้น

๔. ผลงานการควบคุมการบรรเลงและขับร้อง เพื่อบันทึกเทปโทรทัศน์ ได้แก่ การบันทึกของวงพาทยวรรณ งานของโรงเรียนนายร้อย จปร. ซึ่งเผยแพร่ทุกวันที่ ๒๓ ตุลาคม ของทุกๆ ปี ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานบทร้องพระราชนิพนธ์ คุณหญิงไพฑูริย์เป็นผู้บรรจเพลง

๕. งานด้านการถ่ายทอด คุณหญิงไพฑูริย์เป็นอาจารย์พิเศษได้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีแก่สถาบันการศึกษาหลายแห่ง อาทิ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนบางบัวทอง วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย โรงเรียนนายร้อย จปร. และการต่อเพลงแก่ผู้สนใจ เป็นต้น

๖. การบันทึกเสียงเพลงพระนิพนธ์ในจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต คุณหญิงไพฑูริย์ได้รับพระราชบัญชาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้เป็นแม่กองงานบันทึกเสียงเพลงพระนิพนธ์ในจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งวันประสูติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยการบันทึกเพลงเก่าต่างๆ ด้วยการบรรเลงวงดนตรีโยธวาทิต ปี่พาทย์ไม้แข็ง ปี่พาทย์ไม้นวม และเพลงเดี่ยวต่างๆ คุณหญิง

ไพฑูรย์ทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างเต็มกำลัง ทั้งการฟื้นฟูเพลง ต่อเพลง การฝึกซ้อมเป็นเวลาประมาณ ๑ ปี มีเพลงที่ได้รับการบันทึกเสียงมากถึง ๖๖ เพลง

ต่อจากงานบันทึกเพลงพระราชนิพนธ์ในจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตแล้ว คุณหญิงไพฑูรย์รับผิดชอบงานฉลอง ๑๐๐ ปี ของจางวางทั่ว พาทยโกศล ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ อีกครั้งหนึ่งด้วยการควบคุมฝึกซ้อมวงโยธวาทิตจาก ๕ สถาบัน ได้แก่ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และกรมศิลปากร เพื่อประกอบการแสดงโขน ซึ่งต้องใช้นักดนตรีกว่า ๑๖๐ คน นับเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ที่เคยจัดขึ้นในรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์

คุณหญิงไพฑูรย์ได้รับเกียรติคุณต่างๆ จำนวนมาก สรุปลที่สำคัญมากที่สุดได้ดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๔๙๒ รางวัลประกวดขับร้องเพลงไทย

๒. พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นศิลปินตัวอย่าง สาขาคณตรีไทย ในงานแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน ครั้งที่ ๔

๓. พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

๔. พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นบุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรมไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานคือ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย และเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า นับเป็นคุณหญิงนักดนตรีและนักร้องของประวัติศาสตร์การดนตรีไทย

คุณหญิงไพฑูรย์ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพองและโรคหัวใจกำเริบ แพทย์รักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ สิริอายุได้ ๘๔ ปี ๙ เดือน ๗ วัน

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เป็นนักดนตรีไทยที่มีความสามารถรอบตัว

ถ่ายทอดการดนตรีสำหรับให้ผู้สืบสานต่อไปเป็นจำนวนมาก มีความเป็นครูที่พร้อมจะให้ศิษย์เจริญก้าวหน้าทางด้านดนตรีอย่างน่าสรรเสริญ ซึ่งภาพความเอาใจใส่นี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรณ ณ วัดกัลยาณมิตร วันเสาร์ที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งขออัญเชิญบางตอนมาดังนี้

“...การเล่นเครื่องอะไร ครูจะมีวิธีที่สอนละเอียด เช่น สีซอก็ตสอนเรื่อง การนั่ง ครูให้ข้าพเจ้าพับขาไปข้างซ้ายตลอด นั่งตรงๆ ขอวางไว้ที่ขาพับ วิธีจับ คันชัก การใช้คันชักเข้าออก การดีดจะเข้ให้นั่งอีกทาง พ้นไม้ดีดต้องพั่นแน่น มือที่คีตให้ค้ำ ไม่ให้ทำแบนๆ การเรียงนิ้ว แม้แต่ระนาดและม้องที่ข้าพเจ้าไม่ได้เรียน ในตอนนั้น ครูก็สอนการจับไม้ระนาดและมือม้องที่ถูกต้อง เรื่องการร้องเพลงก็ พิถีพิถัน...”

นายถวัลย์ มาศจรัส

ผู้เรียบเรียง

นายบุญยงค์ เกตุคง

พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๕๓๙

นายบุญยงค์ เกตุคง

พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๕๓๙

นายบุญยงค์ เกตุคง เกิดเมื่อวันอังคาร เดือน ๔ (มีนาคม) พ.ศ. ๒๔๖๓ ที่ตำบลวัดสิงห์ อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร) เป็นบุตรคนโตของนายเที่ยง และนางเขียน เกตุคง มีน้องชายร่วมบิดามารดา ๑ คน คือ นายบุญยัง เกตุคง (ถึงแก่กรรม)

บิดาของนายบุญยงค์มีอาชีพเป็นนักแสดงลิเก ส่วนแม่มีอาชีพเป็นชาวสวนและค้าขาย ทั้งสองแยกทางกันตั้งแต่นายบุญยงค์อายุประมาณ ๘ ขวบ มารดาจึงนำนายบุญยงค์ไปให้ตาและยายเลี้ยงที่จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อฝึกหัดเรียนดนตรีไทยกับครูละม้าย หรือครูทองหล่อ มีชั้นทอง ครูปี่พาทย์ฝีมือดีของท่านลอม ที่บ้านข้างวัดหัวแหลม และเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดช่องลม จนจบชั้นประโยคประถมปีที่ ๓

การฝึกฝนด้านดนตรีไทยอย่างจริงจังทำให้นายบุญยงค์มีความสามารถในการบรรเลงฆ้องวงได้เป็นอย่างดี เพราะเพียงแค่อายุ ๑๐ ขวบ ก็สามารถบรรเลงฆ้องวงทำเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นได้อย่างคล่องแคล่ว

เมื่ออายุได้ ๑๑ ปี มารดาเห็นว่าลูกชายมีพรสวรรค์ทางด้านดนตรีไทย จึงได้นำไปฝากตัวเป็นศิษย์ของครูหรั่ง พุ่มทองสุข ครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงทางฆ้องเล็กที่ปากน้ำภาษีเจริญ ถึงแม้ครูหรั่งจะได้ชื่อว่าเป็นครูดนตรีไทยที่คู่และเข้มงวดมากในการต่อเพลง แต่นายบุญยงค์ก็มุ่งมั่นเรียนอยู่ ๒ ปี จนสามารถเดี่ยวฆ้องวงเล็กได้เป็นอย่างดี มารดาจึงนำไปฝากเรียนดนตรีไทยกับพระอาจารย์เทิ้ม วัดช่องลม จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อฝึกฝนความชำนาญเรื่องดนตรีไทยให้มากยิ่งขึ้น

นายบุญยงค์ฝึกฝนดนตรีไทยกับพระอาจารย์เทิ้มจนอายุ ๑๖ ปี บิดาไปแสดงลิเกแถวนั้นจึงรับตัวกลับไปทำหน้าที่นักดนตรีประจำคณะลิเกของบิดา ซึ่งแสดง

ประจำอยู่ที่วิกบางลำภู โดยเริ่มจากการตีฆ้องใหญ่และระนาดเอกตามลำดับ

การเป็นนักดนตรีประจำคณะลิเกมีส่วนอย่างสำคัญในการฝึกฝนไหวพริบ คิดดัดแปลงทางดนตรีที่เป็นแบบฉบับของตนเอง การฝึกฝนอยู่ทุกคืนทำให้การตีระนาดมีความพลิ้วไหวเป็นทางดนตรีเฉพาะของตน ประกอบกับบิดาของนายบุญยงค์มีความใกล้ชิดกับบ้านนักดนตรีสายสกุลดุริยะประณีต ซึ่งมีนายชั้นและนายชั้น ดุริยะประณีต บุตรครูสุข ดุริยะประณีต มาช่วยตีระนาดประกอบการแสดงเป็นครั้งคราว นายบุญยงค์จึงมีโอกาสเรียนรู้วิชาดนตรีกับวงปี่พาทย์สายสกุลดุริยะประณีตเพิ่มอีกทางหนึ่ง

ตามปกตินักดนตรีของวิกลิเกนั้น เมื่อการแสดงจบลงนักดนตรีก็จะแยกย้ายกันกลับบ้าน หรือไม่ก็เที่ยวเตร่เล่นการพนัน ทำให้ฝีมือทางระนาดสู้นักดนตรีโซนละครไม่ได้ แต่สำหรับนายบุญยงค์แล้วมิได้ประพฤติเช่นนั้น ตรงกันข้ามตอนกลางวันจะเข้าไปต่อเพลงใหม่ๆ ที่บ้านดุริยะประณีต เย็นค่ำไปทำปี่พาทย์ลิเกจนเลยเที่ยงคืน กลับเข้าบ้านแล้วจะอาบน้ำ จากนั้นนั่งไล่ระนาดต่อไปจนรุ่งเช้า จนเป็นกิจวัตรประจำ

วิธีการไล่ระนาดไม่ให้รบกวนคนอื่น ๆ นั้น นายบุญยงค์จะใช้ผ้าปูทับบนพื้นระนาดเสียก่อน จากนั้นใช้ไม้ตีระนาดไม้ نرمตีเรื่อยไปเพื่อฝึกความจำและกำลังข้อ ตีจนพระออกบิณฑบาต จึงจะเอาผ้าคลุมออกแล้วใช้ไม้ตีระนาดไม้แข็ง ตีเต็มทีด้วยการพลิกแพลง การตีระเบิด การตีซี้ รัวคาบลูกคาบดอก จนสายมากๆ จึงหยุดนอนพักก่อน เพื่อตื่นตอนบ่ายไปต่อเพลงใหม่ เย็นค่ำไปตีต่อที่โรงลิเก ตีคืนกลับมาซ้อม สายๆ นอนพักก่อน เป็นเช่นนี้อยู่นานนับปี ทำให้มีฝีมือก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

เมื่ออายุได้ ๑๗ ปี นายประสิทธิ์ เกตุคง ซึ่งเป็นอาของนายบุญยงค์และมีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยคนหนึ่ง ได้ชวนนายบุญยงค์ให้ไปช่วยเล่นปี่พาทย์ประชันกับวงครูเพชร จรรย์นาฎย์ นักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งต่อมานายบุญยงค์ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ครูเพชร ฝึกฝนดนตรีอย่างหนัก จนเมื่อประชันวงปี่พาทย์ในเวลาต่อมา สำนักปี่พาทย์บ้านครูเพชรก็ได้รับรางวัลชนะเลิศถึง ๒ ปีติดต่อกัน

นายบุญยงค์เป็นผู้ใฝ่การศึกษาด้านดนตรีไทยมากเป็นพิเศษ ภายหลังจากได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงของเมืองไทยอีกหลายคน เช่น ครูทวา-ประสิทธิ์ พาทยโกศล ครูฟุ่ม บาปุยะวาทย์ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่บ้านครูหลวงประดิษฐไพเราะนี้เองที่นายบุญยงค์ได้เรียนทางระนาดเอกโดยตรง ได้ฝึกฝนเพลงเดี่ยวสำคัญๆ ซึ่งครูหลวงประดิษฐไพเราะคิดขึ้นใหม่ให้นายบุญยงค์เป็นการเฉพาะอีกด้วย เพลงสำคัญๆ เหล่านั้น ได้แก่ เพลงเดี่ยวพญาโศก ๖ ชั้น เพลงจีนขิมใหญ่ ทำให้ฝีมือด้านระนาดเอกของนายบุญยงค์เป็นที่กล่าวขานกันว่า เป็นมีระนาดที่เหนือชั้นคนหนุ่มรุ่นเดียวกัน ในยุคนั้นนายบุญยงค์สามารถเดี่ยวระนาดเอกพร้อมกันถึง ๗ รวง ซึ่งต้องใช้ความคิดในการเดี่ยวและความคล่องตัวที่สูงยิ่งทีเดียว

ช่วงหนึ่งของชีวิต นายบุญยงค์น้องชายของนายบุญยงค์เห็นว่า ค่าตัวของนักดนตรีไทยมีราคาถูกสู้ค่าตัวของลิเกไม่ได้ จึงได้ชวนนายบุญยงค์ไปหัดลิเก นายบุญยงค์ได้ตั้งคณะลิเกชื่อว่า คณะเกตุคงดำรงศิลป์รับงานแสดงทั่วไป ซึ่งมีรายได้ดีพอสมควร แต่ต่อมานายบุญยงค์ก็วางมือจากการแสดงลิเกหันมาชัชรบแท็กซี่รับจ้างอยู่พักหนึ่ง

แม้จะไปชัชรบแท็กซี่ แต่ความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิดรวมทั้งการแต่งเพลงใหม่ๆ ของนายบุญยงค์ ทำให้วงดนตรีต่างๆ ต้องการให้นายบุญยงค์ร่วมวงเป็นอย่างยิ่ง และในสมัยที่หม่อมหลวงขาบ กุญชร เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์นั้น ได้ให้การสนับสนุนเรื่องดนตรีไทยเป็นพิเศษจนวงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์ยุคนั้นมีชื่อเสียงทัดเทียมกับวงดนตรีไทยของกรมศิลปากร ต่อมานายสมาน ทองสุโชติเพื่อนสนิทคนหนึ่งของนายบุญยงค์ซึ่งอยู่วงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ได้ชักชวนให้นายบุญยงค์สมัครเข้ารับราชการเป็นนักดนตรีประจำวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ และเมื่อนายบุญยงค์ไปสมัครก็ได้รับบรรจุเป็นนักดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ โดยเล่นเครื่องดนตรีทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม ม้องวงใหญ่ ม้องวงเล็ก จนมีชื่อเสียงว่ามีฝีมือสูงยิ่ง

นอกจากนี้ยังได้แต่งเพลงใหม่ๆ และร่วมบรรเลงกับวงดนตรีประสมไทยฝรั่งที่เรียกในยุคนั้นว่า ดนตรีสังคีตสัมพันธ์ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ขณะที่ทำงานอยู่กรมประชาสัมพันธ์ รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายประกวดนาฏดนตรีทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ปรากฏว่าลีเกคณะเกตุคง ดำรงศิลป์ ซึ่งแสดงเรื่องปฐมพิชิตวานทองได้รับรางวัลที่หนึ่ง ประเภทนาฏดนตรี อันแสดงให้เห็นว่า นอกจากจะมีฝีมือทางระนาดที่เป็นหนึ่งแล้ว ทางด้านการแสดงนายบุญยงค์ก็ไม่ต้องย่ำแต่อย่างใด

พ.ศ. ๒๕๐๐ นายบุญยงค์ได้เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยด้านดนตรีและนาฏศิลป์ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลา ๓ เดือน นายบุญยงค์ได้ตระนาดเอกเพลงจีนซิมใหญ่ด้วยลีลาของนักตีระนาดชั้นครูที่พลิกแพลงได้อย่างใจนึกสุดฝีมือ เสียงระนาดกังวานไพเราะ จนได้รับการยกย่องจากทางการจีนว่า ฝีมือระนาดไพเราะดุจ ไข่มุกหล่นบนจานหยก

เมื่อกลับจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว นายบุญยงค์ได้ย้ายไปเป็นนักดนตรีไทยประจำวงดนตรีไทยของสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๔ บางขุนพรหม ทำหน้าที่บรรเลงเพลงประกอบการแสดงละครไทยพื้นทางหุ่นกระบอก ฯลฯ ซึ่งประสบการณ์นี้ทำให้นายบุญยงค์เพิ่มพูนความสามารถในการนำดนตรีไทยไปแสดงในงานทุกประเภทอย่างกว้างขวาง

พ.ศ. ๒๕๐๔ ช่วงทำงานอยู่ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๔ บางขุนพรหม นายบุญยงค์ ได้สมรสกับนางสาวพยับ กะกามัน มีบุตรด้วยกัน ๑ คน คือ นางจรรยา พงศ์ประเสริฐ

พ.ศ. ๒๕๐๖ นายบุญยงค์ได้ย้ายจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๔ บางขุนพรหมไปประจำในตำแหน่งหัวหน้างานวงดนตรี วงดนตรีเทศบาลกรุงเทพฯ (ต่อมาคือ วงดนตรีกรุงเทพมหานคร) จนเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ และได้รับการว่าจ้างให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยเกือบสิบปี

วงดนตรีเทศบาลกรุงเทพฯ เป็นวงดนตรีไทยที่ดั่งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยให้กับครู นักเรียน นิสิต นักศึกษาทั่วไป นายบุญยงค์ ได้จัดทำโครงการสอนดนตรีไทยแก่ครูและนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นลำดับแรก โดยสอนความรู้เรื่องเพลงและดนตรีไทยด้วยการสอนภาคทฤษฎีพื้นฐานและฝึกปฏิบัติในเบื้องต้นให้แก่ครูและนักเรียนที่เริ่มเรียน ส่วนผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีไทย นายบุญยงค์จะสอนด้วยการฝึกปฏิบัติจริงให้มีความรู้ความชำนาญถึงขั้นนำไปปฏิบัติ และถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้ตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน ซึ่งปัจจุบันโครงการนี้ก็ยังสืบทอดต่อมาโดยมี นายพินิจ ฉายสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐) ศิษย์เอกของนายบุญยงค์ เกตุคง และนักดนตรีของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการ

นอกจากสอนดนตรีไทยให้แก่ครูและนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว นายบุญยงค์ยังบรรยายพิเศษและสอนนิสิตนักศึกษาทางด้านดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาอื่นๆ อีกหลายแห่ง ทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

นอกจากสอนดนตรีไทยแล้วนายบุญยงค์ยังสอนการปรับเพลงไทย ที่อาจารย์และนักศึกษาคิดขัดบรรเลงแล้วฟังไม่ไพเราะ ด้วยการสอนเทคนิคพิเศษเฉพาะตัวให้รู้จักการตีชัย มีลูกล้อ ลูกขัด ให้สอดประสานจนสามารถบรรเลงได้เพราะไพเราะและเป็นแนวการสอนมาจนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาที่รับราชการ นายบุญยงค์ได้ถ่ายทอดความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยแก่นักดนตรีไทยรุ่นหลังไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งศิษย์คนไทยและชาวต่างชาติ ผลงานที่นับว่าเป็นมรดกของแผ่นดินนั้นมีมากมาย จำแนกได้ดังนี้

๑. ประเภทเพลงหน้าพาทย์ ได้แก่ เพลงตระนาฎราช ซึ่งถือเป็นเพลงหน้าพาทย์สำคัญสูงยิ่งของนายบุญยงค์ เป็นเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมและการแสดงซึ่งครุฑมี โหรีอ่อน ศิลปินด้านนาฏศิลป์ที่ทำหน้าที่พิธีกรไหว้ครูแห่งสำนักวัดพระพิเรนทร์ (ว.พ.ร.) กรุงเทพมหานคร ได้นำเพลงตระนาฎราชมาใช้ประกอบพิธีไหว้ครู

ร่วมกับเพลงหน้าพาทย์ระดับสูงอื่น ๆ ที่มีมาแต่โบราณ

๒. ประเภทเพลงโหมโรง ได้แก่ โหมโรงสามจีน โหมโรงสถาบัน โหมโรงกราวนอก โหมโรงแวนเทียนชัย โหมโรงจุฬามณี โหมโรงสาวน้อยเล่นน้ำ และ โหมโรงไอยเรศ

๓. ประเภทเพลงเสภา ได้แก่ เทพชาติรีเถา เจี้ยวรำลึกเถา สร้อยลำปางเถา วัฒนาเวียดนาม บูหลันลอยเลื่อนเถา เพชรน้อยเถา ฯลฯ รวม ๓๑ เพลง

๔. ประเภทเพลงโยน ได้แก่ ทวยเถา ทวยยถุณเถา

๕. ประเภทเพลงมอญ ได้แก่ สวดรามัญ เข็ดพม่า ฟ้อนโยคี ฟ้อนเมือง กระต่ายเต้น

๖. ประเภทเพลงเกร็ด ได้แก่ มู่ง เสี้ยวชั้น ฯลฯ รวม ๓๙ เพลง

๗. ประเภททางเดี่ยว ได้แก่ จีนแสบปริศนา ม้ารำ เทพบรรทม อภรรพ์ เข็ดในเถา สุรินทราหู พญาโคกทกชั้นเถา-ครึ่งชั้น

นายบุญยงค์เป็นนักดนตรีไทยที่มีความคิดสร้างสรรค์ก้าวหน้า และพยายามที่จะนำเสียงดนตรีไทย เพลงไทยเผยแพร่ในระดับสากล โดยร่วมมือกับนายบรูซ แกสตัน นักดนตรีจากสหรัฐอเมริกาที่มาศึกษาดนตรีไทย ช่วยกันแต่งเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องเงาะป่า จนได้รับรางวัลตุ๊กตาทองของเพลงประกอบยอดเยี่ยม จากนั้นยังริเริ่มก่อตั้งวงดนตรีร่วมสมัยไทย-ตะวันตก ชื่อวง “ฟองน้ำ” เพื่อบรรเลงเพลงไทยแท้ที่หาฟังยากและประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในรูปของดนตรีร่วมสมัยที่ใช้เครื่องดนตรีไทยร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีสากล เผยแพร่ทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา

นายบุญยงค์ได้รับเกียรติคุณต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๐ ถ้วยทองคำนาฏดนตรี จากจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พ.ศ. ๒๕๒๔ โล่เกียรติยศพระราชทานศิลปินตัวอย่าง สาขาดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๔ ของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. ๒๕๒๔ รางวัลสุพรรณทงส์ทองคำ ผู้ประพันธ์หรือประกอบดนตรี

ยอดเยี่ยมจากภาพยนตร์เรื่อง เงาะป่า

พ.ศ. ๒๕๒๕ ไล่พระราชทานประกาศเกียรติคุณด้านดุริยางคศิลป์ ศิลปิน
เพลงไทยอาวูโส เพลงร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี จากสมเด็จพระเทพ-
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๓๑ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง (ดนตรีไทย) จาก
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๓๖ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ จตุรภรณ์มงกุฎไทย

วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ นายบุญยงค์ป่วยด้วยโรคหอบ พักรักษา
ตัวที่โรงพยาบาลพรตน์ราชธานี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๙
สิริอายุได้ ๗๖ ปี ๑ เดือน ๙ วัน

นายบุญยงค์ เกตุคง เป็นนักดนตรีไทยที่สร้างผลงานอันยิ่งใหญ่เป็นมรดก
ของชาติบ้านเมืองไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งในลักษณะของการอนุรักษ์ สืบสาน
ส่งเสริม และพัฒนาการดนตรีไทยให้ยั่งยืนสืบไปในอนาคตอย่างน่าสรรเสริญยิ่ง
สมดังที่นายชรรค์ชัย บุนปาน แห่งบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) กล่าวว่

บุญ	ระบ้ตระกูล	กังวาน ระนาดนอก
ยงค์	เยี่ยมยอดระยับหวาน	หวานไว้
เกตุ	เล็งลั่นคั่นค่านานต์	นอบระย้อ
คง	ศักดิ์คงศรีไล้	โลกด้วยดนตรี

นายถวัลย์ มาศจรัส

ผู้เรียบเรียง

นายเต็ม เทียรทอง

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๓๓

นายเต็ม เทียรทอง

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๓๓

นายเต็ม เทียรทอง เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่บ้านละหาร ตำบลบ้านกว้าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรคนโตของนายชุ่ม และนางกุน เทียรทอง มีน้องร่วมบิดามารดา ๗ คน คือ นางฉ่ำ พวงดอกไม้ (ถึงแก่กรรม) นายอ้อย นางประหยัด นายหยด นางทองหยิบ นายวินัย (ถึงแก่กรรม) และนายนิศย์ เทียรทอง

นายเต็มเริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดศรีจันต์ ตำบลมดแดง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สอบได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ จากนั้นได้ลาออกจากโรงเรียนมาช่วยบิดามารดาทำนา

โดยนิสัยแล้วนายเต็มเป็นคนที่ยึดทำงาน และสนใจในเรื่องการศึกษา ค้นคว้าอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้เองแม้จะลาออกจากโรงเรียนแล้ว นายเต็มก็ยังขวนขวายหาตำรามาศึกษาด้วยตนเองตลอดเวลา โดยเชื่อว่าการศึกษาคะช่วยให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต

หลังจากศึกษาด้วยตนเองเป็นเวลา ๕ ปี นายเต็มจึงเริ่มสอบเทียบความรู้ในอุดมการศึกษาตามลำดับ ดังนี้ พ.ศ. ๒๔๘๔ สอบเทียบได้ชั้นประโยคประถมปีที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๘๖ สอบเทียบได้ชั้นมัธยมปีที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๙๑ สอบได้ประโยคครูพิเศษมูล (พ.) พ.ศ. ๒๔๙๕ สอบได้ประโยคครูพิเศษประถม (พ.ป.) และ พ.ศ. ๒๔๙๙ สอบได้ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

หลังจากสอบเทียบได้ชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว นายเต็มได้สอบบรรจุเป็นครูที่โรงเรียนวัดละหาร ตำบลบ้านกว้าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี การทุ่มเททำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรทำให้ชีวิตราชการเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ

ที่สำคัญ คือพ.ศ. ๒๔๘๗ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดละหาร พ.ศ. ๒๔๙๑
ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดโพธิ์ศรีเจริญ พ.ศ. ๒๕๐๐ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ตรี
โรงเรียนวัดบ้านกว้าง พ.ศ. ๒๕๐๓ ย้ายไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่ตรีโรงเรียน
ดอนเจดีย์ พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้เลื่อนเป็นครูใหญ่โทแล้วย้ายไปเป็นครูใหญ่โทโรงเรียน
วัดราษฎร์บำรุง พ.ศ. ๒๕๑๓ ย้ายกลับไปเป็นครูใหญ่โทโรงเรียนวัดบ้านกว้าง
จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ ขณะอายุ ๕๗ ปี ได้ลาออกจากราชการเพราะป่วยเป็นอัมพาต

นายเดิมเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยสุขุม เยือกเย็น มีความคิดก้าวหน้าทางการศึกษา
ซึ่งประสบการณ์ที่ตนเองต้องลาออกจากโรงเรียน เมื่อเรียนชั้นประถมปีที่ ๓ และ
ต้องมาศึกษาด้วยตนเองนั้น ทำให้นายเดิมตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาว่า
การศึกษาคือพื้นฐานสำคัญของทุกชีวิต ด้วยเหตุนี้เอง นายเดิมจึงตั้งปฏิธานอย่าง
แน่วแน่ว่า ตลอดชีวิตการเป็นครูนั้นจะมุ่งพัฒนาการศึกษาสามด้านควบคู่กันไป ได้แก่

๑. สร้างความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ
๒. พัฒนาอาคารสถานที่ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน
๓. พัฒนาอาชีพครูและชาวบ้าน

ในการสร้างความเป็นเลิศทางด้านวิชาการนั้น นายเดิมเริ่มต้นจากตนเอง
ก่อนด้วยการทุ่มเทในเรื่องการเตรียมการสอน จัดทำอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ
ด้วยความขยันขันแข็ง ทำให้ครูในโรงเรียนเห็นว่าเมื่อครูใหญ่สอนหนังสือเอง ทำ
อุปกรณ์การสอนเอง เอาใจใส่สอนหนังสือทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยไม่เห็นแก่
ความเหน็ดเหนื่อย ทุกคนจึงประพฤติปฏิบัติตาม ส่งผลให้นักเรียนจากโรงเรียนวัด
บ้านกว้างสามารถสอบชิงทุนเด็กฉลาดของอำเภอศรีประจันต์ได้ถึง ๓ ปี ติดต่อกัน
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๐๒

นอกจากการสร้างความเป็นเลิศทางด้านวิชาการแล้ว นายเดิมนับเป็นครูใหญ่นักพัฒนา โดยใช้ความเป็นผู้นำที่ประชาชนให้ความเคารพ นับถือศรัทธา ชักชวน
ให้ประชาชน กรรมการการศึกษาของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง บริจาคเงินสร้าง

อาคารเรียนหลังที่สองโดยไม่ต้องใช้งบประมาณจากทางราชการ

ความเป็นครูใหญ่ นักพัฒนาเมื่อย้ายไปอยู่ที่ใดแล้วเห็นว่าอาคารเรียนชำรุดทรุดโทรม นายเดิมจะร่วมกับประชาชนพัฒนาโรงเรียนเหล่านั้นให้นำเรียนนำอยู่เสมอ เช่นที่โรงเรียนวัดบ้านกร่างซึ่งอาคารเดิมทรุดโทรม สถานที่คับแคบ นายเดิมก็เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการจัดซื้อที่ดินเพิ่มอีก ๓ งาน เพื่อย้ายอาคารเรียนที่ทรุดโทรมมาปรับปรุงสร้างใหม่ และหาเงินมาสมทบอีกจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เป็นสถานที่เรียนอย่างสมบูรณ์

นอกจากนายเดิมจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองแล้ว นายเดิมยังเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้บริหารการศึกษาอีกด้วย นั่นคือเป็นผู้ริเริ่มเปิดอบรมการสอบเทียบความรู้ให้แก่ข้าราชการครูเพื่อเพิ่มวุฒิแก่ตนเองขั้นที่บ้านเป็นประจำ โดยจัดการอบรมให้เป็นวิทยาทานเพื่อให้ครูในอำเภอได้เลื่อนวิทยฐานะ และนำความรู้ไปพัฒนางานวิชาการให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะก่อนจะสอบได้วุฒิต่างๆ นั้น นายเดิมได้มูมานะศึกษาหาความรู้จากตำรับตำราต่างๆ อย่างสม่ำเสมอไม่ปล่อยให้เวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ แม้ขณะที่ไปทำสวนผักในตอนเย็นและในวันหยุดราชการ เมื่อพักเหนื่อยจากการขุดดิน คายหญ้า นายเดิมก็จะศึกษาดำรงวิชาชุดครูที่นำติดตัวไปด้วยเป็นประจำ ทำให้เป็นครูประจำบาลคนแรกของอำเภอศรีประจันต์ที่สอบได้วุฒิ พ.ม. และเป็นครูชั้นตรีคนเดียวของอำเภอเมื่อพ.ศ. ๒๔๕๕

ความมุ่งมั่นในการเอาใจใส่สั่งสอนนักเรียนของนายเดิมทำให้ประชาชนในสมัยนั้น ซึ่งไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษามากนักได้เกิดการตื่นตัวที่จะส่งบุตรหลานเรียนหนังสือให้สูงกว่าชั้นการศึกษาภาคบังคับเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนที่นายเดิมสอนสามารถสอบชิงทุนเด็กฉลาดของอำเภอได้ ทำให้ผู้ปกครองสนใจเรื่องการศึกษากันอย่างกว้างขวาง

นอกจากพัฒนาอาชีพให้แก่นักเรียนและข้าราชการครูแล้ว บ้านของนายเดิมเปรียบได้กับศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนอีกด้วย นั่นคือนายเดิมได้ริเริ่ม

งานด้านการเกษตรเป็นอาชีพเสริมด้วยการเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ปลูกผัก ผลไม้ เมื่อใครสนใจนายเดมก็จะแนะนำโดยไม่ปิดบัง โดยเฉพาะความรู้ในการตอนไก่ที่ นายเดมมีความชำนาญนั้นได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านและนักเรียนที่สนใจนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลดี

นายเดมสมรสกับนางสาวสว่าง ผิวแดง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ มีบุตรรวม ๖ คน คือ นายแพทย์สุวัจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ นายสุชาติ นางเมตตา ยิ้มสมบุรณ์ นางสาววรรณดี และนายสุเวทย์ เทียรทอง บุตรทุกคนจะเรียนชั้น ประถมศึกษาในโรงเรียนที่นายเดมสอนทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้เห็นแบบอย่างที่ดีของการสนับสนุนการศึกษาจะได้พากันเอาแบบอย่าง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย คุณงามความดีที่นายเดมได้สั่งสมมาตลอดชีวิต ทำให้ได้รับการคัดเลือกเป็นพ่อตัวอย่างจากคณะกรรมการจัดงาน “๕ ธันวาคม วันพ่อแห่งชาติ” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙

พ.ศ. ๒๕๒๓ นายเดมได้รับอุบัติเหตุต้องผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกด้านขวา และกระดูกขาขวา พร้อมกับรักษาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง พ.ศ. ๒๕๓๒ อาการของโรคเบาหวานกำเริบมากขึ้น เส้นโลหิตฝอยในสมองและไขสันหลังตีบตัน จนเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล เจ้าพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ สิริอายุได้ ๖๘ ปี ๑๑ เดือน ๑๘ วัน

นายเดมนอกจากจะเป็นที่รักเคารพของผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานแล้ว ยังเป็นที่รักเคารพยิ่งของศิษย์และชาวบ้าน สมกับที่ชาวบ้าน ยกย่องว่าเป็นครูเดมที่คอยเติมความรู้ ความคิดแก่ศิษย์และชาวบ้านตลอดมา

นายถวัลย์ มาศจรัส

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

ที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพนายเดิม เทียรทอง ณ เมรุวัดบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์
จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓.

นายพูน ปันยาลักษณ์

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๓๐

นายพูน ปันยาลักษณ์

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๓๐

นายพูน ปันยาลักษณ์ เกิดวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่ตำบล
นพวงศ์ อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดพระนคร เป็นบุตรคนสุดท้องของ
นายร้อยตำรวจเอกขุนทรการกำราบ (ปาน ปันยาลักษณ์) และนางจู ปันยาลักษณ์
มีที่ ๕ คน คือ นางคเชนทรามาตย์ (ปุ่น สุคนธาภิรมย์) (ถึงแก่กรรม) นายพินิจ
(ถึงแก่กรรม) ศาสตราจารย์พิศ นางสุภัทร ปันยาลักษณ์ และนางเพิ่มศรี เทพบุตร

พ.ศ. ๒๔๗๓ อายุ ๙ ขวบ บิดาได้ส่งเข้าเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แผนกภาษาฝรั่งเศสแต่ต้องเรียนภาษาอังกฤษด้วย นายพูนสนใจ
ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษมาตั้งแต่อยังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา ครั้นสำเร็จชั้น
มัธยมปีที่ ๘ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงใช้ภาษาทั้งสองได้เป็นอย่างดี ได้เข้าศึกษาต่อที่
โรงเรียนนายร้อยสำรองจนจบหลักสูตร แต่ไม่ได้รับราชการทหาร กลับไปรับราชการ
ในแผนกต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ในตำแหน่งที่ใช้
ภาษาฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๔๙๐ ลาออกจากราชการเข้าทำงานที่บริษัท เดินอากาศไทย จำกัด

เนื่องจากมีความสนใจด้านการบินและช่างยนต์กลไกเป็นพิเศษ จึงได้
สมัครเรียนหลักสูตรการบินในสโมสรการบินของกองทัพอากาศด้วย เรียนจบได้รับ
ประกาศนียบัตรจากกองทัพอากาศ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ต่อมาได้ทำการฝึกบินที่
สนามฝึกบ่อฝ้าย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับประกาศนียบัตรจาก
หน่วยฝึกการบินพลเรือน กองทัพอากาศ พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามประกาศนียบัตรฉบับนี้
นายพูนมีสิทธิประดับเครื่องหมายความสามารถในการบิน ชั้นที่ ๑ ได้

พ.ศ. ๒๕๔๕ ลาออกจากบริษัท เดินอากาศไทย จำกัด มาเป็นพนักงาน
บริษัท ไทยอิมพอร์ต-เอ็กซ์พอร์ต จำกัด (ภายหลังได้เป็นกรรมการผู้จัดการ)

กิจการหลักของบริษัทนี้คือ เป็นผู้แทนจำหน่ายรถยนต์เปอโยต์ของประเทศฝรั่งเศส จนกระทั่ง ความเป็นตัวแทนของบริษัทได้สิ้นสุดลงตามสัญญา เพราะเจ้าของบริษัท (พลตรีไชย ประทีปเสนา) ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ แต่บริษัทเปอโรโยต์ ประเทศฝรั่งเศส เห็นว่านายพูนมีศักยภาพ มีความรับผิดชอบสูงและซื่อสัตย์ จึงได้ แนะนำให้นายพูนตั้งบริษัทตัวแทนเสียเอง นายพูนจึงได้ตั้งบริษัท ปณยาลักษณะ จำกัด ขึ้นในปีนั้นเอง โดยรับเป็นผู้แทนจำหน่ายรถยนต์เปอโยต์จากประเทศ ฝรั่งเศสแต่เพียงผู้เดียว ทั้งยังจัดสร้างอู่รถขนาดใหญ่ มีอุปกรณ์ซ่อมรถทุกชนิด โดยเฉพาะรถเปอโยต์อย่างสมบูรณ์ อุปสรรคที่นายพูนพบคือ หาช่างฝีมือได้ยาก จึงมีความคิดที่จะฝึกคนขึ้นเอง และจากความคิดนี้ทำให้นายพูนได้ตั้งโรงเรียน ช่างฝีมือปัญญาวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา สาขาช่างยนต์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร (เดิมเป็นเขตบางเขน) กรุงเทพมหานคร ตรงข้ามกับกรมการขนส่งทางบก ปัจจุบัน มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๓๕ ตารางวา รับนักเรียน ระดับประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ แผนกช่างยนต์ เพียงแผนกเดียว เพราะต้องการฝึกช่างยนต์โดยเฉพาะ โรงเรียนช่างฝีมือปัญญาวิทยา ได้ประกอบพิธี เปิดป้ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ นายพูนเป็นผู้จัดการ และมอบให้ ภรรยาเป็นครูใหญ่

พอเปิดโรงเรียน นายพูนเริ่มหาดำรงวิชาครูมาเพื่อเตรียมตัวเป็นครูจน สามารถสอนได้เป็นอย่างดี วิชาที่ถนัดมากคือ วิชาช่างยนต์ กลศาสตร์ เคมี และ วิชาแผนที่ วิธีการสอนของนายพูนเป็นที่พอใจของนักเรียนเป็นอันมาก

นายพูนมีปรัชญาว่า งานคือชีวิต และมีความปรารถนาที่จะให้ศิษย์ทุกคน เรียนสำเร็จไปอย่างมีความรู้จริง นอกจากนี้นายพูนยังได้เน้นความประพฤติและ วินัยอย่างเคร่งครัด ดังนั้น ปรัชญาของโรงเรียนช่างฝีมือปัญญาวิทยา จึงกำหนด ไว้ว่า *เรียนดี ประพฤติดี มีวินัย* มีผู้เคยเสนอให้นายพูนขยายที่เรียน เพื่อจะได้รับ นักเรียนได้มาก ๆ แต่นายพูนยืนยันว่าจะไม่ขยายปริมาณเพราะต้องการรักษาคุณภาพ

ของนักเรียนไว้ โรงเรียนช่างฝีมือปฏิจวิทยา จึงคงจำนวนนักเรียนตั้งแต่ต้นจนถึงปี
ที่นายพูนถึงแก่กรรมไว้เท่าเดิมคือ ๑,๒๐๐-๑,๕๐๐ คน ต่อมาขยายระดับ
การศึกษาเป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลังจากนายพูนเสียชีวิตแล้ว
หลายปี แต่ปริมาณนักเรียนก็เพิ่มขึ้นไม่เกิน ๓๐๐ คน ดังนั้นในห้องเรียนทุกห้อง
จึงไม่แออัด ครูสามารถดูแลได้ทั่วถึง

นายพูนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จะเห็นได้ว่า ครั้งแรกเป็นตัวแทน
จำหน่ายรถยนต์จากประเทศฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อรถจากประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มมีจำหน่าย
ในประเทศไทย นายพูนเริ่มมองเห็นว่า ต่อไปเมืองไทยคงจะเป็นตลาดรถยนต์ญี่ปุ่นแน่
เพราะรถยนต์จากประเทศญี่ปุ่นมีราคาถูกกว่ารถจากประเทศแถบยุโรปเป็นอันมาก
เครื่องอะไหล่ก็หาได้ง่ายกว่ากัน นายพูนจึงได้หันมาสนใจการผลิตช่างยนต์สำหรับ
รถญี่ปุ่น โรงเรียนอาชีวศึกษาที่ตั้งขึ้นก็เน้นสอนช่างยนต์จากรถยนต์ญี่ปุ่นโดยเฉพาะ
อนึ่ง นักเรียนที่จบจากโรงเรียนช่างฝีมือปฏิจวิทยานี้ได้รับการยอมรับว่ามีทั้งความรู้
ความสามารถ ความประพฤติและวินัยที่ดีเยี่ยม ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่สอนด้าน
ช่างยนต์รับเข้าเป็นนักศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วยความยินดีทุกแห่ง

ศาสตราจารย์ ดร.สมภพ โทตระกิตย์ อดีตรองนายกรัฐมนตรีในสมัย
ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมรุ่นตั้งแต่เรียน
โรงเรียนอัสสัมชัญและได้คบค้าสมาคมกันมาโดยตลอด ได้กล่าวถึงนายพูนไว้ใน
หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพว่า นายพูนนั้น เป็นคนมีความกตัญญูสูง
มีความรับผิดชอบ ชยัน และเก่ง โดยเฉพาะเก่งภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ จน
สามารถนำมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอนหนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.สมภพ เขียนว่า

“...ความขยันหมั่นเพียรของพูน ประกอบกับเป็นผู้มีความรู้ฝรั่งเศสและ
อังกฤษเป็นที่พอใจของพลตรีไชย ประทีปะเสน กรรมการผู้จัดการบริษัทเดินอากาศ
ไทยสมัยนั้น เมื่อพลตรีไชยฯ ได้ก่อตั้งบริษัทไทยอิมพอร์ต-เอ็กซ์พอร์ต จำกัด...
ได้มอบความไว้วางใจให้พูนเป็นกรรมการผู้จัดการแทนในระหว่างที่พลตรีไชยฯ ไป

ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส พุนสามารถ
 จำหน่ายรถยนต์เปอโยต์ได้จำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี ต่อมาผลตรีโยธา ถึงแก่กรรม
 เกิดการเปลี่ยนแปลงในคณะผู้ดูแลผลประโยชน์ และบริษัทฯ ล้มสุดสัญญาเมื่อ
 บริษัท AUTOMOBILE PEUGEOT ทราบเรื่อง จึงได้แนะนำให้พุนก่อตั้งบริษัท
 เพื่อเป็นตัวแทนสืบต่อจากบริษัทไทยอิมพอร์ต-เอ็กซ์พอร์ต จำกัด ต่อไป...
 การประกอบอาชีพของพุน ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ เนื่องจากพุน
 เป็นผู้มีความกตัญญู... มีน้ำใจเอื้อเฟื้อแก่กุล...”

นายพุนเป็นคนเสียสละ เข้าสังคมได้ทุกประเภทเป็นอย่างดี สมัยที่ยังมี
 ชีวิตอยู่ก็รับเป็นที่ปรึกษาให้สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
 ทุกสมัย เวลามีการประชุมสามัญประจำปีของสมาคมดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่จะ
 หมุนเวียนกันไปจัดในส่วนภูมิภาค เช่น สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ อุบลราชธานี ฯลฯ
 นายพุนก็จะไปร่วมมิได้ขาด และในการประชุมแต่ละครั้งนายพุนจะรับอุปการะด้าน
 การเงินเป็นประจำ เวลาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นายพุนก็จะแสดง
 ความคิดเห็นที่เป็นกลาง สมาชิกทุกคนพอใจ เรื่องนี้ นายอุดม แสงทิพย์ เจ้าของ
 และผู้จัดการโรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพและนายกสมาคมผู้บริหารโรงเรียน
 ภาคตะวันออก ได้กล่าวถึงนายพุนไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพว่า

“...อาจารย์พุน... มีความคิดที่กว้างขวาง ทนต่อเหตุการณ์ เป็นที่พึ่งและ
 ที่ปรึกษาในวงการอาชีวศึกษาเอกชน...ท่านได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจการของ
 สมาคมให้เจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านแนวความคิด กำลังใจ และทุนทรัพย์...”

นายพุนบริหารโรงเรียนด้วยความรอบคอบและรับฟังความคิดเห็นของ
 ทุกฝ่ายด้วยความเต็มใจ เรื่องนี้คณะครู อาจารย์ พนักงานของโรงเรียนช่างฝีมือ
 ปัญญาวิทยาได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มเดิมว่า

“...ตั้งแต่ท่านก่อตั้งโรงเรียนมา...เราจะพบภาพที่คุ้นเคยในการบริหารงาน
 ของท่าน... ท่านรับฟังปัญหาทุกปัญหา ท่านตรวจรายงานทุกอย่างด้วยตนเอง บางครั้ง

ท่านก็ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นปัญหาเกินกว่าที่พวกเราจะพิจารณาแก้ไขได้...หากท่านมีเวลา ท่านจะสอนเทคนิคการทำงานให้พวกเราอย่างไม่ปิดบัง ชีวิตของท่านทั้งชีวิต ถือว่า 'งานคือชีวิต' ท่านมีความสุขกับงาน ท่านมีความสามารถในการสอน ไม่ว่าจะ เป็นวิชาใด เช่น กลศาสตร์ เคมี แผนที่และการบิน ...และท่านจะสอนการทำงานให้พวกเราทุกอย่างโดยเฉพาะเรื่องการตรงต่อเวลา"

ด้วยความที่เป็นคนใจกว้างขวาง มีเพื่อนมาก จึงได้รับเลือกเป็นนายกสโมสรนายร้อยสำรองติดต่อกันตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จนตราบลิ้นชีวิตและได้รับเลือกเป็นอุปนายกสโมสรการบินพลเรือน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑

นายพูนสมรสกับนางสาวณภัทร (เดิมชื่อจรรยาศรี) มีบุตรและบุตรบุญธรรมรวม ๑๐ คน คือ นางเพ็ญแข บัณฑิตเลิศรัศมิ์ นางสาวพรทิพย์ นายพันธุม นายพรเทพ นางพันทิพา ชัยสุวรรณ นางคาริณีน โกแมทส์ นางสาวอริษาเบล นายปอล นางพัชณี ศิริสุนทร และนางพัชชา พจน์ธนาภา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

นายพูนมีรูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรง มีสุขภาพสมบูรณ์ มีอารมณ์แจ่มใส รื่นเริง เป็นที่รักใคร่ของผู้เกี่ยวข้องโดยทั่วไป อาจจะเป็นเพราะทำงานหนักมาโดยตลอด ในระยะหลัง ๆ เมื่ออายุสูงขึ้น จึงมีโรคระบาดทลายโรค ได้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหลายครั้ง โรคที่เป็นมายาวนานถึง ๑๐ ปี คือ โรคเบาหวาน และในวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับการผ่าตัดตัดนิ้วในถุงน้ำดี หลังจากนั้นกลับมาพักอยู่ที่บ้าน แต่ก็มาปฏิบัติงานที่โรงเรียนเกือบทุกวัน ต่อมาแพทย์ตรวจพบโรคไวรัสลงตับและเลือดออกในกระเพาะอาหาร ได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลวิภาวดี อาการมีแต่ทรุดลง ๆ จนกระทั่งถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ สิริอายุได้ ๖๕ ปี ๑๐ เดือน ๑๘ วัน

นายจันทร์ ชุ่มเมืองปัก

ผู้เรียบเรียง

ศาสตราจารย์พูน เกษจำรัส

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๔๐

ศาสตราจารย์พูน เกษจำรัส

พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๔๐

ศาสตราจารย์พูน เกษจำรัส เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่บ้านฉาง หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตรคนที่ ๓ ของนายดี และนางเนื่อง เกษจำรัส อาชีพทำนา มารดาเป็นผู้เล่นและร้องหุ่นกระบอกด้วย มีพี่สาว ๓ คน คือ นางเรียง สิบสกุล นางพ่วง มีอารีย์ และน้องสาว ๑ คน คือ นางสาวมณฑิลา มงคลลักษณ์ (ถึงแก่กรรม)

ในวัยเด็กเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนวัดสิงห์ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จบชั้นประถมปีที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี “พรทมานุสรณ์” พ.ศ. ๒๔๘๒ จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ ศาสตราจารย์พูนมีนิสัยชอบทางด้านศิลปะมาตั้งแต่เด็ก จึงได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง จังหวัดพระนคร (ปัจจุบันคือสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง) ผลการเรียนที่โรงเรียนเพาะช่างมีคะแนนเป็นที่ ๑ เสมอ

พ.ศ. ๒๔๘๔ สำเร็จการศึกษาระดับประโยคครูประถมการช่าง (ป.ป.ช.) และประโยคครูวาดเขียนโท (ว.ท.) ในปีเดียวกัน

พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นรุ่นแรก (แต่เดิมเป็นโรงเรียนศิลปากร ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖) ศาสตราจารย์พูนเป็นนักศึกษา รุ่นที่ ๑ ของคณะจิตรกรรม ประติมากรรม มีอาจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้สอน

พ.ศ. ๒๔๘๙ สำเร็จอนุปริญญาศิลปบัณฑิต จิตรกรรม ประติมากรรม

เมื่อเรียนสำเร็จแล้ว สมัครเป็นครูสอนวิชาศิลปะที่โรงเรียนเทพศิรินทร์-วิทยาลัย ได้รู้จักกับครูชาวต่างประเทศ ซึ่งสอนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นผู้ให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการถ่ายภาพ ที่ศาสตราจารย์พูนมีความสนใจเป็นพิเศษอยู่แล้ว

พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นครุตรีโรงเรียนเพาะช่างสอนวิชาศิลปะการปั้น ศาสตราจารย์พูนมีรายได้พิเศษจากการเขียนภาพสีน้ำมันขาย บางภาพขายได้เงินดีเป็นทุนในการศึกษาค้นคว้าวิชาการถ่ายภาพด้วยตนเอง ศาสตราจารย์พูนศึกษาอย่างมูมานะ จากตำราภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ฝึกถ่ายภาพและรับถ่ายภาพเป็นงานอดิเรก การอัดล้างฟิล์มทำด้วยตนเอง ไม่มีห้องมืดต้องทำตอนกลางคืน ใช้เสื้อกันรอบตัวแล้วใช้ผ้าห่มหนาๆ คลุมบนเสื้อ ต่อมาจึงได้ทำห้องอัดล้างอย่างถาวร ในตอนนั้นศาสตราจารย์พูนรับจ้างถ่ายภาพงานต่างๆ ทั้งงานแต่งงาน งานวันเกิดหรืองานอื่นๆ ด้วยความที่เป็นครุศิลปะมีเทคนิคในการถ่ายภาพ จึงเป็นนักถ่ายภาพที่มีชื่อเสียงในเวลาต่อมา

ศาสตราจารย์พูนรับราชการที่โรงเรียนเพาะช่างอยู่ ๗ ปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ย้ายไปเป็นอาจารย์ที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพทุ่งมหาเมฆ (ปัจจุบันคือสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ) เป็นอาจารย์รุ่นบุกเบิกที่เปิดสอนวิชาถ่ายภาพของแผนกวิชาช่างภาพ ได้เป็นหัวหน้าแผนกวิชาช่างภาพ ต่อมาเป็นหัวหน้าคณะวิชาช่างภาพและช่างพิมพ์

พ.ศ. ๒๕๒๕ เลื่อนเป็นอาจารย์ ๓ ระดับ ๘ ในตำแหน่งเดิม เกษียณอายุราชการในปีนั้น แต่ได้ช่วยงานราชการของวิทยาลัยและหน่วยงานอื่นเป็นประจำ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ

ศาสตราจารย์พูนเป็นคนขยัน รักการทำงาน อุทิศตนให้กับงานทั้งด้านการสอน การถ่ายภาพและงานบริการสังคม ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากมาย ดังนี้
ผลงานด้านการสอน นอกจากจะทำหน้าที่อาจารย์ประจำแล้ว ศาสตราจารย์พูนเป็นอาจารย์พิเศษและวิทยากรประจำหลายแห่ง คือ

- เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายวิชาการหนังสือพิมพ์ การประชาสัมพันธ์ วิชาการถ่ายภาพและเทคนิคการถ่ายภาพ ให้แก่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์ คณะ-

สถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ สอนตั้งแต่รุ่นที่ ๑ จนถึงรุ่นที่ ๑๑

- เป็นวิทยากรบรรยายที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร และเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางด้านประชาสัมพันธ์โสตทัศนศึกษา งานสื่อสารมวลชนแก่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ทุกครั้งที่มีการอบรมสัมมนา

- เป็นผู้บรรยายทางโทรทัศน์ เรื่องการถ่ายภาพในรายการมหาวิทยาลัยชาวบ้านตลอดเวลา ๑ ปี ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวาง

ผลงานการเขียนหนังสือ ศาสตราจารย์พูนเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี มีผลงานเผยแพร่ ได้แก่

- เป็นนักเขียนบทความ ในบัญชีร “ศิลปะภาพถ่าย” ในหนังสือนิตยสาร “สตรีสาร” รายสัปดาห์ ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๓๕ ผู้อ่านนิตยสารสตรีสารติดตามบัญชีรนี้และเข้าชมภาพถ่ายที่สวยงาม ถึงกับเก็บรักษาไว้ มีจำนวนไม่น้อย

- เป็นผู้เขียนคำบรรยายในหนังสือ “ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙” ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐ และรัชมิ่งคลาภิเษก พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นคำบรรยายที่สละสลวย ถ่ายทอดให้ตระหนักในพระปรีชาสามารถด้านการถ่ายภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์อัครศิลปิน

- เขียนบทความอย่างต่อเนื่องให้แก่ นิตยสาร “การถ่ายภาพ” หลายฉบับ เช่น นิตยสาร “ถ่ายภาพและภาพยนตร์” นิตยสาร “โฟโตส แอน กราฟโฟ” และหนังสือ “การถ่ายภาพของสมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ”

- เขียนบทความวิชาการถ่ายภาพ ให้กับหนังสือของสมาคมถ่ายภาพฯ เป็นประจำตลอดเวลาที่เป็นกรรมการบริหารของสมาคม

- เขียนพระราชประวัติทางการถ่ายภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหนังสือ “ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พัฒนาประเทศ” ซึ่งเป็นโครงการที่สมาคมถ่ายภาพ

แห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมสร้างสรรค์ไทยจัดขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐

- เขียนตำรา “หลักการถ่ายภาพเบื้องต้น” เป็นหนังสือประกอบการเรียนของนักศึกษาปีที่ ๑ แผนกวิชาการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ

ผลงานภาพถ่าย ศาสตราจารย์พูนมีผลงานภาพถ่ายในการประกวดและแสดงภาพถ่ายในโอกาสต่างๆ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ศาสตราจารย์พูนได้รับรางวัลครั้งแรกขณะประกวดในการส่งภาพถ่าย “พระปรารภคิ้วอรุณราชวราราม” เข้าประกวด ต่อมาได้รับรางวัลจากการประกวดภาพถ่ายอย่างต่อเนื่อง มีรางวัลเป็นประกาศนียบัตร โล่ และถ้วยรางวัล จำนวนมาก

ส่วนงานแสดงภาพถ่ายมีอยู่เสมอ ภาพถ่ายของศาสตราจารย์พูนเป็นภาพโดดเด่นสวยงามด้วยการจัดแสงสีอย่างมีศิลปะ และประณีต ศาสตราจารย์พูนได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการแสดงภาพถ่ายต่างๆ เป็นต้นว่า งานแสดงจิตรกรรมและภาพถ่ายอาเซียน งานแสดงภาพถ่ายขาว-ดำ ภาพสี และภาพสไลด์สีจัดที่เบียร์ลิงท์เฮาส์ ถนนอโศก จัดที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาผ่านฟ้า และที่อื่นๆ ขณะที่เจ็บป่วยยังมีผลงานภาพถ่ายของศาสตราจารย์พูนไปร่วมแสดงในงานแสดงภาพถ่าย นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติศิลปะแห่งรัชกาลที่ ๙ ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึงวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐

งานในหน้าที่ของสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ศาสตราจารย์พูนได้ร่วมทำงานกับสมาคมในหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๖ เป็นกรรมการบริหาร พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙ เป็นเลขาธิการสมาคม พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๒ เป็นอุปนายกสมาคม พ.ศ. ๒๕๑๓-

๒๕๑๕ เป็นนายกสมาคมติดต่อกัน ๓ ปีซ้อน พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๙ เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรประจำสมาคม ต่อมาได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมอีกวาระละ ๒ ปี อยู่ ๒ สมัย ใน พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๓ ครั้งสุดท้ายอีก ๒ สมัย คือ พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๙ หลังจากนั้นเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์จนล้มป่วย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

งานสำคัญอีกประการหนึ่งของศาสตราจารย์พูน คือ เป็นที่ปรึกษาฝ่ายศิลป์และการพิมพ์ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนในพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี ได้ทำคุณประโยชน์และสร้างผลงานให้แก่โครงการนี้เป็นอันมาก

ศาสตราจารย์พูนได้รับเชิญเป็นกรรมการตัดสินภาพของบริษัท ห้างร้าน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การตัดสินภาพของบริษัทอีกป่า ครั้งที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้ส่งภาพไปแสดงที่กรุงวอชิงตัน และมอบภาพเหล่านั้นให้เป็นสมบัติของสภาองเกรส ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในวงการภาพยนตร์ศาสตราจารย์พูนเป็นกรรมการการตัดสิน “ภาพยนตร์ดุ๊กตาทอง” และกรรมการตัดสิน “โทรทัศน์ทองคำ” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาของสมาคมสร้างสรรค์ไทย (ดาวพิเศษ) ซึ่งจัดร่วมกับนิตยสารสกุลไทย รายสัปดาห์ และทำหน้าที่ตัดสินภาพในโครงการประกวดภาพถ่ายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๑๐ โครงการ ภาพถ่ายของศาสตราจารย์พูนได้ลงในนิตยสารสกุลไทยเสมอ

ความประทับใจอย่างยิ่งของศาสตราจารย์พูน ในหน้าที่กรรมการของสมาคมภาพถ่ายฯ ก็คือการได้นำเสด็จและถวายคำอธิบายภาพแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการแสดงนิทรรศการถ่ายภาพ ครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ และเกือบทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จงานถ่ายภาพ ศาสตราจารย์พูนจะทำหน้าที่ถวายคำอธิบายโดยตลอด

พ.ศ. ๒๕๑๒ ศาสตราจารย์พูนในตำแหน่งอุปนายกสมาคม เป็นผู้กราบ

บังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทูลเกล้าฯ ถวายภาพเพื่อทรงคัดเลือกภาพยอดเยี่ยมตามพระราชอัชฌาสัยให้ได้รับพระราชทาน ถ้วยรางวัล

พ.ศ. ๒๕๑๔ ศาสตราจารย์พูนในฐานะนายกสมาคม ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้นำคณะกรรมการทูลเกล้าฯ ถวาย เชื้อทองคำ ศิลปะการถ่ายภาพ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงคุณค่าอนันต์ในด้านการถ่ายภาพ เกียรตินิยมสูงสุดในการถ่ายภาพที่ศาสตราจารย์พูนได้รับจากสมาคมถ่ายภาพฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับจากสหพันธ์ศิลปะการถ่ายภาพนานาชาติแห่งสวีตเซอร์แลนด์ คือ เกียรตินิยม E. IFPA (EXCELLENCE INTERNATIONAL FEDERATION OF PHOTOGRAPHIC ART)

พ.ศ. ๒๕๑๑ จากสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทย คือ เกียรตินิยม HON. F. PST (HONORABLE FELLOWSHIP OF PHOTOGRAPHIC SOCIETY OF THAILAND)

จากสมาคมถ่ายภาพสยามคัลเลอร์สไลด์ คือ เกียรตินิยม HON. F. SCC. (HONORABLE FELLOWSHIP OF SIAM SOCIETY COLOUR SLIDE CLUB)

พ.ศ. ๒๕๑๖ จากสมาคมถ่ายภาพเวียดนาม คือ เกียรตินิยม HON. F. PCKBC.

การไปดูงานต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ทุนไปดูงานที่ประเทศฟิลิปปินส์

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้ทุนไปดูงานและการถ่ายภาพพัฒนาประเทศที่ประเทศจีน และอิตาลี

พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ทุนไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น ในการผลิตฟิล์มฟูจิและด้าน

สตูดิโอการถ่ายภาพ

เกียรติยศอันสูงสุดในชีวิตของศาสตราจารย์พูนที่ได้รับยกย่อง คือ

พ.ศ. ๒๕๓๑ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ศิลปะการถ่ายภาพ)

พ.ศ. ๒๕๓๓ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศยกย่องให้เป็น บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านศิลปะภาพถ่าย)

พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นนักศึกษาดำเนิน คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ รุ่นที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นศิษย์เก่าดีเด่น ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต เพาะช่าง

สมาคมสื่อมวลชนส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย ยกย่องให้ศาสตราจารย์พูน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาพถ่ายดีเด่นแห่งประเทศไทย และเป็นนักถ่ายภาพกิตติมศักดิ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ประถมาภรณ์มงกุฎไทย ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก ทูตียจุลจอมเกล้า และจตุตถดิเรกคุณาภรณ์

ศาสตราจารย์พูนสมรสกับนางสาวสุดา วงศ์ขจรสุข เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ มีบุตร ๖ คน คือ นางเพ็ญวรรณ นายธราพันธ์ นางสาวดวงสุดา นางกิตติมา นางผกานันท์ ไบศรี และนายสุชยา เกษจำรัส

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ขณะที่ศาสตราจารย์พูนเดินทางไปประชุมเรื่องหลักสูตรศิลปะถ่ายภาพ ที่วิทยาเขตเพาะช่าง เกิดเป็นลมหน้ามืดอยู่หน้าวิทยาเขต รู้สึกตัวแล้วเข้าประชุมได้ หลังจากนั้นก็ล้มป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองตีบเฉียบพลัน เป็นอัมพาตนอนนิ่งอยู่กับที่ไม่อาจเคลื่อนไหวด้วยตัวเองได้ ขณะที่รักษาตัวอยู่ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ๒ ครั้ง พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ” พ.ศ. ๒๕๓๙

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ทุติยจุลจอมเกล้า” ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ตลอดเวลาที่ป่วยอยู่ ๕ ปี ๑ เดือน ๒๐ วัน ศาสตราจารย์พูนถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ โรงพยาบาลศิริราช สิริอายุได้ ๗๖ ปี ๔ เดือน ๑๗ วัน

ศาสตราจารย์พูนเป็นคนสมถะ เรียบง่าย อารมณ์ดี ขยัน เป็นผู้มีพรสวรรค์ในด้านศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจิตรศิลป์ การเขียนภาพ งานประติมากรรม และการถ่ายภาพ ตลอดชีวิตของศาสตราจารย์พูนอยู่กับการสะพายกล้องถ่ายภาพตระเวนไปตามที่ต่างๆ เพื่อเลือกสรรภาพที่สวยงามมาสู่สายตาประชาชน ในความเป็นครู ศาสตราจารย์พูนจะถ่ายทอดศิลปะการถ่ายภาพให้แก่ศิษย์และผู้สนใจทุกโอกาส ศาสตราจารย์พูนได้กล่าวถึงชีวิตและการทำงานไว้ว่า “ชีวิตนี้มีเวลาน้อยสำหรับการทำงาน ถ้ายังทำได้ก็ให้ทำเรื่อยไปจนกว่าจะหมดเวลาของชีวิต ตั้งใจทำงานให้สังคมเสมอ...”

สิ่งที่ศาสตราจารย์พูนภูมิใจและเป็นอนุสรณ์แห่งชีวิตที่ควรกล่าวถึง ก็คือเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ศาสตราจารย์พูนได้พิมพ์หนังสือ “ภาพถ่ายเรียนเร็ว” ซึ่งปรับปรุงใหม่ใช้เป็นตำราในด้านการถ่ายภาพ ศาสตราจารย์พูนเขียนไว้ในคำนำว่า หนังสือนี้ยกให้เป็นสมบัติของครอบครัวสกุล “เกษจรรย์” และเป็นมรดกของศิลปินแห่งชาติด้านการถ่ายภาพ อีกอย่างหนึ่งคือได้รับเกียรติจากเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว “ม่อนกระติง” ซึ่งเป็นทะเลหมอกที่อำเภอแม่สลอด จังหวัดตาก ตั้งชื่อม่อนๆ หนึ่ง โดยเอานามของศาสตราจารย์พูนและภรรยาไปตั้งชื่อม่อนว่า “ม่อนพูน-สุดา”

นายพูนศักดิ์ จันทรสุนทร ซึ่งเคยเป็นเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เขียนคำไว้อาลัยในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพว่า

“นายพูน เกษจรรย์ ศิลปินอาวุโสคนสำคัญ สาขาศิลปินด้านศิลปะภาพถ่าย ได้อุทิศชีวิตจิตใจ และฝีมือให้แก่การทำงานศิลปะจนสุดชีวิต ผลงานที่มีค่าสุดยอดมีอยู่มากที่ได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ เป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก...”

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นายพูน เกษจำรัส ได้อุทิศตนสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่า
เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมาโดยตลอด เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมือง
โดยแท้จริง”

นางประภา สุชินัย

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

อนุสรณ์ “พูน เกษจำรัส”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด, ๒๕๔๐.

นายถาวร ยุววรรณะ

พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๕๓๕

นายถาวร ยุวรรณะ

พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๕๓๕

นายถาวร ยุวรรณะ เดิมชื่อ ทองหล่อ แซ่เล่า เกิดที่บ้านบางบริบูรณ์ ตำบลบางบริบูรณ์ อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นบุตรคนที่ ๕ ของนายซัง (ต่อมาเปลี่ยนเป็น สังข์) นางเจียด แซ่เล่า ซึ่งมีอาชีพเดินเรือข้าว มีพี่ ๔ คน คือ นายทวี นางละมุล สมนึก นางเซ็ง นางอารีย์ ยุวรรณะ

เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดเลียบ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นโรงเรียนชั้นประถมของวัดที่ตั้งขึ้นในสมัยนั้น โดยมีพระภิกษุหล้า เจ้าอาวาสเป็นครูใหญ่ เนื่องจากฐานะทางบ้านไม่สู้ดีนัก เมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วจึงไม่ได้เรียนต่อ นายถาวรได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสง่างาม ๑ พรรษา เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและเรียนหนังสือเพิ่มเติมกับพระภิกษุฉิวเจ้าอาวาส ซึ่งมีความรักความเมตตานายถาวรเป็นอย่างมาก นายถาวรเป็นคนชอบศึกษาเล่าเรียนและเรียนเก่ง จึงได้ศึกษาด้วยตนเองสามารถสอบเทียบวุฒิมัธยมศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ ได้ จากนั้นจึงสมัครเป็นครูประจำบาลที่โรงเรียนท่างาม ๓ (วัดปากคลอง) เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ และเมื่อเป็นครูแล้วนายถาวรได้ศึกษาด้วยตนเอง สามารถสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูพิเศษตามลำดับจนถึงประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

พ.ศ. ๒๔๘๔ ย้ายไปเป็นครูโรงเรียนท่างาม ๑ (วัดเลียบ) พ.ศ. ๒๔๘๗ ย้ายไปเป็นครูโรงเรียนบางบริบูรณ์ ๑ (อภัยพิทยาการ) พ.ศ. ๒๔๘๙ ย้ายกลับไปเป็นครูโรงเรียนท่างาม ๑ (วัดเลียบ) ถึงพ.ศ. ๒๔๙๒ ครูประจำบาลทั่วประเทศ ได้รับการยกฐานะเป็นข้าราชการพลเรือน นายถาวรเป็นคนที่มีความวิญญานครูและรัก

ความเป็นครูมาก ปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการสอนและบริการชุมชนด้วยใจรักและเต็มใจ ทั้งโดยนิยัสนส่วนตัวก็เป็นคนจริงจัง ซื่อตรง เป็นคนคิดไวทำไว และมีความเข้มงวดเอาจริงเอาจังกับงาน นายถาวรจะพายเรือข้ามจากบ้านไปโรงเรียนแต่เช้า และใช้เวลาตลอดทั้งวันทุ่มเทให้แก่การเรียนการสอน การอบรมศิษย์ให้เป็นคนมีความรู้มีระเบียบวินัย ประกอบกับบุคลิกลักษณะของนายถาวรก็เป็นคนพูดจาตรงไปตรงมา ทั้งยังเป็นคนมีนิสัยชอบพบปะติดต่อกับศิษย์ช่วยเหลือผู้อื่น จึงทำให้เป็นที่รักใคร่ชอบพอบของผู้ร่วมงานและผู้คุ้นเคยเป็นอย่างมาก

พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนเทศบาล ๑ (เมืองปราจีนบุรี) นายถาวรได้สร้างความเจริญก้าวหน้ามาสู่โรงเรียนทั้งด้านบริหารและงานพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการสอนการจัดระเบียบงานราชการต่างๆ เช่น งานด้านหนังสือราชการ งานติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการอื่น ยิ่งไปกว่านั้นนายถาวรยังมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่โรงเรียนและชุมชนส่วนรวม นายถาวรจะดูแลงานทุกอย่างภายในโรงเรียนนับแต่งานภารโรงเป็นต้นไป จนสามารถทำให้โรงเรียนเทศบาล ๑ (เมืองปราจีนบุรี) มีชื่อเสียงว่าอยู่ในระเบียบวินัย ครูทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาการศึกษาให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่และมีความประพฤติเรียบร้อย นายถาวรจึงเป็นที่เคารพรักของศิษย์และครูทุกคน ทั้งยังเป็นทีไว้วางใจในวงราชการครูด้วยกัน

พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอวัฒนานคร ปีต่อมาอำเภอวัฒนานครได้รับอนุญาตให้เปิดโรงเรียนมัธยมขึ้น นายถาวรได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการแทนครูใหญ่โรงเรียนมัธยมวัฒนานครอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๒ ย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอสระแก้ว (จังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน) นายถาวรได้ทุ่มเทชีวิตการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ได้บุกเบิกการเปิดโรงเรียนใหม่หลายโรง เพื่อขยายการศึกษาออกไปให้กว้างขวางและทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษา การศึกษาใน

อำเภอสระแก้วระยะนั้นเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จนนายถาวรได้รับคำชมเชย กล่าวขวัญถึง และคนทั่วไปเรียกกันติดปากว่า ศึกษาถาวร

พ.ศ. ๒๕๑๓ ย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ถึง พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงได้ย้ายกลับมาเป็นศึกษาธิการอำเภอวัฒนานครอีกครั้งจนถึงวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้ลาออกจากราชการเพื่อเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดปราจีนบุรี รวมอายุราชการได้ ๓๗ ปี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตราภรณ์มงกุฎไทย เหรียญจักรพรรดิมาลา

นายถาวรสมรสกับนางทองซุบ^๑ (นามสกุลเดิมพลเชื้อ) มีบุตร ๗ คน คือ นายสุพจน์ (ถึงแก่กรรม) นายนิพนธ์ นายชัยวัฒน์ นายเชิดวิทย์ นายสมโพธิ นางสุชาดา ททรัพย์สกุล และนายวัฒนา ยววรรณะ

เนื่องจากนายถาวรดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอสระแก้วมานานถึง ๑๑ ปี จึงมีความผูกพันกับอำเภอสระแก้วเป็นอย่างมาก นายถาวรได้อพยพครอบครัวมาตั้งรกรากที่นี่ ได้ซื้อที่ดินปลูกบ้านและให้ภรรยาประกอบกิจการค้าคือโรงสีข้าว เลี้ยงพ่อหมูพันธุ์ เลี้ยงไก่ และชุดบ่อเลี้ยงปลา ไร่ที่สวนด้านหลังโรงสี ส่วนนายถาวรเองนอกจากจะพัฒนาด้านการศึกษาแล้ว ยังสนใจด้านพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก นายถาวรเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมบุกเบิกอำเภอสระแก้วให้มีชื่อเสียง มีความเจริญก้าวหน้า นายถาวรรู้จักสภาพพื้นที่ของอำเภอสระแก้วเป็นอย่างดี เมื่อมีการก่อสร้างอาคารสถานศึกษาของโรงเรียนต่างๆ นายถาวรก็จะไปตรวจงานก่อสร้างและเยี่ยมเยียนครุตามโรงเรียนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะการเดินทางนั้นจะลำบากเพียงไรก็ไม่ย่อท้อ ทั้งยังไปร่วมงานสังคัมกับหน่วยงานราชการและชาวบ้าน

^๑ นางทองซุบ สมรสกับนายประเสริฐ ศิริมหา มีบุตร ๑ คน ชื่อ นายสุรัชย์ ต่อมา เมื่อนายประเสริฐถึงแก่กรรม นางทองซุบจึงได้สมรสกับนายถาวร ยววรรณะ

ประจำ จึงทำให้เป็นที่รู้จักของชาวสระแก้วทุกตำบลทุกหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อลาออกจากราชการและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดปราจีนบุรีแล้ว นายถาวรก็ได้ใช้ประสบการณ์จากการทำงานที่ได้เข้าไปสัมผัสกับประชาชนทุกระดับชั้น จึงทราบว่าความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชนเป็นอย่างไร มีทางช่วยเหลืออย่างไร และจากการที่เป็นคนทำงานจริงจัง ซื่อสัตย์ และรักความยุติธรรม จึงทำให้ได้รับเลือกเป็นประธานสภาจังหวัดปราจีนบุรีถึง ๒ สมัย คือ พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๘

นายถาวรได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ทั้งในช่วงที่รับราชการอยู่ และหลังจากออกจากราชการแล้ว ที่สมควรกล่าวถึงมีดังนี้

๑. เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานมูลนิธิวิทยาคมน้ำฝนเพื่อเยาวชนปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือเด็กที่เรียนดีแต่ยากจนของจังหวัดปราจีนบุรี
๒. เป็นประธานกรรมการการศึกษาของโรงเรียนวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี
๓. เป็นกรรมการในคณะกรรมการอำนวยการกองทุนพัฒนาเด็กชนบทของจังหวัดปราจีนบุรี
๔. เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี (กปจ.) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๔
๕. เป็นคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี (กพจ.)
๖. เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
๗. เป็นกรรมการลูกเสือจังหวัดปราจีนบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๘
๘. เป็นกรรมการบริหารกองทุนสงเคราะห์คนพิการ
๙. เป็นประธานกรรมการการศึกษาอบรมประจำสภาจังหวัดปราจีนบุรี

๑๐. เป็นคณะทำงานส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาปราจีนบุรีตามพระราชดำริ ตามคำสั่งกองทัพภาคที่ ๑

นอกจากอุทิศตนเพื่องานด้านการเมืองระดับท้องถิ่นแล้ว นายถาวรยังได้ประกอบธุรกิจด้านการรับเหมาก่อสร้าง โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมและคลุกคลีกับการก่อสร้างอาคารสถานศึกษามาเป็นเวลานาน จัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดชื่อ “สระแก้ววิศวกร” ขึ้น มีครูจากโรงเรียนต่างๆ มาขอคำปรึกษาในการก่อสร้าง การออกแบบ เขียนแบบ คิดแบบ ตลอดจนการคำนวณการใช้วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง และการทำบัญชีก่อสร้างอยู่เป็นประจำ ซึ่งนายถาวรก็ให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ นายถาวรยังได้บริจาคเงินและวัสดุก่อสร้าง เพื่อร่วมสร้างโรงเรียนและอาคารสาธารณะ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น โรงเรียนร่มเกล้าปราจีนบุรี โรงเรียนบ้านคลองหาด โรงเรียนซับสิงโต โรงเรียนซับมะนาว โรงเรียนปราจีนราษฎรอำรุง โรงเรียนสระแก้ว โรงเรียนบ้านโป่งเจริญ กำแพงแก้ววัดนครธรรม เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง นายถาวรเป็นกำลังสำคัญในการณรงค์เพื่อยกฐานะอำเภอสระแก้วขึ้นเป็นจังหวัด นายอมร อนันตชัย ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้กล่าวไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายถาวรตอนหนึ่งว่า

“ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ได้บำเพ็ญคุณให้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อสังคมในจังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะ ‘จังหวัดสระแก้ว’ นับตั้งแต่กระผมดำรงตำแหน่งนายอำเภอสระแก้วในพ.ศ. ๒๕๑๖ พี่ถาวร ยุวธรรม เป็นผู้ที่ได้คำปรึกษาและแนะนำในการดำเนินงานต่างๆ ของกระผมเกือบทุกอย่างตลอดเวลา และคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในทุกๆ ด้าน ทุ่มเททั้งกายและใจเพื่อช่วยเหลือพี่น้องชาวอำเภอสระแก้ว มีสิ่งหนึ่งที่กระผมและพี่น้องอำเภอสระแก้วจะต้องจารึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ คือ การดำเนินการเสนอแนวความคิดในการจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา การดำเนินงานได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทุกๆ ตำแหน่งที่พี่ถาวร ยุวธรรมะ ได้รับการแต่งตั้ง โดยเฉพาะตำแหน่งประธานสภา จังหวัดปราจีนบุรี พี่ถาวรได้พยายามผลักดันเรื่องนี้ตลอดมา จนปัจจุบันนี้จังหวัดสระแก้วได้จัดตั้งแล้วเป็นรูปธรรม นับได้ว่าพี่ถาวร ยุวธรรมะ ได้กระทำในสิ่งที่มีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อพี่น้องประชาชนของจังหวัดสระแก้วในวันนี้”

โดยปกตินายถาวรเป็นคนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ เริ่มป่วยเป็นโรคความดันโลหิตแต่ก็อยู่ในความดูแลของแพทย์ตลอด เข้าวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ นายถาวรเกิดเป็นลมหน้ามืด ทางบ้านได้นำส่งเข้าโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว และได้ถึงแก่กรรมในวันนั้น สิริอายุได้ ๖๙ ปี ๖ เดือน ๑๘ วัน

นางสุชาดา ทรัพย์สกุล
ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
นายสศุภณ จังกาจิตต์
ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ “คุณพ่อถาวร - คุณแม่ทองสุข ยุวธรรมะ”
ณ เมรุวัดสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว วันเสาร์ที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๖.

นายอุดมศักดิ์ จันทร์เจริญ

พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๕๓๐

นายอุดมศักดิ์ จันทรเจริญ

พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๕๓๐

นายอุดมศักดิ์ จันทรเจริญ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ที่บ้านคลองบางแค อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นบุตรคนโตของ นายกลั่น นางถ้าย จันทรเจริญ มีน้องต่างมารดาและต่างบิดา ๕ คน คือ นายเสรี พันตำรวจเอกทวิ นายถวิล จันทรเจริญ และนายโชติกับนายประชุม จงจิต

พ.ศ. ๒๔๗๓ อายุได้ ๘ ปี บิดาส่งเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดป่าไถ่ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จบชั้นประถมปีที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ แล้วช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพอยู่ ๓ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๑ อายุ ๑๕ ปี จึงได้เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรสงคราม “ศรทาสุมทร” และเมื่อสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ได้ลาออกสมัครเป็นครูประชาบาลและได้รับการบรรจุให้สอนที่โรงเรียนวัดป่าไถ่ ซึ่งเป็นโรงเรียนเก่าสมัยที่เรียนชั้นประถมศึกษาชั้นนั้นเอง แต่เป็นครูอยู่เพียง ๒ ปี ก็ลาออกไปเป็นเสมียนโรงงานเนื้อและนมที่จังหวัดลพบุรี สังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ เหตุที่ลาออกเพราะมีผู้แนะนำว่าจะได้เงินเดือนสูงกว่าเป็นครูประชาบาล แต่ครั้งมาเป็นจริง ๆ เห็นว่างานใหม่นี้แม้เงินเดือนจะสูงกว่าก็จริงอยู่ แต่ลักษณะงานไม่ตรงกับนิสัยเลย สักมและสิ่งแวดล้อมในโรงงานก็พลุกพล่านไม่สงบและบรรยากาศก็ไม่เหมือนกับอยู่โรงเรียน จึงทวนกลับไปสมัครเข้าเป็นครูอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งก็ได้รับการบรรจุให้สอนที่โรงเรียนวัดป่าไถ่ตามเดิม นายอุดมศักดิ์รู้สึกดีใจมากได้สอนศิษย์ด้วยความขยันขันแข็ง อีก ๘ ปีต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองเกตุ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พ.ศ. ๒๔๙๗ สอบวิชาชุดครูพิเศษมูล (พ.) ได้ และต่อมาก็สามารถสอบเลื่อนวิทยฐานะได้ประโยคครู

พิเศษประถม (พ.ป.) ไดโน พ.ศ. ๒๔๙๙ แล้วจึงย้ายข้ามจังหวัดไปดำรงตำแหน่ง
ครูโรงเรียนวัดใน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

เนื่องจากเป็นคนขยันขันแข็งและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ศึกษาธิการจังหวัด
สมุทรปราการสมัยนั้นจึงขอตัวมาเป็นครูช่วยราชการในแผนกศึกษาธิการจังหวัด
ทำให้นายอุดมศักดิ์ต้องศึกษาระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจัง
ผู้ร่วมงานยอมรับว่านายอุดมศักดิ์เป็นคนแม่นยำระเบียบและเป็นคนมีหลักการ
ผู้ใหญ่จากกระทรวงศึกษาธิการหลายคนได้มาพบเห็นต่างชอบใจ จึงขอตัวให้ไป
ช่วยราชการในตำแหน่งเสมียนแผนกวิจัย กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔

พ.ศ. ๒๕๐๕ สอบตำแหน่งประจำแผนกได้ และได้รับการบรรจุเป็นประจำ
แผนกศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการในปีนั้นเอง การกลับมาอยู่จังหวัดสมุทรปราการ
ของนายอุดมศักดิ์ในครั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่แผนกศึกษาธิการ
จังหวัดต่างให้การต้อนรับและดีใจมาก แต่อยู่ได้เพียง ๘ เดือน ระหว่างวันที่ ๑
เมษายน ถึงวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ เท่านั้น นายอุดมศักดิ์ก็ได้รับแต่งตั้ง
ให้ไปดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ และในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน ได้ย้ายกลับ
ไปเป็นประจำแผนกวินัย กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นเวลา
๓ เดือน ก่อนที่จะย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งประจำแผนกศึกษาธิการจังหวัด
สมุทรปราการอีกครั้งหนึ่งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ หลังจากที่ทำหน้าที่ประจำ
แผนกอยู่ ๖ ปี นายอุดมศักดิ์ก็สอบคัดเลือกเป็นศึกษาธิการอำเภอ ได้รับการบรรจุ
ไปเป็นศึกษาธิการอำเภอโท อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ อีก
๒ ปี ต่อมาย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอโท อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
และในช่วงวันที่ ๖ มิถุนายน ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับคัดเลือก
ให้เข้าอบรมหลักสูตรพิเศษสำหรับผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ปรับเป็นข้าราชการระดับ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๒ ย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ (นักบริหาร การศึกษา ๕) ต่อมาได้เลื่อนเป็นข้าราชการระดับ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ จนกระทั่ง ลาออกจากราชการเพราะสุขภาพไม่อำนวย เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ขณะมีอายุราชการได้ ๓๖ ปี และอายุจริง ๕๙ ปี

นายอุดมศักดิ์ได้ปฏิบัติราชการพิเศษ ระหว่างวันที่ ๑ มีนาคม ถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๙๗ โดยได้รับคัดเลือกให้ไปเข้ารับการศึกษาอบรมผู้ บังคับบัญชาของอาสารักษาดินแดน ที่ค่ายจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอ เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้รับพระราชทานยศเป็นนายหมวดโท กับ อีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้รับคำสั่งให้มีหน้าที่ช่วยราชการที่ ก.ร.ป.กลาง ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ศึกษาธิการประจำฐาน ร.บ.ย.๔ น.พ.ค. ราชบุรี

นายอุดมศักดิ์ได้รับการยกย่องจากเพื่อนฝูงและผู้ร่วมงานว่าเป็นนักอ่าน ชอบอ่านหนังสือเกือบทุกประเภท อ่านแล้วก็จดรวบรวมไว้ในสมุดบันทึก มีทั้ง พระราชนิพนธ์ พระบรมราชาวาท พระราชดำริ ตลอดจนสารคดี คำขวัญ คำพังเพย สำนวนโวหาร คำเปรียบเทียบ และอื่นๆ ซึ่งได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตคนในสมัยก่อน ให้คุณค่าด้านประวัติศาสตร์อีกด้านหนึ่งด้วย เช่น

คำขวัญ นายอุดมศักดิ์ได้รวบรวมคำขวัญของนายกรัฐมนตรี เนื่องใน วันเด็กแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงพ.ศ. ๒๕๓๐ ติดต่อกันถึง ๒๙ ปี เช่น คำขวัญของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๒ ว่า “ขอให้เด็กในสมัยปฏิวัติ ของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รักความก้าวหน้า” และคำขวัญที่ขึ้นต้นว่า “ขอให้เด็กใน สมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า” นี้มีจนถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ ติดต่อกัน จึงเป็นที่แน่ใจได้ว่า สำนวน พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๖ คือสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

คติ อุดมคติ อุทาหรณ์ มี ๖๔ รายการ เช่น “เลี้ยงบุตรไว้พึงเมื่อยามแก่”

“คนอดทนยอมชนะสิ่งทั้งปวง” “กินและพูดแต่น้อยไม่เคยเป็นอันตราย” “คติความ
ทำให้คู่ความพอมแต่ทนายอ้วน” “ถนนยาว ๑,๐๐๐ ไมล์ ก็ตั้งต้นด้วยก้าวหนึ่งก่อน”

คำพังเพย มี ๕๕ รายการ เช่น “กำป็นทุบดิน” “กงกำกงเกวียน”
“กล้านักมักบั่น” “ซิงก็ราซำก็แรง” “คืบก็ทะเลศอกก็ทะเล” ฯลฯ

สำนวนโวหาร มี ๓๙ รายการ เช่น “ห้ามเผาผีวันศุกร์ โจนจวนอังคารแต่งงาน
วันพุธ” “ทลิกหมาท่างหนึ่งคอก ทลิกวอกท่างหนึ่งวา ทลิกม้าท่างหนึ่งเส้น ทลิกคนพาล
ทลิกแสนโยชน์” “ข้างเหยียบนา พระยาเหยียบเมือง จะสิ้นเปลืองก็เป็นมงคล” ฯลฯ

นอกจากนี้ นายอุดมศักดิ์ยังได้รวบรวมข้อความและคติธรรม เบ็ดเตล็ดอีก
๒๗ รายการ ซึ่งพิมพ์ได้ถึง ๑๗ หน้า คือมีความยาวถึง ๒ ยกของหนังสือขนาด
๘ หน้ายก ประกอบด้วยคำอธิบาย กฎหมายโบราณ คำสอนให้คบคน การดื่มสุรา
อายุคน สีของอัญมณี ภาษิตโบราณ ของโบราณที่น่าศึกษา เรื่องโกนผมไฟ
หันหัวนอน ต้นไม้ที่ไม่นิยมปลูกในบริเวณบ้าน กวาดบ้านกลางคืน บ้านเรือนไทย
ช่างสิบหมู่ ประดุพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่ง ซ็อรถยนต์สมัยรัชกาลที่ ๕ ผู้นำที่
เรียกว่ายอดนักเบ่ง ๒๐ ประเภท การสังคายนาพระไตรปิฎก ๓ ครั้งในประเทศไทย
มนุษย์สัมพันธ์ สิ่งทีทุกคนไม่ควรประพฤติ หลักราชการ ๑๐ ประการ วิธีสร้าง
ความประทับใจในการทำงานให้แก่ผู้บังคับบัญชา ๑๐ ประการ ฯลฯ

นายอุดมศักดิ์สมรสกับนางสาวสมร แซ่พั้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ มีบุตรรวม
๖ คน คือ นางสาวทรง บูรณกุล นางสาวจรี นายอดิศักดิ์ นางสาวรุจี เด็กชายวิศิษฐ์
(ถึงแก่กรรม) และนางสาวศุภร จันทรเจริญ ซึ่งนายอุดมศักดิ์ได้ให้การศึกษาแก่บุตร
จนสามารถจบเป็นบัณฑิตและมหาบัณฑิตมีอาชีพรับราชการครูทุกคน ที่หน้าบ้าน
ได้ติดชื่อบ้านว่า “บ้านครู” มาตั้งแต่บุตรคนเล็กสอบบรรจุเป็นครูกรมสามัญศึกษาได้

นายอุดมศักดิ์เป็นนักวางแผน ดังเช่นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ขณะดำรง
ตำแหน่งประจำแผนกศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
มีนโยบายจะจัดทำค่ายลูกเสือและสนามกีฬาเพื่อสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

นายอุดมศักดิ์ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าโครงการร่วมกับเพื่อนเจ้าหน้าที่อีก ๓-๔ คน จึงได้วางแผนเริ่มด้วยการจัดหาที่ดิน หาผู้บริจาค หาแบบ เมื่อได้ที่ดินแล้วก็เริ่มออกสำรวจและวางแผนดำเนินการสร้าง มีผู้ว่าราชการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัดสนับสนุนอย่างเต็มที่จนประสบความสำเร็จ โดยใช้เวลาไม่ถึง ๑ ปี เมื่อรายงานไปยังกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายอภัย จันทวิมล) พอใจมาก และเดินทางมาเปิดค่ายแห่งนั้นด้วยตนเอง

อีกตัวอย่างหนึ่งคือที่ดินที่ใช้ก่อสร้างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ก็ได้มาโดยนายอุดมศักดิ์มีส่วนในการวางแผน คือได้แนะนำให้ศึกษาธิการจังหวัดขณะนั้น (นายโชติ เจริญกลิ่นจันทร์) ได้รู้จักพนักงานที่ดินจังหวัด เมื่อพนักงานที่ดินจังหวัดทราบความประสงค์ของศึกษาธิการจังหวัดว่า อยากจะได้ที่ดินสร้างวิทยาลัยเทคนิคสักแห่งหนึ่ง พนักงานที่ดินจังหวัดผู้นั้นจึงได้นำไปหาพ่อค้าผู้มีใจกุศลผู้หนึ่ง เล่าความประสงค์ให้ฟัง พ่อค้าผู้นั้นจึงได้บริจาคที่ดินเนื้อที่ ๒๐ ไร่เศษ ให้จังหวัดเพื่อสร้างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการตามเจตนาของจังหวัด เรื่องนี้ นายโชติ เจริญกลิ่นจันทร์ ได้เขียนไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพว่า

“...เมื่อข้าพเจ้าย้ายไปอยู่จังหวัดนครปฐมแล้ว กรมอาชีวศึกษาได้ซื้อที่ดินเพิ่มเติม...และจัดสร้างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ...ที่ดินดังกล่าวนี้ ถ้าคุณอุดมศักดิ์ไม่ได้แนะนำให้ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านพนักงานที่ดินจังหวัด โอกาสที่จะได้รับบริจาคที่ดินคิดถนจนถึง ๒๐ ไร่ เช่นนี้ ก็อาจจะไม่มี เมื่อเห็นวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จึงทำให้ข้าพเจ้านึกถึงนายอุดมศักดิ์...”

นายอุดมศักดิ์เป็นคนมีนิสัยปากกับใจตรงกัน เข้มแข็งในการปฏิบัติงาน และเป็นคนมีน้ำใจ นายภัทร รุ่งงาม อดีตศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการอีกคนหนึ่ง เขียนไว้ในหนังสืออนุสรณ์เล่มเดียวกันว่า

“คุณอุดมศักดิ์เป็นคนปากกับใจตรงกัน รู้สึกอย่างไรก็พูดออกมาตรงๆ เป็นคนมีน้ำใจ มีความเข้มแข็งในการทำงาน...คุณอุดมศักดิ์ได้เป็นกำลังสำคัญในการ

สร้างค่ายลูกเสือสมุทรปราการที่เรื่อร้างมาให้สำเร็จลงได้ภายในเวลาไม่ถึง ๑ ปี ...”

เรื่องความเป็นคนดี เป็นคนตรง มีความขยันหมั่นเพียรของนายอุดมศักดิ์ นี้ มีผู้เขียนยกย่องไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพมากกว่า ๑๕ คน ข้อความค่อนข้างตรงกัน ดังที่ นางศรีพงศ์ ศรีเสริมพงศ์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสมุทรปราการก็ได้เขียนว่า

“...พ.ศ. ๒๕๐๖ คุณอุดมศักดิ์ได้ย้ายมาประจำแผนกศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ คุณอุดมศักดิ์เป็นคนตรง พูดเสียงดัง ฟังชัด ชี้แจงเรื่องราวได้แจ่มแจ้ง ชัดเจน ประกอบกับเป็นคนขยันและชวนช่วยในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ...อยู่เสมอ จึงช่วยแก้ปัญหาและให้คำแนะนำแก่พวกเราได้เป็นอย่างดี”

ในเรื่องเหล่านี้ นางสาวจรี บุตรคนที่ ๒ ได้เขียนถึงนายอุดมศักดิ์ จนทำให้มองภาพได้ชัดเจนว่า

“พ่อเป็นข้าราชการที่รับราชการอย่างท้าวจวบยาก พ่อขยัน พ่อไม่เคยลาพัก ลาป่วย พร่ำเพรื่อ บางปีไม่มีวันลาเลย รับอาสาเจ้านาย เจ้านายสั่งหรือแนะนำอะไรมา พ่อทำได้สำเร็จอย่างดี เจ้านายจึงรัก...พ่อเป็นผู้ประสานงานที่ดี พ่อจึงสามารถจัดงานต่าง ๆ ได้เสร็จเรียบร้อย...เป็นคนตรงเวลาอย่างเคร่งครัด เมื่อนัดกับใครไม่ว่าราชการ หรือส่วนตัว พ่อจะเตรียมพร้อมก่อนอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง...พ่อเป็นนักวางแผน ชัยนยอด การทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะงานราชการหรืองานบ้าน พ่อจะวางแผนเป็นขั้นตอน คำนวณเวลา วัสดุ และเงิน พอถึงเวลา งานก็ออกมาอย่างเรียบร้อย...”

เรื่องการวางแผน มิใช่เฉพาะแผนการปฏิบัติงานในราชการ แม้แผนการประกอบพิธีศพของตน นายอุดมศักดิ์ก็ได้เขียนกำหนดพระราชทานเพลิงศพไว้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ ก่อนถึงแก่กรรม ๒ ปี มีรายละเอียดครบถ้วน โดยกำหนดเมรุวัดกลางวรวิหาร อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นที่จัดงาน ทั้งได้เรียบเรียงข้อความพร้อมที่จะพิมพ์เป็นบัตรเชิญไปร่วมงานบำเพ็ญกุศลได้เลย เพียงแต่ว่าได้เว้นวัน เดือน ปี ของการจัดงานไว้เท่านั้น นอกจากนั้นยังส่งครอบครัว

ว่าให้สวดศพเพียง ๕ คืน แล้วเก็บไว้ ๑๐๐ วัน ก่อนเผา ให้ขออนุญาตพระเก็บศพไว้บนกุฏิ ให้ปรึกษาใครบ้างและโดยเฉพาะเงินช่วยเหลือเพื่อนครู (ช.พ.ค.) จะให้แบ่งให้ใครก็คน การขอพระราชทานเพลิงศพมีขั้นตอนอย่างไร ให้เชิญใครมาร่วมงานบ้าง นายอุดมศักดิ์วางแผนไว้เรียบร้อย ซึ่งภรรยาและบุตรได้ปฏิบัติตามเกือบทั้งหมด

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตาภรณ์ช้างเผือก ตริตาภรณ์มงกุฎไทย เหรียญจักรพรรดิมาลา และเหรียญพิทักษ์เสรีชน

โดยปกตินายอุดมศักดิ์เป็นคนรักษาสุภาพ แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ เกิดเป็นอัมพฤกษ์เล็กน้อยที่แขน ได้เข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล อาการไม่ดีขึ้น จึงได้ตัดสินใจลาออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ดังกล่าวแล้ว หลังจากนั้นได้ไปพบหมอแทบทุกวัน อาการทำท่าจะดีขึ้นจนเจ้าตัวสามารถทำกิจกรรมได้หลายอย่าง เช่น เลี้ยงสัตว์ เขียนหนังสือ และเดินออกกำลังกายยามเช้าที่ริมเขื่อนหน้าศาลากลางจังหวัด ซึ่งภายหลังได้ก่อตั้งเป็นชมรมพัฒนาสุขภาพสมุทรปราการ โดยชมรมนี้ได้นัดพบกันที่ริมเขื่อนเวลา ๐๔.๓๐ น. ทุกเช้าไม่ว่าวันหยุดราชการ ครั้นถึงวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ หลังจากเดินออกกำลังกายรู้สึกอาการผิดปกติเล็กน้อย คือเพลียและเหนื่อย จึงเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่ง แพทย์แจ้งภรรยาและบุตรว่า นายอุดมศักดิ์เป็นมะเร็งที่ปอดระยะสุดท้ายแล้ว อาการทรุดลงอย่างเห็นได้ชัด และถึงแก่กรรมในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ สิริอายุได้ ๖๔ ปี ๕ เดือน ๑๗ วัน

นายจันทร์ ชุ่มเมืองปัก

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายอุดมศักดิ์ จันทร์เจริญ ต.ช., ต.ม.

ณ วัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ, ๒๕๓๐.

นางบุญเปรียบ สุนทรจันทร์

พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๕๓๙

นางบุญเปรี๊ยะ สุนทรจันทร์

พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๕๓๙

นางบุญเปรี๊ยะ สุนทรจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอคลองกระแซง^๑ จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตรคนหัวปีของ นายพันโท พระวิเศษโยธาภิบาล (ปาน สุนทรจันทร์) กับนางประยงค์ (นามสกุล เดิม วรรณกุล) สุนทรจันทร์ มีน้องร่วมมารดา ๖ คน คือ พันโทสมยศ นางกัลยา ปสุตนาวิน นายอัมกร บุญล้ำ นายประโยชน์ นางชลินทร จันทร และนางอรศรี ลีนาวัต

เมื่อถึงวัยเรียน นางบุญเปรี๊ยะได้เล่าเรียนตามหลักสูตรชั้นประถมใน สมัยนั้นกับบิดามารดาที่บ้าน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๕ ครั้นถึงเวลาสอบไล่ ประจำปีก็ไปสอบเลื่อนชั้นที่โรงเรียนประชาบาล ตำบลหน้าพระลาน และสอบไล่ได้ ชั้นประถมปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ จากนั้นจึงไปเรียนต่อชั้นสูงขึ้น และจบการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๗๖ จบชั้นมัธยมปีที่ ๑ จากโรงเรียนสตรีโชติเวช จังหวัดพระนคร

พ.ศ. ๒๔๗๗ จบชั้นมัธยมปีที่ ๒ จากโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัด เพชรบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๙ จบชั้นมัธยมปีที่ ๔ จากโรงเรียนสารสิทธิ์วิทยาลัย อำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. ๒๔๘๓ จบประโยคเตรียมอุดมศึกษา แผนกอักษรศาสตร์ จาก โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

^๑ ปัจจุบันคืออำเภอเมืองเพชรบุรี

พ.ศ. ๒๔๙๐ จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต และอนุปริญญาครุศาสตร์
(อ.บ.,ป.ม.) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๑ จบปริญญามหาบัณฑิตทางการศึกษา (M.A.) จากมหา-
วิทยาลัยฮาวาย รัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา

นางบุญเปรียบเข้ารับราชการเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒
ตำแหน่งครุตรี โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม สังกัดกองฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา
นางบุญเปรียบได้รับมอบหมายให้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และทำหน้าที่ครู
ผู้ปกครองนักเรียนหญิงประจำหอพัก “ไพประกา” ซึ่งตั้งอยู่ข้างซอยวัดศรีศศเทพ
ตำบลบางลำภู อีกหน้าที่หนึ่งด้วย

นางบุญเปรียบได้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ในชั้นฝึกหัดครูมัธยมปีที่ ๑ และ
ปีที่ ๒ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นต้นมา และสอนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีกระหว่าง
พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๔๙๗ กระทั่งโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู
จันทระเกษม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงได้สอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.)
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) และระดับปริญญาตรี ในเวลา
ต่อมานางบุญเปรียบได้รับมอบหมายให้สอนวิชาอังกฤษจนเกษียณอายุราชการ

นางบุญเปรียบได้รับการเลื่อนวิทยฐานะจากตำแหน่งครุตรีขึ้นมาตาม
ลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๙๔ ดำรงตำแหน่งครุโท โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม

พ.ศ. ๒๕๐๖ ดำรงตำแหน่งอาจารย์เอก วิทยาลัยครูจันทระเกษม

พ.ศ. ๒๕๒๐ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ๓ ระดับ ๘ วิทยาลัยครูจันทระเกษม

ตลอดเวลาที่นางบุญเปรียบปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมและ
วิทยาลัยครูจันทระเกษม ได้อบรมสั่งสอนศิษย์เพื่อให้มีความเป็นครูอยู่ ๒ ประการ
คือ ประการแรก ให้ศิษย์เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถครบด้วย พุทธิศึกษา
จริยศึกษา และพลศึกษา สามารถปฏิบัติการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้อย่างมี

คุณภาพทุกระดับ ประการที่สอง ให้ศิษย์เป็นครูอย่างสมศักดิ์ศรีที่จบจากสถาบันการศึกษาแห่งนี้ สมดังเพลงประจำโรงเรียนในสมัยนั้นว่า “ถิ่นประสิทธิ์ครูประเสริฐ เลิศนิลย์”

เนื่องจากนักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๕ - ๒๔๕๗ นั้น มีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่นางบุญเปรียบพบว่าย่างอ่อนภาษาอังกฤษ ด้วยจิตสำนึกแห่งความเป็นครูที่มุ่งเสริมสร้างความรู้ให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้เรียนเก่งทันเพื่อน ๆ นางบุญเปรียบจึงได้ใช้การสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียน ที่เรียนอ่อนภาษาอังกฤษทุก ๆ วันเสาร์ โดยใช้วิธีการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เป็นเบื้องต้น แล้วจึงให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทั้งการเขียนและการพูดจากบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้วจนสามารถเขียนประโยคและพูดภาษาอังกฤษได้ถูกต้อง นางบุญเปรียบนอกจากใช้โสภณศึกษาประกอบการสอนซ่อมเสริมแล้ว ก็ยังได้เชิญชาวอังกฤษและชาวอเมริกันที่ชำนาญการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นวิทยากรช่วยฝึกการพูดและการใช้ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องอีกด้วย เมื่อนางบุญเปรียบได้ประเมินผลการสอนและพบว่านักเรียนทุกคนมีความรู้ภาษาอังกฤษพื้นฐานพอที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนให้ตนเองแล้ว จึงได้แนะนำให้นักเรียนพยายามอ่านข่าวสารที่เป็นภาษาอังกฤษ ใ้ไปศึกษาหาความรู้จากสำนักข่าวสารอเมริกัน สำนักข่าวสารอังกฤษ เป็นต้น

ในด้านการสอนวิชาภาษาไทยทั้งหลักภาษาและวรรณคดีไทยนั้น นางบุญเปรียบไม่ได้สอนให้นักเรียนคอยรับความรู้จากครูเพียงฝ่ายเดียว แต่พยายามให้นักเรียนมีส่วนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและหรือหมู่คณะ แล้วนำข้อมูลความรู้ที่ได้รับมารายงานผลและอภิปรายในห้องเรียนเป็นเบื้องต้น แล้วครูจะเป็นฝ่ายช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อมูลความรู้ของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ตามจุดประสงค์การเรียนที่กำหนดไว้ อันเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งมีส่วนคล้ายกับกระบวนการเรียนรู้อารมณ์ความเข้าใจในสมัยนี้ คือ ให้นักเรียนรู้จักสังเกตและ

ตระหนัก ให้นักเรียนรู้จักวางแผนการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ให้นักลุ่มนักเรียนปฏิบัติงานตามแผน ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันพัฒนาการเรียนรู้จากการรายงานและการอภิปรายผล และให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการรายงานโดยครูช่วยปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น แล้วให้นักเรียนบันทึกไว้เป็นความรู้ต่อไป ดังตัวอย่าง การสอนนิเวศวิทยาประเทศไทยเรื่องลิลิตพระลอซึ่งเป็นเรื่องที่บังคับเรียน ในเวลาเรียนนางบุญเปรียบจะกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนรู้จักสังเกตวรรณกรรมทั้งหลายที่เป็นลิลิตและให้ตระหนักในคุณค่าทางวรรณคดีในเรื่องลิลิตพระลอที่จะต้องเรียนรู้ต่อจากนั้นก็ให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มๆ แล้วแยกกันไปศึกษาหาความรู้ตามที่ครูกำหนดให้จากแหล่งวิชาภายนอกโรงเรียน โดยให้ไปศึกษาเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของลิลิต ที่มาของเรื่องพระลอ เนื้อหาสาระสังเขป รสทางวรรณคดีที่เห็นว่าดีเด่น รวมทั้งคติความเชื่อของคนโบราณที่อ่านพบในลิลิตพระลอ แล้วให้นำผลการศึกษาค้นคว้ามารายงานและอภิปรายผลในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมได้รับความรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของตนให้ดีขึ้น ต่อจากนั้นนางบุญเปรียบก็สอนให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลการเรียนรู้และช่วยนักเรียนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น แล้วให้นักเรียนบันทึกไว้เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนที่จะเรียนรายละเอียดในเรื่องลิลิตพระลอต่อไป เช่นนี้เป็นต้น

นางบุญเปรียบเคยผ่านชีวิตในฐานะหัวหน้าครอบครัวดูแลน้องๆ แทนบิดา^๑ อย่างทรหดอดทนตั้งแต่อายุได้ ๙ ปี สามารถนำตนเองและน้องๆ ให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนจนจบและมีอาชีพทุกคนมาแล้ว ประสบการณ์ในอดีตสอนใจให้นางบุญเปรียบตระหนักในความเป็นผู้นำอบรมน้องๆ ซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกันให้มีความเชื่อฟัง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหาได้อย่างราบรื่น เมื่อตนเอง

^๑ บิดาต้องโทษทางการเมืองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ถูกกักขังอยู่ที่เกาะตะรุเตา รุ่นเดียวกับหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เสถบุตร) และคณะ

ได้รับมอบหมายให้เป็นครูผู้ปกครองประจำหอพักนักเรียนหญิง นางบุญเปรียบก็นำภาวะผู้นำของตนในอดีต ทั้งความเป็นรุ่นพี่ และครู มาประยุกต์ใช้ปกครองนักเรียนหญิงให้อยู่ในระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี นางบุญเปรียบมักจะนำประสบการณ์ของตนในอดีตมาเล่าเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนได้รับฟังและใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาอยู่เสมอๆ ไม่เพียงแต่นักเรียนหญิงเท่านั้นที่มีความเคารพและศรัทธานางบุญเปรียบ แม้แต่นักเรียนชายที่มีปัญหาส่วนตัวเมื่อได้รับการชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองจากนางบุญเปรียบแล้ว ก็มีความเคารพและศรัทธาเป็นอย่างมากด้วย นักเรียนฝึกหัดครูมัธยมในสมัยนั้นยกย่องนางบุญเปรียบเป็นครูที่ดี สอนดี ปกครองดี และมีความเมตตา กรุณาต่อศิษย์เป็นอย่างดีอยู่เสมอด้วย

นางบุญเปรียบนอกจากปฏิบัติการสอนในโรงเรียนตามหน้าที่แล้ว ก็ยังได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นวิทยากรประจำวิชาภาษาอังกฤษตามโครงการอบรมศึกษาศาสตร์ (อ.ศ.ร.) ของคุรุสภา ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๖ อีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งเป็นระยะเริ่มเปลี่ยนฐานะของโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมมาเป็นวิทยาลัยครูจันทระเกษมนั้น นางบุญเปรียบได้ทุน Fulbright ไปศึกษาระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยฮาวาย รัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๑ ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็กลับมาปฏิบัติการสอนวิชาภาษาอังกฤษตามเดิม

พ.ศ. ๒๕๑๐ นางบุญเปรียบในฐานะข้าราชการครูอาวุโส ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่วิทยาลัยครูจันทระเกษมอยู่ระยะหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๑๓ นางบุญเปรียบได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานคณะอาจารย์ที่ปรึกษาสโมสรนักศึกษาของวิทยาลัย และในปีเดียวกันนี้ได้รับทุนของกรมการฝึกหัดครูไปอบรมวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่สหรัฐอเมริกา แล้วนำความรู้และประสบการณ์กลับมาประยุกต์ใช้พัฒนาการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

พ.ศ. ๒๕๑๗ วิทยาลัยครูจันทระเกษมเปิดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เพิ่มขึ้นอีกคณะหนึ่ง นางบุญเปรียบก็ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าคณะอีกหน้าที่หนึ่งด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๘ นางบุญเปรียบได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาอังกฤษจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ

นางบุญเปรียบนอกจากรับผิดชอบงานสอนวิชาภาษาอังกฤษและงานบริหารภาควิชาแล้วยังมีคุณภาพแล้ว ก็ยังรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในด้านอุปการะนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ปีละหลายคนอีกด้วย โดยอุปการะอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมาจนกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งชีวิตตน

นางบุญเปรียบสมรสกับนายจุมพล ประจันตบริบาล แต่หย่าร้างกันในเวลาต่อมา

นางบุญเปรียบเกษียณอายุราชการเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ รวมเวลารับราชการ ๓๖ ปี ๓ เดือน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก และทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

ตลอดอายุราชการ นางบุญเปรียบได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เข้มแข็งคล่องแคล่วตามบุคลิกภาพของตน ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์ให้กับงานอาชีพครูที่ตนรักจนแทบไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลตนเองเลย จึงทำให้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคไต ภายหลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว แม้กระนั้นก็ยังอุปการะนักศึกษาและลูกหลานของตนอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาที่ยังมีลมหายใจอยู่ ในบั้นปลายชีวิต นางบุญเปรียบได้บริจาคเงินให้แก่สถาบันราชภัฏจันทรเกษม จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาทถ้วน) เพื่อเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่เรียนดี ประพฤติดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

นางบุญเปรียบเข้ารับรักษาตนในโรงพยาบาลบ่อยครั้งตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา แต่อาการป่วยก็ทรุดลงเรื่อยๆ และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม

พ.ศ. ๒๕๓๙ สิริอายุได้ ๗๒ ปี ๑๑ เดือน ๑ วัน

ศิษยานุศิษย์ของนางบุญเปียบได้สรรเสริญอาจารย์ของตนว่าเป็นผู้มี
คุณธรรมและจริยธรรมสูงส่งที่ทำได้ยากคนหนึ่ง ดังความตอนหนึ่งในหนังสือ
อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์บุญเปียบ สุนทรจันทร์ เมื่อวันที่ ๘
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนี้

“อาจารย์บุญเปียบ คือ ผู้เกิดมาเพื่อเป็นครูอย่างแท้จริง และเป็น ‘ครูผู้ให้’
ด้วยจิตวิญญาณซึ่งนอกเหนือจากการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แล้ว อาจารย์ยังได้
ให้ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย และเป็นผู้ที่ทำให้ความหมายของคำว่า ‘ลูกศิษย์’
มีมากกว่าการเป็นนักเรียน หากกลับมีความหมายว่าเป็นทั้งลูกและศิษย์ของอาจารย์

ทั้งนี้ ภาพที่ชัดเจน คือ เมื่อลูกศิษย์คนใดมีความเดือดร้อน อาจารย์จะให้ความ
ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นการรับมาให้อาศัยพักอยู่ที่บ้านของอาจารย์ ให้ความศึกษา
และเหนือสิ่งใดคือความอบอุ่นอาหารเสมือนเป็นแม่คนที่สองของลูกศิษย์”

นางศศิเกษม ทองยงค์

นางกัญญา ทองลงยา

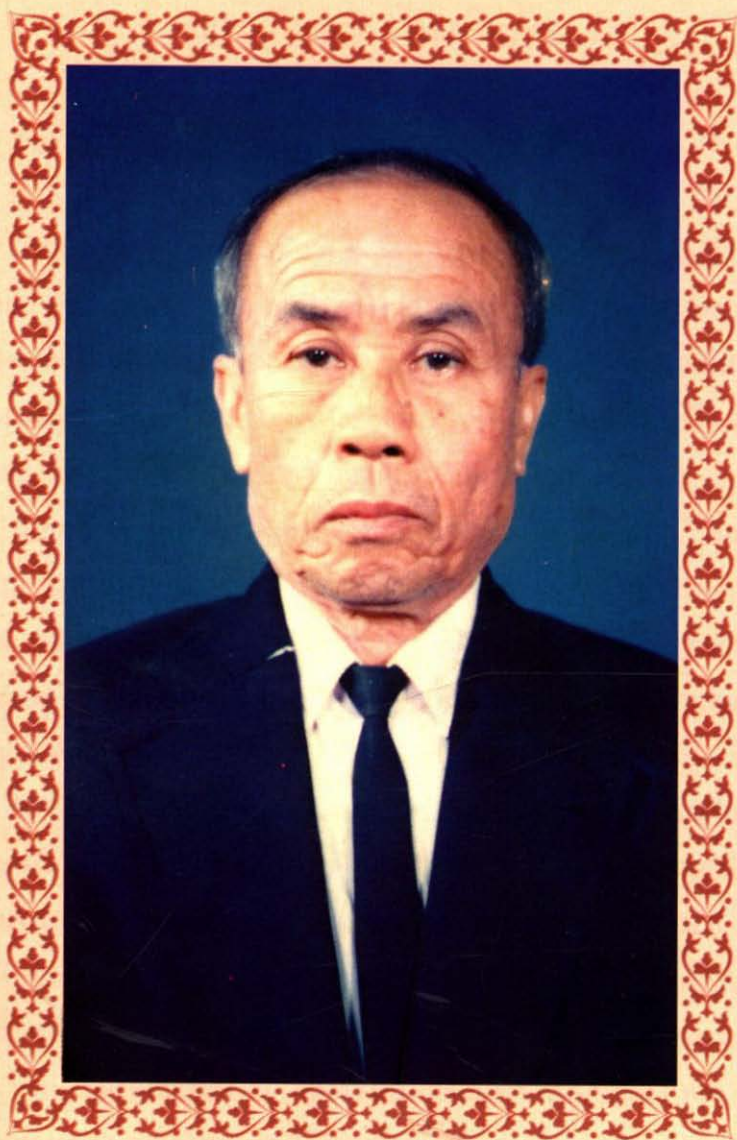
ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น

นายวิศิษฎ์ ดวงสงค์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์บุญเปียบ สุนทรจันทร์ ท.ช.,
ท.ม. ณ ฌาปนสถานกองทัพอากาศ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร
วันเสาร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐.

นายกัณฑ์ โทศรีแก้ว

พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๕๓๘

นายกันหา โทศรีแก้ว

พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๕๓๘

นายกันหา โทศรีแก้ว เกิดวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่บ้านพนา ตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดอำนาจเจริญ) เป็นบุตรคนที่ ๔ ของ นายสอนและนางคุณ โทศรีแก้ว ซึ่งประกอบอาชีพทำนา มี พี่ ๓ คน คือ นางพันธ์ ไชยยนต์ นางคำอ่อน พิศคำ เด็กหญิงบุญเพ็ง และน้องชาย ๑ คน คือ นายวีระ โทศรีแก้ว ถึงแก่กรรมแล้วทุกคน

นายกันหา โทศรีแก้ว เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่ โรงเรียนบ้านพนา (อุดมวิทยากร) ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนชุมชนบ้านพนา (อุดมวิทยากร) เป็นนักเรียนดีสามารถเลื่อนชั้นกลางปี จึงสอบไล่ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๗๙ หลังจากนั้นได้ช่วยครอบครัวทำงานบ้านและทำไร่นาเช่นเดียวกับเด็กอื่นๆ ในท้องถิ่นนั้น

พ.ศ. ๒๔๘๒ นายกันหาได้เข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนมัธยมพนาวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ ตั้งอยู่ที่บ้านพนา นายกันหาเอาใจใส่และขยันเรียนจนสามารถสอบเลื่อนชั้นระหว่างปีและสอบได้ชั้นมัธยมปีที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้วไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๕ ที่โรงเรียนเทพอำนวยวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ตั้งอยู่ในเมืองอุบลราชธานี สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๘๖

นายกันหาอุปสมบท ณ วัดพระเหลาเทพนิมิตร์ อำเภอพนา พ.ศ. ๒๔๙๑ ขณะรับราชการเป็นครูประจำบาล ได้ศึกษาธรรมจนสอบไล่ได้ธรรมศึกษาตรี

นายกันหารับราชการเป็นครูโรงเรียนบ้านข้าวปุ้น ๙ (วัดบ้านกุดกลอย) อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘ รับเงินเดือน ๑๔ บาท ย้ายไปเป็นครูโรงเรียนบ้านพนา ๓ (วัดบ้านเสารีก) อำเภอพนา

เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ รับเงินเดือน ๒๐ บาท

นายภัณฑาสนาจการศึกษาเล่าเรียนชอบอ่านหนังสือตั้งแต่เป็นเด็ก เมื่อเป็นครูแล้วเอาใจใส่อ่านหนังสือและตำราวิชาครูจนสอบได้วุฒิประโยคครูพิเศษมูล (พ.) พ.ศ. ๒๕๕๓ ประโยคครูพิเศษประถม (พ.ป.) พ.ศ. ๒๕๐๐ และประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) พ.ศ. ๒๕๑๑

นายภัณฑาได้ย้ายไปสอนที่โรงเรียนบ้านพนา (อุดมวิทยากร) ซึ่งเป็นโรงเรียนเก่าของตน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ในปีนั้นนายภัณฑาได้รับเงินเดือน ๕๐ บาท ต่อมาชุมชนบ้านพนาได้ขยายตัวมีประชากรเพิ่มขึ้น ทางราชการเปิดโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นอีกชื่อ โรงเรียนบ้านพนานาค (สามัคคีวิทยา) นายภัณฑาย้ายไปสอนที่โรงเรียนแห่งนี้ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ ในช่วงนี้ได้เลื่อนเงินเดือนขึ้นเป็น ๑,๓๐๐ บาท และสอนที่โรงเรียนนี้ตลอดมาจนถึงวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๗ จึงลาออกจากราชการเนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์ แม้ว่าลาออกจากราชการแล้ว นายภัณฑาก็ยังประพฤติปฏิบัติตนเยี่ยงครูคนหนึ่งสนใจการเขียนและการอ่านติดตามข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่เสมอ สามารถให้คำแนะนำด้านวิชาความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้คนในชุมชนจนได้รับการยอมรับนับถือจากชุมชนบ้านพนาว่าเป็นครูตลอดชีวิต

ครูภัณฑา เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของชาวบ้านพนา เนื่องจากระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๒๗ นายภัณฑาได้เป็นครูทั้งที่โรงเรียนบ้านพนา (อุดมวิทยากร) และโรงเรียนบ้านพนานาค (สามัคคีวิทยา) ทั้งสองโรงเรียนถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาหลักของบ้านพนา กล่าวได้ว่าชาวบ้านพนาที่เกิดระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๒๑ ส่วนใหญ่เคยเป็นศิษย์ของ ครูภัณฑา

ด้วยความรู้ความสามารถและความมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น นายภัณฑาได้สร้างและทำประโยชน์ต่อชุมชนจนเป็นที่รักใคร่นับถือเป็นที่กล่าวขวัญและยกย่องของชาวอำเภอพนา ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

ความสามารถที่โดดเด่นเหนือครูอื่นๆ ในท้องถิ่น คือ การใช้ภาษาไทย นายกัณหา มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์และกลอน ได้เขียนคำขวัญ บทกลอน คำสอนเผยแพร่ทางสื่อมวลชน ข้อความต่างๆ ที่ปรากฏตามป้ายที่โรงเรียนและในชุมชน เป็นความคิดและฝีมือของนายกัณหาแทบทั้งสิ้น

นอกจากการแต่งคำขวัญและบทกลอนประกอบการสอนแล้ว นายกัณหาได้แต่งคำประพันธ์และนำเสนอต่อวงการวรรณศิลป์อย่างกว้างขวาง จนเป็นที่ยอมรับของนักกลอนหลายชมรม เช่น ชมรมนักกลอนคำหนักดาว นักกลอนเชียงใหม่-ลำพูน มีผลงานปรากฏต่อสาธารณะและได้รับรางวัลต่างๆ หลายรางวัล เช่น

ประเภทคำขวัญ

ลูกดีศรีศักดิ์ เพราะแม่รักเลี้ยงอบรม ได้รางวัลที่ ๓ งานวันแม่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒

ลูกดีอยู่ที่แม่ เลี้ยงดูแลและอบรม ได้รางวัลที่ ๓ งานวันแม่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๓

แม่ดีศรีบ้านเมือง ชาตรุงเรืองชนร่มเย็น ได้รางวัลที่ ๒ รับประทานรางวัลจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนัคตามาตุ งานวันแม่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๔

ประเภทบทกลอน มีหลายบทที่เผยแพร่และได้รับรางวัลในการประกวด เช่น

คุณธรรมกับชีวิต ได้รางวัลที่ ๒ งานวันแม่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๓

ชีวิตสุนทรภู่ตอนตกยาก ได้รับรางวัลชมเชยในงานวันสุนทรภู่ จังหวัดระยอง (ไม่ปรากฏปีที่ได้รับรางวัล)

การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ได้รับรางวัลชมเชยอุดมการณ์ของชาติ (ไม่ปรากฏปีที่ได้รับรางวัล)

สถิติในทหัยชน ได้รับรางวัลชมเชยนักกลอนคำหนักดาว (ไม่ปรากฏปีที่ได้รับรางวัล)

นายกันทาได้แต่งกลอนเป็นคำสอนและนิทานใช้ประกอบการสอน และเผยแพร่ทางวารสารต่างๆ เช่น วิทยาสาร มิตรครู ครูสัมพันธ์ภาคศึกษา ๑๐ ชื่อ กันทา โทศรีแก้ว เป็นที่รู้จักกันในวงการนักกลอนยุค พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๓๐

บทกลอนที่ชนะการประกวดครั้งแรกได้ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาสาร ชื่อ *นกประจำชาติไทย* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) และบทกลอนสุดท้ายชื่อ *ครอบครัวดีมีสุข* ได้รับรางวัลโดยประกาศผลหลังจากนายกันทาถึงแก่กรรม

นายกร พลราชกูร์ อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอพนา ได้กล่าวถึงนายกันทาตอนหนึ่งว่า

“...เป็นนักกลอน ได้รับรางวัลที่ ๑-๒ เป็นประจำ...เป็นคนมีฝีมือทางช่าง ประดับตกแต่งวาดรูปเขียนป้าย เขียนลายไทยลายกนก...เวลาถึงงานบ้านงานบุญและงานราชการได้แสดงฝีมือทางนี้โดยไม่คิดราคาค่าจ้าง...เป็นช่างตัดผมฝีมือดีด้วย...นิสัยใจคอและความประพฤติเป็นแบบอย่างได้ทุกอย่าง ไม่กินเหล้าเป็นคนมีระเบียบ อยู่กินเรียบง่าย เอาใจใส่งาน ช่วยเหลือสังคมตลอดมา...ให้เงิน ๑,๐๐๐ บาท เพื่อริเริ่มก่อตั้งมูลนิธิโรงเรียนบ้านพนานต์ เพื่อช่วยเหลือเด็ก...”

นายกันตก สาระ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านพนา (อุดมวิทยากร) กล่าวถึงนายกันทาตอนหนึ่งว่า

“...เป็นคนมีฝีมือทางศิลปะตกแต่ง วาดรูป ประดิษฐ์ตัวอักษร ลายมือ สวยงาม วาดลายไทย ลายกนก ช่วยทำการตกแต่งได้ทุกงานไม่ว่าจะเป็นงานบุญ งานแต่งงาน งานศพ งานของโรงเรียนและงานราชการของอำเภอ...เล่นดนตรีก็ได้ ทั้งดนตรีไทยและแตรวง...สีซอ เป่าทรัมเปต...เป็นช่างตัดผม ทหารายได้พิเศษ...เป็นครูที่สอนแก่นอกจากการสอนเด็กแล้วยังสอนครูด้วยกัน หมายถึงแนะนำวิชาความรู้แก่เพื่อนครู...เอาใจใส่นักเรียนมาก มีระเบียบวินัย ประพฤติตัวดี ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่...เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่กินเรียบง่ายสมถะ เรียกว่าเป็นครูและเป็นแบบอย่าง ความดีความงามได้ทุกทาง...”

นายเฉลิมชัย ใจแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นชาวอำเภอพนากล่าวถึงนายกัณฑ์ว่า

“...เอ่ยถึงครูกัณฑ์แล้ว คนบ้านพนารูจักและชื่นชมว่าเป็นแบบอย่างของคนดี ครูดี นอกจากฝีมือทางช่างศิลปะแล้วยังเป็นช่างตัดผม ...ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีทางความประพฤติ...”

นายสุทัศน์ เงินหมื่น เมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้เขียนถึงนายกัณฑ์ในหนังสืออาลัยคุณพ่อกัณฑ์ โทศรีแก้ว ตอนหนึ่งว่า

“คุณพ่อกัณฑ์ โทศรีแก้ว เป็นปูชนียบุคคลของพวกเรา...ผมเองในฐานะที่เป็นลูกหลานชาวพนากคนหนึ่งมีโอกาสได้ใกล้ชิดคบประ่วมงานและรับความเมตตาเอื้ออาทรจากคุณพ่อกัณฑ์...เป็นผู้เปี่ยมด้วยความเมตตาเอื้อเพื่อเสียสละ มีความคิดก้าวหน้า เอาใจใส่ต่อการพัฒนาและความเจริญของบ้านเมือง...”

นายกัณฑ์เป็นครูที่ถือเป็นแบบอย่างของศิษย์และผู้ประกอบวิชาชีพครูตลอดจนบุคคลทั่วไปในเรื่องความมีใจเมตตา รักศิษย์ ชยันและเอาใจใส่การสอนเสียสละทั้งเวลาและทรัพย์สินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม แม้ออกจากราชการแล้วก็รับใช้ชุมชน วัดและโรงเรียนอยู่เสมอ

นายกัณฑ์ได้รับคัดเลือกให้เป็น พ่อตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๓๗ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

นายกัณฑ์สมรสกับนางสาวพยอม บุญงาม เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๖ มีบุตร ๖ คน คือ นางจิราพร อุทธา นายทินกร นายกัมพล นางสาวเอมอร นายบวร และนางสาวพรวิจิ โทศรีแก้ว

เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ นายกัณฑ์มีอาการผิดปกติคือเวียนรับประทานอาหารและดื่มน้ำไม่ได้ เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิ

ประสงค์ ในเมืองอุบลราชธานี และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘
สิริอายุได้ ๗๐ ปี ๓ เดือน ๑๐ วัน

นายสมพงษ์ พละสุริย์
ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานศพอาลัยคุณพ่อกัณฑ์ โทศรีแก้ว. บริษัท แปลนพรีนติ้ง
จำกัด, ๒๕๓๘.

นางพยอม โทศรีแก้ว. บันทึกประวัตินายกัณฑ์ โทศรีแก้ว. ๒๕๔๑.

นายเฉลิมชัย ใจแก้ว. สัมภาษณ์, ๑๖ เมษายน ๒๕๔๑.

นายกันตก สาระ. สัมภาษณ์, ๑๗ เมษายน ๒๕๔๑.

นายกร พลราชฎี. สัมภาษณ์, ๑๗ เมษายน ๒๕๔๑.

นายสำราญ ทรัพย์ภักดี

พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๕๓๑

นายสำรวย ทรัพย์ภักดี

พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๕๓๑

นายสำรวย ทรัพย์ภักดี เกิดที่บ้านตำบลหัวไผ่ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นบุตรคนโตในจำนวน ๒ คน ของนายจ๋วง นางเจิม ทรัพย์ภักดี ซึ่งมีอาชีพทำนา มีน้องชายชื่อ นายถวิล ทรัพย์ภักดี (ถึงแก่กรรม)

พ.ศ. ๒๔๗๘ เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนประชาบาลตำบลหัวไผ่ ๑ (ประชามหาราช) หรือ โรงเรียนวัดปากคลอง จบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วออกมาช่วยบิดามารดาทำนา พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงได้ไปเรียนต่อที่โรงเรียนสนามชัยสิทธิ์นุสรณ์ ซึ่งอยู่ที่อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยอาศัยอยู่ที่วัดคันสนในเมืองอ่างทอง จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ แล้วเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดอ่างทอง “ปัทมโรจนวิทยาคม” จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๕ ในระหว่างนี้เป็นช่วงที่เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพาความเป็นอยู่ลำบาก นายสำรวยจึงใช้เวลาว่างจากการเรียนไปรับจ้างเกี่ยวหญ้าให้ม้าเพื่อหาเงินเป็นทุนเล่าเรียน กลางคืนก็อ่านตำรา ทำการบ้าน บางครั้งไม่มีน้ำมัน เดิมตะเกียง นายสำรวยก็จะจับตัวทิ้งห้อยมาหลายๆ ตัวใส่ขวดไว้ทำให้เกิดแสงสว่างพอที่จะอ่านหนังสือในเวลากลางคืนได้ เมื่อจบชั้นมัธยมปีที่ ๕ แล้ว จึงไปเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา “อยุธยาวิทยาลัย” อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๙๐ เข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร จังหวัดพระนคร ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวังจันทร์เกษม (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งคุรุสภา) พ.ศ. ๒๔๙๒ สอบไล่ได้ชั้นประโยคครูประถม (ป.ป.) และเมื่อเข้ารับราชการเป็นครูแล้วได้ศึกษาด้วยตนเอง สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

เมื่อเรียนจบชั้นประโยคครูประถมแล้วได้กลับมาบ้านและอุปสมบทที่วัดปากคลอง เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ อุปสมบทอยู่ระยะหนึ่ง ถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้เข้ารับราชการเป็นครูจัตวาประจำกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ย้ายไปดำรงตำแหน่งครูโรงเรียนประจำอำเภอฝักไถ่ “สุทธาประมุข” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ย้ายไปดำรงตำแหน่งครูโรงเรียนมัธยมมหาสาร อำเภอมหาสาร วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๗ โอนไปดำรงตำแหน่งครูโรงเรียนมหาสาร “อนุกุลสังฆกิจ” สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๘ โอนไปดำรงตำแหน่งครูโรงเรียนมหาสาร “ประชานิมิต” สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมวิสามัญศึกษา^๑ (ปัจจุบันคือกรมสามัญศึกษา) พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูตรี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นครูโท พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๖ เกษียณอายุราชการเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๑

นายสำรวยสมรสกับนางสาวทวี มณีบาง เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๐ มีบุตร ๒ คน คือ นางวัชรีย์ ทรัพย์ภักดี และนายปรีดา ทรัพย์ภักดี

ตั้งแต่เริ่มรับราชการเป็นครูจนกระทั่งเกษียณอายุ นายสำรวยเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นายสำรวยทำตัวให้พร้อมที่จะสอนอยู่เสมอ นอกจากจะอ่านหนังสือค้นคว้าวิชาการที่สอนแล้วยังได้ทำสื่อการสอนและอุปกรณ์การสอนให้พร้อมอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้เพราะนายสำรวยตระหนักว่า การสอนจะสนุกและมีคุณภาพเมื่อครูผู้สอนมีความรู้และมีการเตรียมพร้อม ทั้งโดยบุคลิกของนายสำรวยเป็นคนที่มีความรสนิยมสูง ดังนั้นในเวลาสอนหนังสือก็ดี ในเวลาอบรมนนักเรียนก็ดี หรือ

^๑ กรมวิสามัญศึกษาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมสามัญศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔

แม้แต่ในเวลาพักคูด ก็ยังสามารถเรียกเสียงหัวเราะอยู่ตลอดเวลา นายสำรวยมีคติในการสอนหนังสืออยู่ประการหนึ่งซึ่งได้เขียนไว้ในเอกสารก่อนเกษียณอายุว่า บทเรียนบทหนึ่ง ต้องหัวเราะครั้งหนึ่ง (มากกว่าก็คงไม่เป็นไร) ดังนั้นในเวลาสอนหนังสือของนายสำรวยจึงมีแต่ความสนุกสนานอันมีสาระ ดังคำกล่าวของนายสายัณต์ ชันธนิยม ครูโรงเรียนนวมราช “ประชานิมิต” ที่เขียนไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสำรวยตอนหนึ่งว่า

“...อาจารย์มีความแตกฉานในด้านภาษาไทย พวกเราอมรับในความสามารถของอาจารย์ได้อย่างสนิทใจ นอกจากภาษาไทยแล้วอาจารย์ยังมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เคยเป็นครูสอนภาษาอังกฤษมาหลายปี และสามารถพูดกับฝรั่งได้สบายมาก

เรื่องการสอนที่สนุกและเข้าใจ ก็ต้องยกให้กับท่านอาจารย์สำรวย ท่านมีมุขตลกสอดแทรกขณะสอนอยู่ตลอดเวลา คำพูดก็พูดได้สอดคล้องฟังดูแล้วน่าชวนฟัง เวลาสอนใกล้ๆ ห้องอาจารย์สำรวย บางทีข้าพเจ้าต้องหยุดสอนเพราะนักเรียนไปสนใจฟังอาจารย์สำรวยกัน สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าทำไมอาจารย์สำรวยถึงสอนหนังสือแล้วนักเรียนมีความสุข อาจจะเป็นเพราะว่าเรื่องที่อาจารย์สำรวยสอนนั้น อาจารย์สำรวยมีความรอบรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดีจึงไม่ต้องพะวงในขณะสอน

...อาจารย์สำรวยนับว่าเป็นหนอนหนังสือคนหนึ่ง จะอ่านหนังสือทุกสาขาวิชา อาจารย์สำรวยมีหนังสือเป็นจำนวนมาก ในวันงานเกษียณอายุ อาจารย์สำรวยได้บอกว่าจะตั้งห้องสมุดที่บ้านไว้เป็นที่ค้นคว้าของคนทั่วไป เพราะนิสัยรักการอ่านนี่เองจึงทำให้อาจารย์สำรวยเป็นผู้รอบรู้ไปทุกด้าน...”

นอกจากจะเตรียมตัวเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนไว้อย่างพร้อมเสมอแล้ว นายสำรวยยังได้จัดกิจกรรมทางวิชาการให้แก่นักเรียนอีกหลายประการ เช่น จัดให้มีการโต้วาทีเพื่อฝึกให้นักเรียนฝึกพูดอย่างมีหลักการและเหตุผล และถ้ามี

โอกาสสำคัญก็จะจัดได้ว่าที่ระหว่างคณะครูเพื่อให้นักเรียนได้รับฟังด้วย จัดให้มีการประกวดคัดลายมือ แต่งคำประพันธ์ เขียนเรียงความอ่านบทร้อยแก้วและร้อยกรอง จัดประกวดป้ายประกาศในวันสำคัญต่างๆ รวมทั้งเชิญบุคคลสำคัญมาบรรยายให้ความรู้เรื่องต่างๆ ให้นักเรียนฟังเป็นประจำ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และข่าวสารเหตุการณ์ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้นายสำรวยซึ่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยก็จะประชุมคณะครูในหมวดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือในด้านการเรียนการสอน การอบรมศีลธรรมจรรยา และการจัดกิจกรรมด้านวิชาการให้แก่นักเรียน เน้นให้นักเรียนอ่านเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษา เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดยให้มีความรู้ควบคู่กับความประพฤติที่ดีงาม

นอกจากความสามารถในด้านการสอนหนังสือแล้ว นายสำรวยยังมีความสามารถในด้านดนตรีไทยและสากล เครื่องดนตรีไทยที่นายสำรวยเล่นอยู่เป็นประจำคือ ซออู้ ซอด้วง ซลุ่ม ขิม เครื่องดนตรีสากลได้แก่ เครื่องเป่าทุกชนิด ทั้งยังมีความสามารถร้องเพลงไทยเดิมได้ไพเราะอีกด้วย นายสำรวยรักดนตรีมาก และพยายามให้คนรอบข้างมีความรักดนตรีด้วย นายสำรวยได้สอนศิษย์ที่สนใจด้านดนตรีจนสามารถออกไปหาเลี้ยงชีพในการเล่นดนตรีไทยและดนตรีสากลมาแล้วเป็นจำนวนมาก ส่วนครูในโรงเรียนนายสำรวยก็ถ่ายทอดวิชาดนตรีให้โดยให้ครูผู้สนใจหาซื้อซออู้หรือซอด้วงตามแต่ถนัด แล้วนายสำรวยจะใช้เวลาพักกลางวันและเวลาเย็นสอนให้ จนทำให้ครูที่ไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อนสามารถบรรเลงดนตรีร่วมกับนักดนตรีอาชีพได้ และครูเหล่านั้นก็ได้นำไปถ่ายทอดให้ศิษย์อีกทอดหนึ่ง จนสามารถตั้งเป็นวงดนตรีไทยของโรงเรียน ออกบรรเลงตามงานต่างๆ เช่น งานศพ บวชนาค ขึ้นบ้านใหม่ โกงจุก แต่งงาน เป็นต้น มีรายได้เข้าบำรุงโรงเรียน จัดซื้อเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ไว้ประจำโรงเรียน ถือได้ว่าวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาราช “ประชานิมิต” เป็นอนุสรณ์ที่นายสำรวยได้วางรากฐานและสร้างไว้ให้

โดยปรกติหากมีเวลาว่าง นายสำรวยมักจะไปวัดโดยเฉพาะวัดวัง เพื่อสนทนาธรรมกับพระอาจารย์กลอง ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสและเป็นพระทางวิปัสสนา นายสำรวยยึดหลักธรรมในการครองตน ชีวิตของนายสำรวยจึงไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่คั่นร่นแสวงหาในสิ่งที่ต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นายสำรวยดำเนินชีวิตเรียบง่าย หากไม่ไปวัดนายสำรวยก็จะทำสวนปลูกต้นไม้หรือไม่ก็อ่านหนังสือ

ในระยะก่อนที่นายสำรวยจะเกษียณอายุ โรงเรียนมหาราช “ประชานิมิต” ขาดครูเนื่องจากย้ายไปช่วยราชการที่อื่นหรือไม่ก็ไปเรียนต่อ จากนั้น แม้นายสำรวยเกษียณอายุแล้วก็ยังมาช่วยสอนให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนแต่ประการใด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนมหาราช “ประชานิมิต” ได้กล่าวไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสำรวย ถึงตอนที่นายสำรวยกล่าวอำลานักเรียนในงานวันเกษียณอายุว่า

“ครูจะไม่จากพวกเธอไปไหน ถึงแม้ว่าจะเกษียณอายุแล้ว ก็จะมาช่วยสอนอีก เพราะเห็นว่าครูในหมวดวิชาภาษาไทยของโรงเรียนเหลือเพียงคนเดียว ฉะนั้นครูจะไม่ทอดทิ้งศิษย์แน่นอน จะช่วยสอนจนกว่าทางราชการจะส่งครูภาษาไทยมาแทน หรือนักเรียนมีปัญหาอะไรก็ปรึกษาครูได้เสมอ ครูยินดี”

ในงานเกษียณอายุ ศิษย์เก่าและนักเรียนปัจจุบันได้ร่วมกันมอบเงินจำนวน ๑๒,๘๐๐ บาทให้นายสำรวย และนายสำรวยก็ได้มอบให้แก่โรงเรียนเพื่อเป็นทุนการศึกษาของนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยนำดอกผลมาให้นักเรียนทุกปีการศึกษา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตราภรณ์ ข้างเผือก ตริตราภรณ์มงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา

โดยทั่วไปนายสำรวยเป็นคนมีสุขภาพแข็งแรง ต่อมาเกิดเป็นโรคมะเร็ง แต่ไม่รุนแรงอะไร เมื่อเกษียณอายุได้ประมาณ ๑ เดือน นายสำรวยมีอาการเป็นไข้ จึงได้เข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลอยุธยา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑

ถึงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ นายสำรวยก็ถึงแก่กรรมด้วยโรค
ตับอ่อนอักเสบ ภูมิต้านทานต่ำติดเชื้อเข้ากระแสโลหิต เลือดไม่แข็งตัวและความดันโลหิตสูง
สิริอายุได้ ๖๐ ปี ๕ เดือน ๕ วัน

นายสายัณต์ ชันธนิยม ได้กล่าวถึงนายสำรวยไว้ในหนังสืออนุสรณ์งาน
พระราชทานเพลิงศพว่า

“ถ้าถามว่า รู้จักอาจารย์สำรวยไหม คำตอบก็จะได้ว่า
อาจารย์ที่เล่นดนตรีไทยเก่ง ๆ
อาจารย์ที่เล่นดนตรีสากลเก่ง ๆ
อาจารย์ที่กินหมากเก่ง ๆ
อาจารย์ที่พูดเป็นบทเป็นกลอน
อาจารย์ที่สอนภาษาไทยเก่ง ๆ”

ฯลฯ

อารี พูลพัฒนา
ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
นายสคุณ จังกาจิตต์
ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายสำรวย ทรัพย์ภักดี ต.ม., ต.ช.
ณ ฌาปนสถานวัดปากคลอง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วันอาทิตย์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๒.

นางสาวรณี สุนทรเวช

พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๔๐

นางสาววรรณิ์ สุนทรเวช

พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๕๔๐

นางสาววรรณิ์ สุนทรเวช เกิดที่บ้านย่านถนนเพชรบุรี^๑ จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นบุตรคนเดียวของพระยาแพทยพงศาวิสุทธาธิบดี (สุน์ สุนทรเวช) และคุณหญิงแพทยพงศาวิสุทธาธิบดี (ประหยัด สุนทรเวช) บิดารับราชการเป็นแพทย์หลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อบิดาออกจากราชการแล้วได้ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี

นางสาววรรณิ์เริ่มเรียนระดับประถมที่โรงเรียนราชินี เมื่ออายุ ๗ ขวบ โดยบิดาฝากให้อยู่กับป้าที่จังหวัดพระนครเพื่อให้ศึกษาเล่าเรียน จบระดับประถมแล้วได้ไปเรียนต่อระดับมัธยมที่โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย ในระหว่างนี้เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพาขึ้น จึงได้อพยพหลบภัยไปที่จังหวัดจันทบุรี และเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียน “ศรียานุสรณ์” ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดจันทบุรีเป็นเวลา ๓ เดือน เมื่อสงครามสงบจึงย้ายกลับมาเรียนที่โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัยตามเดิมจนจบชั้นเตรียมอุดมศึกษา แผนกอักษรศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ แล้วเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ และได้ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ นับเป็นครุศาสตรบัณฑิตรุ่นแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (University of Wisconsin) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ปริญญา M.S. สาขา Elementary Education เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดี จึงได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกสมาคมพายุลัมด้าเธต้า^๒ (Pi Lambda Theta)

^๑ ปัจจุบันคือ บริเวณสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ

^๒ คือ National Honour and Professional Association For Women in Education.

ขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ด้วย

นางสาววรรณิเริ่มรับราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ในตำแหน่งครูตรี โรงเรียนวัดชนะสงคราม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร^๑ ทำหน้าที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้สอนและติดตามนักเรียนรุ่นนี้ถึง ๕ ปี เป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักคิดและกล้าแสดงออกตามวิถีทางประชาธิปไตย มีกลวิธีที่ดีในการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีความรับผิดชอบและมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ได้ปลุกฝังให้นักเรียนมีวิธีการเรียนหรือวิธีการทำงานที่เป็นระบบจนคิดเป็นนิสัย โดยให้มีการระดมความคิด วางแผนการปฏิบัติงานแล้วปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขการทำงานในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

นางสาววรรณิเริ่มเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เริ่มนำวิธีวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้นเป็นครู โดยได้ทดลองการสอนอ่านในชั้นประถมตอนต้นระหว่างปีการศึกษา ๒๕๐๐ - ๒๕๐๓ ที่โรงเรียนวัดชนะสงคราม ผลงานวิจัยชิ้นนี้ได้จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษามาก

จากการเป็นครูที่มีคุณภาพ เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ จึงได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์โทประจำจังหวัดพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เอกในปีเดียวกัน ระหว่างทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์ได้เอาใจใส่ต่องานนิเทศการศึกษาอย่างมาก ได้เดินทางไปนิเทศโรงเรียนแถบชานเมืองอย่างต่อเนื่อง การเดินทางสมัยนั้นลำบากมาก ต้องขึ้นรถ ลงเรือ และเดินเท้าเป็นระยะทางไกลกว่าจะถึง

^๑ ปัจจุบันคือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนแต่ละโรง ทั้งต้องนำสื่อ อุปกรณ์การเรียนไปสาธิตการสอน สาธิตการผลิตสื่อ รวมทั้งต้องนำอาหารไปรับประทานเองด้วย ภาพการทำงานของนางสาววรรณิ สร้างความประทับใจ ได้รับการยอมรับนับถือและได้รับความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอนจากครูผู้สอนเป็นอย่างมาก

หลังจากเริ่มงานศึกษานิเทศก์ได้เพียง ๖ เดือน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่เอก โรงเรียนคาราคาม ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาเปิดใหม่ ใกล้ท้องฟ้าจำลองกรุงเทพ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร เมื่อไปดำรงตำแหน่งครั้งแรก โรงเรียนมีอาคารเรียนหลังเดียว ตั้งอยู่ด้านในสุดของสนามกรุงเทพคริสเตียน^๑ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๘๐ ไร่ เป็นที่เปลี่ยว รกร้าง ห่างจากถนนสุขุมวิท ไม่มีถนนเข้าโรงเรียน นางสาววรรณิจึงเป็นผู้นำในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียน ในช่วงแรกร่วมกับครูและนักเรียนหลังเลิกเรียนและวันหยุดราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และพัฒนาโรงเรียนคาราคามอย่างต่อเนื่อง ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนนี้ นับแต่เป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ จนถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ ๙ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๓๒ รวม ๒๖ ปี จนเกษียณอายุราชการ ด้วยความรักผูกพันกับงานการศึกษาที่นี้ พัฒนาโรงเรียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ กรมสามัญศึกษา (เดิม) ได้ใช้เป็นโรงเรียนทดลองโครงการทางวิชาการหลายโครงการ เช่น โครงการทดลองสอนโดยไม่แบ่งชั้นเรียน (Non-graded School) โครงการทดลองเลื่อนชั้น โดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น (Automatic Promotion) จนได้รับผลดี แล้วจึงขยายผลการทดลองไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนอื่นๆ ของกรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่น่าเสียดายต่อมาภายหลังก็ล้มเลิกโครงการนี้ และเนื่องจากโรงเรียนคาราคามตั้งอยู่ใกล้ศูนย์พัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ โรงเรียน

^๑ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา อาคารยูเนสโก เป็นต้น

คาราคามจึงเป็นแหล่งทดลองทางวิชาการของกรมวิชาการอีกด้วย เช่น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ โดยมอบให้กรมวิชาการเป็นหน่วยงานดำเนินการ คณะทำงานของกรมวิชาการได้ใช้บุคลากรของโรงเรียนคาราคามทั้งครูและนักเรียน เป็นแหล่งทดลองแนวความคิด วิธีสอน ตลอดจนสื่อต่างๆ อยู่เสมอ จนเรียกได้ว่าโรงเรียนคาราคามเป็นโรงเรียนสาธิตของศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการก็ว่าได้ โรงเรียนคาราคามจึงเป็นที่ยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นอย่างกว้างขวางตลอดมา

ปัจจัยส่งเสริมให้การพัฒนาโรงเรียนคาราคามของนางสาววรรณีประสบผลสำเร็จนั้น มาจากความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความคิด รวมทั้งความพร้อมในด้านกำลังทรัพย์ กำลังใจ และบุคลิกเฉพาะตัว โดยนางสาววรรณีจะเป็นผู้นำในการคิด ผู้นำในการทำงาน และเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา เมื่อเกิดข้อขัดข้อง จะวางตนให้ความสนิทสนมกับผู้ได้บังคับบัญชาเสมือนพี่น้อง มีความรักความเมตตาต่อนักเรียน คนงาน ภารโรง อย่างจริงใจสม่ำเสมอทั่วหน้า เช่น เมื่อครูหรือนักเรียน ตลอดจนคนงานภารโรงและสัตว์เลี้ยงในโรงเรียนเจ็บป่วย หรือได้รับความเดือดร้อนด้วยประการทั้งปวง นางสาววรรณีจะให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ แม้จะต้องได้รับความลำบากหรือต้องใช้จ่ายเงินส่วนตัวเป็นจำนวนมากเพียงใดก็มีได้คำนึงถึง ในช่วงปิดภาคเรียนจะพาคณะครูและครอบครัวไปทัศนศึกษา และประชุมปฏิบัติการนอกสถานที่ตามจังหวัดต่างๆ เป็นประจำทุกปี ซึ่งได้ทั้งความสนุกสนานและได้งานไปพร้อมกัน โดยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด ส่วนครูที่มีปัญหาเรื่องหนี้สินก็จะมอบเงินส่วนตัวให้ใช้คืนแก่เจ้าหนี้แล้วผ่อนใช้เป็นรายเดือนตามกำลังความสามารถของคนนั้นๆ โดยไม่คิดดอกเบี้ย เป็นผลให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

ถึงแม้นางสาววรรณีมีรูปร่างค่อนข้างท้วมแต่มีความคล่องแคล่วว่องไว ตรงต่อเวลา เข้มแข็ง เอาจริงเอาจัง สิ่งงานชัดเจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ยึดความถูกต้องบนพื้นฐานของความมีเหตุผล จะชี้แนะและตักเตือนโดยไม่ทำให้ผู้ถูกเตือนเกิดความอาย เป็นคนละเอียดรอบคอบ ศึกษาอุปนิสัยใจคอของแต่ละคนได้อย่างถูกต้องลึกซึ้ง สามารถจดจำเรื่องราว พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลากรได้อย่างแม่นยำ

นางสาววรรณเป็นผู้มีความเสียสละ อุทิศกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ให้แก่วงการการศึกษา การศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้มาก เช่น ได้ตั้งมูลนิธิการศึกษาคาราคาม กองทุนสวัสดิการครูโรงเรียนคาราคามประเภท ออมทรัพย์ เพื่อนำดอกผลมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษา เล่าเรียนและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ครูผู้มีความจำเป็นเฉพาะตัว สละทรัพย์และได้ร่วมกับกรมตำรวจดำเนินการสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๒ โรงเรียน คือ พ.ศ. ๒๕๑๘ โรงเรียนวิเศษกุล ตำบลไร่ป่า อำเภอทองผาภูมิ และ พ.ศ. ๒๕๓๑ โรงเรียนสุนทรเวช ตำบลเสนห์พร่อง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อน้อมเกล้า ฯ ถวายแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สนับสนุนการจัดงานดนตรีไทยประถมศึกษาของสมาคมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแห่งประเทศไทย ร่วมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร นำรายได้ทูลเกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อการกุศลต่าง ๆ ตามพระราชอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๑ ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ บริจาคที่ดินจำนวน ๑๕๖ ไร่ ที่ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้เป็นที่สร้างวัดวรณิธรรมกายาราม^๑ พ.ศ. ๒๕๑๗ บริจาคทรัพย์จำนวน ๖,๑๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านหนึ่งแสนบาทถ้วน) สร้างหอเจริญวิปัสณาที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ เขตบางขุนเทียน และบริจาคทรัพย์จำนวน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่ล้านบาทถ้วน) บูรณะวิหารพระนอน วัดราชโอรสาราม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

^๑ ปัจจุบันเป็นชื่อ วัดพระธรรมกาย

นางสาววรรณิเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง ได้ดำเนินชีวิตตามแนวพระบรมราโชวาท สนองพระราชดำริในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมพัฒนาสถานที่เพื่อสาธารณประโยชน์ บริจาคทรัพย์โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัยเนื่องในวโรกาสวันสำคัญต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและพระบรมวงศานุวงศ์เป็นประจำทุกปี พร้อมทั้งแต่งคำประพันธ์ถวายพระพรชัยมงคลและเพลงถวายพระพรไว้หลายเพลง ร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติถวายชัยมงคลกับทางราชการ ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้านเพื่อพระราชทานแก่ลูกเสือชาวบ้านทั่วไป น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินและสิ่งก่อสร้างในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นต้น

ตลอดเวลาการรับราชการครู นางสาววรรณิได้ประพฤติตนตามจรรยาบรรณครู เป็นครูแท้ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ตลอดมา โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างของนักบริหารและนักวิชาการที่ดี ได้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการไว้หลายเรื่อง เช่น

- รายงานการทดลองการสอนอ่านในชั้นประถมศึกษาตอนต้น
- รายงานเรื่อง “การนำแนวทางการนำหลักวิชาและเทคนิคการบริหารงานไปใช้ในการปฏิบัติงาน”
- หนังสืออ่านประกอบชั้นประถมศึกษาเรื่อง “พระมหากษัตริย์รัตนโกสินทร์”
- หนังสือ “หลักการเขียนภาษาไทย”
- หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับวัยเริ่มเรียนหลายเรื่อง เช่น “หมูอู๊ด-หมูแอ๊ด” “ตาโต ตาดี”
- หนังสือ “บทร้อยกรองฝึกทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑”
- บทความเรื่อง “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ” “โรงเรียนที่

โรงเรียนน้อง” “สะบ้า” ฯลฯ

นอกจากผลงานทางวิชาการดังกล่าวแล้ว นางสาววรรณยังมีผลงานในฐานะประธานและกรรมการในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ หลายคณะ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาและตรวจผลงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) และคุรุสภา เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่บุคลากรทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นตลอดมา

ด้วยผลงานที่ประจักษ์ชัดและมีคุณค่าต่อสังคมอย่างยิ่ง นางสาววรรณจึงได้รับการประกาศเกียรติคุณในด้านต่างๆ เช่น พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณสภากาชาดไทย พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับรางวัลชอล์กทองคำผู้บริหารดีเด่นสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) และเหรียญลูกเสือสดุดีสภาการลูกเสือแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับเหรียญนักโคตรมกิตติมศักดิ์ชั้น ๑ กรมตำรวจ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับเกียรติคุณเป็นครูผู้มีคุณธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพคุรุสภา และ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับเกียรติคุณบัตรสดุดีปุษนิยบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ประถมาภรณ์มงกุฎไทย และทวิติยาภรณ์ช้างเผือก

โดยปกตินางสาววรรณเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง แต่หลังจากเกษียณอายุราชการได้ ๖ ปี ก็เริ่มป่วยด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจและได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสมิติเวชเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา จน พ.ศ. ๒๕๓๙ อาการป่วยได้ลุกลามจนเกิดเป็นมะเร็งที่มดลูกและถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ สิริอายุได้ ๖๗ ปี ๖ เดือน ๒๓ วัน

คณะครูอาจารย์โรงเรียนคาราคามได้เขียนบันทึกในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนางสาววรรณ โดยอ้างอิงคำกล่าวของนางสาววรรณที่พูดกับคณะครูอาจารย์ในโอกาสครบวาระเกษียณอายุราชการของคนเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน

พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่แสดงถึงความมุ่งมั่น ความผูกพัน และความภูมิใจในวิชาชีพครู เพื่อสร้างกำลังใจให้ครูอาจารย์รุ่นหลังไว้ตอนหนึ่งว่า

“...พวกเธอทำงานกันเพลินๆ เดียวก็ครบวาระแล้ว ไม่นานเลย เมื่ออยู่ในหน้าที่ก็ตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด จะได้เป็นความภูมิใจ เมื่อพ้นจากหน้าที่ ผลงานของเราจะอยู่ในความทรงจำของเพื่อนร่วมงานและนักเรียนที่ผ่านเราไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า นับร้อยนับพันคน...”

นายเอกวิทย์ ณ ถลาง ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาได้กล่าว ยกย่องนางสาววรรณีว่า

“อาจารย์วรรณี เมื่อเป็นครูก็เป็นครูที่ดีมาก เมื่อเป็นผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดีเยี่ยม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอย่างสูง รักเด็ก เป็นชีวิตจิตใจ ผู้ได้บังคับบัญชารักและเคารพอาจารย์วรรณีมาก

โดยนิสสัยส่วนตัวเป็นคนเด็ดขาด ตรงไปตรงมา ถือสันโดษ ทั้งๆ ที่มีทรัพย์สินมรดกมากมายไม่ยึดติดในวัตถุ ฝักใฝ่ในการปฏิบัติธรรม และบำเพ็ญกรรมียกใจเพื่อสาธารณประโยชน์ตลอดมา นับได้ว่า อาจารย์วรรณีเป็นบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติอย่างน่าสรรเสริญยิ่ง”

นายอำนาจ พุทธิ

ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น

นายธเนศ ชำเกิด

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์วรรณี สุนทรเวช ป.ม., ท.ช. ณ ฌาปนสถาน
วัดธาตุทอง วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐.

นายสมพงศ์ คหิทรพงศ์

พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๕๔๐

นายสมพงษ์ คหิทรพงศ์

พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๕๔๐

นายสมพงษ์ คหิทรพงศ์ เกิดที่ตำบลบางกอกน้อย^๑ อำเภอบางกอกน้อย^๒ จังหวัดธนบุรี^๓ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นบุตรคนเดียวของ นายสวัสดิ์ นางเพลิน คหิทรพงศ์ บิดารับราชการสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๙ นายสมพงษ์เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเทศบาล โพธาราม จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ แล้วเข้าเรียนต่อชั้นสูงขึ้นจนจบการศึกษาแต่ละระดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๘๘ จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ จากโรงเรียนประจำอำเภอโพธาราม “โพธารวมนาเสนี”

พ.ศ. ๒๔๙๑ จบประโยคครูประถม (ป.ป.) จากโรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดธนบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๒ สอบได้ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

พ.ศ. ๒๕๑๖ จบปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาบริหารการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จังหวัดพระนคร

^๑ ปัจจุบันแบ่งท้องที่การปกครองออกเป็นแขวงศิริราชและแขวงวัดอรุณอมรินทร์

^๒ ปัจจุบันเป็นเขตบางกอกน้อย

^๓ ปัจจุบันรวมอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานคร

นายสมพงศ์เริ่มรับราชการตำแหน่งครูรอง ชั้นจัตวา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูประจำกรม ชั้นจัตวา รับเงินเดือนอัตรา ๖๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ในปีเดียวกันนี้ นายสมพงศ์ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูจัตวา โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา อำเภอบางแพ จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ครั้นถึงวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ก็ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูจัตวา โรงเรียนบ้านโป่ง “รัตนราชกัญญาบำรุง” อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปฏิบัติการสอนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้จนถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเวลาประมาณ ๑๑ ปี

นายสมพงศ์ได้รับมอบหมายให้เป็นครูประจำชั้น ครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ชั้นมัธยมปีที่ ๑ - ๓ และสอนวิชาพีชคณิต ชั้นมัธยมปีที่ ๔ - ๖ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๔๙๔ - ๒๕๐๕ ตลอดเวลาที่นายสมพงศ์รับราชการ ณ โรงเรียนบ้านโป่ง “รัตนราชกัญญาบำรุง” ก็ได้ดำรงตนเยี่ยงครูที่ดี นายสมพงศ์เป็นครูที่มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งด้านสุขภาพอนามัย การแต่งกาย และความประพฤติอันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน สอนดีด้วยการเตรียมการสอน รายวิชาก่อนปฏิบัติการสอนตามขั้นทั้งห้าของแฮร์บาร์ต สเปนเซอร์ ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นการเตรียมการสอนที่ดีมากในสมัยนั้น กิจกรรมใดที่เห็นว่านักเรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงได้ เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม เป็นต้น นายสมพงศ์ได้นำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติจากพระสงฆ์ในวัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนเป็นประจำ ในการสอนวิชาการต่างๆ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ นายสมพงศ์ได้แนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตามควรแก่กรณี

ในด้านการปกครอง นายสมพงศ์ก็นำความรู้จากวิชาจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและจิตใจของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะนักเรียน

วัยรุ่น นายสมพงษ์สามารถกล่อมเกล้าให้อยู่ในระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี นายสมพงษ์สอนให้นักเรียนยึด “อิทธิบาทสี่” อันเป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ด้วยความมีศักยภาพและจริยธรรมอันดีงามของนายสมพงษ์ จึงได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยครูใหญ่อีกหน้าที่หนึ่ง ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๐๕

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ นายสมพงษ์ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้ไปรับการอบรมการใช้หลักสูตรที่สำนักงานผู้ตรวจการศึกษา ประจำภาคศึกษา ๕ ณ จังหวัดราชบุรี แล้วนำผลการอบรมมาขยายผลให้แก่ครูในโรงเรียนได้รับการเรียนรู้และนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนต่อไป อนึ่ง เนื่องจากในท้องที่อำเภอบ้านโป่ง ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตร นายสมพงษ์จึงสนับสนุนให้โรงเรียนส่งเสริมการสอนวิชาเกษตรกรรมศิลป์อันเป็นแขนงหนึ่งของหมวดศิลปปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนจากโรงเรียนไปฝึกปฏิบัติที่บ้านและให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่ผู้ปกครองตามควรแก่กรณีอีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๕ นายสมพงษ์ได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่ศรีโรงเรียนบางหลวงวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก นายสมพงษ์ได้นำประสบการณ์ของตนจากโรงเรียนบ้านโป่ง “รัตนราชภรณ์บำรุง” ไปประยุกต์ใช้บริหารโรงเรียนแห่งใหม่ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการและจุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดศิลปศึกษา และศิลปปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมและอาชีพของท้องถิ่น ทั้งยังได้นำครูในโรงเรียนเข้าสู่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย ยังผลให้การบริหารโรงเรียนของนายสมพงษ์มีความก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมาก ครูในโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามหลักวิชา มีห้องปฏิบัติการวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาอาชีพ และห้องสมุด

สำหรับครู นักเรียน ครบตามสภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประชาชน
ในชุมชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

พ.ศ. ๒๕๐๗ นายสมพงศ์ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่ตรี
โรงเรียนจิวรายบุญมีรังสฤษฎ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เนื่องจาก
โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในชนบท (ค.ม.ช.)
ของกรมวิสามัญศึกษา (ปัจจุบันคือกรมสามัญศึกษา) ซึ่งได้รับความช่วยเหลือด้าน
อุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาศิลปศึกษา และวิชาอาชีพแขนง
ต่างๆ จากองค์การยูนิเซฟ แม้โรงเรียนแห่งนี้จะมีความพร้อมด้านอาคารเรียน
อาคารพิเศษ และอุปกรณ์การเรียนการสอนมาก แต่พบว่าโรงเรียนแห่งนี้มีปัญหา
ด้านการใช้หลักสูตร เช่น การเตรียมการสอน การใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียน
การสอน การวัดผลประเมินผลตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช ๒๕๐๓ แทบทุกรายวิชา นายสมพงศ์จึงได้นำประสบการณ์การใช้
หลักสูตรมาปรับประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ขอความช่วยเหลือจากหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมวิสามัญศึกษาในสมัยนั้น ที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการ ค.ม.ช. ให้มาในเทศ
เพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะการพัฒนาการใช้หลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น นายสมพงศ์
ได้สนองนโยบายการใช้หลักสูตรด้วยการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาสอนวิชา
ศิลปศึกษาแขนงดนตรีไทย ขบร้อง ฟ้อนรำ และสอนวิชาเกษตรกรรมศิลป์
แขนงการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ อันเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และช่วย
สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอีกด้วย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา
สามัญก็จัดส่งครูไปรับการอบรมจากหน่วยศึกษานิเทศก์ และหรือไปศึกษากรณี
ตัวอย่างจากโรงเรียนในโครงการที่จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อจะ
ได้นำประสบการณ์และการเรียนรู้กลับมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนใน
โรงเรียนของตนให้มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม นายสมพงศ์บริหารโรงเรียนด้วยความ
อุทิศวิริยะ อุทิศตนเพื่อการศึกษาทุกด้าน ทำให้มีปริมาณและคุณภาพงาน

เพียงพอกับการขอเลื่อนขั้นเป็นครูใหญ่โทหลังจากที่สอบแข่งขันได้แล้ว โดยไม่ต้องย้ายไปดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนแห่งอื่น จากการตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ ค.ม.ช. ของหัวหน้าโครงการและคณะ^๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ก็พบว่าโรงเรียนแห่งนี้ดำเนินงานตามโครงการอย่างมีคุณภาพดีทุกด้าน อันเป็นที่ยอมรับของกรมวิสามัญศึกษาในสมัยนั้น

พ.ศ. ๒๕๒๐ นายสมพงษ์ได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนสามพรานวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าโรงเรียนจิวรายบุญมีรังสฤษดิ์ และได้รับความช่วยเหลือตามโครงการ ค.ม.ช. ด้วยงบประมาณของกรมวิสามัญศึกษาในสมัยนั้นมาก่อนแล้ว นายสมพงษ์ได้นำประสบการณ์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้พัฒนาการบริหารโรงเรียนให้ดีขึ้น ทุกด้านจนมีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนระดับอำเภอแห่งอื่น ๆ ในจังหวัดนครปฐม

พ.ศ. ๒๕๒๒ นายสมพงษ์ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ระดับ ๕ โรงเรียนวัดคอนคูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โรงเรียนแห่งนี้อยู่ในบริเวณวัดคอนคูมซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสมาตั้งแต่แรกตั้ง นายสมพงษ์ซึ่งไปเป็นผู้บริหารได้เร่งรัดพัฒนาโรงเรียน ๒ ประการ คือ

ประการแรก เป็นการเร่งปรับปรุงแก้ไขสภาพบริเวณ อาคาร สถานที่ ให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัยต่อการใช้สอย ด้วยตนเองมีครอบครัวอยู่ที่อำเภอบ้านโป่งและเคยเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนบ้านโป่ง “รัตนราษฎร์บำรุง” มาเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี จึงได้รับการช่วยเหลือจากชาวบ้านและบรรดาศิษย์ทั้งหลายในการพัฒนาอาคาร สถานที่ และบริเวณโรงเรียนอย่างเต็มที่ นายสมพงษ์ใช้เวลาดำเนินงานเพียง ๑ ปี ได้ปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น เช่น ปรับปรุงสนาม ทางเดินที่เคยขึ้นและและน้ำท่วมในฤดูฝน ให้เป็นสนามและทางเดินที่ปลอดน้ำท่วมใช้การได้ตลอดปี

^๑ ผู้เขียนได้ร่วมคณะไปติดตามและประเมินการจัดการเรียนการสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ด้วย

สร้างโรงอาหาร สนามบาสเกตบอล เป็นต้น

ประการที่สอง เป็นการนำครู อาจารย์เข้าสู่การใช้และพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แทนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ เนื่องจากหลักสูตรใหม่ได้กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรซึ่งแตกต่างไปจากหลักสูตรเดิมหลายประการ เมื่อนายสมพงศ์ไปรับการอบรมการบริหารหลักสูตรและการใช้หลักสูตรจากหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^๑ เขตการศึกษา ๕ จังหวัดราชบุรีแล้ว ก็นำผลการอบรมกลับมาขยายผลให้แก่ครูอาจารย์เข้าสู่การใช้หลักสูตรด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการศึกษาหลักสูตร ฝึกวิเคราะห์หลักสูตรตามขั้นตอนจนสามารถกำหนดจุดประสงค์ย่อยของเนื้อหาวิชาได้ และเขียนแผนการสอนได้เป็นอย่างดี

สำหรับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพซึ่งมีชั้นใหม่ในโครงสร้างหลักสูตรนั้น นายสมพงศ์ได้นำประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้ในเชิงนิเทศ ให้ครูอาจารย์สามารถจัดการเรียนการสอนวิชาการงานและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ นายสมพงศ์ได้ปรับโครงสร้างของงานวิชาการให้มีผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ มีหัวหน้ากลุ่มวิชารับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลในกลุ่มวิชานั้นๆ จัดประชุมย่อยสำหรับกลุ่มวิชาต่างๆ ในเชิงสัมมนาเพื่อรับฟังปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนและช่วยกันหาข้อยุติในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันก็คอยให้คำปรึกษาหารือและอำนวยความสะดวกแก่ครู อาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความคล่องตัวอยู่เสมอ นับได้ว่านายสมพงศ์บริหารการใช้หลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ จึงได้รับการสนับสนุนจากกรมสามัญศึกษาให้เพิ่มอาคารเรียน อาคารพิเศษตั้งแต่

^๑ กรมวิสามัญศึกษาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมสามัญศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๒ เป็นเงินประมาณ ๑๒ ล้านบาท

ผลการบริหารหลักสูตรอย่างมีคุณภาพของนายสมพงศ์ ทำให้โรงเรียนวัดคอนคูมมีความก้าวหน้าขึ้นมาตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้เข้าโครงการผู้นำการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดกลาง ปรากฏว่าโรงเรียนแห่งนี้มีความเป็นเลิศด้านโครงการวิทยาศาสตร์ ด้านกีฬาฟุตบอล และด้านการแกะสลักเทียนพรรษา ส่วนนายสมพงศ์ก็ได้รับการเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการในปีนี้ด้วย

พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้เป็นผู้แทนเขตการศึกษา ๕ จัดส่งทีมฟุตบอลของโรงเรียนเข้าแข่งขันฟุตบอลโค้กคัพ ฟุตบอลเยาวชนแห่งชาติ ฯลฯ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ปรับปรุงห้องพิมพ์ดีด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องช่างยนต์ ห้องช่างไฟฟ้า และห้องคหกรรม ให้ครบครันด้วยอุปกรณ์การเรียนการสอน

พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับยกย่องจากกรมสามัญศึกษาให้เป็นโรงเรียนนำร่องการพัฒนาวิชาชีพ

นายสมพงศ์ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคอนคูม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๓ เป็นเวลา ๑๑ ปี และเกษียณอายุราชการเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

นายสมพงศ์สมรสกับนางสาวบุญมี แต่ผู้ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ มีบุตร ๗ คน ได้แก่ นายประพัฒน์ นางทัศนีย์ เพ็ญพิมูลรัตน์ นางวนิดา ทาญวานิช นายศรายุทธ นางนุชนาฏ ทิพยะวัฒน์ นางกรรณิกา แซ่มประเสริฐ และนางสาวเบ็ญจวรรณ คหิณฑพงษ์ บรรดาบุตรทุกคนได้รับการศึกษาเล่าเรียนจนจบระดับปริญญาทั้งสิ้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ทวีติยาภรณ์
มงกุฎไทย ตริตาภรณ์ช้างเผือก และเหรียญจักรพรรดิมาลา

หลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว นายสมพงศ์ก็ยังคงสนับสนุนการศึกษาของ
โรงเรียนและทำนุบำรุงวัดคอนคูนอย่างสม่ำเสมอ บั้นปลายชีวิตก็ได้เป็นแกนนำจัดตั้ง
“มูลนิธิเพื่อการศึกษาชุมชนคอนคูน” ได้สำเร็จ มีเงินทุนในระยะแรกตั้งประมาณ
๖๐๐,๐๐๐ บาท (หกแสนบาทถ้วน)

นายสมพงศ์ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจล้มเหลว เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม
พ.ศ. ๒๕๔๐ สิริอายุได้ ๖๖ ปี ๑๐ เดือน ๑๖ วัน

นายสมพงศ์มีความเด่นเป็นเลิศด้านการบริหารการใช้หลักสูตรมัธยม
ศึกษาดังแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้นมาจนเกษียณอายุราชการ นับเป็นผู้บริหาร
โรงเรียนที่ดีคนหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ

นายประพัฒน์ คตินทรพงศ์

นางกรรณิกา แซ่มประเสริฐ

ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น

นายวิศิษฐ์ ดวงสงค์

ผู้เรียบเรียง

นางสะอาดศรี สวันตร์จณ์

พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๕๓๓

นางสะอาดศรี สวันตร์จัน

พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๕๓๓

นางสะอาดศรี สวันตร์จัน เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ที่ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนสุดท้อง ของ นายโพธิ์ นางลูกจันทน์ ส่งศรี มีพี่ร่วมบิดามารดา ๖ คน คือ นางวิไล ยุคศิริตัน (ถึงแก่กรรม) นายอรุณ (ถึงแก่กรรม) นางอมรา แสงสิงแก้ว นางสาวเกษร (ถึงแก่กรรม) นายฉลาด และนายจุมพล ส่งศรี (ถึงแก่กรรม)

การเรียนระดับประถมศึกษา นางสะอาดศรีเข้าเรียนที่โรงเรียนราษฎร์ “วิไลวัฒนา” อำเภอเมืองอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๔๘๔ จบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว เข้าเรียนต่อระดับมัธยมที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดอุบลราชธานี “นารีนุกูล” พ.ศ. ๒๔๙๐ จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเพาะช่างจังหวัดพระนคร พ.ศ. ๒๔๙๔ จบชั้นประโยคครูประถมศึกษา (ป.ป.ช.) เมื่อเรียนจบแล้ว กลับไปรับราชการที่จังหวัดอุบลราชธานี และได้ศึกษาด้วยตนเอง พ.ศ. ๒๕๐๕ สมัครสอบได้รับประกาศนียบัตรครุมัธยมศึกษา (ป.ม.ช) พ.ศ. ๒๕๑๖ สำเร็จวุฒิ การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. ๒๔๙๕ นางสะอาดศรีได้รับบรรจุแต่งตั้งเป็นครูจตุวา ที่โรงเรียน เขมราฐ อำเภอเขมราฐ ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนติดกับแม่น้ำโขงอยู่ห่างไกลจาก ตัวจังหวัด ในสมัยนั้นการไปมาค่อนข้างลำบาก พ.ศ. ๒๔๙๖ ย้ายจากอำเภอ เขมราฐไปเป็นครูจตุวา โรงเรียนประจำจังหวัดอุบลราชธานี “เบ็ญจมะมหาราช” พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๔๙๙ จังหวัดได้ขอยืมตัวนางสะอาดศรีไปช่วยราชการเป็นครูสอน วิชาศิลปการช่าง ที่โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๐๒ โอนมาดำรง

ตำแหน่งครูจัตวา โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุบลราชธานี เมื่อโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูย้ายไปรวมกับฝึกหัดครูอุบลราชธานีเป็นวิทยาลัยครูอุบลราชธานี นางสะอาดศรีได้สอนวิชาศิลปการช่างที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานีเช่นเดิม พ.ศ. ๒๕๐๕ เลื่อนตำแหน่งเป็นครุตรี วิทยาลัยครูอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๑๐ เลื่อนตำแหน่งเป็นครุโท และย้ายไปดำรงตำแหน่งครุโทที่วิทยาลัยครูจันทระเกษม (สถาบันราชภัฏจันทระเกษมในปัจจุบัน)

นางสะอาดศรีถือกำเนิดในสกุลช่างของจังหวัดอุบลราชธานี บิดาเป็นช่างทอง ช่างเขียน ช่างแกะสลัก และช่างก่อสร้าง มารดาเป็นช่างทอผ้า มีฝีมือทอผ้าไหมมัดหมี่ ผ้ายก และผ้าจกที่มีลวดลายสวยงาม บุตรชาย-หญิง ในครอบครัวนี้ล้วนมีความสามารถในด้านงานช่างแทบทุกคน นางสะอาดศรีเป็นครูช่างศิลปะที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดค้นสนใจสิ่งแปลกใหม่ และกล้าแสดงออก งานฝีมือของโรงเรียนสตรีฝึกหัดครู และวิทยาลัยครูอุบลราชธานีสมัยที่นางสะอาดศรีสอนนั้นเด่นมาก ถ้ามีงานประจำปีของทางราชการที่ทางโรงเรียนหรือวิทยาลัยจะต้องส่งงานประดิษฐ์เข้าประกวดชิงรางวัล เช่น ประดิษฐ์ประทีปโคมไฟหรืองานประดิษฐ์ดอกไม้ นางสะอาดศรีจะเป็นผู้วางแผนและควบคุมงาน วิทยาลัยครูอุบลราชธานีมักจะได้รับรางวัลชนะเลิศ หรือรองชนะเลิศอยู่เสมอ งานฝีมือที่มอบหมายให้นักศึกษาทำจะเป็นงานที่แปลก สวยงามและนำไปใช้เป็นประโยชน์คุ้มค่า ที่ห้องศิลปะของนางสะอาดศรีจะมีงานประดิษฐ์ที่แปลกใหม่แสดงให้เห็นอยู่เสมอ นอกจากนี้นางสะอาดศรีชอบเล่นกีฬาทุกชนิด และเป็นนักกีฬาบาสเก็ตบอลสมัครเล่นในทีมของโรงเรียนสตรีฝึกหัดครู

พ.ศ. ๒๕๑๐ เมื่อย้ายมารับตำแหน่งครุโท วิทยาลัยครูจันทระเกษมได้เป็นครูสอนศิลปะงานช่างประดิษฐ์และตกแต่ง พ.ศ. ๒๕๑๘ เลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์โท พ.ศ. ๒๕๒๐ เลื่อนเป็นอาจารย์ ๑ ระดับ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นอาจารย์ ๑ ระดับ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ และ พ.ศ. ๒๕๒๖

เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๖ ได้รับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาที่ตติยศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของวิทยาลัยครูจันทระเกษม ติดต่อกัน ๒ วาระ คือ พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๗

นางสะอาดศรีเป็นครูที่รักงานศิลป์ ประกอบกับเป็นผู้มีพรสวรรค์ในด้านนี้ จึงผลิตผลงานได้มากมาย ครูอาจารย์ที่ร่วมงานวิชาต่างๆ ของแต่ละคณะ เมื่อมีการอบรมสัมมนา ไม่ว่าจะเป็นการจัดตกแต่งห้องประชุม หรือการจัดทำสื่อการสอน จะได้รับความร่วมมือจากนางสะอาดศรีเสมอ และทุกครั้งที่วิทยาลัยจัดหาของที่ระลึกแก่วิทยากรและผู้ใหญ่ที่วิทยาลัยเคารพนับถือ นางสะอาดศรีจะเป็นคนเลือกสรรจากผลงานที่สอนนักศึกษา ซึ่งมีเก็บไว้ใน “ห้องสี่ขาว” ของภาควิชาอุตสาหกรรมศิลป์อย่างมากมาย และเป็นที่พอใจของครูอาจารย์

งานศิลปะตกแต่ง งานออกแบบ เป็นงานที่นางสะอาดศรีถนัด การให้สีห้อง การเลือกสีม่าน การเลือกสรรครุภัณฑ์ประจำห้องอธิการ ห้องประชุมเล็ก ห้องประชุมของคณะวิทยาศาสตร์และห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์ ตลอดจนการให้สี เช่น แบบสีของประำพิธีในงานฉลองครบรอบ ๕๐ ปี ของวิทยาลัย นางสะอาดศรีออกแบบได้สวยงามน่าชมและเหมาะสม

ผลงานที่คึกคักขึ้นชมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของนางสะอาดศรีก็คือ ผลงานจากการเสนองานประดิษฐ์ ตลอดจนของเล่นสำหรับเด็ก ซึ่งมีผลงานแปลกใหม่และสวยงามนับจำนวนมาก เป็นต้นว่า

งานประดิษฐ์จากเศษวัสดุในรูปแบบต่างๆ เป็นผลงานที่สะท้อนชีวิตไทย งานบางชิ้นประดิษฐ์จากเศษวัสดุ โดยการใช้ศิลปะการพับกระดาษผสมผสานกับจิตรกรรมประยุกต์นำไปใช้เป็นภาพฝาผนังได้อย่างงดงาม

ประดิษฐ์ขอประดับฝาผนังที่เหมือนของจริง

งานบางชิ้นใช้ไม้ไผ่ลำเล็กๆ ที่ทำง่ายมาประกอบเป็นรูปทรงแปลกๆ ใช้รองกระถางต้นไม้หรือทำเป็นภาชนะใส่ของที่มีรูปร่างสวยงาม

ประดิษฐ์ค้นฉ่องส่องหน้าโดยฉลุรอบเป็นลวดลายและรูปทรงสวยงาม ทั้งแบบตั้งโต๊ะและกระจกขนาดใหญ่ตั้งกับพื้น

ประดิษฐ์นาฬิกาแขวนแบบต่าง ๆ ใช้เป็นสื่อการสอนและเครื่องประดับบ้าน

ประดิษฐ์ม่านบังตาทำด้วยโครงเหล็กให้ดูแข็งแรงและอ่อนช้อย ตัวม่าน ประดิษฐ์จากพลาสติกที่ตัดรูปทรงเป็นเหลี่ยม เป็นรูปแบบสีสันตามต้องการ แม้ กระจกม่านก็สามารรถประดิษฐ์เป็นกระเป่าถือของสุภาพสตรีได้

งานประดิษฐ์สื่อการสอนวิชาสุขศึกษา เป็นรูปหัวใจของมนุษย์ และ ร่างกายมนุษย์ผ่าซีกเห็นอวัยวะภายในและมีคำอธิบายประกอบ งานนี้แฝงไว้ด้วย ศิลปะ ใช้สำหรับสอนหรือประดับห้องก็ได้

การประดิษฐ์ของเล่นเด็กมีเป็นจำนวนมาก เช่น ประดิษฐ์รถยนต์ใน รูปแบบต่าง ๆ สัตว์ต่าง ๆ มี นก กระต่าย กวาง ช้าง เต่า และผีเสื้อ เป็นต้น

ต้น พ.ศ. ๒๕๓๓ นางสะอาดศรีเริ่มมีอาคารอ่อนเพลีย แต่ยังคงมาปฏิบัติ ราชการตามปกติ งานอบรมครั้งสุดท้ายเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเชิญ เป็นวิทยากรของคณะครุศาสตร์ อบรมครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นนทบุรี ในกลุ่มกรรมการและพื้นฐานอาชีพ การเป็นวิทยากรครั้งนี้สร้างความ ประทับใจให้แก่ผู้เข้าอบรมมาก ผลงานที่ได้จากการอบรมมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็น แผนการสอน หรืองานประดิษฐ์เศษวัสดุจากกระดาษ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักศึกษา

ในปีนั้นเป็นที่วิทยาลัยครูจันทระเกษมจัดงาน ๕๐ ปี นางสะอาดศรีได้รับ มอบหมายให้จัดทำของที่ระลึกสำหรับใช้ในงานนั้น โดยการประดิษฐ์รูปช้างด้วย เศษวัสดุ มีความสวยงาม นางสะอาดศรีวางแผนที่จะทำให้เสร็จแต่เจ็บป่วยเสียก่อน งานประดิษฐ์ออกมาไม่ทันเผยแพร่ในงาน ๕๐ ปี วิทยาลัยได้นำออกเผยแพร่ใน ภายหลัง งานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นางสะอาดศรีมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันก็คือ การสร้าง “พระสมเด็จเจดีย์จันทระเกษม” สำหรับเป็นพระพุทธรูปที่ระลึกในนาม

ของวิทยาลัย เป็นที่น่าภูมิใจว่างานส่วนนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ต่อมาเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ นางสะอาดศรีเริ่มมีอาการป่วยมากขึ้น คือ มีอาการปวดท้อง และอ่อนเพลีย ทราบต่อมาว่าเป็นมะเร็งที่ตับ จึงได้ลาออกจากราชการในเดือนตุลาคมปีนั้น อาการทรุดหนักลงในเดือนพฤศจิกายน ครั้งสุดท้ายเข้ารับการรักษาที่สถาบันมะเร็งแห่งชาติ เพียง ๗ วันก็ถึงแก่กรรมในวันอาทิตย์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๓ สิริอายุได้ ๕๘ ปี ๑๐ เดือน ๒๕ วัน

นางสะอาดศรีสมรสกับพันเอกพิเศษ ชงัด สวัสดิ์จรณี (ขณะมียศเป็นร้อยโท) มีบุตร ๔ คน คือ นางสาวชুমสาย นางสาวลโรชา นายอาจชาย และนายชัยชน สวัสดิ์จรณี

เรื่องราวชีวิตที่สูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ตริตาภรณ์ช้างเผือก ตริตาภรณ์มงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา

นางสะอาดศรีมีชีวิตการทำงานที่ผูกพันกับศิลปะ ได้ทำงานที่รักมาตลอดชีวิต คือ งานประติมากรรมต่าง ผลงานที่ผลิตออกมา สวยงาม แปลกใหม่ และน่าสนใจ นางสะอาดศรีเป็นคนรักสวยรักงาม แต่งกายประณีต ใจเย็น โอบอ้อมอารี และชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นที่รักของญาติมิตร และเป็นที่เคารพของศิษย์

ในช่วงสุดท้ายของชีวิตเป็นที่น่าเสียดายว่า งานประติมากรรมของนางสะอาดศรีที่จะทำเพื่องานฉลองครบรอบของวิทยาลัยครูจันทระเกษม ๕๐ ปี ไม่ทันได้เสร็จ สมบูรณ์ก็ด่วนเสียชีวิตไปก่อน ด้วยคุณงามความดีของนางสะอาดศรี คณะอาจารย์วิทยาลัยครูจันทระเกษมจึงได้จัดทำหนังสือ “สะอาดศรีอนุสรณ์” เป็นที่ระลึกให้แก่ นางสะอาดศรีในงานพระราชทานเพลิงศพ

รองศาสตราจารย์ ดร.ทองคุณ หงส์พันธุ์ อธิบดีกรมพลศึกษา ซึ่งขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยครูจันทระเกษม ได้เขียนคำไว้อาลัยในหนังสือ “สะอาดศรีอนุสรณ์” ตอนหนึ่งว่า

“...อาจารย์สะอาดศรี ท่านได้ทำความดีคุ้มค่าของ ความเป็นคน และล้ำค่า

สำหรับ ความเป็นครู ท่านคือ ปุชนิยาจารย์ของศิษย์ที่แท้จริง ที่พวกเราที่เป็น
ครูของครูทั้งหลายจะจดจำเอาเยี่ยงอย่าง และจ้กรักษาแนวทางที่อาจารย์ทำไว้
ตลอดไป”

นางประภา สุชินัย

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

“สะอาดศรีอนุสรณ์” ที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นางสะอาดศรี
สวันตวัจฉ์ ดช. ณ เมรุวัดลาดพร้าว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓.

นายสจ็ด สันตะพันธุ์

พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๒๕๓๙

นายสังัด สันตะพันธ์

พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๒๕๓๙

นายสังัด สันตะพันธ์ เกิดวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ที่บ้านเขมราฐ
คุ้มกลาง ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่ ๔ ของ
นายเฉลิม นางสินเพ็ง สันตะพันธ์ มารดาสืบเชื้อสายจากพระเทพวงศา (บุญเข้า)
เจ้าเมืองเขมราฐคนที่ ๓ บิดารับราชการเป็นครูประจำบาล มีพี่ ๓ คน คือ นาง
จรัสศรี สิบทรัพย์ (ถึงแก่กรรม) ร้อยตรีกำจัด ร้อยตรีสวัสดิ์ และน้อง ๒ คน คือ
นางสาวเสงี่ยม และนายพนม สันตะพันธ์

นายสังัดเข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนเขมราฐบ้านไค้ (ปัจจุบันคือโรงเรียน
เขมราฐ) ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๔๙๐ เมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๔ ได้เข้าเรียนต่อที่
โรงเรียนปาลราชภูร์วัฒนา ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ ตั้งอยู่ในวัดกลาง บ้านเขมราฐ
จนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๓ จึงไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๔ ที่โรงเรียนศรีทองวิทยา
ในเมืองอุบลราชธานี โรงเรียนนี้เป็นของตระกูลภูริพัฒน์ ซึ่งนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้ก่อตั้ง

นายสังัดเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ จากโรงเรียนศรีทองวิทยา พ.ศ. ๒๔๙๖
ในปีเดียวกันนั้นได้เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง (ปัจจุบันคือ สถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง) ในกรุงเทพมหานคร จนสำเร็จได้วุฒิประกาศนียบัตร
ประโยคครูมัธยมศึกษา (ป.ม.ช.) พ.ศ. ๒๕๐๑

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ นายสังัดได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นครู
สังกัดกรมสามัญศึกษา ตำแหน่งครูตรี โรงเรียนพญาไท นายอภัย จันทวิมล อธิบดี
กรมสามัญศึกษา ในคราวนั้นให้ไปช่วยราชการที่ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่

จังหวัดอุบลราชธานี (ศ.อ.ศ.อ.)^๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ นายสงค์ได้ทำงานในแผนกโสตทัศนศึกษา ซึ่งเป็นงานที่มีความถนัดมากโดยเฉพาะการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา จนถึงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงย้ายไปเป็นหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี และวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๓ ย้ายไปเป็นหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา (ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ปรับปรุงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ) หลังจากประสบความสำเร็จในการบริหารงาน นายสงค์ได้ย้ายกลับ ศ.อ.ศ.อ. เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายสงค์อุปสมบท ณ วัดกลาง บ้านเขมราฐ อำเภอเขมราฐ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นเวลา ๑ พรรษา

ต้นปีการศึกษา ๒๕๐๕ นายสงค์ได้ลาศึกษาต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) โดยเลือกเรียนสาขาประถมศึกษา วิชาเอกสังคมศึกษา และเรียนจบได้วุฒิกการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ใน พ.ศ. ๒๕๐๗

นายบุญทัน จलयศรี ผู้เคยเป็นผู้อำนวยการ ศ.อ.ศ.อ. ได้เขียนถึงนายสงค์ในหนังสือ สักดิ์ สันตะพันธ์ ตอนหนึ่งว่า

“...พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๗ อาจารย์อภัย จันทวิมล ส่งอาจารย์สงค์และผม

^๑ เป็นศูนย์ฝึกอบรมการศึกษาผู้ใหญ่แห่งที่ ๓ ของโลก ตั้งขึ้นโดยรัฐบาลไทยและองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า THAILAND UNESCO FUNDAMENTAL EDUCATION CENTRE : TUFEC มีนายอภัย จันทวิมล เป็นผู้อำนวยการคนแรก ปัจจุบันเป็นสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนชื่อ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.)

ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร อันเป็นข้อตกลงระหว่างอาจารย์
อภิ และ ดร.สาโรช บัวศรี... เพราะระยะนั้น อาจารย์ ศ.อ.ศ.อ. ที่สำเร็จปริญญา
ยังมีน้อย...”

พ.ศ. ๒๕๐๙ กรมสามัญศึกษาให้นายสงค์ไปรับการอบรมภาษาอังกฤษที่
สถาบันสอนภาษา A.U.A. เป็นเวลา ๙ เดือน เพื่อเตรียมไปศึกษาต่อที่ประเทศ
สหรัฐอเมริกา แต่ด้วยเหตุขัดข้องบางประการทำให้นายสงค์ไม่ได้ไปศึกษาต่อตามที่
กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา นายสงค์ได้มีโอกาส
ไปประชุมสัมมนา ทักษะศึกษาและคุณภาพในประเทศต่างๆ หลายประเทศ ได้แก่
สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย
สาธารณรัฐประชาชนจีน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เยอรมนี เดนมาร์ก และสหรัฐ
อเมริกา

ในด้านการฝึกอบรม นายสงค์เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เกี่ยวกับการ
การศึกษาและการพัฒนาสังคมหลายครั้ง เช่น หลักสูตรฝ่ายช่วยอำนวยการของ
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง กองบัญชาการทหารสูงสุด รุ่นที่ ๕๗ เวลาส่วนใหญ่
ของการทำงาน นายสงค์เป็นผู้จัดการฝึกอบรมและเป็นวิทยากรการฝึกอบรมปีละ
หลายสิบครั้ง เช่น การอบรมครูผู้สอน ครูการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ผู้บริหาร
การศึกษา ประชาชนกลุ่มสนใจต่างๆ ครูอาสา ครูประจำกลุ่ม แม่บ้าน เยาวชน
ตลอดจนพระภิกษุสามเณร นับว่านายสงค์เป็นครูการศึกษา นอกกระบบคนสำคัญ
สมควรกับเกียรติยศที่ได้รับรางวัลครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นของคุรุสภา ประจำปี
พ.ศ. ๒๕๓๔ ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษา นอกกระบบโรงเรียน

นายสงค์มีฝีมือทางช่างศิลป์ในด้านการออกแบบวาดภาพ ประดับตกแต่ง
และได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านนี้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคน พัฒนางานและ
พัฒนาสังคมตลอดมาตั้งแต่เป็นนักเรียนจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

นายสุวิษ คุณผล ปลัดเทศบาลนครอุดรธานี กล่าวถึงนายสงค์ในหนังสือ

๖๐ ปี ผอ.สังัด สันตะพันธู์ ตอนหนึ่งว่า

“...อาจารย์สังัดเป็นครูผู้นุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นอย่างเหนียวแน่นมั่นคงและมั่นใจ งานประเพณีแท้เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีที่มีชื่อเสียงขจรขยายไปทั่วโลก อาจารย์สังัดได้มีส่วนสำคัญในความคิดริเริ่ม... ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗... ได้รับเชิญเป็นกรรมการตัดสินต้นเทียน...ริเริ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะและพุทธศาสนา...วางหลักเกณฑ์กติกาการตัดสินต้นเทียน...เป็นมาตรฐานให้ช่างทำต้นเทียนถือเป็นแนวทางปฏิบัติ...จนถึงปัจจุบันที่อาจารย์สังัดได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการตัดสินการประกวดต้นเทียน...”

นายสังัดใช้ความรู้ด้านศิลปะมาประยุกต์ใช้กับงานประจำหลายด้าน เช่น การจัดทำสื่อการเรียนการสอนประเภทกราฟฟิกและสิ่งพิมพ์ การจัดภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมของสถานที่ทำงานและบริเวณสำนักงาน นายสังัดรักธรรมชาติ ชอบปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ จัดสวนหย่อม สวนสุขภาพในบริเวณสำนักงานโดยเฉพาะที่ ศ.อ.ศ.อ. ซึ่งมีบริเวณกว้างขวางและมีต้นไม้มาก นายสังัดสั่งการให้พนักงานดูแลให้สะอาดเรียบร้อยร่มรื่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและนักเรียนนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

นายสังัดได้นำวิชาความรู้ด้านศิลปะไปใช้ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ประกอบกับการเป็นผู้เคร่งครัดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ถึงขนาดเรียกได้ว่าเป็น “ศิษย์ก้นกุฏิ” ของ “หลวงพ่อบุชา” (พระโพธิญาณเถร-ชา สุภทฺโท) อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี นายสังัดได้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการพัฒนาวัดแห่งนี้ โดยเฉพาะการก่อสร้างพระอุโบสถซึ่งมีลักษณะเป็นพิเศษคิดแยกไปจากโบสถ์ทั่วไป โดยได้ประสานงานและร่วมมือกับเพื่อนๆ ซึ่งเป็นสถาปนิกและอาจารย์ที่เป็นช่างหลายคน กำหนดรูปแบบ เขียนแปลนและควบคุมการก่อสร้างจนสำเร็จ

ชีวิตและความเป็นอยู่ของนายสังัดเกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนตลอดมาตั้งแต่เริ่มรับราชการจนกระทั่งถึงแก่กรรม นายสงค์มีความรู้และทักษะด้านช่างศิลป์ มีมนุษยสัมพันธ์สูงและเป็นพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในทางดีได้ทุกทาง จึงสามารถประสานงานกับวัด หน่วยงานราชการและชุมชน จนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นายแพทย์สำเร็จ แหียงกระโทก ผู้เคยเป็นรองอธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ๖๐ ปี ผอ.สงค์ สันตะพันธุ์ ตอนหนึ่งว่า

“...อาจารย์สงค์เป็นครูจริง ในวันแรก ผมเข้ารับราชการที่โรงพยาบาลอำเภอสูงเนิน... ผมฟังอาจารย์สอนครั้งแรกเรื่องบทบาท คปต. ...ผมประทับใจ... อาจารย์วางแผนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน มีสิ่งประกอบการสอนชัดเจน มีการนำเข้าสู่บทเรียน มีการกำหนดระยะเวลาสอนชัดเจน มีการให้ซักถามตอบได้... ผมฟังอาจารย์สอนครั้งเดียวก็รู้เรื่องดี... อาจารย์เป็นบุคคลสำคัญมากที่นำครูให้มาสู่การพัฒนาชนบท นำแพทย์พยาบาลลงพื้นที่พัฒนา นำการผสมผสานงานให้เกิดขึ้น ท่านคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ท่านจึงเป็นยอดคนนักพัฒนาชนบทที่แท้จริง...”

นายสุนทร สุนันท์ชัย ผู้เคยเป็นรองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวไว้ตอนหนึ่งในหนังสือเล่มเดียวกันว่า

“...ที่อุตรธานี งานสำคัญชิ้นหนึ่งที่อาจารย์สงค์ได้เริ่มขึ้นคือ การทำงานแบบผสมผสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในระยะนั้น...ยังไม่มีหน่วยงานใดลงมือทำตามแนวคิดนี้...อาจารย์สงค์จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนแบบผสมผสานขึ้น...”

เมื่อเป็นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บทบาทของหน่วยงานเปลี่ยนไปจากการเป็นหน่วยปฏิบัติการทางการศึกษา เป็นหน่วยวิจัยและพัฒนา นายสงค์ได้แสดงศักยภาพในการบริหารงานและมีผลงานชัดเจนหลายเรื่อง เช่น การจัดทำชุดวิชาเพื่อใช้ประกอบการเรียนของนักศึกษาและประชาชนทั่วไป

นายวิชัย ตันศิริ อดีตรองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เขียนถึง นายสังัด ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ตอนหนึ่งว่า

“อุดมการณ์ของผู้อำนวยการสังัด คือ การพัฒนาชนบท...โดยการพัฒนา คนและโดยกระบวนการประชาธิปไตยที่แท้จริง... โครงการเคลซีไลฟ์ซึ่งผมได้ร่วมกับคุณสังัด ได้ดึงเอาแบบฉบับของคุณสังัดเป็นแบบอย่างของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั่วประเทศ...”

นอกจากเก่งงานแล้ว นายสังัดยังเก่งในเรื่องการบริหารและการพัฒนา ผู้ร่วมงาน ให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเองและพัฒนางานด้วยความเต็มใจ

นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวถึงนายสังัด ในหนังสือเล่มเดียวกันตอนหนึ่งว่า

“... อาจารย์มีเลือด กคน.ที่เข้มข้น แต่สามารถผูกใจคนทุกหน่วยงานให้ ร่วมแรง ร่วมใจ อาจารย์เป็นนักเทคโนโลยีตัวจริง แต่ไม่เคยมองข้ามคุณค่าของ วัฒนธรรมท้องถิ่น อาจารย์กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ แต่กลับเป็นครูสอนงานพวกเราทุกคน...”

ด้วยความสามารถอย่างดีเยี่ยมในการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน จนได้รับการยกย่องจากบุคคล หน่วยงานต่างๆ อย่างน่าชื่นชม และได้รับคัดเลือกจากคุรุสภาให้เป็นครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๔ แล้ว ยังปรากฏผลงานดีเด่น และเกียรติคุณอีกเช่น พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับโล่เกียรติยศผู้ปฏิบัติงานดีเด่นโครงการ โคโรนาพัฒนา พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับโล่เกียรติยศผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นที่อนุรักษ์ ด้านสิ่งแวดล้อมจากกระทรวงศึกษาธิการและ UNDP พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับคัดเลือก เป็นผู้บริหารตัวอย่างของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ นายสังัดยังได้รับแต่งตั้งเป็นคณะทำงาน กรรมการและประธานในคณะกรรมการต่างๆ มากมายทั้งระดับท้องถิ่นและระดับกรม

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ประถมาภรณ์มงกุฎไทย ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก และเหรียญจักรพรรดิมาลา

ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายคือ ข้าราชการครู ระดับ ๙ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาคนออกรเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.)

นายสังัดสมรสกับนางสาวจุไรรัตน์ รัตนยุทธ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ไม่มีบุตร แต่มีบุตรบุญธรรม ๔ คน คือ นายสรายุทธ นางสาวกนกลักษณ์ นายวรสิทธิ์ นายสโรช สันตะพันธ์

เพื่อนๆ และผู้ร่วมงานได้เตรียมการจัดงานเกษียณอายุให้นายสังัด ในวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ กิจกรรมหนึ่งในการเตรียมงานคือ จัดพิมพ์หนังสือชื่อ ๖๐ ปี ผอ.สังัด สันตะพันธ์ เป็นหนังสือขนาด ๘ หน้ายก ๑๑๔ หน้า มีข้อความของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ร่วมงานกับนายสังัด หนังสือเล่มนี้มีสาระว่าด้วยผลงานต่างๆ ของนายสังัด แต่นายสังัดก็ไม่มีโอกาสชื่นชมกับการจัดงานวันเกษียณอายุตามที่เพื่อนและผู้ร่วมงานได้เตรียมไว้ เนื่องจากได้ถึงแก่อนิจกรรมเสียก่อน ในตอนเช้าของวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ขณะที่เดินทางไปส่งนางภขมา วรวรรณ ฌอยุธยา อธิบดีกรมการศึกษาคนออกรเรียนในขณะนั้นจากการประชุมงานการศึกษาคนออกรเรียนที่จังหวัดนครพนม เพื่อไปขึ้นเครื่องบินที่จังหวัดสกลนครกลับกรุงเทพมหานคร สิริอายุได้ ๖๐ ปี ๒๗ วัน ดังที่นางภขมาได้บันทึกไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพตอนหนึ่งว่า

“...เข้านั้น อาจารย์คู่ซุซใจที่พวกเราได้เห็นพระอาทิตย์รุ่ง อาจารย์ทยอยเข้าเพื่อนผู้บริหารที่มาร่วมสังสรรค์และยังชวนให้ถ่ายรูปหมู่ริมแม่น้ำโขง...ระหว่างทาง เราได้พูดคุยกันหลายเรื่อง อาจารย์เล่าถึงแผนชีวิตหลังเกษียณ.. อาจารย์เน้นกับดิฉันเป็นพิเศษคือ อนาคตของพวกเราชาว กศน... ฝากดิฉันให้เร่งพัฒนาและวางตัวคนที่มีความรู้ให้เป็นกำลังของกรม สามารถทำงานเป็นทีม...พูดคุยกันได้สักพักอาจารย์เริ่มโอคาลัยระคายคอ ไม่นานอาจารย์ก็บ่นว่าแน่นหน้าอก...

จึงตัดสินใจไปโรงพยาบาลอำเภอกุสุมาลย์ที่ใกล้ที่สุด...แพทย์และพยาบาลทุกคน
ระดมกำลังกันช่วยเหลือทุกวิถีทาง...ภายในเวลาไม่ถึงครึ่งชั่วโมง อาจารย์ก็จากเรา
ไป ไม่น่าเชื่อว่าเมื่อไม่ถึงครึ่งชั่วโมงที่ผ่านมาเราเพิ่งพูดคุยกันถึงอนาคตของงาน
และชาว กศน. ...ดิฉันได้สูญเสียผู้ที่มีส่วนสร้างดิฉันจากครุฑ ศ.อ.ศ.อ. จนเป็น
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน..."

ดร.พล คำปิงส์ อธิการบดีสถาบันราชภัฏอุดรธานี ได้สรุปความเป็นผู้
บริหารที่ดีของนายสังัดไว้ในหนังสือเล่มเดิม ตอนหนึ่งว่า

"...คุณสังัดเป็นนักประสานงานที่ท้าวจับยาก...เป็นคนที่มิเข้าหมาย
อุดมการณ์ที่แน่นอน วิเคราะห์ปัญหาได้ชัดเจน...คุณสังัดมีวิธีการที่นุ่มนวลในการ
เข้าไปขอความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ และจะคอยติดตามอยู่อย่างสม่ำเสมอ จึง
ไม่แปลกที่คุณสังัดได้รับการยอมรับว่าเป็นเพชรเม็ดงามของกรมการศึกษานอก
โรงเรียน..."

นายสมพงษ์ พลະสุรย์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

พิชิต บุญลี และคณะ. ๖๐ ปี พอ.สังัด สันตะพันธู์. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์

ออฟเซท, ๒๕๓๙.

ยัง กุณอก และคณะ. หนังสือที่ระลึกในงานพระราชเพลิงศพ "สังัด สันตะพันธู์".

อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์ออฟเซท, ๒๕๓๙.

ศนอ. อุบลราชธานี. ๖๐ ปี พอ.สังัด สันตะพันธู์. ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๙.

อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์ออฟเซท, ๒๕๓๙.

นายก่ำจัต สันตะพันธ์. ข้าราชการบำนาญ. สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๔๐.

นางจุไรรัตน์ สันตะพันธ์. อาจารย์ ๒ ระดับ ๗. สัมภาษณ์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๑.

นายเฉลิมชัย ใจแก้ว. สัมภาษณ์, ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑.

นายไพรัช วรรณวงศ์. สัมภาษณ์, ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑.

นายสถาน สุวรรณราช. สัมภาษณ์, ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๑.

นายสมุท ภาวะวิจารณ์. สัมภาษณ์, ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑.

นายสมคิด โชติภาณิชย์

พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๔๐

นายสมคิด โชติกวณิชย์

พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๔๐

นายสมคิด โชติกวณิชย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอเสวี จังหวัดชุมพร เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายมุก นางเจียน โรจนพนัส มีพี่ ๑ คน คือ นายสมศักดิ์ และน้อง ๔ คน คือ นางสมศรี ถาวรสุข นายสมพงษ์ ดร.สมนึก และ พันตำรวจโทสมยศ โรจนพนัส

เหตุที่นายสมคิดใช้นามสกุลแตกต่างจากพี่น้องคนอื่น ๆ ก็เพราะเมื่อเยาว์วัย มารดาได้ยกนายสมคิดให้เป็นบุตรของพี่สาว ซึ่งขณะนั้นใช้นามสกุลโชติกวณิชย์ อันเป็นนามสกุลเดิมของตน

การศึกษาชั้นต้น พ.ศ. ๒๔๘๖ เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ อำเภอเสวี จนจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนบุญสมบัตินิเวศ อำเภอเสวี ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๙๕ นายสมคิดเดินทางมาสอบเข้าศึกษาต่อในกรุงเทพฯ กับเพื่อน เริ่มตั้งแต่สมัครสอบเข้าโรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร ซึ่งตั้งอยู่หลังกระทรวงศึกษาธิการด้วยกัน เพื่อนไปสมัครเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาไว้อีกแห่งหนึ่ง แต่นายสมคิดยังชอบอาชีพครูอยู่จึงไปสมัครสอบเข้าโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตรอีกแห่งหนึ่งด้วย เมื่อผลการสอบออกมาว่าได้ทั้ง ๒ แห่ง นายสมคิดจึงเลือกเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เพื่อจะได้เป็นอาจารย์ตามที่ปรารถนา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เริ่มก่อตั้งและรับนักเรียนฝึกหัดครูอยู่ประจำรุ่นแรกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ นายสมคิดได้เข้าเรียนเป็นรุ่นที่ ๕ ใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งเป็นรุ่นสุดท้าย เพราะต่อมาในศกนี้โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ได้รับการยกกระดัดเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

ให้การศึกษาในระดับปริญญา นักเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร รวมทั้ง ๕ รุ่น มีจำนวนทั้งหมดเพียง ๑๖๘ คน พวกเขามักจะเรียกกลุ่มของตนว่า “แสนแสบ ๑๖๘” เพราะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตรนี้อยู่ริมคลองแสนแสบด้วย นายสมคิดเป็นนักเรียนเลขที่ ๑๕๓ ในจำนวน ๑๖๘ คนนี้

เนื่องจากสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้รับการยกฐานะขึ้นและหลักสูตรก็เพิ่มขึ้นถึงระดับปริญญาตรี นายสมคิดจึงได้โอกาสเรียนติดต่อกันไปเป็นเวลา ๗ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) สาขามัธยมศึกษา ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ไปศึกษาที่ American University ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระดับปริญญาโท ได้รับปริญญา Master of Arts (Public Administration) ใน พ.ศ. ๒๕๐๙ นอกจากนั้นนายสมคิดยังได้เข้าศึกษาและฝึกอบรมในสถาบันต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น โรงเรียนสงครามจิตวิทยา พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับประกาศนียบัตร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๒ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๗ ปริญญาบัตรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (วปรอ. ๓๖๖) เป็นต้น

นายสมคิดเริ่มเข้ารับราชการในตำแหน่งอาจารย์ประจำกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกันก็ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้โอนไปดำรงตำแหน่งนักสถิติโท สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๐๙ ดำรงตำแหน่งวิทยากรโท กองประมวลผลสถิติ พ.ศ. ๒๕๑๐ โอนไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกการเจ้าหน้าที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑ ดำรงตำแหน่งวิทยากรโทและวิทยากรเอก สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๖ โอนไปดำรงตำแหน่งเลขานุการกรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐

โอนไปดำรงตำแหน่งเลขานุการกรม กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข และในศกเดียวกันนี้ได้โอนมาดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเป็นคนแรก ขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมยังสังกัดอยู่ในกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐ ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒ ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๕ ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๖ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และในปีเดียวกันได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร และอยู่มาจนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรม

นายสมคิดได้ทำหน้าที่ครูสอนประจำเพียงระยะสั้นนับตั้งแต่เริ่มรับราชการในตำแหน่งอาจารย์ในวิทยาลัยครูอุดรธานี อาจารย์วิทยาลัยครูนั้นต้องทำหน้าที่สอนและเป็นอาจารย์ประจำหอพักด้วย นายสมคิดได้อุทิศตนให้แก่การสอนและการดูแลนักเรียนเป็นอย่างดี นักเรียนฝึกหัดครูของวิทยาลัยครูอุดรธานีในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๖ ทุกคนตระหนักในความเอาใจใส่ ความเมตตาและความอุตสาหะวิริยะของนายสมคิดที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าของศิษย์ได้เป็นอย่างดี

หลังจากที่ต้องย้ายโอนตำแหน่งหน้าที่ไปตามกรมกระทรวงต่างๆ ประมาณ ๑๕ ปี นายสมคิดก็ได้งานหลักที่มั่นคงที่กรมศิลปากรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา และได้ทำหน้าที่ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งส่งเสริมการศึกษาด้านนี้ด้วยเป็นเวลาร่วม ๒ ทศวรรษ จึงมีผลงานในด้านนี้มากมาย ผลงานที่สำคัญได้แก่

๑. การสร้างศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เนื่องจากกรมศิลปากรต้องการให้มีสถานที่แลกเปลี่ยนความเข้าใจงานศิลปะแต่ละสาขา โรงละครแห่งชาติก็แสดงเฉพาะกิจกรรมของกรมศิลปากร ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้แก่กลุ่มสร้างสรรค์และนักอนุรักษ์งานวัฒนธรรมด้านการแสดงต่างๆ ได้ นอกจากนั้นยังต้องการที่จะให้สามารถเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนานาประเทศทั่วโลกได้

จึงได้ทำโครงการสร้างศูนย์วัฒนธรรมขึ้น และได้รับเงินช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่น เป็นมูลค่า ๖๓๘ ล้านบาท กรมศิลปากรได้กำหนดให้นายสมคิดซึ่งเป็นเลขานุการ กรมในขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ ๒ ปี และมีอุปสรรคมากมายพอสมควร แต่นายสมคิดก็ใช้ความอดสาหัสวิริยะประสานสัมพันธ์ กับฝ่ายต่างๆ จนสำเร็จ และได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการคนแรกของศูนย์ วัฒนธรรมแห่งนี้ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ ที่สำคัญยิ่งก็คือ ได้เปิดใช้และแสดงบทบาทใน วโรกาสงานมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ ๖๐ พรรษาในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

๒. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานของกรมศิลปากร ในการปรับ หน่วยงานของกรมศิลปากรตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๘ ทำให้เกิดสถาบันสำคัญขึ้น ๒ สถาบัน ได้แก่ สถาบันศิลปกรรม โดยรวมกองสถาปัตยกรรม กองทัศนศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ อันเป็นหน่วยงานด้านช่างเข้าด้วยกัน ให้มีหน้าที่ผลิต รักษา ซ่อมแซม สร้างสรรค์ ส่งเสริม พัฒนา สืบทอดงานด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ของชาติ และสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ โดยรวมกองศิลปศึกษา กับกองสังคีต เข้าด้วยกัน ทำให้โรงละครแห่งชาติและวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง ๑๒ แห่ง อยู่ในสังกัดสถาบันนี้ด้วย ให้ทำหน้าที่อนุรักษ์ด้านดุริยางคศิลป์ พัฒนาวัฒนธรรมด้าน นาฏดุริยางคศิลป์ และยกฐานะของศิลปินให้สูงขึ้น

๓. ทอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก ณ จังหวัดสงขลา และจังหวัด กาญจนบุรี มุ่งเน้นให้เป็นทอสมุดที่ทันสมัยที่สุด จัดระบบการค้นคว้าให้เป็น มาตรฐานสากล มีเครือข่ายระบบ Internet ที่สามารถประสานรับข้อมูลจาก หน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทอสมุดกาญจนาภิเษกจังหวัด สงขลาเปิดบริการประชาชนได้เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่วนที่จังหวัด กาญจนบุรีอยู่ระหว่างดำเนินการ

๔. งานบูรณะโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นมรดกโลกแห่งหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๐ ซึ่งนายสมคิดดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากรอยู่ จึงได้ระดมสรรพกำลังเพื่อสร้างสรรคันครประวัติศาสตร์แห่งนี้ ตามเงื่อนไขและหลักการบูรณะโบราณสถานเพื่อการศึกษาของยูเนสโกและรักษาวัดวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

๕. งานเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่นายสมคิดดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา ได้ใช้ความสามารถ ความอุตสาหะวิริยะในหน้าที่อธิบดีกรมศิลปากร ทำให้งานสำคัญๆ อันเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์สำเร็จลุล่วงไปอย่างดียิ่ง งานที่สำคัญได้แก่

๕.๑ งานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กรมศิลปากรจะต้องเตรียมงานออกพระเมรุมาศ ณ บริเวณท้องสนามหลวง ซึ่งจะต้องก่อสร้างพระเมรุมาศ ศาลาทรงธรรม ศาลาเปลื้องเครื่องรั้วราชวัตร ศาลาฟังธรรม สร้างเกริน สร้างโกศไม้จันทน์ ซ่อมแซมพระมหาพิชัยราชรถ ราชรถน้อย พระยานมาศสามลำคาน พระยานมาศราชนทรยาน ทุกอย่างต้องประณีต งดงาม รวดเร็วและทันการ นายสมคิดเคยกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า *“...ผมถือว่าทุกอย่างต้องดีที่สุด ประณีตที่สุด ชีวิตช่วงนั้นเต็มไปด้วยความวิตกกังวลระมัดระวัง ผมรู้ตัวดีว่าถ้าอะไรเกิดขึ้น ...จะปิดความรับผิดชอบไม่ได้”*

๕.๒ การสร้างพระที่นั่งกาญจนาภิเษก ซึ่งจะใช้ประกอบพิธีสำคัญเรียกว่า พระราชพิธีกาญจนาภิเษกเนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ พระที่นั่งกาญจนาภิเษกนี้สร้างขึ้นในบริเวณปริมณฑลท้องสนามหลวง ซึ่งจำลองมาจากพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวังเพื่อใช้เป็นการชั่วคราว หากแต่ต้องสร้างให้สมพระเกียรติสง่างามทันเวลาตามกำหนดการใช้งาน การดำเนินงานต้องแข่งกับ

เวลาอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องรื้อถอนพระเมรุมาศสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก่อนจึงจะดำเนินการปลูกสร้างได้ ซึ่งมีเวลาเพียง ๒ เดือนเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่และช่างของกรมศิลปากรก็ทำได้ทันตามกำหนด นายสมคิดได้บันทึกข้อสังเกตไว้ตอนหนึ่งว่า “...คนทำงานโดยเฉพาะช่างทุกด้านทุกคน เขาคิดเสมอว่า นี่เป็นผลงานสุดยอดของชีวิต ทำงานกันด้วยชีวิตจิตใจ... ในการทำงานปกติก็มักมีข้อโต้แย้งถกเถียงกันบ้าง แต่ที่นี่ไม่มี ทุกคนทุ่มเทมารุ่งทามคำ ช่วยกันทุกฝ่ายงานที่ไม่น่าเป็นไปได้ไม่น่าสำเร็จ สำเร็จได้อย่างพระราชพิธีกาญจนาภิเษก เรามียุคเวลาน้อยเพียง ๒ เดือน...ซึ่งผมได้ข้อสรุปว่า น่าจะเป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าฯ ทุกคนทำงานด้วยชีวิตจิตใจ ทำด้วยศรัทธา ทำเพื่อในหลวง...”

๕.๓ การสร้างพระราชอาสน์ พระราชอาสน์นี้รัฐบาลได้ให้กรมศิลปากรออกแบบสร้างเพื่อถวายในงานสโมสรมณีนบาตเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบด้วยพระราชอาสน์แท่น ๒ องค์ พระราชอาสน์จักรี (ไม่มีท้าวแสน) ๒ องค์ โตะทองทอดข้างพระที่นั่ง ๔ ที่ พระเชนยพิง (ตราครุฑ) ๒ องค์ ชุดอาภรณ์ภัณฑ์ ๑๖ ผืน ได้แก่ พระสุทนต์ ผ้าปูโตะเดี่ยว พรม และผ้าคลุมพระราชอาสน์ ซึ่งก็สร้างได้เสร็จงดงามพร้อมน้อมเกล้าฯ ถวายได้ทันเวลา

๕.๔ การสร้างอุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ อุทยานวัดดอนงคาราม เขตธนบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชานุญาตให้บริเวณที่เป็นนิवासสถานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นที่จัดอนุสรณ์สถานเฉลิมพระเกียรติเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายในวาระที่พระชนมายุครบ ๙๔ พรรษา หากแต่เสด็จสวรรคตก่อนการสำเร็จ บริเวณดังกล่าวได้จัดสถานที่แสดงนิทรรศการพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจทั้งภาพถ่ายและแผ่นศิลาจารึก และการจำหน่ายเรื่องราวแสดงความจงรักภักดีที่ยิ่งใหญ่ และเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

นายสมคิดสมรสกับนางสาวพูนสุข ทิมศิลป์ ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ มีบุตร ๑ คน คือ นางสาวชนิษฐา โชติกวนิชย์ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และมหาวิมลมงกุฏ

นายสมคิดเป็นคนร่างเล็ก เมื่อเยาว์วัยบรรดาศครู้อาจารย์ที่เคยสอนต่างบอกว่านายสมคิดเป็นเด็กน่ารัก สุภาพอ่อนน้อม ความประพฤติเรียบร้อย ทำงานเป็นระเบียบ ลายมือสวยงาม ชยัน อดทน และมีความรับผิดชอบสูง การเรียนก็อยู่ในระดับดีมาตลอด ด้วยคุณลักษณะเช่นนี้ เมื่อนายสมคิดไปปฏิบัติงานในที่ใดไม่ว่าในฐานะครูอาจารย์หรือข้าราชการพลเรือนในหน้าที่ต่างๆ ต่างกรมต่างกระทรวง นายสมคิดก็ประสบความสำเร็จในการทำงานตลอดมา สามารถเป็นแบบอย่างของข้าราชการทั้งด้านความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่

เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นปีที่นายสมคิดจะต้องเกษียณอายุราชการ จึงได้ร่างสารถึงข้าราชการในกรม กล่าวถึงประสบการณ์ในการรับราชการตลอด ๓๗ ปีที่ผ่านมา การที่ต้องโยกย้ายไปตามกรมและกระทรวงต่างๆ ก็เป็นวิถีชีวิตราชการที่ตนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในการปฏิบัติงานไม่ว่าที่ใด ตนก็ตั้งใจปฏิบัติงาน ด้วยการทุ่มเทและเสียสละรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยสม่ำเสมอ จึงได้รับความเมตตาจากผู้บังคับบัญชาให้เลื่อนขั้นเลื่อนระดับสูงขึ้นตลอดมา ในตอนหนึ่งของสารฉบับนั้นได้ให้ข้อคิดแก่ข้าราชการกรมศิลปากรไว้ว่า

“...ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับมาตลอดชีวิตของการรับราชการ ได้สอนให้ผมได้รู้ว่าความสำเร็จของงาน และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตการรับราชการนั้น มาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้ ๑. ความขยันหมั่นเพียร ๒. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ๓. ทุ่มเทและเสียสละอย่างจริงจัง ๔. มีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบ ๕. ฝึกฝนและพัฒนาตนเองตลอดเวลา ๖. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน...”

สารฉบับนี้ลงวันที่ไว้ล่วงหน้าคือ วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันคล้าย

วันเกิด แต่ก็ยังไม่ได้แจกจ่ายไปยังข้าราชการในสังกัดตามที่ตั้งเจตนาไว้

นายสมคิดเคยป่วยเป็นโรคไวรัสลงตับเมื่อ ๖-๗ ปีก่อน และนายสมคิดก็ปฏิบัติตนตามที่แพทย์แนะนำอย่างเคร่งครัดตลอดมา แต่เนื่องจากการตรากตรำทำงานหนัก จึงต้องเข้ารับรักษาตัวอีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ณ โรงพยาบาลศิริราช หลังจากนั้นก็ปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตามปกติ ในครั้งสุดท้ายได้เข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราชอีกในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ในที่สุดก็ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคมะเร็งในตับในวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ สิริอายุได้ ๕๙ ปี ๑๑ เดือน ๑๓ วัน

นายจรูญ มิลินทร์

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศิลปากร. สมคิด โชติภวณิษฐ์ อธิบดีกรมศิลปากร ประวัติและผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม. ๒๕๔๐.

นายสมัย คำล้ำเลิศ

พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๓๕

นายสมัย คำล้ำเลิศ

พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๓๕

นายสมัย คำล้ำเลิศ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่ตำบล อ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นบุตรคนที่ ๔ ของนายไม้ และ นางทองดง คำล้ำเลิศ มีพี่ ๓ คน คือ นางสาวมุกดา นางละม่อม กุ้เจริญศิริสุข นายสมาน คำล้ำเลิศ และน้อง ๒ คน คือ นางวานิช วงษ์บุตร และนางสมล นวลจันทร์ฉาย

นายสมัยได้รับการศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จนจบชั้นประถมปีที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ แล้ว ไปเรียนต่อที่โรงเรียนวัดหนองแขม อำเภอหนองแขม จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพมหานคร) จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ หลังจากนั้นได้เข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทาจนสำเร็จได้ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ แล้วเข้ารับ ราชการครูเป็นเวลา ๑๓ ปี จึงเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทาอีกครั้งหนึ่ง ในภาคสมทบจนสำเร็จได้ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔

นายสมัยเข้ารับราชการครั้งแรกที่โรงเรียนวัดปรกสุทธรราม ซึ่งเป็น โรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยได้รับมอบหมายให้เป็นครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ตลอดเวลาการเป็นครูที่โรงเรียนนี้ นายสมัยปฏิบัติหน้าที่การเป็นครูที่ดีจนได้รับการยกย่องจากนายมนู เกตรามฤทธิ์ ครูใหญ่ในขณะนั้นว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริง มีความสามารถในด้านการสอนและการทำงานเป็นพิเศษ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนางานให้เกิดขึ้นในโรงเรียนหลายอย่าง เช่น จัดทำหนังสืออนุสรณ์โรงเรียน

เป็นเล่มแรก จัดทำสมุดตราโรงเรียน จัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนและจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของโรงเรียน เป็นต้น

นายสมัยรับราชการครูที่โรงเรียนวัดปรกสุธรรมารามได้ ๖ ปี ด้วยผลงานหลากหลายที่ปรากฏจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูใหญ่ที่โรงเรียนวัดเหมืองใหม่ (พริ้งเพริศวงศ์อุทิศ) ในอำเภอเดียวกัน เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔ การได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นครั้งแรก ทำให้นายสมัยเกิดความภูมิใจและมุ่งมั่นที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น

ความขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทเกือบทุกโรงในขณะนั้น ซึ่งเป็นภาระหน้าที่อันท้าทายผู้บริหารโรงเรียนที่จะแสดงกลยุทธ์การบริหารและการประสานงานกับชุมชน ตลอดจนหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อาศัยความอ่อนน้อมถ่อมตนและมีความจริงใจในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นายสมัยจึงเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี

ผลงานสำคัญที่นายสมัยได้ดำเนินการระหว่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนวัดเหมืองใหม่ (พริ้งเพริศวงศ์อุทิศ) รวม ๔ ปี ได้แก่ การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงครามจนได้งบประมาณมาจัดสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๑๕ หลังหนึ่ง จำนวน ๖ ห้องเรียน ร่วมมือกับคณะกรรมการการศึกษาทางบประมาณมาจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา ปรับถมสนามโรงเรียน ถมดลิ่งหน้าโรงเรียนกันดินพัง จัดทำโครงการอาหารกลางวันช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอย่างทั่วถึง และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น

ที่ตำบลบางนางลี่ในอำเภอเดียวกัน เป็นตำบลที่ไม่มีโรงเรียนและวัด เด็กในตำบลนี้จึงต้องไปเรียนที่โรงเรียนในตำบลท่าไกล องค์การบริหารส่วนจังหวัดฯ และคณะกรรมการสภาตำบลได้ขออนุมัติจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ ชื่อ

โรงเรียนบ้านบางนางลี่ เนื่องจากเป็นโรงเรียนเปิดใหม่ ยังไม่มีอาคารเรียนและ
 ขาดความพร้อมด้านต่างๆ จำเป็นต้องได้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถมาช่วย
 แก้ปัญหา ในที่สุดทางราชการจึงสรรหาได้ผู้ที่เหมาะสมคือ นายสมัย คำล้ำเลิศ
 มาเป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนแห่งนี้ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

ช่วงเวลาที่รับตำแหน่งครูใหญ่นั้น อยู่ในระยะสิ้นปีงบประมาณ นายสมัย
 จึงได้ดำเนินการขอความร่วมมือจากประชาชนมาช่วยกันพัฒนาปรับปรุงพื้นที่เตรียม
 ก่อสร้างและหาเงินสร้างอาคารเรียนชั้นเดียวขนาด ๕ ห้องเรียน เป็นค่าวัสดุก่อสร้าง
 ประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท ส่วนแรงงานเป็นของประชาชนมาช่วยกันปลูกสร้างด้วย
 ความเต็มใจ หลังจากนั้นนายสมัยได้ประสานสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทยอยย้าย
 นักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของชุมชน โดย
 อำนวยความสะดวกและประสานงานเรื่องการจัดทำหลักฐานการย้ายให้ทุกรายจน
 สามารถเปิดสอนครั้งแรกได้ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ ตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ ๑ ถึง
 ชั้นประถมปีที่ ๔ มีนักเรียนครั้งแรก ๙๐ คน และใน พ.ศ. ๒๕๑๙ จึงได้รับ
 งบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๑๕

งานสำคัญที่นายสมัยได้ดำเนินการร่วมกับคณะครูและชุมชนเพื่อพัฒนา
 โรงเรียนนี้โดยไม่ใช้งบประมาณของทางราชการ ได้แก่ การจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์
 ทางการศึกษา จัดซื้อที่ดินขยายพื้นที่ของโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีก ๕ ไร่เศษ สร้างเชื่อม
 กันค้ำหลังค้ำตลอดแนวโรงเรียน จัดหาเงินกองทุนไว้สำหรับปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน

วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ นายสมัยได้รับแต่งตั้งให้กลับไปดำรง
 ตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดปรกสุธรรมาราม เพียง ๒ ปีก็สามารถปรับปรุงอาคาร
 สถานที่ งานด้านวิชาการ และสหกรณ์โรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าขึ้น จนทำให้
 โรงเรียนได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยได้รับ
 รางวัลของมูลนิธิช่วยเหลือการศึกษาประชาบาล จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 ทศบาลไทย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ นายสมัยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ ระดับ ๕ โรงเรียนวัดสาธุชนาราม (สิน ประชานุกูล) ในอำเภอเดียวกัน ได้ร่วมกับคณะครูและชุมชนปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าทั้งด้านวิชาการและด้านอื่นๆ เช่น สร้างถนนเข้าสู่วัดและโรงเรียน ถมสนามหน้าโรงเรียนเพื่อให้พ้นจากน้ำท่วม ซุดบ่อเลี้ยงปลา พัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม สร้างห้องน้ำห้องส้วม ซ่อมแซมอาคารเรียน สร้างอาคารอเนกประสงค์ ๑ หลัง จัดทำสนามเด็กเล่นพร้อมอุปกรณ์ต่างๆ สร้างถังเก็บน้ำฝน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งมูลนิธิของโรงเรียน จัดตั้งกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือครูในโรงเรียน จัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนจำหน่ายเครื่องเขียน เครื่องอุปโภคบริโภคแก่ครู นักเรียน และประชาชนทั่วไป เป็นต้น

ผลงานดีเด่นที่ปรากฏระหว่างการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนนี้ได้แก่ การได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนผู้นำหลักสูตรรุ่นแรก พ.ศ. ๒๕๒๑ และรุ่นที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นของอำเภอ พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้บริหารดีเด่นของจังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยได้รับรางวัลจาก ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้แทนครูในคณะกรรมการข้าราชการครู (อ.ก.ค. จังหวัด) พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับรางวัลชมเชยในการประกวดโรงเรียนดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๗ นักเรียนของโรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนดีเด่นด้านมารยาท ความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสามัคคี และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับรางวัลโรงเรียนอนุบาลชนบทดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นในการจัดโครงการอาหารกลางวันระดับอำเภอและระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๓๐

พ.ศ. ๒๕๓๒ นายสมัยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ระดับ ๗ โรงเรียนวัดธรรมสถิตีวาราราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เพียง ๓ ปี

ก็ได้พัฒนางานวิชาการและงานสนองนโยบายหลายเรื่อง ที่สำคัญได้แก่ การริเริ่มเลี้ยงไก่ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พข.) โดยพัฒนาการเลี้ยงไก่ให้ถูกสุขลักษณะจนได้รับรางวัลโรงเรียนโครงการ กศ.พข. ดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือโดยจัดสร้างค่ายลูกเสือขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นที่สำหรับเยาวชนในกลุ่มโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ

นับได้ว่านายสมัย คำล้ำเลิศ เป็นผู้บริหารที่เป็นนักพัฒนาคนหนึ่ง โดยไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็มีความรักผูกพันกับสถานที่นั้น คิดเสมอว่าเป็นเสมือนบ้านเกิดของตน จึงมีพลังจิตใจที่จะทุ่มเทพัฒนาการศึกษาโดยไม่ย่อท้อ เกาะติดแก้ปัญหาทุกเรื่องด้วยความเอาใจใส่จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีในทุกแห่งที่เป็นผู้บริหารด้วยคติประจำใจที่ว่า ต้องสู้งาน ต้องมีหลักการ ต้องมีอุดมการณ์ และต้องตั้งอยู่ในความถูกต้อง

นายสมัยสมรสกับนางสาวสมาน นิลเล็ก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ มีบุตร ๓ คน คือ นายธเนศ นายธนาวุฒิ และนางสาวปริญญ์ดา คำล้ำเลิศ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน คือ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย และตริตาภรณ์ช้างเผือก

ขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนวัดธรรมสถิต์วาราม ซึ่งนายสมัยกำลังสนุกกับงานโครงการที่ได้ร่วมกันดำเนินการจนมีความก้าวหน้าและกำลังจะปรากฏผลงานดีเด่นให้ชื่นชมอยู่นั้น ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ นายสมัยก็ได้ถึงแก่กรรมด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ สิริอายุได้ ๔๙ ปี ๑๐ เดือน ๔ วัน

คณะครูโรงเรียนวัดสาธุชนารามได้ร่วมกันเขียนยกย่องคุณความดีของนายสมัยไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสมัย คำล้ำเลิศ ตอนหนึ่งว่า

“...ท่านเป็นผู้นำที่ดี เป็นผู้บริหารที่คล่องตัว เฉียบขาดในการตัดสินใจ ท่านได้ปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนวัดสาธุชนารามให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษา ด้านขวัญกำลังใจครูและนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ งานด้าน

สัมพันธ์กับชุมชน และทุกๆ ด้าน ท่านให้กำลังใจแก่พวกเราทุกคนให้ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ทุกคนรับผิดชอบงาน สามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาโรงเรียน เพราะมีขวัญและกำลังใจที่ดีจากแรงกระตุ้นจากท่านผู้บังคับบัญชาท่านนี้ ท่านส่งเสริมและให้กำลังใจอยู่เสมอจนโรงเรียนวัดสาธุชนารามได้รับเกียรติเป็นโรงเรียนดีเด่นของอำเภออัมพวา และตัวท่านได้เป็นผู้บริหารดีเด่นของจังหวัดสมุทรสงคราม...”

นางสมาน คำล้ำเลิศ

ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น

นายธเนศ ชำเกิด

ผู้เรียบเรียง

บรรณานุกรม

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสมัย คำล้ำเลิศ ท.ม., ต.ช. วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๖.

นามานุกรมครู (ที่พิมพ์ประวัติแล้ว)

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๔๒

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ก		
กมล กลิ่นพิกุล	นาย	๒๕๓๔
กรองทอง สุรัสวดี	คุณหญิง	๒๕๒๑
กรุณานุกุล	พระครู	๒๕๓๓
กลุ่มวิชาวาสสน์ (ปลอบ ประดิษฐานนท์)	ขุน	๒๕๑๓
กลับเพชรศึกษากร (แหวน กลับเพชร)	ขุน	๒๕๐๙
กวีจรรยาวิโรจน์ (กระวี อิศรภักดี)	หลวง	๒๕๑๔
ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์	นาย	๒๕๓๗
กอง พฤษะวัน	นาย	๒๕๓๒
กอง วิสุทธารมณ	นาย	๒๕๓๒
กัณหา โทศรีแก้ว	นาย	๒๕๔๒
กานดา ณ กลาง	นาง	๒๕๓๐
การัญญสิขากกร (ทุเรียน ทักษะพยัคฆ์)	ขุน	๒๕๑๔
กิจจานง วัฒนจินดา	นาย	๒๕๒๓
กีฬา พรธนะแพทย์	นาย	๒๕๑๗
กุศล กุสโล	พระอาจารย์	๒๕๑๑
กุล มณีกุล	นาย	๒๕๓๒
เกริก มังคละพฤษ	นาย	๒๕๒๓
เกรียง กิรติกร	นาย	๒๕๓๕
เกษม บุญศรี	นาย	๒๕๓๕
เกื้อม อิงคะวณิช	นาย	๒๕๒๓
แก้ว กสิภาร์	นาย	๒๕๓๙

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
โกมล คีมทอง	นาย	๒๕๑๕
ข		
ขจร สุขพานิช	นาย	๒๕๒๒
ขาว โกมลมิศรี	นาย	๒๕๑๙
ขุนทอง ภูผิวเดือน	นาย	๒๕๓๙
ค		
คึกฤทธิ์ ปราโมช	พลตรี หม่อมราชวงศ์	๒๕๔๐
คงฤทธิศึกษากร (ปาน คงฤทธิศึกษากร)	ขุน	๒๕๑๔
คล้าย พงษ์เวช	นาย	๒๕๒๙
คลุ้ม วัชโรบล	นาย	๒๕๓๒
คำมี ผาคำ	นาย	๒๕๔๐
คำรพ นุชนิยม	นาย	๒๕๓๔
จ		
จงจัดนิสลัย (สนิท ศตะกูรณะ)	ขุน	๒๕๑๓
จรรย์ โสติพิพันธุ์	นาย	๒๕๓๐
จรัสชวนะเพท (ชุ่ม จรัสชวนะเพท)	พระยา	๒๕๐๒
จรรยา ดวงพัศตรา	นาย	๒๕๒๘
จรรยา วงศ์สายัณห์	นาย	๒๕๓๓
จรรยาทัศน พุกกะมาน	นางสาว	๒๕๒๒
จันทนา พิจิตรคุรุการ	นาง	๒๕๒๖
จันทบูรินธนาท	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ	๒๕๑๓
จันทรนิภา เทวกุล	หม่อมเจ้าหญิง	๒๕๐๒

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
จารึก โสคติพันธู์	นาย	๒๔๓๒
จารุบุตร เรื่องสุวรรณ	นาย	๒๔๓๔
จำนงพิทยประสาท		
(เสนอ ฉลองวิทย์ จำนงพิทยประสาท)	ขุน	๒๕๐๔
จำลอง เวศอุไร	นาย	๒๔๓๖
จิตร ทังสุบุตร	นาย	๒๕๒๙
จินต์ พลจันทร์	นาย	๒๕๑๑
จिरา จงกล	นาง	๒๕๓๙
จุฑาธุชธราดิลก	กรมขุนเพชรบูรณ์อินทราชัย	๒๕๓๖
เจ.อี.เดวีส์.	นาย	๒๕๐๘
เจตต์ จุณณะปิยะ	นาย	๒๕๑๗
เจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)	พระ	๒๕๑๖
เจริญ ไชยชนะ	นาย	๒๕๒๘
เจริญ จันทเวช	นาย	๒๕๔๐
เจริญวิศวรรรม (เจริญ เชนะกุล)	พระ	๒๕๓๒
เจียม รุธิระกุล	นาย	๒๕๓๔
เจือ ฉั่วประยูร	นาย	๒๕๑๐
เจือ สตะเวทิน	นาย	๒๕๒๓
แจ่มวิชาสอน (แจ่ม นิยมเทศ)	หลวง	๒๕๑๐
ฉ		
ฉันท ขำวิไล	นาย	๒๕๔๒
ฉาย วิโรจน์ศิริ	นาย	๒๕๑๒
ฉ่ำ ทองคำวรรณ	นาย	๒๕๑๔
เฉลิม สกานนท์	นาย	๒๕๒๖

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
แจลัม หลิมวาณิชย์	นางสาว	๒๔๓๐
ช		
ชลพินท์ ถาวรเวช	นางสาว	๒๔๑๙
ชลอ ปทุมานนท์	นาย	๒๔๒๓
ชวลิต ต้นไชย	นาย	๒๔๓๑
ช่วงเกษตรศิลปการ (ช่วง โลจายะ)	พระ	๒๔๓๕
ชวน สนั่นเมือง	นาย	๒๔๒๘
ช่วย แสงสุชาติ	นาย	๒๔๑๕
ชวาล แพรัตกุล	นาย	๒๔๓๗
ชัย มุกตพันธุ์	นาย	๒๔๓๒
ชัย เรื่องศิลป์	นาย	๒๔๒๐
ชัยนาทเรนทร	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา	๒๕๐๕
ชัยวัฒน์ ยุกศิริตัน	นาย	๒๔๒๒
ชาญ ธนพงศ์พิพัฒน์	นาย	๒๔๓๓
ชาญ พรหมพิทักษ์กุล	นาย	๒๕๑๗
ชาญชัย เนื่องโนราช	นาย	๒๕๓๗
ชาญจรุณวิทย์ (พริ้ง มนธาคุผลิน)	หลวง	๒๕๐๙
ชาญพิทยกิจ (เหมียน บุรณบุญย์)	หลวง	๒๕๑๓
ชารี นามศิริ	นาย	๒๕๒๔
ชำนาญอนุสาสน์ (ทองคำ โคपालสูตร)	พระ	๒๕๐๒
ชิตชม กาญจนโชติ	นางสาว	๒๕๓๙
ชิน อยู่ดี	นาย	๒๕๓๓
ชิน ศิลปบรรเลง	คุณหญิง	๒๕๓๔
ชิน นิวาตะบุตร	นาย	๒๕๓๓

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ชิน ลิโรรส	เจ้า	๒๕๔๐
ชุนท์ อรุณโรจน์	นาย	๒๕๐๙
ชุ่ม ณ บางช้าง	นาย	๒๕๓๘
เชษฐพลศิลป์ (หม่อมหลวงเล็ก อิศรางกูร)	หลวง	๒๕๐๖
เชาวน์ ประมูลผล	นาย	๒๕๔๐
เชิญ พิศลยบุตร	ท่านผู้หญิง	๒๕๔๒
เชี่ยวชาญการ (เชี่ยวชาญ พินิจ)	ขุน	๒๕๐๙
เชื้อ สนั่นเมือง	นาย	๒๕๓๕
เชื่อม เจริญการ	นาย	๒๕๒๕
โชค สุกันธวิช	นาย	๒๕๓๘
โชติ สุวรรณชิน	นาย	๒๕๑๗
ญ		
ญาตี ไหวดี	นาย	๒๕๓๗
ณ		
แฉง สตาร์ตัน	นาย	๒๕๓๓
ณ		
เณร (ปุ่น รักตะสุวรรณ)	พระอาจารย์	๒๕๐๒
ค		
ครุฑพยุหรัักษ์ (บุญเย็น ธนโกเศศ)	พระ	๒๕๐๕
ครุฑกัจจิวฑูร (ชค เมนะโพธิ์)	หลวง	๒๕๑๙
ครุโณวาท (พิณ เจาตะเกษตริณ)	ขุน	๒๕๑๘
คัมภิลวิ.ย็.ยอนสัน	นาย	๒๕๐๐
คำรง มัชฌมนันท์	นาย	๒๕๓๓

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
คำรกราชานุกาภ	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา	๒๕๐๐
คุณณี แก้วกำเนิด	นาง	๒๕๓๖
เดช เดชรัตน์ชาติ	นาย	๒๕๒๒
เด่น วงศ์ภาคำ	นาย	๒๕๓๒
แดง กาญจนารัณย์	นายแพทย์	๒๕๒๖
ค		
คว่น สุวรรณศาสน์	นาย	๒๕๒๖
คาด ประทีปะเสน	นางสาว	๒๕๒๓
ศิรินสารวิศวกกรรม (ตรี ตรีนสาร)	พระ	๒๕๑๘
เต็ม เทียรทอง	นาย	๒๕๔๒
เต็ม บุนนาค	นาย	๒๕๒๘
เตื่อง สนิทวงศ์	หม่อมราชวงศ์	๒๕๑๓
ก		
ถนอม นาควิษระ	นาย	๒๕๐๖
ถัด พรหมมาณพ	นาย	๒๕๑๑
ถาวร ยุววรรณะ	นาย	๒๕๔๒
ถาวร สุนงกช	ว่าที่ร้อยตรี	๒๕๒๘
แถบ นิละนิธิ	นาย	๒๕๒๕
แถบ ชอบฝึก	นาย	๒๕๓๐
แถบ ทงสกุล	นาย	๒๕๐๑
ท		
ทรงวรวิทย์ (แมน ทรงวรวิทย์)	ขุน	๒๕๒๓

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ทรงวิทยาศาสตร์ (ทรง ประณีต)	หลวง	๒๕๑๖
ทรงศักดิ์ สุทธปรีดา	นาย	๒๕๑๒
ทรัพย์ ประกอบสุข	นาย	๒๕๓๗
ท้วม ประสิทธิ์กุล	นาง	๒๕๓๗
ทวิช สุวรรณกุล	นาย	๒๕๒๓
ทวี (ทองใบ) แดงน้อย	นาย	๒๕๓๒
ทวี ท่อแก้ว	นาย	๒๕๒๒
ทวี บุญยเกตุ	นาย	๒๕๑๖
ทอง เอกบุศย์	นาย	๒๕๒๕
ทองเครือ เกษมสุวรรณ	นาง	๒๕๒๑
ทองเต็ม นิลโมจน์	นาย	๒๕๒๙
ทองที่มายุ ทองใหญ่	พลตรี หม่อมเจ้า	๒๕๐๕
ทองเย็น เลขยานนท์	นางสาว	๒๕๑๙
ทองศรี เปรมรัมย์	นาง	๒๕๒๘
ทิม กาญจนโอวาท	นาง	๒๕๐๑
ทิม อติเปรมานนท์	นาย	๒๕๑๒
เทพศาสตร์สถิตย์ (โฑ่ กภาพศิษย์)	พระยา	๒๕๐๓
เทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล	นาย	๒๕๑๘
เท็ง คงปญโญ (เท็ง ชูมาประโคน)	พระอธิการ	๒๕๐๓
เทียบ คงลายทอง	นาย	๒๕๒๖
เทียบจุกา ฤกษ์สาร	นางสาว	๒๕๑๕
เทือก กุสุมา ณ อยุธยา	นาย	๒๕๑๘
ธ		
ธนิน ญาณพิทักษ์	นาย	๒๕๒๕

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ธนู แสงศักดิ์	นาย	๒๕๓๓
ธรรมโกศอาจารย์ (พุทธทาส)	พระ	๒๕๓๗
ธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)	พระ	๒๕๔๒
ธรรมบุญ สิงคเสลิต	นาย	๒๕๒๒
ธรรมบุญ อัครพาศิน	นาย	๒๕๓๔
ธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เจ้าพระยา		๒๕๐๑
ธรรมาภิมนตรี (ถึก จิตรกรถึก)	หลวง	๒๕๐๒
น		
นนทพรคพลานุสิษฐ์ (ชวน เอกะโรทิต)	พระ	๒๕๓๖
นนทพิทยพิลาส (เสงี่ยม โรจนะสมิต)	นาง	๒๕๒๑
นพ เจริญวุฒิ	นาย	๒๕๒๐
นพคุณ ทองใหญ่ ณ อยุธยา	ท่านผู้หญิง	๒๕๓๕
นราธิพงศ์ประพันธ์	พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	๒๕๒๑
(หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ)		
น้อม วนะรมย์	นาย	๒๕๔๒
นอร์แมน ชัตตัน	นาย	๒๕๐๒
นอร์แมน ลัมลีย์ เซลลีย์	นาย	๒๕๐๔
นักกานุกรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต)	พระยา	๒๕๒๓
นักกานุกรักษ์ (เทศ นักกานุกรักษ์)	คุณหญิง	๒๕๓๔
นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา	นาย	๒๕๑๔
นารถ โภธิประสาท	นาย	๒๕๐๕
นำทิพย์ คำปิ่นศักดิ์	นาง	๒๕๓๑
นิตย์ นพคุณ	นาย	๒๕๒๖
นิพนธ์นิตาสัน (เชย สิงหเสนี)	พระ	๒๕๑๕

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
นิมิต ภูมิถาวร	นาย	๒๕๒๖
นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาส์น	นาง	๒๕๐๖
บ		
บรมบาทบำรุง (พิณ ศรีวรรธนะ)	พระยา	๒๕๐๓
บรรจบ พันธุมธธา	คุณ	๒๕๓๖
บรรเจ็ดวิชาชาญ (ชม บุญยามคม)	พระ	๒๕๐๙
บรรณา ชโนคม	นาย	๒๕๒๒
บรรสพวิชาฉาน (เจน นิยมวิภาต)	หลวง	๒๕๒๑
บรรหารศุภวาท (พलय บรรหารศุภวาท)	พันตรี หลวง	๒๕๑๗
บริหารสิกขกิจ (จินดา สินธวานนท์)	นาง	๒๕๒๕
บริหารสิกขกิจ (สกล สินธวานนท์)	หลวง	๒๕๓๘
บัญญัติ สูญสินภัย	นาย	๒๕๓๗
บัวเขียว รังคสิริ	คุณหญิง	๒๕๓๓
บ้านาญรวรวัจน์ (ตาบ ผลาชีวะ)	พระ	๒๕๐๒
บำบัดสรรพโรค (แฮนซ์ อดัมเซ็น)	พระ	๒๕๐๕
บำรุงจิตเรจริญ (รูป สাত্রวิสัย)	หลวง	๒๕๒๓
บุญ อ่องลออ	นาย	๒๕๐๕
บุญเกลือ กรลักษณ์	นางสาว	๒๕๐๘
บุญเกิด ปาจิณพยัคฆ์	นาง	๒๕๑๕
บุญฉวี พรทโมปกรณ์กิจ	คุณหญิง	๒๕๒๑
บุญช่วย สมพงษ์	นาย	๒๕๓๐
บุญถิ่น อัตถากร	นาย	๒๕๓๘
บุญนาค นิตยสุทธิ	นางสาว	๒๕๓๕
บุญपालิตวิชาวาสสกี (บุญเลี้ยง บุญपालิต)	หลวง	๒๕๐๙

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
บุญเปรียบ สุนทรจันทร์	นาง	๒๕๔๒
บุญยงค์ เกตุคง	นาย	๒๕๔๒
บุญยัง ทรวคทรง	นาย	๒๕๒๔
บุญเหลือ เทพยสุวรรณ	หม่อมหลวง	๒๕๒๖
บุรินทร์ สิมพะลิก	นาย	๒๕๑๒
บูรณวาท (พร้อม ณ นคร)	ขุน	๒๕๑๓
ป		
ปรมาณูชิตชิโนรส (พระองค์เจ้าवासกรี) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ		๒๕๐๖
ประกาศวุฒิสาร (แท่ง ประกาศวุฒิสาร)	ขุน	๒๕๓๗
ประชุมพร ไกรฤกษ์	หม่อมหลวง	๒๕๐๖
ประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร)	พระ	๒๕๓๙
ประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	หลวง	๒๕๐๕
ประทีตสุนทรสาร (เหล่ง บุญยษ์ฐิล)	พระ	๒๕๓๖
ประเทือง โตแสง	นาง	๒๕๒๙
ประพัฒน์ วรรณนะสาร	นาย	๒๕๐๘
ประพัฒน์เนติวุฒิ (ช้อย เอมะพรหม)	หลวง	๒๕๑๖
ประพิธ กุวานนท์	นางสาว	๒๕๒๙
ประกาศกร มาลากุล	หม่อมเจ้า	๒๕๑๕
ประกาศศรี สุวัठी	นางสาว	๒๕๒๔
ประมวลิษาพูล (วงษ์ บุญหลวง)	พระยา	๒๕๑๙
ประมวลิษาเพิ่ม (ชุ่ม ประมวลิษาเพิ่ม)	พระ	๒๕๑๗
ประโมทย์จรรยาวิภาช (ปราโมทย์ จันทวิมล)	หลวง	๒๕๑๗
ประยงค์ ถ่องคิกิจจการ (ประยงค์ สุวรรณนาวิน) คุณหญิง		๒๕๒๘
ประยुทธ สวัสดิสิงห์	นาย	๒๕๑๕

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ประยูรวรรณ ศรีพงษ์	นาง	๒๕๒๙
ประวัติวราชูการี (หม่อมหลวงประวัติ อิศรางกูร) หลวง		๒๕๑๐
ประเวศ จันทนยิ่งยง	นาย	๒๕๓๐
ประสงค์จรรยา (บุญโฮม บัวทอง)	ขุน	๒๕๓๕
ประสมครุการ (ชื่น เชษฐสุนทร)	ขุน	๒๕๑๑
ประสาทครุการ (แม่ัน วุฒิดา)	ขุน	๒๕๑๐
ประสิทธิ์ สุนทรโรทก	นาย	๒๕๓๙
ประสิทธิ์ อินทะนิล	นาย	๒๕๓๖
ประเสริฐ กังสดาลย์	นายแพทย์	๒๕๒๖
ปรีดิธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์)	พระยา	๒๕๐๑
ปรีชานุสาสน์ (เสริญ ปันยารชุน)	พระยา	๒๕๑๘
ปลอด นุยก์ภักดี	นาย	๒๕๓๖
ปวโรฬารวิทยา (ป้อ เขิดชื่อ)	พระ	๒๕๐๓
ปัญญา กิพงษ์	นาย	๒๕๓๓
ปาจริย์ บุชยกุล	นาง	๒๕๓๖
ปิ่น มาลากุล	หม่อมหลวง	๒๕๔๐
ปิยวิทยาการ (ปิยะ ปิยวิทยาการ)	หลวง	๒๕๒๐
เปรมบุรฉัตร	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	๒๕๒๖
เป็รื่อง สุเสวี	นาย	๒๕๓๐
เป็รื่อง อุ่นบุญเรือน	นาย	๒๕๒๔
แปลก บุญย์เพิ่ม	นาย	๒๕๒๔
แปลก ศิลปกรรมพิเศษ	นาย	๒๕๓๒
แปลก สนธิรักษ์	นาย	๒๕๔๐
โปรง ส่องแสงเติม	นาย	๒๕๒๙
ไปล์ สมิตเมฆ	นาย	๒๕๒๑

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ผ		
ผดุงวิทยาเสริม (กำจัด พลาจgur)	พระยา	๒๕๐๒
ผ่องพรรณม ลิงทะ	นาง	๒๕๒๐
ผะอบ โปชะกะฤชณะ	ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิง	๒๕๓๙
ผัด นะมาตร	นาย	๒๕๒๕
ผาด วัฒนพงษ์	นาย	๒๕๓๑
ไพท จินดาพล	นาย	๒๕๔๐
ฝ		
ฝน แสงสิงแก้ว	นายแพทย์	๒๕๒๖
พ		
พงศ์ศักดิ์ วรสุนทรโรสถ	นาย	๒๕๒๔
พงศ์ศักดิ์ สุเมธากุล	นาย	๒๕๓๔
พงศ์อินทร์ ศุขขจร	นาย	๒๕๓๘
พจนสุนทร (เรื่อง อติเปรมานนท์)	พระยา	๒๕๐๔
พณิชยศาสตร์วิธาน (อู่ พรรธนะแพทย์)	พระยา	๒๕๐๙
พณิชยสารวิเทศ (ผาด มนธาตุผลิน)	พระ	๒๕๑๕
พโยม เรื่องวิทย์	นาย	๒๕๒๔
พร ทองพูนศักดิ์	นาย	๒๕๓๔
พรตพิทยพยัต (พรต เดชา)	หลวง	๒๕๐๒
พร้อมพิทยาคุณ (พร้อม เพื่อนพงศ์)	ขุน	๒๕๐๖
พระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล)	เจ้าพระยา	๒๕๐๐
พวง ดลประสิทธิ์	นาย	๒๕๓๙

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
พวงเพ็ชร เอี่ยมสกุล	นาง	๒๕๑๐
พวง รัชโศภาส	นาย	๒๕๓๘
พัว อนุรักษ์ราชมณฑิธร	ท่านผู้หญิง	๒๕๓๑
พา ไชยเดช	นาย	๒๕๔๐
พิจิตรจิราภา เทวกุล	หม่อมเจ้าหญิง	๒๕๐๑
พิชิต โสภณ ปาลบุตร	นาย	๒๕๐๘
พิทยลาภพฤฒิยากร (พระองค์เจ้าธานีนิวัติ)	พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	๒๕๑๙
พิทยาลงกรณ์	พระราชาวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	๒๕๓๙
(พระองค์เจ้ารัชนีแจ่มจรัส น.ม.ส.)		
พิทักษ์ รัชพลเดช	นาย	๒๕๓๕
พิบูลย์พิทยาพรรค (ทอง คุปตาสา)	พระยา	๒๕๑๑
พิมเสน ฉัตรกุล ณ อยุธยา	นาง	๒๕๐๕
พิมาน มุลประมุข	นาย	๒๕๔๐
พิรุฬห์พิทยาพรรค (สวน พุกกะเวส)	พระยา	๒๕๐๒
พิลาศวรรณสาร (พร้อม ปั่นทวนนิข)	หลวง	๒๕๑๖
พิศาล สุวีรานนท์	นาย	๒๕๓๓
พิสัยทิพิทยาภูน (โชติ ผลชีวิน)	พระ	๒๕๐๒
พิสิษฐ ศรีม่วง	นาย	๒๕๔๐
พิสุทธ์วิรวาท (อุ๋ เกตุสิริ)	ขุน	๒๕๑๒
พุดาจารย์ (นวม พุทธสมรมาเถระ)	สมเด็จพระ	๒๕๐๐
พูน เกษจำรัส	ศาสตราจารย์	๒๕๔๒
พูน ปิณยาลักษณ์	นาย	๒๕๔๒
พูนศรีเกษม เกษมศรี	หม่อมเจ้า	๒๕๐๙
เพทาย อมาตยกุล	นาย	๒๕๓๘
เพาะนิลย์ชอบ (เชื้อ รัชตรัตน)	พระ	๒๕๐๔

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ไพฑูรย์ กิตติวรรณ	คุณหญิง	๒๕๔๒
ไพเราะเสียงซอ (อ๋น คุรยะชีวิน)	หลวง	๒๕๒๔
ไพศาล ปัญญาคำ	นาย	๒๕๒๓
ฟ		
ฟ. ฮีแลร์	บาทหลวง	๒๕๑๓
ฟอง สิทธิธรรม	นาย	๒๕๓๖
ฟุ้ง ศรีวิจารณ์	นาย	๒๕๓๖
ฟู คชพิมพ์	นาย	๒๕๑๑
เฟื้อ ทริพิทักษ์	นาย	๒๕๔๐
เฟื่อง สัตย์สงวน	นาย	๒๕๒๘
เฟื่องฟุ้ง เครือตราชู	นางสาว	๒๕๑๖
ภ		
ภะรตราชา (หม่อมหลวง ทศทิศ อิศรเสนา)	พระยา	๒๕๒๑
ภักดี ฉวีสุข	นาย	๒๕๓๓
ภักดีนฤเบศร์ (แก้ว สาลิกูปต)	พระยา	๒๕๐๔
ภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค)	เจ้าพระยา	๒๕๐๓
ภूमี่เสวิน (จิตร จิตตเสวี)	พระยา	๒๕๓๘
ม		
มนตรี ตราโมท	นาย	๒๕๔๐
มนัส กาละดี	นาย	๒๕๔๐
มनु นาคามดี	นาย	๒๕๒๑
มทิตลาธิเบศร อุดลยเดชวิกรม	สมเด็จพระบรมราชชนก	๒๕๑๐

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
มังกร พรหมโยธี	พลเอก	๒๕๑๔
มัลลี คงประภัสร์	นาง	๒๕๒๑
มิลตัน โยเคอร์	นาง	๒๕๒๖
เมธาธิบดี (สาทร สุทธเสถียร)	พระยา	๒๕๐๑
เมธี ดวงสงค์	นาย	๒๕๓๘
ย		
ยง อิงคเวทย์	นาย	๒๕๓๒
ยอแสง ภักดีเทวา	นาย	๒๕๒๙
ยัม ศรีทงส์	นาย	๒๕๐๔
ยุพานุสาสน์ (ตาด ดิสสะมาน)	ขุน	๒๕๐๘
เย็น สุนทร-วิจารณ์	ศาสตราจารย์	๒๕๔๐
เยื้อ วิชัยดิษฐ์	นาย	๒๕๓๒
เยื่อน ภาณุทัต	นาง	๒๕๓๒
ร		
รสคนธ์ อิศรเสนา	หม่อมหลวง	๒๕๒๕
รอง ศยามานนท์	นาย	๒๕๓๐
ระบิล สีสสุวรรณ	นาย	๒๕๓๗
รังสฤษดิ์ เขาวนศิริ	นาย	๒๕๓๔
รัชฎาภิเศก โสณกุล	หม่อมเจ้า	๒๕๐๒
รัตนธัมมณี (ม่วง รัตนธโช)	พระ	๒๕๒๕
รัตนวราจารย์ (รัตน์ กลัมพากร)	พระ	๒๕๐๐
ราชธรรมนิเทศ (เพียร ราชธรรมนิเทศ)	พระ	๒๕๓๕
ราชนุกุลวิบูลภักดีพิริยพาหะ (ริน ศยามานนท์)	พระยา	๒๕๐๑

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ราชโยธา (ทิพ เปรมกมล)	พระยา	๒๕๐๒
ราชสีมาจารย์ (กวย กนิษฐานนท์)	พระยา	๒๕๑๑
ราชอริยคุณาธาร (ทล่ำ ยั่งยืน)	พระ	๒๕๑๑
เรียมวิรัชชพากย์ (เรียม ทรรทรานนท์)	พระ	๒๕๑๙
โรเบิร์ต มอแรนต์	เซอร์	๒๕๐๓
ล		
ลมุล ยมะคุปต์	นาง	๒๕๒๗
ลอย แสงภู	นาย	๒๕๓๓
ละม่อม โปธิทัต	นางสาว	๒๕๓๐
ละออง ไชมพัตร	นาย	๒๕๓๔
ละเอียด กุสินเกิด	นางสาว	๒๕๓๐
ลักขณา ทิพยบุญทอง	นาง	๒๕๒๖
ลัยอาจ ภมระราภา	นาย	๒๕๒๙
ลาก ศิริภิมรย์	นาย	๒๕๒๓
ลำเพา สุขุมาลจันทร์	นาง	๒๕๑๖
เล็ก สมุทระประภูต	นาย	๒๕๑๓
เลย จันจักร	นาย	๒๕๓๑
เลียง ไชยกาล	นาย	๒๕๓๗
ว		
วงศ์ ธวัชชัย พุกประยูร	นาย	๒๕๑๕
วงศ์ทิพย์สุดา เทวกุล	หม่อมเจ้าหญิง	๒๕๑๓
วงษ์มทิป ชยางกูร	หม่อมเจ้า	๒๕๓๕
วชิรญาณวงศ์	สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง	๒๕๐๘

ชื่อ	พ.ศ. ที่พิมพ์
วชิรญาณวโรรส (พระองค์เจ้ามยุชนักษามานพ)	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา ๒๕๐๖
วรณี สุนทรเวช	นางสาว ๒๕๔๒
วรวิทย์พิศาล (ศุข นิโลดม)	พระยา ๒๕๐๔
วรวุฒพิเศษ (บุญ เทวะผลิน)	พระ ๒๕๐๔
วรเวทย์พิสิฐ (วรเวทย์ ศิวะศรียานนท์)	พระ ๒๕๐๖
วรศาสนดรุณกิจ (ฝ้าย บุญเลี้ยง)	ขุน ๒๕๐๕
วรเสฐดรุณวิทย์ (เนียน ศรียมก)	ขุน ๒๕๒๒
วลัย ลีลานุช	คุณหญิง ๒๕๓๘
วัชรพุกกัศึกษากร (แปลก วัชรพุกกั)	ขุน ๒๕๑๑
วัลลภ เขียวสังข์	นาย ๒๕๔๒
วาทวิทยาวุฒิฉัตร (วาท แยมประยูร)	พันเอก หลวง ๒๕๒๑
วาทษกัศึกษากร (ชื่น วาณิชกะ)	ขุน ๒๕๑๑
วิจิตรธรรมปริวัตร (คำ พรหมกสิกร)	พระยา ๒๕๐๓
วิจิตรวรสาสน์ (พุ่ม อังศุกสิกร)	พระยา ๒๕๐๒
วิจิตรวาทการ (วิจิตร วิจิตรวาทการ)	พลตรี หลวง ๒๕๑๔
วิชา การพิศิษฏ์	นาย ๒๕๓๑
วิชิตวงศ์วุฒิกโร (หม่อมราชวงศ์คลี สุทัศน์)	เจ้าพระยา ๒๕๑๕
วิเชียร โรจนุตมะ	นาย ๒๕๔๒
วิญญาต บุตรเศรณี	นาย ๒๕๓๑
วิทยาการประเสริฐ (ประยูร โภธารามิก)	ขุน ๒๕๑๒
วิทยาปริชามาตย์ (ศิริ เทพทัตติน ฌ อยุธยา)	พระยา ๒๕๐๖
วิทิตดรุณกุล (แซม สุกันธวนิช)	พระยา ๒๕๐๒
วิฑูร ทิวทอง	นาย ๒๕๒๘
วิฑูรดรุณกร (วารี ขิตวารี)	พระยา ๒๕๐๔

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
วิเทศกรรมการ (ชด มหาจันทร์)	ขุน	๒๕๒๓
วิธานกรรมกิจ (กิม อิงคะวณิช)	พระ	๒๕๐๖
วินัย (ย้วน) ทันนิเทศ	นาย	๒๕๓๓
วินิจวิทยาการ (กร อมาตยกุล)	พระยา	๒๕๐๕
วิบูลย์ มีชูทรัพย์	นาย	๒๕๓๕
วิบูลย์ศิลป์ากร (บันเจีย ลีวณิช)	หลวง	๒๕๐๖
วิบูลย์สวัสดิวงศ์ สวัสดิกุล	หม่อมเจ้า	๒๕๐๓
วิพิธวิทยาลัยนทร์ (ฉาย โทตระไวศยะ)	พระ	๒๕๐๖
วิภังชนวิทยาลัยนทร์ (ทัต วีรทัต)	พระยา	๒๕๑๐
วิภาชนวิทยาลัยนทร์ (สังข์ พุกกะเวส)	พระ	๒๕๐๔
วิรัช กมุทมาศ	นาย	๒๕๓๕
วิรุฬห์จรรยา (จันทร์ เงินมาก)	ขุน	๒๕๒๐
วิโรจน์ กมลพันธ์	นาย	๒๕๒๓
วิโรจน์ พงษ์สวัสดิ์	ว่าที่ร้อยตรี	๒๕๒๔
วิลาศวงงาม (หรั อินทรนัญ)	หลวง	๒๕๑๙
วิลเลียม กู๊ดเดล แมคคัลล์	นาย	๒๕๐๖
วิศาลกรรมการ (อัน สาริกบุตร)	หลวง	๒๕๐๕
วิศาลศิลปกรรม (เชื้อ ปัทมจินดา)	หลวง	๒๕๓๙
วิเศษกรรมกิจ (เรือง ปรีชานนท์)	ขุน	๒๕๑๓
วิเศษศุภวัตร (เทศสุนทร กาญจนะศัพท์)	พระยา	๒๕๐๒
วิชณ ชัชวาลย์ปรีชา	นาย	๒๕๑๘
วิเศษฐ์กรรมกิจ (บัวนเฮง จารุวณิช)	พระ	๒๕๐๔
วิทารกิจจานุการ (กล่อม เกตุพันธ์)	พระครู	๒๕๐๕
แหว นิลพยัคฆ์	นาย	๒๕๒๕
แหว ยอดพยง	นาย	๒๕๒๗

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
ศ		
ศรีบุษย์ วรรณสูตร	นาง	๒๕๑๑
ศรีภาชะเวทิน (สิริ ภาชะเวทิน)	หลวง	๒๕๑๐
ศรีภิชช์ (เทียบ สุ่มสวัสดิ์)	ขุน	๒๕๒๘
ศรีโรจน์ ปวนะฤทธิ์	นาย	๒๕๓๑
ศรีวรวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ จิตร สุทัศน์)	พระยา	๒๕๐๕
ศรีสมรรถวิชชากิจ (ศิริ หัพพานนท์)	หลวง	๒๕๓๑
ศรีสอาด บุณนาค	นางสาว	๒๕๓๐
ศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร)	พระยา	๒๕๐๐
ศักดิ์ วิทยารัก	นาย	๒๕๒๖
ศิริ บัวศรี	นาง	๒๕๒๘
ศิลป์ พีระศรี	นาย	๒๕๐๘
ศิลปกิจพิสัมพันธ์ (ผัน ศุภอักษร)	ขุน	๒๕๒๑
ศิลปานุการกิจ (บุญเหลือ นิงสานนท์)	หลวง	๒๕๑๐
ศึกษาสมบูรณ์ (หม่อมหลวงแหยม อินทรางกูร)	พระยา	๒๕๐๒
ศุภชลาศัย (บุง ศุภชลาศัย)	นาวาเอก หลวง	๒๕๑๖
ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก	นาง	๒๕๒๒
ส		
สกล นิลวรรณ	นาย	๒๕๓๙
สกล สิงห์ไพศาล	นาย	๒๕๑๖
สงบ สวนศิริ	นาย	๒๕๔๒
สงวน เล็กสกุล	นาย	๒๕๐๘
สังัด สันตะพันธ์	นาย	๒๕๔๒
สนอง สุขสมาน	นาย	๒๕๒๒

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
สนั่น พิชิตกุล	นาย	๒๕๔๒
สนิท จุฑารพ	นาย	๒๕๐๙
สนิท สุวรรณทัต	นาย	๒๕๔๐
สบสมัย บุราวาศ	นางสาว	๒๕๓๓
สมคิด โชติกวณิชย์	นาย	๒๕๔๒
สมบูรณ์ จันทรปัญญา	นาย	๒๕๓๓
สมพงศ์ คหิทรพงศ์	นาย	๒๕๔๒
สมร ตันสถิตย์	นาง	๒๕๒๔
สมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์	นาง	๒๕๑๒
สมัคร แผงนคร	นาย	๒๕๓๖
สมัย คำล้ำเลิศ	นาย	๒๕๔๒
สมัย ทิพย์ธारा	นาย	๒๕๓๑
สมัยสวาท พงศทัต	นาง	๒๕๒๕
สมาน ธชาศรี	นาย	๒๕๒๗
สมาน แสงมลิ	นาย	๒๕๓๒
สยามปริยัติ (จิบ เกษโร)	พระอาจารย์	๒๕๐๐
สรรร อินทุเวศ	นาย	๒๕๒๗
สวน พรหมประกาย	นาย	๒๕๑๘
สวัสดิ์ เกษสุวรรณ	นาย	๒๕๒๙
สวัสดิ์ ภูมิรัตน์	นาย	๒๕๒๐
สวัสดิ์วิวิธอน (สวัสดิ์ เศรษฐมณฑล)	พระ	๒๕๒๒
สวัสดิ์สารศาสตร์พุทธิ (สวัสดิ์ สมมิตร)	หลวง	๒๕๑๗
สว่าง เกรือรัตน์	นาย	๒๕๑๒
สว่าง วิจักขณะ	นาย	๒๕๒๑
สอนอุกระบอบ (เรื่อง ทิฎฐีระนนท์)	พระ	๒๕๓๑

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
สอบถูกระบิล (เทียน เกตุญาติ)	หลวง	๒๕๒๔
สะอาดศรี สวันตรัจฉ์	นาง	๒๕๔๒
สังวาลย์ พงษ์เวช	นาย	๒๕๑๖
สังวาล วุฒิโฆสิต	นาง	๒๕๒๕
สันธานอักษรศาสตร์ (ทรมุ่ บุนยะกาญจน)	หลวง	๒๕๑๐
สันธิวิทยาพัฒน์ (ไล่เฮียง สิริสิงท)	พระ	๒๕๐๓
สัมฤทธิ์ ชุนเมือง	นาย	๒๕๒๐
สาย ภาณุรัตน์	นาย	๒๕๓๑
สารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป)	พระ	๒๕๐๒
สารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์)	พันเอก หลวง	๒๕๐๕
สารโจรตันนิมมานก์ (สาโรช ร.สุขยางค์)	พระ	๒๕๐๔
สาโรช บัวศรี	นาย	๒๕๓๗
สำเนียง ตีระวนิช	นาย	๒๕๑๔
สำเนียง พิรานนท์	นาย	๒๕๓๖
สำรวย ททรัพย์ภักดี	นาย	๒๕๔๒
สำรอง สุขโช	นาย	๒๕๒๗
สำเร็จ ประทีป ณ ถกลาง	นาย	๒๕๑๑
สำเร็จวรรณกิจ (บุญ เสขะนันท์)	หลวง	๒๕๑๖
สิกขกิจบริหาร (อยู่ มีนะกนิษฐ)	หลวง	๒๕๑๓
สิงมะ วรรณสัย	นาย	๒๕๓๖
สิงหบุรจารย์ (ลบ จูตาโถ)	พระ	๒๕๑๒
สินธุ์ กมลนาวิน	พลเรือเอก	๒๕๒๑
สิบพันพารเสนอ โสณกุล	หม่อมเจ้าหญิง	๒๕๒๙
สุกิจ อ่างรวงศ์วิทย์	นาย	๒๕๔๐
สุกิจ นิมมานเทมินท์	นาย	๒๕๒๐

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
สุกรี ไกรเลิศ	นาย	๒๕๓๗
สุข พุกยาภรณ์	นาย	๒๕๓๘
สุคนธ์วิทศึกษากร (สุคนธ์ สุคนธ์วิท)	ขุน	๒๕๑๐
สุดใจ เหล่าสุนทร	นาย	๒๕๒๖
สุด เทราบัตย์	นาย	๒๕๑๗
สุนทร ทวีสิทธิ์	นาย	๒๕๑๒
สุนทรภาศิต (ถนอม เกยานนท์)	ขุน	๒๕๐๓
สุนทรโวหาร (ภู่)	พระ	๒๕๐๓
สุชาติ สุประกอบ	นาย	๒๕๓๙
สุเทพ โชคสกุล	นาย	๒๕๓๙
สุนันท์ สุศรีวิง	นาง	๒๕๓๔
สুবงกชศึกษากร (นาก สুবงกช)	ขุน	๒๕๒๗
สุบิน พิมพ์ะจันทร์	นาย	๒๕๑๙
สุภรณ์ วีรวรรณ	นางสาว	๒๕๓๖
สุนนชาติ สวัสดิ์กุล	หม่อมราชวงศ์	๒๕๑๐
สุมิตร ประสิทธิ์ศิลป์	นาย	๒๕๔๐
สุรพล แยมศรี	นาย	๒๕๔๐
สุรินทร์ สรสิริ	นาย	๒๕๓๐
สุวรรณ วิภาชน์วิทยาลัย	นาง	๒๕๐๘
สุวรรณวางกกลีกิจ (สุวรรณ เรศานนท์)	หลวง	๒๕๐๘
เสขสุนทร (พุ่ม บ็อก)	หลวง	๒๕๐๓
เสนาะจิตร สุวรรณโพธิ์ศรี	นาง	๒๕๓๙
เส็งยม วัฒนธรรม	นาย	๒๕๒๐
เสน่ห์ หล้าคำ	นาย	๒๕๒๒
เสรีจ สารีบุตร	นาย	๒๕๑๘

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
เสริมวิชาพูล (ไฟ หุตะโกวิท)	พระ	๒๕๐๔
เสริมศรี เกษมศรี	หม่อมราชวงศ์	๒๕๒๙
เสริมศิริ เมณะเศวต	นาง	๒๕๒๖
แสง มนวิฑูร	ร้อยตำรวจโท	๒๕๒๑
แสงอรุณ รัตกลีกร	นาย	๒๕๒๗
ไสว ชุตีวัตร	นาย	๒๕๒๒
ไสว บรรณทอง	นาย	๒๕๓๕
ไสว ทอรัตนชัย	นาย	๒๕๑๒
ไสววงศ์ ทองเจือ	คุณหญิง	๒๕๓๙
ท		
เทียนว คุริยพันธ์	นาย	๒๕๑๙
เทม เวชกร	นาย	๒๕๑๔
เทลิอ คำวชิรพิทักษ์	นาย	๒๕๓๔
เทลิอบ บุญยเกตุ	นางสาว	๒๕๑๒
โทธาธิบดี	พระ	๒๕๐๐
อ		
อนุกิจวิฑูร (น้อย จุลวิฑูร)	ขุน	๒๕๐๐
อนุกิจวิฑูร (สันศักดิ์ เทพหัสติน ฌ อยุธยา)	พระยา	๒๕๐๓
อนุกุลวิฑูร (ชม จันทรพิสมัย)	พระยา	๒๕๐๒
อนุমানราชธน (ยง อนุমানราชธน)	พระยา	๒๕๑๔
อนุสวัสดิ์ สุมณ	นาย	๒๕๓๗
อนุสิขธรรณราช (สุวรรณ มุกดาประกร)	พระ	๒๕๐๕
อบ ไชยวสุ	นาย	๒๕๔๒

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
อภัย จันทวิมล	นาย	๒๕๓๗
อภิรักษ์จรรยา	ขุน	๒๕๔๐
อภิรัตจรรยา (เมศร จันทวิมล)	ขุน	๒๕๑๘
อรพินท์ ไชยกาล	นาง	๒๕๔๐
อรรถจัน วิวัฒน์ สุนทรพงศ์	นาย	๒๕๒๒
อร่าม อินทรนัญ	นาย	๒๕๒๗
อลิศ เจ. เอลอินวูด	นางสาว	๒๕๒๒
อัมพานนท์ศึกษากร	ขุน	๒๕๔๒
อาคม สายาคม	นาย	๒๕๒๗
อาจวิชาสาร (ทอง ชัยปानी)	หลวง	๒๕๒๐
อาจวิทยาคม (ยอร์ช บี.แมคฟาร์แลนด์)	พระ	๒๕๐๓
อารักษ์ครุฑพล (ม้วน บุรารักษ์)	หลวง	๒๕๐๔
อารี กุลตัญท์	คุณหญิง	๒๕๔๐
อินทรี จันทรสถิตย์	นาย	๒๕๓๔
อิน สัมฤทธิ์	นาย	๒๕๓๓
อิม รุกขชาติ	นาย	๒๕๔๐
อี.เจ. กอดเฟรย์	นาย	๒๕๐๘
อี.เอส.สมิธ	นาย	๒๕๐๑
อุดม ภัคดี	นาย	๒๕๔๐
อุดมศักดิ์ จันทรเจริญ	นาย	๒๕๔๒
อุทัย สิงห์ศักดิ์	นาย	๒๕๒๔
อุปการศิลป์เสริฐ (สัมฤทธิ์ ลอยเพชร)	ขุน	๒๕๑๓
อุปการศิลป์เสริฐ (อ้น ชัยกุล)	พระยา	๒๕๐๖
อุปกิตศิลป์สาร (นิม กายจนาชีวะ)	พระยา	๒๕๐๑
อุมา เปศลชีวี (เปศลันยี)	นางสาว	๒๕๒๗

ชื่อ		พ.ศ. ที่พิมพ์
เอ.จี.เอลลิส	นาย	๒๕๐๔
เอ.อี. โบมอนท์	นาย	๒๕๐๙
เอช.เอส. โอนีล	นาย	๒๕๑๗
เอ็ดนะ ซารา โคล์	นางสาว	๒๕๐๒
เอฟ. เอมีล กอลมเบท์	บาทหลวง	๒๕๐๓
โอวาทวรกิจ (แก่น โอวาทสาร)	พระยา	๒๕๐๐
โอวาทวรกิจ (เหม ผลพันธ์ิน)	พระยา	๒๕๐๑
อ่ำ วรโสพรรณ	นาย	๒๕๓๙

๑. นางสาวบุญเจือ อองคประดิษฐ์	ที่ปรึกษา
๒. นายจรูญ มลิินทร์	ประธานกรรมการ
๓. นายจันทร์ ชุ่มเมืองปัก	รองประธานกรรมการ
๔. นางรัชณี ศรีไพรวรรณ	กรรมการ
๕. นางประภา สุชินัย	กรรมการ
๖. นายวิศิษฎ์ ดวงสงค์	กรรมการ
๗. นายสมพงษ์ พลະสุรีย์	กรรมการ
๘. นายธเนศ ขำเกิด	กรรมการ
๙. นายถวัลย์ มาศจรัส	กรรมการ
๑๐. นายสฤกษณ์ จังกาจิตต์	กรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองวิชาชีพครู
(นายเพทาย ทองมหา)	กรรมการ
๑๒. หัวหน้าฝ่ายพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณครู
(นางศรินทิพย์ ถิ่นวงษ์ม่อม)	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. นางรัชณี รูธิรวรรณวงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

1911๓

ศธ
17
1.43711
2541

กระทรวงศึกษาธิการ. ครูสภา
ประวัติครู 16 มกราคม 2542

- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓
- มาตรฐาน^๓

มอ
เรียน

การเป็นครู

การเป็นครูนั้นใครไม่ลำบาก

แต่สอนดีนั้นยากเป็นนักหนา

เพราะต้องใจศิษย์วิทยา

อีกมีความเมตตาอยู่ในใจ

~~~~~

จิมมี่